T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GENEL GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE MEDYASININ HABER BAŞLIKLARINDA FOBİK TEMSİLLER ÜZERİNDEN ÖTEKİLEŞTİRME PRATİKLERİ

BAŞAK KAYA ÖNDER
2501140228

TEZ DANIŞMANI DOÇ. DR. BURCU KAYA ERDEM

İSTANBUL-2017

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	BAŞAK KAYA ÖNDER	**Numarası**	:	2501140228
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	GAZETECİLİK ANABİLİM DALI/GENEL GAZETECİLİK BİLİM DALI/YÜKSEK LİSANS	**Danışmanı**	:	DOÇ. DR. BURCU KAYA ERDEM
Tez Savunma Tarihi	:	13.07.2017	**Saati**	:	13.00
Tez Başlığı	:	TÜRKİYE MEDYASI'NIN HABER BAŞLIKLARINDA FOBİK TEMSİLLER ÜZERİNDEN ÖTEKİLEŞTİRME PRATİKLERİ			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. BELKIS ULUSOY NALCIOĞLU		Kabul
2- PROF. DR. BARIŞ ÇOBAN		Kabul
3- DOÇ. DR. BURCU KAYA ERDEM		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. UĞUR GÜNDÜZ		
2- YRD. DOÇ. DR. HEDİYETULLAH AYDENİZ		

ÖZ

TÜRKİYE MEDYASININ HABER BAŞLIKLARINDA FOBİK TEMSİLLER ÜZERİNDEN ÖTEKİLEŞTİRME PRATİKLERİ

BAŞAK KAYA ÖNDER

Baskın ideolojilerin dışında kalan ve mevcut sisteme ters düşen birey ya da gruplar; tutum, kanaat, inanç, ideolojik görüş, davranış biçimi, cinsel yönelim, etnisite, … vb. gibi çeşitli nedenlerle dışlanmakta, toplum dışına itilmekte, sosyal damgalamaya maruz bırakılmakta ya da egemen görüşler tarafından kendi kimliklerinden soyutlanmaya çalışılarak ötekileştirilmekte, asimile edilmeye zorlanmaktadır. Bunu başaramadıkları noktada ise ortaya söylemsel ve eylemsel şiddet çıkmaktadır. Sosyal yaşamda sık sık karşılaşılan ötekileştirme pratikleri medya metinlerinde de gözlemlenmektedir. Medya sektörü, egemen söylemin 'farklı, öteki, marjinal, …' olarak nitelendirdiği bazı kimlikleri, nefret dilini ve fobik temsil nosyonunu kullanarak yeniden inşa etmekte, pekiştirmekte ve topluma 'öteki' olarak sunmaktadır. Beraberinde gerçekleşen şiddet olaylarını da meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Böylelikle medya organları, ötekileştirme eğiliminin ve beraberinde gelen eylemlerin pekiştirilmesinde, normalleştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye medyasında fobik temsiller üzerinden ötekileştirme pratiklerinin incelendiği bu çalışmada, ulusal ve yerel basında çıkan haber başlıklarının fobik temsil kullanılarak öteki'nin ne şekilde temsil edildiği üzerinde tartışılmıştır. Bu çalışmada, ulusal ve yerel basında yer alan hâkim kimliklerin görüşlerine ters düşen ve bulundukları bölgelerde sorun teşkil ettiği iddia edilen Suriyeli vatandaşların linç girişimiyle ilgili haberlerin fobik temsil kullanılarak nasıl verildiği tartışılmıştır. Bu bağlamda; 2016 yılının temmuz ve ağustos aylarına ait 4 gazete Teun A. Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi metoduyla incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Öteki, ötekileştirme, medya, fobik temsil, eleştirel söylem analizi

ABSTRACT

IN THE NEWS HEADLINES OF THE TURKISH MEDIA THE PRACTIES OF OTHERING OVER PHOBİC REPRESENTATIONS

BAŞAK KAYA ÖNDER

Individuals or groups that falls outside of social acceptence and are in conflict with the current system. They are forced out of society, they are excluded for various reasons such as attitude, opinion, belief, ideological view, manner of behaviour, being pushed out of society, and forced to be assimilated by tring to absract themselves from their identities by sovering opinions. At the point they have not succeeded, operational violence emerges. The practice of othering in social life is also observed in the media texts. The media sector is rebuilding some of the identities that they calls 'different, other, marginal', using the language of hate speech and the phobic representation mission and they represents the assemply as the 'other'. They also tries to legitimize the violent events that takes together. Hereby, the media organs play an important role in reforcing the tendency to action taken.

This study examines the practice of othering over phobic representations in the media of Turkey and discusses how national and local press reports are represented by using the phobic representations of the 'other'. In this study, it was discussed how the news about the lynch attempt of the citizens of Syria, which are contrary to the views of national and local clerics, that they are using phobic representation. In this context, four newspapers of July and August of 2016 were examined by Teun A. Van Dijk's method of critical discourse analysis.

Key Words: Other, Othering, Media, Phobic Representation, Critical Discourse Analysis

ÖNSÖZ

Pek çok tanımı bulunan öteki toplumsal alanda sürekli tartışılan ve karmaşık hale gelen bir konudur. Hâkim yapılar etnisite, dil, din, coğrafya, cinsiyet, sınıf gibi parametreleri baz alarak bireyleri söylemsel ve eylemsel olarak belirgin bir şekilde ötekileştirmektedir. Öteki kavramı günümüzde de toplumdan dışlananları, fikren ve bedenen ezilenleri, ekonomik düzeyleri düşük olanları, azınlıkta kalanları hedef almaktadır. Medya ise bu dışlamayı topluma yaymada kullanılan bir araçtır. Medya iktidarın hegemonyasını topluma her gün yeniden ürettiği söylemlerle yaymaktadır. Bunu da en çok temsil türleriyle yapmaktadır. Medya kanalıyla korku ve nefretle (fobik temsil) baskı altına alınan bireyler öteki'leri hedef almakta ve böylece iktidara baş kaldırması engellenmektedir.

Öteki konusunda çokça çalışma yapılmış olmasına rağmen fobik temsil konusuna kısmi olarak değinilmiştir. Ayrılıkların, ötekileştirmenin her gün biraz daha arttığı görülürken çalışmanın bahsedilen bu boşluğu doldurması hedeflenmektedir. Türkiye'deki Suriyelilerin yaşadığı linç girişimleri örneklem alınıp Türk medyasının ne şekilde fobik temsilleri kullandığı ve ötekileştirme faaliyetlerini nasıl sergilediği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Doğu-Batı, ötekileştirme, temsil gibi konularda eserler veren ve çalışmalarım sırasında değerli görüşleri, bilgi ve deneyimiyle bana yol gösteren, Tez Danışmanım Doç. Dr. Burcu KAYA ERDEM'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmalarım sırasında desteğini, yönlendirici fikirlerini, eserlerini ve zamanını esirgemeyen Prof. Dr. Barış Çoban'a ve çalışma sırasında çalışmamın zenginleşmesine katkıda bulunan, zaman ve mekân fark etmeden her zaman desteklerini hissettiğim sevgili arkadaşlarım Meltem KAYA ve Hülya ÇAYLAK'a çok teşekkür ederim.

Beni ben yapan, var olmam da ve bugünlere gelmem de en büyük pay sahibi olan, tüm hayatım boyunca her türlü fedakârlıkla beni yetiştiren, eğitim hayatım boyunca desteğini esirgemeyen, olmazsa olmazım babam Taner KAYA, annem Nazan KAYA ve kız kardeşim Filiz KAYA'ya saygı ve şükranlarımı sunarım.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında sevgisiyle, saygısıyla, sabrıyla, yönlendirici fikirleriyle hep yanımda olan değerli eşim Tuğhan Sezer ÖNDER'e sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Başak KAYA ÖNDER

Temmuz-2017

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

ÖNSÖZ ..... **v**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xi**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMI, TARİHİ VE TÜRLERİ BAĞLAMINDA "ÖTEKİ" ve "ÖTEKİLEŞTİRME"

1.1. Ben'in Bir Paradoksu Olarak: Öteki 4

1.1.1 'Öteki'nin Oluşumunda Ayrıştırıcı Kavramlar 15

1.2. Söylemsel ve Eylemsel Bir Pratik Olarak: Ötekileştirme 33

1.3 Tarihsel Bir Çerçevede Öteki ve Ötekileştirme 36

1.4 Ulus-Devlet Nosyonu Bağlamında Ötekileştirme 47

1.5 Öteki ve Ötekileştirme Tanımı Bağlamında Ötekileştirme Türleri 50

1.5.1 Etnosentrik Ötekileştirme 50

1.5.2 Dini/Mezhepçi Ötekileştirme 54

1.5.3 Cinsiyetçi Ötekileştirme 62

1.5.4 Sınıfsal Ötekileştirme 69

1.5.5 Ableist Ötekileştirme 73

1.6 Dünyada ve Türkiye'de Ötekileştirme Tür ve Pratiklerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi 76

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MEDYASINDA MEDYA VE ÖTEKİLEŞTİRME BAĞLAMINDA "FOBİK" OLANIN İNŞAASI

2.1 Eklektik Bir Açıdan Medya ve Ötekileştirme İlişkisi 87

2.2 Fobi Olgusu 93

2.3 Medyada Temsil Nosyonu ve Temsil Türleri 96

2.3.1 Fobik Temsil 99
2.3.2 Patetik Temsil 102
2.3.3Sözde Nesnel Temsil 102
2.4 Fobik Temsil Bağlamında Nefret Söylemi 103
2.5 Fobik Olanın İnşaasında Medyanın Rolü 105
2.6 Türkiye'de Medya, Ötekileştirme ve Fobik Temsil Olgusu 111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE MEDYASININ HABER BAŞLIKLARINDA FOBİK TEMSİLLER ÜZERİNDEN ÖTEKİLEŞTİRME ÖRNEKLERİNİN OKUNMASI

3.1 Araştırmanın Problemi 123
3.2 Araştırmanın Amaç ve Önemi 123
3.3 Araştırmanın Sınırlılıkları 124
3.4 Araştırmanın Yöntemi 128
3.5 Söylem Kavramı 128
3.5.1 Eleştirel Söylem Analizi 131
3.5.2 Teun A. Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi 135
3.5.3 Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi 138
3.6 Haber Metinlerinin Analizi 140
3.6.1 Makro Yapı: Tematik ve Şematik Çözümleme 145
3.6.1.1 Tematik Yapı İncelemesi 145
3.6.1.1.1 Başlıklar 145
3.6.1.1.2 Haber Girişleri 149
3.6.1.1.3 Fotoğraflar 152
SONUÇ 155

KAYNAKÇA 159
EKLER 176
FOTOĞRAFLAR 182

TABLOLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Milliyet Gazetesi 18 Temmuz 2016..... 136

Fotoğraf 2: Yeni Devir Gazetesi 22 Temmuz 2016 137

Fotoğraf 3: Evrensel Gazetesi 08 Ağustos 2016 138

Fotoğraf 4: Görünüm Gazetesi 9 Ağustos 2016 139

Fotoğraf 5: Milliyet Gazetesi Haberi Görselleri..... 151

Fotoğraf 6: Yeni Devir Gazetesi Görselleri..... 151

Fotoğraf 7: Evrensel Gazetesi Görselleri..... 152

KISALTMALAR

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD:	Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKP:	Ak Parti
BM:	Birleşmiş Milletler
t.y.:	Tarih Yok
Çev.:	Çeviren
Ed.:	Editör
ESÇ.:	Eleştirel Söylem Çözümlemesi
Hz.:	Hazreti
İng.:	İngilizce
Lat.:	Latince
LGBTİ:	Lez, Gay, Biseksüel, Transseksüel, İnterseksüel
M.Ö.:	Milattan önce
s.:	Sayfa, Sayfalar
s.y.:	Sayfa numarası yok
TDK:	Türk Dil Kurumu
TV:	Televizyon
v.b.:	Ve benzeri
y.y.:	Yazar adı yok
Yun.:	Yunanca

GİRİŞ

Teknoloji ve kitle iletişim araçlarının birbirine bağlanması, internetin giderek gelişimi ve fotoğraf makinesi veya kamera gibi aygıtların teknolojik gelişimi ile birlikte medyada yer alan haberlerin kamuoyuna ulaşma hızı artmış ve medyanın kamuoyunu etkileme alanı da oldukça genişlemiştir.

Medya günümüzde eğitme, bilgilendirme, toplumsallaştırma gibi bilinen işlevlerinin dışına çıkarak ekonomik sistemin ve algı yönetiminin satışını yapmaktadır. Medyanın piyasa ekonomisi ritüeline göre hareket ettiğini ve toplumda oluşturduğu etkinin yönlendirme, kullanma, değiştirme, parçalama, birleştirme, … edimlerine yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Medya bazı toplumlarda bireyleri etkisi altına alabilmekte ve bu toplumlarda görüşleri belirleyen karar mekanizması da yine medya olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde toplumun denetiminden çıkan kitle kültürü medyanın denetimine girmiştir ve tamamen ticari amaçlı üretilmektedir. Medya siyasi, ekonomik, kültürel, sosyolojik, psikolojik, dinsel kısaca yaşamın her alanında yönlendirici ve algı yönetici olarak ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle medyanın kamuoyuna metinleri sunarken kullandığı haber dili bireylerin, toplumların ya da grupların durumlar ya da olaylar karşısındaki bakış açısının oluşmasında veya değişmesinde fazlaca etkili olmaktadır.

Haber dilinin nefret içerikli olması, toplumda aşağılama, önyargı, ırkçı, homofobik, milliyetçi, söylemlerin yaygınlaşmasına ve bu durumun kanıksanarak doğal hale gelmesine ve beraberinde ayrımcılığa, farklılıklara ve öteki'leştirmeye neden olmaktadır.

Medyanın sık sık kullandığı fobik temsil pratiği çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Medyada kurulan temsiller, temsil edilen birey, nesne veya herhangi bir kurumun toplumsal alandaki yerini yansıtması açısından oldukça önemlidir. Bunun sonucunda da her şeye herkese olan bakış açısı belirlenmekte, yeniden üretilmekte veya var olan düşünce değiştirilmektedir. Haber öykülerindeki kişiler veya nesneler korku ve nefretin kaynağı olarak gösterilmektedir. Medya metinleri temsil bağlamında incelendiğinde fobik temsil nosyonunun pek çok metinde yansıtıldığı görülebilmektedir. Yorumlanan bir gerçekliğin parçası olan temsil fobi

unsurlarıyla bağdaştırıldığında fobik temsil olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Korku ve nefretin kaynağı olarak gösterilenler ötekileştirme'ye maruz bırakılmaktadır. Medya bireylerin neyi düşüneceğini değil de nasıl düşüneceğini bireylerin farkında olmaksızın aşılamaktadır. Medyanın zihni yönetme başarısı düşünüldüğünde verilen bu korku ve nefret içerikli haberlerin bireyleri psikolojik ve sosyolojik olarak büyük oranda etkilediği düşünülmektedir. Bu etkilenme beraberinde de içsel olarak bir ayrımcılık, kin ve en geniş ifadeyle öteki'leştirmeye yol açmaktadır.

Ötekileştirme, uzak durulan veya ait olunanın dışında konumlandırılan kişi ya da grup hakkında bazı fikir, tutum, imaj, stereotipler gibi çeşitli kognitif öğelerin tümünü ifade eden bir sosyal temsil geliştirmeyi içermektedir. Her toplum, her birey, varlığını öteki üzerinden tanımlamaktadır. Öteki içerisinde karşıtlıkları barındırmakta ve bireyler kendi alanlarını yaratabilmek için öteki'ye ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun üzerinden üretilen her haber ile birlikte, ayıklanıp seçilen fotoğraflar, konuşmalar, görüntülerle olaya başka gerçeklikler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ve bu gerçeklik yukarıda bahsedildiği gibi ait olunan grup dışındakileri öteki gibi ifşa etme sosyal damgalamayla toplum dışına itme ve yok sayma durumlarını doğurmaktadır.

Bu konuda çokça yapılmış çalışma olmasına rağmen salt olarak fobik temsil üzerinden bir çalışma yapılmamış olması veya kısmi olarak çalışma kapsamına alınması günümüzde en çok kullanılan temsil türlerinden biri olduğu ve gitgide ayrılıkların, ötekilerin arttığı varsayımı bu çalışmayı ortaya çıkartmaktadır. Bu tez de çalışmanın sözü edilen boşluğu doldurması hedeflenmektedir. Buradan hareketle çalışmanın birinci bölümünde, öteki, ötekileştirme, ötekinin oluşumundaki ayrıştırıcı kavramlarına, öteki ve ötekileştirmenin tarihsel süreçlerine, ulus-devlet nosyonuna, ötekileştirme türlerine ve bu türlerin dünyada ve Türkiye'de karşılaştırılması konuları işlenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümde, medya ve ötekileştirme ilişkisi, fobi olgusu, medyada temsil ve türleri, fobik temsil bağlamında nefret söylemi, fobik olanın inşasında medyanın rolü ve Türkiye baz alınarak medya, ötekileştirme ve fobik temsil konuları bağlanarak işlenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Türkiye'nin fobik temsil bağlamında ötekileştirme pratiği belirli örnekler çerçevesinde gösterilmiştir. Bu nedenle çalışmanın amaçlı örneklem kısmında 3 ulusal (Milliyet, Evrensel, Yeni Devir) ve 1 yerel (Görünüm Gazetesi) olmak üzere

farklı tandanslı ve farklı sosyal sınıflara hitap eden gazetelerden Suriyeli vatandaşlara yapılan linç girişimlerinin yer aldığı haber başlıkları örneklem olmak üzere seçilmiştir. Çalışmada 18-22 Temmuz ve 8-9 Ağustos 2016 tarihleri arasındaki süreçte Ankara, Konya, İzmir ve Kırklareli'de Suriyelilere yönelik gerçekleştirilmiş olan fobik temsil bağlamında ötekileştirme unsurları incelenmiştir. Türkiye'nin yeni öteki'leri olan ve toplum tarafından toplumsal olaylarla bağdaştırılan Suriyelilere uygulanan ötekileştirme tutumları ve ardında yatan motivasyon, çalışma kapsamına alınan tarihler ve gazete örnekleri üzerinden gösterilmeye çalışılmıştır. Bununla beraber söz konusu örneklemler, metodolojik olarak Teun A. Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Van Dijk eleştirel söylem analiziyle sadece medya söylemini değil bu söylemlerin altındaki ideolojilerin, güç ilişkilerinin, kimliklerin, kültürlerin nasıl ve hangi yollarla dilsel betimlere çevirdiği ile de ilgilenmektedir. Bu nedenle çalışma kapsamında örneklem olarak seçilen gazete başlıklarını sistematik bir şekilde irdeleyebilmek açısından eleştirel söylem analizi modelinden amaca uygun olarak tematik yapı çözümlemesi yapılması uygun görülmüştür. Çalışma kapsamında özellikle haber başlıkları inceleneceğinden haber, ana olayın sunumu, bağlam ilişkisi ve sonuç gibi bölümleri içerisinde barındıran şematik yapı çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

1. BÖLÜM: TANIMI, TARİHİ VE TÜRLERİ BAĞLAMINDA "ÖTEKİ" ve "ÖTEKİLEŞTİRME"

Öteki ve ötekileştirme paradoksu insanlık tarihi kadar eski bir olgu olarak varlığını hala sürdürmektedir. Öteki üzerinden inşa edilmeye çalışılan sistematik bir düzende ben-biz, onlar-öteki, özne-nesne karşıtlıkları her gün yeniden üretilmektedir. Geçmişten günümüze ve hatta geleceğe dair her şey öteki ve ötekiler üzerinden kodlanarak anlamlandırılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde "öteki"nin, "ötekileştirme"nin ne demek olduğuna, "öteki"nin inşasındaki ayrıştırıcı kavramlara, tarihsel izlek içerisindeki aşamalarına ve türlerine değinilecektir.

1.1 Ben'in Bir Paradoksu Olarak: Öteki

Öteki konusundaki tartışmalar, araştırmalar, söylemler bugün sosyal bilimler alanında geniş bir kaynak oluşturmuş durumdadır. Bu konudaki tartışmalar 11 Eylül'de ABD ikiz kulelerine yapılan saldırılardan sonra daha da artsa da aslında "öteki"ne karşı ayrımcılığın çok daha eskilere dayandığı bilinmektedir. Nurdan Akıner, "11 Eylül'den sonra dünya hiçbir zaman eskisi gibi olmadı" derken bu cümle her geçen gün kutuplaşmaların arttığı, "öteki"lerin en açık ve ağır ifadelerle dile getirildiği bugünlerde daha iyi anlaşılabilmektedir. "Öteki"lere karşı ayrımcılığın, ırkçılığın her zaman var olduğu ancak bunun bugün bu derecede yankı bulmasında medyanın payı yadsınamaz. "Öteki" ve "Ötekileştirme" kavramını medya çıkarmamış olsa da yaygınlaşması medyayla olmuştur demek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Ötekileştirme kavramını, öteki olgusuna ilişkin kavramları, ötekileştirmenin tarihsel ve düşünsel boyutlarını ve 11 Eylül'den sonra nelerin değiştiğini, ötekileştirmenin medya söylemini aktarmadan önce öteki kavramını detaylı bir biçimde incelemek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

> "Birçok Avrupa dilinin kökenini oluşturan Latincede "Öteki" için alius (alia ve aliud) kelimesi kullanılmaktadır. Kelimenin en dikkat çekici yönü, İngilizcedeki alien ("yabancı") kelimesinin kökeni olmasıdır. Bir diğer Latince "Öteki" kelimesi ise ceterus'tur ve "kalan (öteki)" anlamına gelmektedir. Romalı

> olmayanları belirten bir başka "Öteki" kelimesi de bugün dahi bu ötekilik mirasını sürdüren barbaria'dır. Yunancadaki allos (ἄλλος) kelimesi ise Latincedeki alius kelimesiyle aynı anlamdadır. Allos ve alius kelimelerinin ortak özelliği zıtlarının idem (Lat.) ve idios (Yun. ἴδιος) yani "aynı" kelimesi olmasıdır. Dolayısıyla Avrupa'yı derinden etkileyen bu kültürler açısından "Öteki", aynı zamanda keskin bir farklılığı ifade etmektedir. Türkçedeki "Öteki" kelimesi ise Latince ceterus'a (İng. the rest) yani "geri kalan"a daha yakındır." (Nahya, 2011:29)

Türk Dil Kurumu'na göre ise öteki, "sözü edilen veya benzer iki nesneden önem ve konum bakımından uzakta olan, mevcut kültürün içinde dışlanmış olan" şeklinde tanımlanmaktadır. (TDK, t.y)

> "Sosyal antropoloji çalışmalarının temel sorunsalı, toplumsal ve siyasal ilişkilerin kimi zaman belirleyicisi olan "Öteki" kavramının, kimi ve kimleri nasıl ifade ettiği önemlidir. Türkçede kullanılan "Öteki", "öte" kelimesinden türemiştir ve "iki şeyden, konuşulmakta veya göz önünde tutulmakta olandan geride kalanı" olarak tanımlanmaktadır. Pek çok anlamı bulunan "öte" ise "konuşanın, temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey; bir şeyin, arkadan gelen kısmı; öbür yan, sıfat olarak ise konuşana göre uzakta kalan"dır. Buna göre Türkçede, antropolojik anlamda "'biz'den olmayan insanlar" olarak isimlendirilen "Öteki", bazı anlamlarıyla düşüncenin kültürel yönünü işaret etmektedir. Uzaklık, gerilik, arkadalık, bu kelimenin en önemli bileşenleridir ve beraberinde anlamsal olarak bir mesafeyi ifade etmektedir". (Nahya, 2011:29)

Başka bir ifadeyle "Öteki", bir kişi veya grup ya da toplumun büyük bir bölümü tarafından, yaşanılan olaylar baz alınarak ya da önyargılı yaklaşılarak ve üzerlerinde genelleme yapılan farklı, kimliksiz, yabancı, garip, arkaik … şeklinde ifade edilen kişi, grup, toplum, … vb. şeklinde tanımlanabilir. Yukarıda da belirtildiği üzere "Öteki" kavramının değişik dillerdeki etimolojisi, toplumsal farklılıkları yansıtabilmektedir.

Semantik açıdan "Öteki" kavramı genel olarak her ulusta aynı şekilde ifade edilse de her bireyin, grubun ya da toplumun öteki sıfatını addettiği kişiler, gruplar ya da toplumlar değişebilmektedir. "Kime veya kimlere öteki denir?" sorusunun

cevabı aslında herkesin birbirinin karşısında "öteki" konumunda olduğu olarak ortaya çıkmaktadır.

"Doğal ve toplumsal dünya (varlık), çok çeşitli şeylerin (var olan) ve kaçınılmaz olarak bunlar arasındaki ilişkilere hâkim olan çelişkinin değişik biçimleriyle (refleksiyon belirlemeleri) doludur". (Göçmen, 2009:3) Bu bağlamda bu ilişkileri, varlıkla var olanı anlamaya, açıklamaya çalışılmaktadır. Literatürde çok eskiden beri varlığını sürdüren öteki ve ötekine ilişkin kimlik kavramı bugün siyasal, etnik, psikolojik yaklaşımlarda da sık sık ele alınan bir kavramdır.

Öteki aslında ben dışında konumlandırılandır. Birey kendisini öteki üzerinden inşa etmekte ve biz-öteki ayrımını resmetmektedir. "Ben" ve "Öteki" birbirlerinin varoluş nedenidir.

Ontolojik açıdan öteki kavramına bakıldığında Heidegger'e göre:

> "Metafizik düşünce geleneği boyunca ortaya konulan düalist ayrımlar, Varlığı, bir var olana indirgemek suretiyle anlama çabasının bir sonucu olarak, Varlık ve var olanlar arasındaki ontolojik ayrımın, dolayısıyla da Varlığın unutulması anlamına gelir". (Küçükalp, 2008:173)

Ben-öteki ayrımında öteki, ben kavramını anlamaya çalışmanın bir sonucudur. Karşıtlık olmadan tanımlanamayacak olan ben, bu anlamda ötekine ihtiyaç duymaktadır. Ben varlığını ispatlayabilmek adına öteki üzerinden tanımlamalar yoluna gitmektedir.

Öteki kaçınılmaz olarak çoğuldur; farklı sıfatlarla, farklı koşullarda ve farklı ilişkilerde inşa edilendir. Bir kişi veya grubu "öteki" kategorisine sokan şey de bir ilişki biçimidir; siyasal, ekonomik, kültürel yollar üzerinden bir baskı formunun içinde barındıran ilişkiler bütününde yoğrulmuş bir bakış açısıdır, tipleştirmedir. Gündelik tipleştirmeler yine ötekine göre yapılmaktadır ve aslında kendinizi tanımladığınızda kendinizde olmayan özellikler de sıralanmış olunmaktadır. Kısacası 'ben şuyum' denildiğinde aynı zamanda 'şu diğeri değilim' demektir. (Ünsaldı, 2016:7-14)

Öteki ile ben birbirlerinin karşıtlığında var olmaktadırlar. Öteki kavramı bilincin karşıtlığını oluşturan ama ona anlamını kazandıran bir kavramdır. Öteki

ben'in karşıtı olmakla birlikte ötekinin dışında gönderimde bulunan, bilincin ya da ben'in üzerine yansıdığı bir ayrımdır. Ötekinin bilinç karşısında bulunuşu bir karşıtlığı ve yabancılaşmayı bildirir. Aslında öz bilincin gelişimini temel olarak, bilincin bilme ve öz bilinç olma sürecini açıklamaya çalışmakla, ötekiliği özbilincin oluşumunda sadece aşılması gereken bir evre olarak anlayan Hegel, ben ile ben olmayan arasında tek yanlı bir üstünlük ve belirlenim ilişkisi kurmamakta ve bir ayrıma gitmemektedir. (Üste, 2015:109)

Her birey birbirinin karşısında öteki konumundadır ve öteki kendini ve kendi bilincini oluşturmakta ve anlamlandırma adına öteki üzerinden gitmek durumunda kalmaktadır. Öteki kendini ben'in karşıtlığında bulmaya çalışmakla beraber ben'de öteki karşısında öteki konumuna gelmektedir. Öteki ben'e karşı bir karşıtlığı, yabancılaşmayı çağrıştırmakta ve ben, ötekini aşılması gereken bir evre olarak görüp bu evreyi tanımlama sürecini açıklamaya çalışmaktadır.

> "Hegel'in Phenomenology'sinin öznesi, kendini bilebilmek için durmaksızın kendisi dışına yönelen bir öznedir. Bu özne, kendisi dışına çıkan ve her geri dönüşünde, bir önceki kendini bulamayan öznedir. Hegel'in öznesi, kendini kaybetmekten ve ardından bulduğu kendiliğin bir önceki kendi olmayışından tekrar tekrar acı çeken bir öznedir. Butler'in deyişiyle bu, yapısı gereği "kendi kaybının riski altında olan" öznedir". (Dursun, t.y:182)

Öznenin kendini bilebilmesi ötekini bilmekten geçmektedir. Öteki olmaksızın varlığını sürdüremeyecek olan ben, her defasında ben'in dışında kendini aramaktadır. Varlığının kaybolması riski altında yaşayan ben, öteki üzerinden kendi varlığını inşa etme çabasındadır.

John Stuart Mill ise öteki konusundaki düşüncelerini şöyle dile getirmektedir:

> "İnsan isteğinin en güçlü yönelimi arasında "ötekilerin iyi niyetinden daha çok istendiği görülen şey yoktur" der. Kişiler birbirlerinden ayrıldığı sürece… Mill'e göre kişisel çıkar, ortak çıkarlara karşı zorunlu olarak önlem oluşturmaya başlar". (Üste, 2015:116)

Mill'e göre öteki ortak çıkarlara zarar veren, kaos ortamı yaratan özne (nesne olarak görülen özne) olarak görülmektedir. Bu nedenle ötekinin kişisel çıkarlarına karşı toplumsal çıkarlar daha üstündür. Toplumsal kabullerin dışında kalan ötekilere karşı bir önlem alınması durumu söz konusudur.

> "Lacan'ın ise özneyle ve onun oluşumuyla ilgili önermeler seti, "yoksunluk/eksiklik," kavramını merkezî kılan negatif bir ontolojiye dayanmaktadır ve Lacan'da öznenin kuruluşunu açıklarken hareket noktası olan yoksunluk, yarık, boşluk gibi negativiteler, "bilinçdışının öznesini" yapılandırmaktadırlar". (Dursun, t. y:183)

İstemler her zaman için bir başkasının, ötekinin, onay ve tanımasını gerektirir. "Öteki" süreğen olarak tüm ilişkilerde belirleyici, temel öğe olarak bulunmaya başlar. Öteki, öznenin var edilme olasılığını denetleyen gösterenler zincirinde yer aldığı bir alandır. Bireyin dünyaya ilk geldiği zamanlarda kullandığı ilksel nesneler "küçük öteki"lerdir. Özne için simgeselleştirilemeyen, tüm anlamlandırma süreçlerinin kalıntısı olarak üretilen bir gerçek noktasıdır, bunun yanında arzuyu bölen ve utanç yaratan bir nesnedir. Bunun sonucunda özne nesne karşısında bölünür. Çünkü nesne özneyi hem iten hem de çeken bir şeydir. Birey kayıp duygusunun düşüncesini daha bebekken nesnelerin kaybolup belirmesiyle anlamaya başlamaktadır. Bu eksiklik, kayıplık, yokluk düşüncesi bireyin kendi tamamlanmamışlığını hatırlatır. Öznenin ötekiyle ilişkisi tam olarak "eksik" süreci tarafından üretilmektedir. (Rigel, Batuş, Yücedoğan, Çoban, 2005:s. y)

Ben eksiktir ve kendini tamamlayabilmesi için ötekine ihtiyaç duymaktadır. Ben'in inşa edilmeye başladığı nokta da bu eksiklik, tam olamama durumudur. Bilinçaltındaki ben imgesi kendini tamamlayamadığı için bir ötekiye ihtiyaç duymaktadır ve bu öteki bilinçdışında oluşmaktadır.

Türk felsefeci Betül Çotuksöken özne-öteki ilişkisini şu şekilde aktarmaktadır: "Dünya insanın dünyasıdır; insan bu dünyada eylemektedir, insan bu dünyanın bir öznesi olarak kendisiyle, türdeşiyle, öteki dünya nesneleriyle kurduğu bağlantılar sonucunda deneyim kazanmakta, bilgiyi ortaya koymakta, bilgilerini sürekli olarak çoğaltmaktadır ve yine bu bilgiler dolayımında kendine ve dünyaya yönelmekte ve

bu döngü, sürekli bir biçimde verimlendirilerek devam etmektedir". (Erkızan, 2010:733) Ötekine ilişkin paradoks da bu noktada başlamaktadır. Bireyler öteki üzerinden benliğini bulmakta, dünyaya yönelmekte ve sürekli bu döngü içerisinde yer almaktadır.

Ontolojik olarak kendisini evrenin merkezinde gören bir topluluğun başkalarını yani "öteki"ni 'barbar', 'parya' olarak görmekten çekinmemesi ben tasavvuruyla yakından ilişkilidir çünkü toplumların "ben" tasavvurları "öteki" algılarını mutlak bir biçimde etkilemektedir. Öteki'ni bir fırsat ve zenginlik olarak gören birey ya da toplumun ben tasavvuru ve öteki algısı arasında nasıl bir irtibat bulunuyorsa, ötekini "cehennem" olarak gören birey ya da toplumun ben tasavvuru ile öteki algısı arasında da öyle bir bağlantı vardır. (Köse, Küçük, 2015:109)

Ben kendini öteki üzerinden inşa etmeye çalıştığı için ve ötekine atfedilen sıfatlar genelde ben'in kimliğinden üstün tutulmadığından öteki genellikle bir olumsuzlama çabası içermektedir. Ben'in kimliliğiyle öteki'nin kimliği arasında bir ilişki bulunmaktadır ve kendini üstün gören ben bunu ispatlayabilmek adına olumsuz özellikleri öteki için kullanmaktadır.

> "İnsanın bir özne olarak kendine yönelmesi var olana yönelmesinden sonraya rastlar. Zaten özne olma "nesne" kılmayı gerekli kılar. Var olanı var olan olarak kavramaya çalışma, bir bakıma, insanın henüz kendisini özne kılamamasıdır. Çotuksöken için insan kendini dolayımsız olarak özne kılamıyor. Augustinus'un "seni bileyim kendimi bileyim" sözünde dile gelen de budur". (Erkızan, 2010:734)

"Ben" ya da "Biz"i tanımlayabilmek için "öteki" ya da ötekileri" tanımlayabiliyor olmak gerekmektedir. Ben kendini nasıl tanımlıyorsa, seçtiği sözler, takındığı davranışlar da "öteki"ni tanımlamak için kullanılacaktır. "Ben" ve "Öteki" zıttır ve bu zıtlıklar olmadan ne "Ben" ne de "Öteki" kendini inşa edemez.

Markus ve Kitayama iki tür "ben" den söz etmektedir. Birincisi bağımsız, diğeri bağımlı bendir. Bağımsız ben sınırları çizilmiş olan, anlaşılır, istikrarlı ve özgür bir varlık iken bağımlı ben bağlı akışkan, esnek, başkalarına bağımlılığa razı ve toplumsal birliğe odaklanmış bir varlık olarak algılanmaktadır. "Ben" kültürden kültüre farklı yorumlanırken geleneklerden, yaşam biçimlerinden, sosyalizasyon

süreçlerinden çıkan kültürel farklılıklar bireyin "ben" tanımını etkilemektedir. (Katarı, 2014: 25) Çalışma da sözü edilen ben, ötekinin karşıtı olduğu için Markus ve Kitayama'nın deyişiyle bağımlı ben'dir. Ötekiye göre kendini biçimlendiren ben akışkan ve esnek bir konumda yer almaktadır. Bu akışkanlık ve esneklik ben'in karşısındaki öteki'ye göre değişkenlik gösterdiğinden akışkan ve esnek olarak dile getirilmiştir.

Öteki'ne göre kendini biçimlendiren ben'in varolma nedenlerinden biri de yine öteki'dir, "özne özkimliğine ulaşmak için, kendini imgesel öteki ile özdeşleştirmeli, kendini yabancılaştırmalıdır". (Zizek, 2002)

Batı Felsefesi Marksistlerinden Karl Marx'da "öteki"yi, "insan kendi kendisinin karşısındayken, onun karşısındakiler ötekidir" şeklinde tanımlamaktadır. (Marx, 1993:148) Çünkü bireyin kendini tanımlayabilmesi için olmazsa olmazı "öteki"dir. Her toplum, her birey varlığını öteki üzerinden tanımlar. Öteki içerisinde karşıtlıkları barındırır. Bireyler kendi alanlarını yaratabilmek için öteki'ye ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda her toplum içerisinde de farklı farklı ötekiler yer almaktadır. Örneğin Türkiye'de Kürtler, Ermeniler, Aleviler, Süryaniler, Yahudiler, Araplar, Hıristiyanlar, LGBT üyeleri ve daha sıralanabilecek pek çok topluluk "öteki" konumundadır. Ancak her millet yukarıda sayılan toplulukları "öteki" olarak nitelemeyebilir. Örneğin, Türkiye'de şiddetle karşı çıkılan LGBT üyeleri ve bu üyelerin görüşleri İspanya, İsveç, Danimarka, Hollanda, Norveç ve daha pek çok ülkede normal karşılanmaktadır ve üyelerine evlilik ve çocuk edinme hakkı da verildiği bilinmektedir.

> "Toplumsal anlamda bir yapının kendini tanımlayabilmesi için "öteki"ne ihtiyacı vardır ve "öteki" olmadan kendi konumunu belirleyemez. "Öteki" bir halk, inanç, düşünce ya da farklı olan herhangi bir grup olabilmektedir. …Geçmişten günümüze savaş ve çatışmalarda bir taraf kendini "biz" olarak tanımlıyorsa, o zaman "biz" i "biz" yapan ortak özelliklere sahip olmaları gerekmektedir ki bu ortak özellikler de "öteki" nde olmayan özellikler olacaktır. Hobsbawm'a göre öteki, 'biz' olmayandır: [ve onlar] en çok derilerinin rengi, başka fiziksel farklılıkları ya da konuştukları dille tanımlanırlar". (İnceoğlu, Çoban, 2014:8)

Öteki farklılıktır. “Biz” olabilmek için ortak özelliklere sahip olmak gerekirken bu özellikler ötekinde olmamalıdır. Çünkü farklılıklara göre kodlanan öteki, ortak özellikler dışında kalanlar için ifade edilen bir kavram olarak ifade edilmektedir.

Bu ilişkisel sistem içerisinde denilebilir ki, özne varolmuşsa bu varoluşun nedeni ötekidir ve özne ötekiyle ilişki içerisinde olduğu zaman anlanmandırılmaktadır. “Özne her zaman onu öteki için temsil eden bir gösterene raptedilmiş, mıhlanmıştır ve bu mıhlama sayesinde simgesel bir görev yüklenir, öznelerarası simgesel ilişkiler ağı içinde bir yer edinir". (Zizek, 2002:129)

Farklı anlayışlara, bilgilere, inanışlara sahip bireyler kendi amaçlarına ulaşabilmek için farklı yollar izleyebilirler. Bireyler aynı zamanda, başkaları tarafından tanınmak, anlaşılmak ve sosyal mutabakata varabilmek için diğerleriyle tartışmaya girebilmeli, karşılıklı uyum sağlayabilmelidirler. Akılcılık, bireyci değildir ve bu kavramın kapsamında her zaman “biz” ve “ötekiler” mevcuttur. Birbirini tanımayan bireyler, “genelleştirilmiş öteki” modelini dikkate alarak iletişim kurarlar…

… Genelleştirilmiş öteki, bireyin içinde bulunduğu toplumun normları, kuralları, davranış biçimleri tarafından oluşturulan bir rol modelidir. Bu öteki rol modeli, “öteki” kavramının, toplum üyeleri tarafından paylaşılan, genelleştirilmiş halidir. Toplumun üyeleri tarafından paylaşılan bu genelleştirilmiş öteki üzerinden “ben” kimliği inşa edilir ve sürdürülürken, toplum üyelerince yararlanılacak ortak anlamlar da üretilmektedir. Bunun sonucunda da bireyler iletişim sırasında aynı görüşü paylaşmaktadırlar. Bireyler, çevre ve kendini toplum tarafından tanımlanan genelleştirilmiş şekilde dikkate almakta ve karşılarındakilerden de aynı tepkileri beklemektedirler. Elbette bu alanda da bireysel farklılıklar mevcuttur. Fakat bu farklılıkların çoğu toplumsal kabullerin dâhilinde kalmaktadır. Kabul edilebilir miktardan daha büyük farklılığın gözlenmesi durumunda sosyal kontrol devreye girerek bireyi baskı altına almakta ve farklı bireyler ya bu baskı ve yaptırımlar sonucunda kabul edilebilir sınırlara çekilmekte ya da toplumda dışlanma tehlikesiyle yüz yüze kalmaktadır. (Katarı, 2014:23) Bireyler yalnızlaşma korkusu içerisinde toplumsal normlara uymakta bizi oluşturan kökenleri kendisinde barındırmaktadır.

Aksi takdirde toplum içerisinde yalnızlaşıp yok olacağını düşünen birey korku içerisinde kalmakta ve bu da birey için toplumsal uyumu zorunlu kılmaktadır.

Öteki bizden olmayanı ya da bizden farklı olanı çağrıştırdığı için ötekinin varlığı özneyi korumakta ve kötülüklerden uzak tutmaktadır. Ötekine yüklenen ifadelerle özne kendisini olumsuzluklardan arındırıp rahatlamakta ve sosyal düzeni koruduğunu düşünmektedir. Çünkü o doğru ancak kendi kimliğine, gelenek ve göreneklerine göre değerlendirdiği öteki yanlıştır. Kendisine olumlu yargıları yükledikçe olumsuzluklar artmakta ve bunun sonuncunda da "öteki" etiketlenmektedir. Çünkü her şeyin bir sorumlusu ve beraberinde suçlusu olmalıdır. "Öteki" sosyal kabullerin dışında kalandır ve "öteki"yi "öteki" olarak niteleyen asıl bireyler kendi görüşlerini, hareketlerini doğru kabul ettiğinden "öteki"leri bir tehdit olarak algılayıp dışlamaya devamında da yok etmeye çalışmaktadırlar.

"Ben" ile "Öteki" arasındaki fark "öteki" ile ilişkiyi belirlemektedir. Bu farkın nedeni de aşağıda olma durumuyla yorumlanmaktadır. "Ben" "öteki" diye tanımladığına değer biçerken kendi kültürünün ölçütlerini kullanmaktadır. Bu durumda "öteki", kendisinin eksik halinden başka bir şey olamaz ve "Öteki" bu farkla kabul görür. Ancak, değiştirilmesi mümkün olmayan bir aşağıda olma hali içinde donup kalmaktadır. (Köse, Küçük, 2015:116-117)

"Öteki"yi ampirik, kültürel, varlık, söylemsel yapı ve farklılık olarak tanımlamak "öteki" ve "ötekileştirme" olgusunu anlamak açısından faydalı olacaktır. Özetle;

1) Ampirik bir nesne olarak öteki: Öteki, hakkında ampirik bilgi toplayarak ve bu bilgiler ışığında öteki anlaşılabilecek bir nesne olarak görülür. Buradaki amaç, öteki'ni onun hakkında sözde nesnel ve gerçeklere dayalı olan bilgiler sağlayarak açıklamaktadır. Zaten ötekileştirme bu noktada başlamaktadır. Toplumdaki fertler incelediği ya da deneyimlerle hakkında bilgi sahibi olduğu bireyleri kendi kültürünün ölçütlerine göre değerlendirmektedir. Burada öteki artık özne konumundan çıkarak şeyleştirilmektedir ve ötekiler literatürde bir kavram olarak tanımlanmaktadır…

2) Kültürel bir nesne olarak öteki: Modern (Batılı) olanla geleneksel (Doğulu) olan arasında kurulan modernizasyoncu iki kutuplu görüşü niteleyen özcülüğün bir sonucu olarak, Öteki ne olduğundan çok ne olmadığıyla tanımlanır.

Öteki diye tabir edilenler kendi kültüründen, normlarından uzaklaştırılarak, koparılarak ötekileştirilmektedir. Ne olduğuyla değil ne olmadığıyla kodlanan ötekiyi ötekileştirmek için de sözde nesnel temsillere başvurulmaktadır. Varoluş şekli, modern benin sahip olduğu her şeyin eksikliğini gösteren bir kültürel nesneyi oluşturur. Batı dışı kimliklere rasyonel ve düşünen bir özne olarak tanımlanan modern benlik kategorisiyle yaklaşılır ve Öteki modern benliğin "aynadaki görüntüsü" olarak temsil eder…

3) Bir varlık olarak öteki: Ötekini hem varlık olarak hem de modern kimliğin anlaşılmasındaki gözükmeyen bir benlik olarak tanımlamaktadır. Ben'in inşası için ötekine ihtiyaç duyan özne ötekini ontolojik bir varlık olarak düşünmektedir. Öteki'nin bu şekilde kavranışı hem ampirik bilgi toplama tarzından hem de öteki'nin kültürel bir nesne olarak tanımlanmasından radikal şekilde ayrılmaktadır. Ancak, öteki'ni tarihsel bir varlık, "gerçek" bir tarihsel varoluş olarak görerek hem yorumcu hem de varoluşçu söylemler modernitenin rejimi dâhilinde işlemekte ve ben/öteki karşıtlığını muhafaza etmektedir…

4) Söylemsel bir yapı olarak öteki: Bir nesne veya varlık olarak görünmeyen Öteki, söylemsel bir kurgudur ve "bilgi nesnesini" oluşturmaktadır. Batı epistemolojik ve ontolojik ayrımın temelinde, kendi hegemonyasını dünyaya yayarken ötekinin tarihsel bir varlık olarak anlatılışını reddetmektedir. Kendi kimlikleri dışında kalan ötekiler söylemsel olarak ötekileştirilmektedir…

5) Farklılık olarak öteki: Burada öteki sömürgecilik esasına göre nitelendirilmektedir. Öteki'nin sömürge sonrası ve tarihsel/söylemsel kurulmuş bir kimlik olarak anlaşılması o kimliğin sürecinin sorunsallaştırılmasını gerektirmektedir. Eleştiri öteki'nin, kültürel ve ulusal kimliklerin karmaşık yapılarını göz önüne almayı mümkün kılacak bir şekilde, farklılık olarak kavranmasına yol açmaktadır. Böylece, kimlik/fark ilişkisine yerleştirilmiş öteki, ben ve öteki'nin ilişkisel özelliğini vurgulayarak, sömürgeci ile sömürgedeki arasındaki karşılıklı bağımlılığın eleştirel bir şekilde incelenmesine olanak tanıyarak odağı kimlik/farklılık eksenine taşımaktadır. (Keyman, 1996:76-77-78)

Öteki ben kimliğiyle ortak özellikleri paylaşmadığından bazen insan olarak bile görülmemektedir. Öteki ilke olarak 'biz'e karşıt bir konumda olmak zorunda

olduğundan ‘biz’in yüceltilmesi ‘öteki’nin alçaltılmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda ‘öteki’ zorunlu olarak negatif bir konuma düşmektedir. Öteki ben kimliğine karşı olduğundan bağ kurma fikrini reddederek tüm aşina kılmalara direnmektedir. Bu anlamda biz ve ötekinin kurabileceği tek bağ öteki üzerinden kendi kimliğini inşa etmek ve varlığını kanıtlamaktır. ‘Öteki’ ile ilgili bu tavır alış, “tanıma” ile başlanan bir eylemin “tanımlama”ya dönüştüğünü göstermektedir. Tanımanın tanımlamaya dönüştüğü her durumda iki özneden biri diğerine ya kendince bir kimlik verir veya verili kimliğine müdahale etmeye başlar. (Köse, Küçük, 2015:117)

Öteki, kendinden olmayana, (kendi örf, adet, inanç ve düşüncelerinden olmayana) yer yer barbar görülenlere, kendini tanımlayabilmek ve bir diğeri üzerinden kimlik inşa edebilmek adına sık sık kullanılan bir terimdir. Öteki’nin varlığını reddetmek ben-biz kimliğini de sorgulamakla hemen hemen aynı anlama gelmektedir. Birey kendi üzerinden öteki’yi tanımladığı için kendi doğruları mutlak doğrudur ve bu sebeple öteki’ni kendisine tehdit olarak görmektedir. Sosyal kabullerin dışında kalan öteki’yi yok etmek istemektedir. Çünkü bu kavramlarla sınırlandırıldığında öteki, düzen bozan olarak gösterilmekte ve biz kavramının içinde bizden olmayan şeklinde ifadelendirilmektedir. Öteki’nden ayrı düşünülemeyen ‘ben’, öteki’ni yok edemediğinde toplumsal veya bireysel bütün sorunların kökeninde öteki olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle son yıllarda yaşanan olaylar da baz alınarak hemen her yerde “öteki”leri görüp “öteki”lerin gayet doğal bir süreç gibi ‘ötekileştirildiğine’ şahit olunmaktadır. Öteki kavramı; kimlik, önyargı, farklılık, stereotipler, ayrımcılık, ırkçılık, aşağılama, sosyal damgalama, çokkültürlülük, nefret, şiddet gibi parametreleri bünyesinde barındırmaktadır. Tüm bunların sonucunda da literatüre ‘öteki’ ile beraber öteki için atfedilen kavramları tanımlamak için kullanılan ötekileştirme kavramı girmiştir.

Yukarıda da aktarıldığı üzere ‘öteki’ için yapılmış pek çok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlar çoğaltılabileceği gibi örnekler de çoğaltılabilir. ‘Öteki’ kimdir? sorusunun cevabı yukarıda arandığında pek çok cevapla karşılaşabildiği görülmektedir. Bauman’ın Öteki’ler için kullandığı “hiçbir şey olamadıklarından, her

şey olabilirler." ifadesi öteki'nin tek bir tanıma ya da tek bir sıfata sığdırılamayacağını özetlemektedir.

1.1.1. 'Öteki'nin Oluşumunda Ayrıştırıcı Kavramlar

Öteki olgusuna ilişkin en temel kavramlardan birisi "kimlik" kavramıdır. Kim oldukları, kim olarak kimlerin neden benimsemediğini açıklayabilmektedir. Örneğin en anlaşılır şekilde ifade etmek gerekirse, Türk kimliğine sahip biri veya başka herhangi bir millete mensup bir birey kendi kimliğinden başka milletin vatandaşını kendi kimliğinden olmadığı için "öteki"leştirmektedir. Kendi sosyal statüleri, inançları, tutumları, değer yargıları ve bunun gibi pek çok parametre dışında kalanlar dışlanmaktadır. Ülke var olduğundan beri aynı coğrafyada yaşayan fakat farklı kimliklere sahip vatandaşlarda birbirleri için "öteki"dir. Farklı kimliklere sahip bireylerin dışlanmasının, aşağılanmasının en genel ifadeyle ötekileştirilmesinin sebepleri arasında hâkim kimliğin farklı kimliğe sahip olanlara karşı tahammülsüzlüğü yatmaktadır.

Kimlik kavramı bireylerin yaşam biçimini sembolize eden bir kapsama sahip olduğu için bireylerin, grupların veya toplumların inanç ve değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, tutumlarını vb. içine alan çok kapsamlı bir yapıyı oluşturmaktadır. Kimlik, yüzeysel olarak kısaca kişilerin ve çeşitli büyüklük ve nitelikteki toplumsal grupların "kimsiniz, kimlerdensiniz?" sorusuna verdikleri cevaplardır. Bu soruyla karşı karşıya kalanların kendilerine sordukları "ben kimim?" sorusunun kaynağı hayatı sorunsallaştırma biçimi olarak yaşamın içine aks etmektedir. Bireyin yaşam biçimini sembolize eden değer yargıları ile bireyin kim olduğuna dair sorulara verilen cevaplar, her şeyden önce sosyal bir bağlam içinde oluşturulmaktadır. (Karaduman, 2010:2886) Diğer bir deyişle birey kendi kimliğini tanımlarken hissettiğinden öte yaşadığı grup veya toplum içerisindeki değer yargıları ile hareket etmeyi bir mecburiyet olarak görmektedir. Bu mecburiyet duygusu olarak gördüğü şey kimi zaman korkudan, kimi zaman saygıdan, kimi zaman da yalnızlıktan dolayıdır. Bu durumda elbette kişilerin kimliklerini tanımlamasında önemli bir rol oynamaktadır.

Diğer insanlarla hangi özelliklerin ortak olduğu, bireylerin ötekilerden hangi farklılıklarla ayrıldığı durumu kimliğe ilişkin ait olma sorunudur. Kişisel konum duygusu, bireyselliğe değişmez bir öz vermektedir. Başka bir tanıma göre de bireyi konumlandıran kimlikler ve farklı konumlamalara verilen isimler, geçmişin öyküleridir. (Baştürk, 2007:5)

Kimlik daima bir diğer birey veya grubun, diğer birey veya gruplardan farklı olan özelliklerin tanımlayıcısı olarak kullanılan bir kavramdır. Sosyal yaşantıda bireyin kendini nasıl ve ne şekilde tanımladığı, konumlandırdığı, kim olarak nerede durduğunu yansıtan kimlik kavramı "diğerinden, ötekinden geçer". (Sürgevil, 2008:114)

Öteki olmaksızın ne birey ne de toplum kendini tanımlayabilmektedir. Bu nedenle daima "Öteki" olana ihtiyaç duyulmaktadır; ancak toplum içinde var olan bireyler öteki olan üzerinden kendisini tanımlayabilmenin yanı sıra kendi kimliğiyle ötekinin kimliğini bağdaştıramadığında ve ötekini içselleştiremediğinde ayrıca kendisini öteki üzerinden üstün görebilmek ve gösterebilmek adına kendinden farklı olan kimliği yok etmek istemektedir.

Kimlik, bir bireyin veya toplumun kendisini çerçevelediği sınırın içindeki fotoğraftır. Kimliğin kişi, grup veya toplumlar arasında bir yerde olma fikri adres boyutunu oluştururken, bireyin, grubun veya toplumun kendisini tanımlaması bir resim ve fotoğrafı ifade etmektedir. Aslında kimlik kavramında bu iki yan iç içe geçmiştir. Bu iki yandan olan adres fikri ile kastedilen her yerin herkese aynı mesafede olmadığıdır. Mesafe bireyler için zamanla değişebilmekte ve diğerleriyle kurulan ilişki bazılarına yakın bazılarına uzak olabilmektedir. Bu noktada, diğerleri; dost veya düşman, benzer veya farklı, tanıdık veya yabancı, ortak veya rakip, yanımızda veya karşımızda, sıcak veya soğuk, yakın veya uzak olarak dünyada yer almaktadır. (Sürgevil, 2008:114)

Yaşam içerisinde konumlandırılan her birey, uzak ya da yakın olarak bir yer teşkil etmekte bu da zıtlıklar oluşmasına neden olmaktadır. Ötekini meydana getiren zıtlıklar bireylerin, birbirleriyle veya diğerleriyle olan mesafesini belirlemektedir. Ben ve öteki arasındaki bu mesafeler kimliklerin kanıksanmasına bağlı olarak zamanla azalabildiği gibi artabilmektedir.

Her birey ve toplum çeşitli kimliklere sahiptir. Bu kimliksel-kültürel kodların bazıları bir diğerine göre şekillenebilmektedir ve bu kodlar tüm yaşamı etkileyebilmektedir. Birey veya toplum bir kimlik edinir ve onu hayatı boyunca taşır ifadesi çok doğru bir ifade olmamaktadır. Çünkü bireyler, gruplar veya toplumlar geçici kimlikler edinebilir ve kendilerini hayat boyunca farklı kimlik çeşitleriyle ifade edebilirler. Bu bağlamda kimlik çeşitlerine kısaca değinmek, öteki ve kimlik ilişkisini ortaya koymak için daha anlaşılır olacaktır. Kimlik türlerinden, bireysel kimlik: "Psikoloji de kullanıldığı biçimi ile kişisel kimlik, hayatın farklı evreleri boyunca aynı kişi olarak kalmanın koşulu ya da gerçekliği; kişiliğin devamlılığıdır." Kişisel kimliğin niteliği kimliğin sosyalliğidir ve kişinin kimliğini tanımlamak için sosyallik anında izlemek gerekmektedir. Kişisel kimlik, bir kişiyi başkalarından ayıran, kişinin istese de değiştiremeyeceği, hissettiği inançlar, istekler, arzular ve eylem ilkeleri toplamıdır ve bu kavramlar kişisel kimliğin en önemli sorusu olan ben kimim? sorusunun cevaplarıdır. Kişi, kendine "ben kimim?" sorusunu yönelttiğinde ya da soru "sen kimsin?" formunu alarak kişiye başkalarınca yöneltildiğinde, kim olduğuna, kendini nasıl tanımladığına dair bir cevap verecektir. Aynı zamanda, bu, bir "özfarkındalık" ve "öztanımlama" teşebbüsüdür. (Altunoğlu, 2009:43-44)

Kimlik kavramı daha çok psikoloji biliminde kullanılmasına rağmen günümüzde artık pek çok alana entegre olmuş durumdadır. Ben kimim? Biz kimiz? Hangi kültüre aitiz? Hangi ulusa aitiz? gibi sorular kimlik edinme sorularıdır.

Bir aileye, bir gruba, bir ülkeye veya ideolojiye ait olma gibi bireylerin ve toplumların çeşitli aidiyetleri bulunmaktadır. Bunların her biri bireye bir(er) kimlik sağlamakta ve her bir aidiyet, başkasına göre belirlenen farklılık modeli üzerinde inşa edildiğinden, kimlikle ötekilik arasında zorunlu bir ilişki/bağ kurulmaktadır. Connelly'in belirttiği üzere; kimlik var olmak için farklılığa gereksinim duyar ve kendi kesinliğini güven altına almak için farklılığı ötekiliğe dönüştürür. (Çapar, 2004:59) Çeşitli aidiyetlikler içerisinde kendisine bir kimlik edinen bireyler bu kimliklerini güvence altına alabilmek için kendi kimliklerinden farklı olanları ötekiliğe dönüştürmektedirler.

Kişinin kimliği denilince özgüvenin boyutları da kastediliyor demektir. İstekler, inançlar, arzular, ahlaki değerler, fikirler, bakış açıları, etnik kökenleri

kimliği oluşturan unsurlar olmanın yanı sıra saç rengi, göz rengi, boy ve kilo gibi belirleyiciler de kimliği oluşturan unsurlar arasında sayılabilmektedir. Çünkü kimlik kişiyi diğerlerinden ayıran özelliklerle belirlenmektedir. Kişisel kimliğin unsurlarına Fearon şöyle yaklaşmaktadır; kimliğimizin asıl unsurları bahsettiğimizde gurur duyduğumuz veya kaybettiğimizde bir güven yıkımına uğradığımız şeylerdir. (Altunoğlu, 2009:46) Bireylerin kimliği onu diğerlerinden ayıran kimliklerin özelliklerinin farklı olma durumuna göre belirlenmektedir. Kişinin özgüveninin boyutları da kimlik kavramında yer alırken fiziki ve sosyal özellikleri de kişinin kimliğini tanımlanırken kullanılan unsurlar arasındadır.

Bireysel kimliğin ardından kimliğin toplumsal hali, diğer bir deyişle kollektif kimlik de ötekinin belirlenmesinde son derece önemlidir. Temellerini klasik sosyolojiden alan kolektif kimlik kavramı bir gruba mensup üyelerin birbirleriyle benzerlik göstermesi ve ortak tutum içerisinde olmalarını ifade etmektedir. Grup üyelerinde bir aynılık söz konusuyken bu aynılık "bizlik" kavramıyla ilişkilendirilmektedir.

> "Kolektif kimlik sosyal süreçlerin –farklılıkların sınıflandırılması/inşâı, bir kolektivite içinde karşılıklı özdeşleşme, kolektif kimliğe ilişkin düşünüm, vb.- içinde inşâ edilmiştir. Söz konusu süreçler, 'biz' ve 'onlar' arasındaki sınırları belirginleştirmekle, bir yandan kolektivite içi aynılık'ın/biz-lik'in, diğer yandan kolektivitelerarası farklılığın ortaya çıkışını temsil eder". (Altunoğlu, 2009:48)

Güçlü bir kolektif kimlik, grup sınırlarının ve aynı veya birbirine çok yakın değerlerin güçlülüğünü ima etmekte ve üyeler tarafından objektif (özünde aynılık) ya da sübjektif olarak (aynılığı tecrübe etme, hissetme ya da algılama) tecrübe edilen "bizlik" duygusunun, ortak eğilimlerde, bilinçlerde veya kolektif eylemlerde kendini göstermesi beklenir. (Macit, t.y:381)

Belli bir gruba mensup üyeler kendilerine sordukları "biz kimiz?" sorusunun cevabında "öteki" diye adlandırdıkları diğer gruptan farklı özelliklere vurgu yapmaktadırlar. "Biz"i "Biz" yapan ve bir grubun altında birleştiren özellikler

"öteki"nde olmayan özelliklerdir ve "öteki" olmadan "ben" olamayacağı gibi tek başına kolektif kimlik kavramı da olamayacaktır.

İdeoloji, sınıf, din, inançlar, cinsiyet, etnisite, vb. kavramlar kolektif kimlik temsilleri olarak ortaya çıkmaktadır. Normal şartlarda belki anlaşamayacak bireyler ortak eğilimlerde veya eylemlerde aynı amaç söz konusu olduğunda aksi düşünenleri kolektif kimlik altında "ötekileştirerek" birlikte hareket etmektedirler. Türkiye açısından bakıldığında da günümüzde kolektif kimlik kavramı en çok fundamentalizm ve siyasi olaylarda gün yüzüne çıkmaktadır demek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Kollektiflik pek çok farklı sosyal durumun, görüşlerin oluşmasında önemli bir zemin oluşturmaktadır. Toplum içerisindeki farklılıktan doğan bu durum ile de sosyal kimlik kavramı meydana gelir. Sosyal kimlik, psikolojik bir ihtiyacın karşılanmasına karşılık gelmekle birlikte benlik kavramını grup üyeliği bağlamında tanımlamaktadır.

Tajfel'e göre sosyal kimlik, bireyin benlik algısının, bir veya birden çok gruba ait bilgilerinden ve o gruplara yüklediği anlamlardan kaynaklanan parçasıdır. Kişisel kimliğin özelliklerini dikkate alarak birey kendine bir tanımlama yapmakta ve bu tanımlama belirli grup ortamlarında varlığını aynen sürdürebileceği gibi grupla uyuşmazlık yaşandığında daha çok belirginleşmektedir. Ancak, bu ortamlarda yeni kimlikler de kazanılabilmektedir. Birey kendini toplumsal grubun özelliklerine sahip bir birey olarak algılayabilmektedir. (Demirtaş, 2003:130)

Sosyal kimlik bireylere kendilerini sosyal hayat içerisinde konumlandırması için destek sunan aynılaşma ufku olduğu kadar farklılaştıran, birleştiği kadar da bölen bir ufuktur. Etnisite, sınıf, cinsiyet, ideoloji, meslek, rol, vb. esasında, toplum farklı sosyal kimlikler arasındaki benzeşmeler ve farklılıklardan, uzlaşılar ve çatışmalardan oluşan bir soyutlamadır. (Altunoğlu, 2009:50)

Kısaca özetlemek gerekirse; bireyler kendilerine güvenli alanlar yaratmak istemekte ve sosyal kimliğin gereksinimlerinden biri de bir gruba üye olmak anlamı taşımaktadır. Benzer sosyal kimliklere sahip olanların sosyal çevreleri de ortaktır. Yani ortak bir sosyal çevre varsa benzer bir sosyal kimlik var demektir. Sosyal kimlikle "biz" gerçeği inşa edildiğinden, "öteki" grup veya gruplarla ayrışma,

farklılaşma var demektir. Bir sosyal grubun üyesiyken "öteki"ler hakkında fikir yürütebileceği gibi "öteki"ler de karşı grup hakkında fikir elde edeceklerdir. Bu sosyal gruplar benlik kavramını konumlandırdığı gibi "öteki" grupların sahip olduğu tutum ve inançları algılama ve algıladığı ölçüde tepki verme şeklini de etkilemektedir.

Sosyal kimliğin yanı sıra kollektiflikten doğan bir diğer kimlik türü etnik kimliktir. Etnik anlamdaki pek çok unsur kolektiflik taşımakta bu nedenle etnik kimliğe ait her unsur ortak bir noktada buluşmaktadır. Etnik kimlikte bir aidiyet duygusu bulunmaktadır. Etnik kimlik ortak duygu, kültür, tarih, gelenek, toprak parçası, vb. ile özdeşleşmektedir. Etnik kimlik bilinçli veya bilinçsiz seçilmekle birlikte zaman içerisinde şartlara veya etkileşimlere göre değişmektedir.

Etnisiteyle etnik kimlik birbirini tamamlayan kavramlardır. Şöyle ki, etnisite, bir topluluğun dilini, kökenini, ideolojilerini, inanışlarını, … kapsayan grubun genel özelliklerini ifade ederken etnik kimlik, bireylerin bu özellikleri edinmesi anlamına gelmektedir. Etnik kimlik, bireyin orijinal bir kimliğe karşı hissettiği aidiyeti tanımlarken, bireyin içinde yaşadığı topluma ait hâkim kültürel unsurlardan farklı olanı ifade etmektedir. (Yeniçeri, 2014:22)

Etnisite doğuştan toplum tarafından verilen öğelerken etnik kimlik sonradan bireyin kendi isteğiyle benimsediği bir kimlik türü olarak açıklanmaktadır.

Etnik kavramının, kan, soy, akrabalık bağı ya da ortak bir dil konuşmanın yanı sıra başka özellikleri de barındırması gerekmektedir. Etnisite kavramı, temel olarak kendini farklı olarak algılamak, kültürel kimlikle bütünleşmiş, ayrı bir halk olma ve ayrı bir kültürel varlık olma bilinciyle öteki ve ötekiler ile araya çizginin çekilmesiyle ortaya çıkmaktadır. (Şen G. , 2015:75)

Etnik olana uluslar bazında bakıldığında ortaya ulusal kimlik kavramının çıktığı söylenebilir. Fransız Devrimi sırasında ve sonrasında ortaya çıkan ulusal kimlik kavramı kimlik oluşumu süreci içerisinde yer almaktadır. Ulusal kimlik için öncelikle bir devletin oluşması gerekmektedir ve beraberinde bu devlet dâhilinde bir kimlik oluşmaktadır. Ulus-devlet, ulus-kimlik kavramının oluşması için ortaya çıkan kimliğin bir etniye sahip olması ve bu etninin hâkim kültür haline gelmesi gerekmektedir.

“Ulusal kimliği oluşturan temel özellikler şöyledir: 1. Tarihi bir toprak/ ülke, ya da yurt, 2. Ortak mitler ve tarihi hafıza, 3. Ortak bir kitlesel kamu kültürü, 4. Topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler, 5. Topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi.” (Şimşek, Ilgaz, 2016:194) Bunların dışında ait olma duygusu da bu kimlik türünün bir özelliği olarak sayılabilmektedir.

Ulusçuluk ideolojisiyle oluşturulan ulusal bilinç ve bu bilincin harekete geçirilmesi ulusal kimliğin oluşması açısından çok önemlidir. Ulusal kimlikler bir ulusçuluk ideolojisi etrafında şekillenmekte ve ulusal kimliğin yapısında da biz, ötekiler ayrımı bulunmaktadır. (Şen S. , 2004:18)

Ulusal kimlik bünyesinde ait olma duygusunu da barındırdığı için yalnızlaşan bireye sığınacak liman işlevi gören bir olgudur. Kültürel kimlikle karıştırılan ulusal kimlik kavramı birbirilerinden farklı olmakla beraber ulusal kimlik, kültürel kimlikten öğeler taşısa da kültür kaynaklarının tümünü bünyesinde barındırmamaktadır. Ulusal kimlik, kültürel kimlik kaynaklarından bazılarının seçimiyle oluşturulmaktadır ve bireye ve topluma, kendi “sonlu doğalarını ait oldukları ulus ile özdeşleşerek aşma imkânı verir. (Şimşek, Ilgaz, 2016:195)

Kısaca özetlemek gerekirse, ulusal kimlik ortak bir toprak parçası, ortak haklar, ortak bir ekonomi, ortak bir tarih, …vb. gibi özelliklere sahip olması gereken, bunların hepsini veya bir kısmını bünyesinde barındıran bir kimlik türü olarak ortaya çıkmaktadır. Bir ideoloji üzerinden kavramsallaştırılan ulusal kimlikte ait olma duygusu da yer aldığından biz ve ötekiler ayrımı bu kimlik türünde de ortaya çıkmaktadır. Benimsenmiş olan özelliklerin dışında kalan bireyler, gruplar ya da toplumlar biz kavramının karşısına öteki olarak çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, kendi ulusunun ve o ulusa ait bireyleri, grupları, toplumları ve bu yapıların özelliklerini üstün gören uluslar diğer ulusları bu bağlamda öteki olarak görmektedir. Öteki olarak gördükleri bireyler hakkında bir yargıda bulunabildikleri gibi bu yargılar genellikle de iyi bir bilgiye sahip olmadan yapılmaktadır. Burada da ötekinin oluşumundaki en önemli ayrıştırıcı kavramlardan biri olan önyargı kavramı ortaya çıkmaktadır.

Önyargı, bir kişi, bir grup ya da toplum hakkında yargıda bulunabilecek kadar iyi bir bilgiye sahip olmadan başkaları tarafından aktarılan söylemler veya kısaca

kulaktan dolma diye tabir edilen bilgiler uzantısında önceden karar alma durumu olarak yorumlanmaktadır. Önyargıda karşı olmak biçimi hâkimdir ve bir bireye, bir topluluğa veya bir nesneye karşı oluşmuş bir tutum olabilmektedir.

Adorno ve arkadaşlarına göre önyargı, her şeyden önce, temelde kendinden pek emin olmayan ya da "ego-yabancılaşmış" bir kişiliğin belirtisi olarak aktarılmaktadır. Önyargıların temelinde temel bir güvensizlik, bastırılmış, savunucu, saldırgan dürtüler ve kendinden nefret yatmaktadır. Ego yabancılaşması güvenlik ve otorite özlemine sürüklemekle birlikte ahlaki bakımdan katı ve kesin sınırlar çizmektedir. Güçlüler ve zayıflar, iyiler ve kötüler, biz ve ötekiler, vb. kendi kaderini denetleyemediği duygusu taşımakta ve başarısızlıklarının sorumluluğunu dışarıdakilere yüklemektedir. (Schnapper, 2005:129-131)

Öteki ve ötekileştirme kavramı açıklanırken önyargıdan bahsetmemek pek mümkün olmamaktadır çünkü önyargılar bir tutum olarak davranışa dönüşebilmektedir ve bu süreç sonunda da davranışsal bir kavram olan dışlama, soyutlama veya ötekileştirme yapılmaktadır. Bireysel olarak başlayan önyargılar grup ve sonrasında toplumsal önyargılara dönüşebileceği gibi beraberinde de bireylerarası veya toplumlararası ilişkilerin düzeninin bozulmasına neden olabilmektedir.

Önyargı sezgiler ve içgüdülerle belirlenir çünkü önyargı akıl öncesidir. Önyargı akla dayanan bir teste tabi tutulmadan yapılan bir tercihken önyargıda diğerleri için muhakeme etmeden bir konum alış söz konusudur. (Bostanoğlu, 2015:49)

Önyargıları oluşturan mekanizmalar, toplumsal yaşamın gündelik ve olağan mekanizmalarının aşırı bir biçim almasına dayanmaktadır ve öteki karşısında duyulan kendiliğinden düşmanlık için de aynı süreç söz konusudur denilebilmektedir. Daha az çaba gerektirdiği için insanlar genellikle kendi yakınlarıyla yaşama eğilimindedirler ve kendinden olmayanı, kendine benzemeyeni dışlama ve antipatiyle yaklaşma evrensel ve doğal bir görüş olarak kabul edilmektedir. Ötekinin yaratılması toplumsal bir süreç olarak bir grup önyargısı geliştirme sorunudur. Bireylerde veya toplumlarda üstünlük iddiasıyla öteki hakkında olumsuzluk içeren önyargılar vardır ve bu üstünlük iddiasında yaratılan

ötekiyi denetim altına almak ve hemfikir olunan kişilerle fikri devamlılığı sağlamak düşüncesi bulunmaktadır. (Uluç, 2009:64-65)

Daha çok sezgilerle ve içgüdülerle belirlenen önyargılar sosyal uzaklığı arttırdığı gibi önyargıların sonunda oluşan tutumlarda davranışları, kişiliği vb. belirlemektedir. Önyargının değişmesi oldukça zorken karşı taraf hakkında verilen peşin hükümler bireylerarası veya toplumlararası uzlaşmalara engel olabilmektedir. Önyargıyla yaklaşılan bireyler farklılık olarak gösterilmekte ve bu farklılıklar toplumsal kabul aralıklarının dışında kalanlar için bir ötekileştirme sürecinin başlamasına zemin hazırlamaktadır.

Farklılıktan kasıt ise, canlıların ya da nesnelerin herhangi bir özelliğinin veya tüm özelliklerinin birbirleriyle aynı olmadığını ve sahip olunan özellikleriyle bütün ötekilerden ayıran kavram olarak tanımlanabilmektedir. Farklılık gözleyene ve özneye göre değişip şekillenebilmektedir. Farklı bir birey olmak, farklı fikirlere sahip olmak, farklı müzik türleri dinleyip farklı mekanlarda eğlenmek, farklı giyinmek, farklı yemeklerden veya içeceklerden zevk almak vb. yaşamı sürdüren gerçeklikler olarak ortaya çıkarken bu özelliklerle ötekine de değer biçip veya zihinde bir yere yerleştirip kendi gibi olmadığını fark ettiğin de onu dışlama ya da genel anlamıyla ötekileştirme durumu ortaya çıkmaktadır.

> "Jehn, Nortcraft ve Neale (1999) farklılıkları "Bilgiye dayalı farklılıklar", "Sosyal Kategori Farklılıkları", "Değer Farklılıkları" olarak üç ayrı bileşende incelemiştir. Bilgiye dayalı farklılıklarda eğitim düzeyi, iş deneyimi, uzmanlık gibi bireylerin grup içerisinde sahip olduğu bilgiye dayalı farklılıkları içermektedir. Sosyal kategorideki farklılıklarda bireyler arasındaki belirgin farklılıkları içerir. Bu farklılıklar ırk, cinsiyet, etnik köken gibi farklılıkları kapsamaktadır. Değer farklılıkları ise grubun hedefleri, amaçları ve misyonundan farklı düşünüldüğü durumlarda ortaya çıkan farklılıklardır". (Topcubaşı, 2015:18)

Bireysel ve toplumsal yönü olan özellikleriyle değişik tepkilere neden olabilen farklılıklar değiştirilmesi mümkün olan ve değiştirilmesi mümkün olmayan farklılıklar olarak ikiye ayrılabilmektedir. Irk, cinsiyet, etnik köken gibi farklılıklar değiştirilmesi mümkün olmayan farklılıklar kategorisine girerken düşünce, inanç

gibi farklılıklar değiştirilmesi mümkün olan farklılıklar kategorisine dâhil edilebilmektedir. Bireyler toplumda değiştirilmesi mümkün olmayan farklılıklara karşı daha saygılı olurken mümkün olanlara daha katı yaklaşabilmekte ve bir beklenti içine girebilmektedirler. Bu beklentinin karşılanmadığı durumlarda da tepki savunma durumu oluşmaktadır. (Topcubaşı, 2015:18)

Farklılıklara saygı duymamak beraberinde inkâr etme, asimile etme, bastırma, dışlama, aşağılama, sosyal damgalama ve bunlar gibi daha pek çok olumsuz tutum olarak ortaya çıkmaktadır. Kendi sahip olduğu özellikleri daha üstün ve daha doğru bulan bireyler kendi varlığını kabul ettirmek ve kendini toplumda inşa edebilmek adına farklı olarak addettiği öteki üzerinden bu olumsuz tutumlarını sergilemektedir. Çünkü bu bireyler sorunları çıkaran farklardır mantığında düşünmektedirler. Bu farklılıklardan hareketle bireyler zihinden geçirmeden sadece varsayımlardan yola çıkarak bireyleri ya da grupları kendi zihninde kategorileştirmektedir. Bu kategorileme işlemi ötekileştirmenin diğer bir kavramı olan stereotip kavramı adını almaktadır.

Genelleştirilmiş ve basitleştirilmiş bir biçimde toplumsal olarak bireylerin ya da grupların sınıflandırılması olarak tanımlanan stereotip aynı zamanda ötekileri yerleştirdiğimiz kategorileri ifade etmektedir. Bireyler hakkında zihinden geçirilmemiş, denenmemiş varsayımları ve yargıları içermekle birlikte kalıplaştırılan örnekler temsil edilen birey ya da gruplar hakkındaki önyargılar ve olumsuz yaklaşımlarla da ilgilidir. (Uluç, 2009:65)

Walter Lippman'a göre stereotip "kafamızdaki resimler"dir. (Lippman, 1921:3) Strereotip bireyin çevresini algılamak ve anlamak için kullandığı kalıp yargılar olarak tanımlanabilmektedir. Bireyin herhangi bir konu hakkındaki genel düşüncelerinden oluşmakta ve kafasındaki resme benzer olanları daha önce algılarken farklı olanları ya daha geç algılamakta ya da algılamamaktır şeklinde bir yorum getirilebilir. Stereotip kavramı genel olarak önyargıyla karıştırabilir ancak; stereotipte bir zihinsel süreç, algı ve bir bakış açısı oluşmaktayken önyargı da bu saydıklarımızın hemen ardından oluşan yeterli bilgi sahibi olunmasa da bir yargıda bulunma ve değerlendirme süreci söz konusudur.

"Stereotipler, bireyin kendi konumunu meşrulaştıran savunmalar olmalarının yanı sıra, objektif ve dengeli muhakemeyi engelleyen kör noktalar olarak anlaşılmakta ve temsil ettiği gerçeklere çok az uyan ve önce tanımlayıp sonra gözlemlediklerimizden çıkan sabit bir izlenim anlamına gelen bir tür inanç olarak tanımlanmıştır". (Bal, 2009:144)

Sosyal dünyayı algılamayı ve yorumlamayı etkileyen sınıflandırma stereotip ve önyargıların oluşumunda temel bir bilişsel olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü insanlar, dünyayı anlayabilmek, dünya üzerine düşünebilmek için öngörülerde bulunma ihtiyacı duyarlar ve bunu da sınıflayarak yaparlar. İnsanlar, ötekileri gruplamak için ırk, cinsiyet, dini inanç, etnik köken gibi fiziksel ve sosyal ayırt ediciler kullanırlar ve bu aşamalardan sonra, çoğu zaman önyargılar oluşur. Stereotip, dünyayı bir anlamda basitleştirerek sosyal çevreyi tanınır hale getirir ve bunu yaparken önyargıların oluşumuna da zemin hazırlamış olur. (Çayır, Ayan 2012:24)

Özetlemek gerekirse; stereotip, basitleştirilmiş, genelleştirilmiş ve basit kalıp yargılardan oluşan bilişsel bir süreçtir. Birbirleriyle bağlantılı fikir ve tutum gibi kavramları içine alan stereotip, bir olayı, bir yeri ya da başka herhangi bir şeyi daha basitleştirilmiş bir şekilde algılayıp anlamlandırmamızı sağlamaktadır. Stereotipte bir sınıflandırma vardır ve ötekileri ifade edebilmek için bazı ayırt ediciler kullanılmakta ve bu sınıflandırmalar sonucunda da önyargılar oluşabilmektedir. Bu basit kalıp yargılardan oluşan bilişsel süreç sonrasında oluşan önyargı gibi kavramlar beraberinde bir ayrımcılığı doğurmaktadır ve ayrımcılık ötekileştirmenin kendini en çok belli eden kavramlarından birisi olarak ortaya çıkmaktadır.

Ayrımcılık bir kişiye veya bir gruba yönelik beslenen olumsuz davranışlar ve tutumlarla ilgili bir kavramdır. Ayrımcılık, aşağılama, hoşlanmama, nefret etme, dışlama vb. gibi olumsuz tutumlara yol açmaktadır.

"Önyargılar sonucunda oluşan ayrımcı davranışlar tek tek bireylere yöneltilmiş olsa da ayrımcılığı, insanlar arası ilişkilerdeki hoşlanmama, uzak durma gibi 'ters' ve 'kötü' davranışlardan ayıran şudur: Ayrımcılığın yöneldiği kişiler, kişisel özellikleri değil, ait oldukları grubun özellikleri nedeniyle bu davranışın hedefi olmaktadır". (Göregenli, t.y:5)

Ayrımcılık başka bir deyişle, herhangi bir yarar veya gerekçe söz konusu olmadan, bir kişiye ya da gruba, benzer durum ve koşullardaki ötekilere farklı ve eşit olmayan bir yaklaşımda bulunulması demektir. Farklı yaklaşımdan kastedilenlerin arasında en ağırı, "öteki"lerin yaşam hakkını sınırlamak veya bu hakkı "öteki"lere hiç tanımamaktır. Bu tür bir ayrımcılık, tarih boyunca, belirli bir ırkın ya da dinin mensuplarını, toplumun belirli kesimlerini, farklı dünya görüşlerine, ideolojilere ya da cinsel yönelimlere sahip kişileri ya da grupları hedef alabilmiştir. (Çelenk, 2016:211)

Ayrımcılık bireylerin ve grupların dışlanmasına yol açarken insanlara, ait oldukları gruplar üzerinden farklı davranılmasıdır. Ayrımcılık, kişilere karşı etnik köken, "ırk", cinsiyet üzerinden adaletsiz sözel ya da davranışsal tutumlarla kendini gösterebilmektedir. Damgalama ve ötekileştirme ayrımcılığı meşrulaştırma araçlarıdır. Damgalanan insanlar, "biz" ve "onlar" ayrımını oluşturmak için ayrı kategorilere yerleştirilir ve bunun sonucunda ayrımcılığa uğrar. Bu da eşitsizliğe neden olur ve belli kişilerin, grupların kaynaklardan dışlanmasını sağlar. (Aypar, 2004:7)

Ayrımcılık bir gruba veya bir grubun üyesine, o grubun özelliklerinden dolayı, kişi hakkında yeterli bilgiye sahip olunmasa bile takınılan olumsuz düşünceler ya da tutumlardır. Ayrımcılıkta birey kendinden farklı gördüğüne yani öteki dediklerine farklı davranarak eşit olmayan yaklaşımlarda bulunmak vardır ve bu da beraberinde eşitsizliği doğururken biz ve onlar ayrımını belirginleştirmektedir. Biz ve onlar ayrımın en belirgin görüldüğü kavram ise ırkçılık olarak belirmektedir. Ötekileştirmenin, ayrımcılığın, … en çok yapıldığı alanlardan biri olan ırkçılık, toplumsal yaşamın huzurunu bozmakta olup her ırkın birbiri arasındaki üstünlük iddialarına konu olmaktadır.

Gordon Marshall'ın Sosyoloji Sözlüğü'nde geçen tanıma göre ırkçılık; "Irk ayrımcılığının konusu olan özellikleri, olumsuz değer biçilen toplumsal, psikolojik ya da fiziksel özelliklerle ilişkilendirerek ırk ayrımcılığını destekleyen, deterministik bir inanç sistemidir". (Marshall, 1999:311)

Irkçılık başka bir ifadeyle, biyolojik özelliklere dayanarak ahlaki ve entelektüel üstünlüğü öngören bir ideoloji olarak tanımlanırken insan gruplarını,

iktidar, kültürel durum ve sınıfsal konumlara göre birbirinden ayırmaktadır. Irkçılık tarihsel veya maddi konumlara değil genlere dayandırılmaktadır ve önyargılara yol açan aşağılama, hor görme, korku, nefret, akıldışılık yani insana ait özellikleri açığa çıkarmaktadır. Bu açıdan bakınca insanlık tarihi boyunca bu özellikler ırkçı insanın yapısında bulunmaktadır ve ırkçılık insan tarihiyle başlamış ve hala devam etmektedir. Irkçılar bu farklılıkları başka gruplara hak tanımamak, onları aşağılamak için kullanılır. (Taş, 1999:41-42)

Irkçılık, öteki ve ötekileştirmenin en temel ve en önemli kavramlarından birisini oluşturmaktadır. Günümüzde en çok ayrımcılığın yapıldığı alanların neredeyse başında gelen ırkçılık ötekileştirmenin nefret boyutunda oluşan bir kavramıdır. Irkçılıkta bir eşitsizlik söz konusudur ve bu da en çok ait olunan toplumun dışında kalanlarının etnik kökeni, derilerinin rengi, ibadet şekilleri, inançları…vs. ile kendini açığa çıkarmaktadır. Uluslar kendi ait oldukları ulusları daha üstün görme eğilimindeyken uluslar içerde ve dışarda kendi bütünlüğünü koruma çabasındadırlar ve ırkçılığın bu aşamasında kullandığı en önemli araçta şiddettir demek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Fakat ırk sadece bir fenotip, kalıtım ve genetik meselesi değildir. Thomas Gossett, ırk kavramının politik doğasını ve ırk kategorilerini kullananların siyasi nedenlerle bunu yapma eğiliminde olduklarından bahsetmektedir. Gossett'e göre, bu kavram genellikle "kendi kendini kamusallaştırma "dır. Bir hiyerarşi vardır ve bu hiyerarşi hem ideolojik hem de pratik amaçlara hizmet etmektedir. Sosyolojik tanımlamaları değerlendirirken Antropolog Marcus Banks şunları dile getirmektedir: Farklı gruplar, uzun vadeli eşitsiz güç ve / veya ekonomik ilişki türünde hâkim grubun konumunu bir tür meşruiyet yoluyla haklılaştırmaktadır, şeklinde ifadelendirmektedir. (Sadler Jr, 2005:6)

> "Gelişmemiş ülkelerin ırkçılığı "milliyet" temellidir ve şiddetin yoğunluğu olabildiğince yüksektir. Şöyle ki; devletler bir kez egemenliğini ilan ettikten sonra kendilerini iç ve dış saldırı tehdidi altında bulurlar. Devletin dışındaki ya da içindeki gruplar karşısında çıkar sağlamak için devletin yasal gücünü kullanmakta fayda gören her grubun, taleplerinin meşrulaştırılması olarak milliyetçi duyguları kışkırtmakta çıkarı vardır. Dahası, politikaların

> etkisini artıran idari tekbiçimlilik devletlerin yararınadır. Milliyetçilik böyle bir devlet düzeyinde tekbiçimliliklerin dışavurumu, itici gücü ve sonucudur. Bu anlamda milliyetçiliğin şiddetli dışavurumu ve yaygınlaşması "öteki"ler tarafında da yankısını bulur. Şiddete karşı şiddet kaçınılmazdır. Bu anlamda zaten devletin milliyetçiliği kışkırtması "öteki"ne savaş ilanından başka bir şey değildir". (İnceoğlu, Çoban, 2014:59)

Bu bağlamda kendini üstün gören ulusun bireyleri milliyetçilik çatısı altında "öteki"leri düşman gibi görmekte ve onlara göre bu bireyler, gruplar düzeni bozmaya çalışan, ulusun bütünlüğünü tehdide sokan düşmanlar olarak ilan edilmektedir. Yine buradan hareketle düşmanla mücadele ettiğini, ulusun bütünlüğünü korumaya çalıştığını ifade ederek yaptığını meşrulaştırmaya çalışmaktadır ve bu düzen içerisinde yanlış fikirler oluşmakta ve bu fikirler böyle düşünen veya düşünmeyen aynı ulusun bireylerini etkilemektedir.

"Öteki"ne atıfta bulunan ya da "ötekinden korkan" bir ırkçılığa karşı, bazı ırkçı tavırları, kendine atıfta bulunan tavırlar olarak nitelemek yararlı gibi görünmektedir. İki tip ırkçılıktan söz edilmektedir. Birinci tip ırkçılıkta kendini üstün gören ırkın temsilcileri önyargıyla birlikte fiziksel ve simgesel şiddet kullanan ırkçılardır. İkinci tip ırkçılıktaysa, tersine, ırkçılığın ya da daha iyi bir deyişle ırklaştırma sürecinin kurbanları, aşağı ya da meşum bir ırka atfedilenlerdir. Bu nedenle sorun yalnızca ırklar mitinin nasıl oluştuğunu bilmek değil, aynı zamanda ırkçılığın bu mitten ayrılmaz olup olmadığını bilmektir. (Balibar, Wallerstein, 1993:53) Aynı ülke içerisinde farklı ırklar, kültürler yaşamakta ve birbirine tahammülü olmayan bu taraflar her fırsatta birbirini ötekileştirmektedir. Ülkelerin çokkültürlü bir yapıya sahip olduğu bilinmekle birlikte bu yapının temel ilkeleri arasında bireyleri, grupları ya da toplumları saygı çevresine toplama sayılabilmektedir.

Çokkültürlülük, genel bir ifadeyle birçok farklı kültürün bir araya gelmesiyle oluşan toplum olarak tanımlanmaktadır. Son yüzyılda dünyanın neredeyse her bölgesinde çıkan savaşlar, çatışmalar, doğal afetler, ekonomik krizler, … vb. gibi etmenlerle bireylerin isteği doğrultusunda veya zorunlu olarak başka ülkelere göç etme durumu ve bunun sonucunda oluşan farklı kültürlerin bir arada yaşama durumu çokkültürlü yapıyı oluşturmaktadır.

Çokkültürlülük, din, dil, tarih, kültür, etnisite, gibi farklılıklarla birlikte yaşamak durumu olarak tanımlanmaktadır. Çokkültürlülük kavramı, ulusal birlik dışında ya da üstünde bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır çünkü ulusal birlikte dil, din, etnisite, kültür, tarih gibi kavramlar bir çatı altında bir birliktelik oluştururken çokkültürlülükte bu kavramların çeşitliliği ve bunun normal sayılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Çokkültürlü bir yapıda hiçbir topluluğun kendi değerlerini üstün görmeden ve bu farklılıklara saygı duyarak yaşaması gerekmektedir. Eğer mevcut adalet değerlerinden biri hâkim olursa o zaman herhangi bir "iyi"nin topluma dayatılması söz konusu olur ve bu da çokkültürlülüğün temel ilkesine aykırı düşen bir durumdur. (Özensel, 2012:59-60)

Çokkültürlülük üstüne çokça eleştiri yapılmıştır. John Rex, çokkültürlülüğün, bireylerin eşit olması ilkesine ters düşebileceğini ve tam özgürlükle fırsat eşitliğinin güvence altına alınmasının zor olabileceğini belirtirken Philip Norton, etnik ve ırksal grupların varlığının kamu siyasetleriyle kurumsallaştırılıp benimsenmesinin, aidiyetleri, kimlikleri yerleştirmek, dondurmak ve pekiştirme gibi zararlı etkilerinin olabileceğini vurgulamıştır. Jan Rath ise "azınlıklaştırma" siyasetini eleştirmiştir. Rath'a göre bu durum azınlıkları denetlemeye ve manipüle etmeye kadar varmaktadır. (Schnapper, 2005:410)

Yukarıda da bahsedildiği üzere çokkültürlülüğün üzerine çokça yorum yapılmıştır. Bir proje olarak çıkan çokkültürlülüğün ne kadar benimsenip benimsenmediği ayrı bir araştırma konusuyken genel olarak hala bu kavram dâhilinde yaşanılmadığı aşikârdır. Kendi kültürünü, dinini, dilini, tarihini üstün gören topluluklar ötekilere bu yapının gerektirdiği ölçüde davranmayıp içinde bulunduğu durumu da fırsat bilerek her fırsatta ötekini ötekileştirdiği net bir şekilde görülebilmektedir. Çokkültürcü yaklaşıma göre hiçbir kültür bir diğeriyle kıyaslanamaz ve her kültür kendi özelliklerini muhafaza edebilir. Ancak bu farkın meydana getirdiği yabancılar yaşadığı toplumun kültürüne uyum sağlayana kadar bir diğer ifadeyle bulunduğu ulusun kültürüne eklemlenene kadar bir toplumsal korku oluşacaktır. Çünkü bu korkunun alt yapısında asimile olmaktan korkma, kendi milli duygularını kaybetme endişesi, kendi dini inançlarını yerine getiremeyeceği düşüncesi veya getirirse hoş karşılanmayacağı düşüncesi, toplumsal düzenin

bozulacağı ve asayişin sarsılacağı fikri gibi düşünceler vardır ve bu düşünceler her iki taraf (biz ve ötekiler) için de geçerli olmaktadır.

Kendini üstün gören bir ırkın, kültürün mensupları diğerlerini kendine tehdit ve düzeni bozmaya çalışan düşmanlar olarak görmekte ve her fırsatta kendince tehlike oluşturan ötekileri aşağılama eğilimindedir.

Ötekileştirmenin en belirgin şekilde beliren hallerinden biri de hiç şüphesiz ki aşağılama kavramıdır. Aşağılama, hor görme, küçük düşürme, üstün görülen özellikleri bir başkası üzerinden ağır sayılabilecek kelimelerle, cümlelerle ifade etme şekli olarak ortaya çıkmaktadır. Çeşitli şekillerde ifade edilebilen aşağılama eylemi, kişiliğe zarar verebileceği gibi "öteki" birey ya da gruplarda psikolojik çöküntülere neden olabilmektedir.

Kanunlarda aşağılamanın şekli ve kullanılacak araç konusunda bir sınırlama bulunmamaktadır ve bu suç diyebileceğimiz unsur sözlü ve yazılı ifade, jest ve mimikler, şekiller, grafikler veya basın-yayın yoluyla işlenebilmektedir. Ancak burada önemli olan unsur bu ifade şekillerinin insan haklarını ihlal edici boyutta olmaması gerektiğidir. (Kol, 2011:91)

> "Aşağılamak, suçun konusunu oluşturan değerlere duyulan saygınlığı azaltmaya yönelik davranışlardan ibarettir. Aşağılamak tabirinin sınırlarını tespit emek, çerçevesini belirlemek, eleştirinin, ifadenin alanını daraltmamak, mümkün olduğu nispette muğlâk alan, belirsiz bir alan bırakmamak için netleştirmeye sınırları belirlemeye ihtiyaç vardır. Aşağılamak hakaretten farklı bir kavramdır, aynı anlamda değildir. Çünkü hakaret hem günlük dilde kullanılmakta hem de eski ve yeni kanunda yer alan bir mefhumdur". (Yıldırım, 2012:76-77)

Aşağılanan bireyler psikolojik olarak etkilenebilmekte ve kişisel hakları ihlal edilmektedir. Bireyler ötekini aşağılarken belli bir kalıba da sokmaya çalışmaktadır. Sosyal damgalama denilen bu durum bireyin kendini üstün ilan edebilmesi için ötekine atfettiği kötü imzadan oluşmaktadır.

"Sözcük olarak "yara, iz, işaret" anlamına gelir ve "kara leke" yani bir kişi ya da grup için utanılması gereken bir durumun varlığı, kabul edilmezliğin belirtisi olarak değerlendirilir." (Arslan, Konuk Şener 2009:52)

Başka bir deyişle damgalama (stigma), “Bir bireyin "normal" çoğunluktan farklı bir özelliğe sahip olması nedeniyle sosyal onaydan dışlanması olarak tanımlanmakta ve bu farklılık toplum içinde ayrımcılık yaşamasına yol açabilmektedir”. (Karabekiroğlu, Cakin, Özel,vd.,2006:80)

Kişinin sosyal durumunu etkileyen ve belli bir kalıba sokmaya çalışan durumun belirlenmesi sosyal damgalama olarak adlandırılmaktadır. Sosyal damgalama da bir etiketleme söz konusudur ve birey kendini normal olarak konumlandırırken karşısındakine kötü bir imza atmış olmakla birlikte normal ben karşısında olan ötekiler kötü bir unvana sahip olduklarından ben ve onlar farkını gözetmek kolaylaşacaktır. Öteki konumuna kötü temsillerle sokulmuş bireyler üstlerine yapıştırılan iz, işaret ve etkileri üstlerinde baskı unsuru olarak gördüklerinden bir yalnızlaşma çabasına girebilmektedirler. Bireyler tarafından uzaklaştırılan, yalnızlaştırılan öteki’ler sosyal statülerinin zayıfladığını düşünmektedir. Bu durumun sonucunda da sosyal ortamdan bir kopuş ve beraberinde getirdiği bir başarısızlık durumu ortaya çıkabilmektedir. Sosyal kimlik öteki üzerinden inşa edildiği için ötekiler üzerinde bir etiketleme yapmaktan kaçınılmamaktadır ve bu da en çok kendisine sosyal kimlik arayan bireyler üzerinden yapılmaktadır. Sosyal damgalamaya uğramış bir birey tüm bunlar karşısında farklı tepkiler verebilmektedir. Kimi bireyler damgalanan özelliklerini kanıksayarak, kendisi de bu özelliklerinin varlığına inanmaya başlamaktadır. Diğer bir tepki olarak da sosyal damgalamaya neden olan özellikleri düzeltme yoluna gidebilmektedirler. Örneğin; okuma-yazma bilmeyen bir birey bir kursa yazılarak bu açığını kapatmaya çalışırken, “şişko” diye etiketlenen bir birey bu etiketi kaldırabilmek adına kilo vermeye çalışabilmekte veya bu durumla ilgili bir operasyon geçirebilmektedir. Tamamen toplumdan dışlanma kaygısı ve korkusuyla hareket edebilen bireyler hâkim görüşler tarafından, sahip oldukları özellikleri nedeniyle bir nefret söylemine de maruz kalabilmektedirler. Bu söylemlerde bulunan bazı birey ya da grupların ise tepkilerini kontrol altına alamayıp şiddete varan davranışlara da girdiği görülebilmektedir.

Şiddet, kişilere ya da kişilerin herhangi bir malına zarar vermek amacıyla fiziksel güce başvurulması olarak tanımlanabilmektedir. Duygu ve davranışlarda

aşırılık olarak karşılaşılan şiddette hasar meydana geldiği gibi kişilerin özgürlüklerine de engel olma durumu söz konusudur.

Şiddet genellikle bir kasıtlı davranış olarak anlaşılmaktadır. Fiziksel, sosyal, ekonomik, politik açıdan uygulanabilir bir amaçla gerçekleştirilen eylem veya psikolojik zarar olarak tanımlanabilmektedir. Kendi kendine olabildiği gibi dışarıdaki herhangi bir canlıya da yöneltilebilmektedir. (Tripathi, Singh, 2016:4)

Şiddet güç kullanımının sınırları aşmasıyla ortaya çıkan ve fiziksel güç göstermeyle ilişkilendirilen bir kavram olmakla birlikte değer bilmeme ve kuralları yok saymayı ifade etmektedir. Buradaki sınırdan kasıt siyasi, hukuki ve etik değerlerin ihlal olması durumudur. Çünkü şiddet, sonuçlar üzerinden değerlendirilen bir kavramdır ve buna maruz kalan birinin "rahatsız olması, alıkonması, kabaca ya da sertçe müdahaleye uğraması, dokunulmazlığının bozulması, onurunun kırılması, aşağılanması ya da kirletilmesi" olarak tanımlanabilir. Keane'e şiddet, bir grubun veya bireylerin başkalarının bedenlerine yönelttiği genel anlamda hasar oluşturan darp hatta daha ileri giderek ölüme dek istenmeyen fiziksel müdahaleler olarak ele alınmalıdır. Şiddete maruz kalanın, 'ötekiliği' kabul edilen, saygı gören bir özne olmaktan çıkarılıp sadece bedenine zarar verilebilecek, hatta ortadan kaldırılabilecek bir nesne olarak ele alındığı ilişkisel bir eylem olarak tanımlanmaktadır. (Akkanat, 2011:13-14)

Şiddet arzularla doğru orantılıdır ve arzular bastırılmadığında herhangi bir olayda ortaya çıkmaktadır. Anlık gerçekleşen olaylarda ortaya çıkabileceği gibi bastırılmış duyguların patlak vermesiyle bir başka olayın üzerinden birikmiş duygular olarak da ortaya çıkabilmektedir. Bireyler kendi üstünlüğünü "öteki"ler üzerinden göstermek için duygularında aşırıya kaçarak şiddete başvurmaktadır.

Günümüzde bireylerin ihtiyaç nesnesine dönüştüğü yadsınamayacak bir gerçektir. İstekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda tatmin olamayan ve hayal kırıklığına uğrayan bireyler ani patlamalar ve "öteki"ler üzerinde ölümcül boşalımlar yaşayabilmektedir. Artık her şeyin performansla değerlendirildiği bir toplumda, bireyler sürekli kendileri gibi olan bireyler tarafından onaylanmak istemekte ve onaylanmadığını hissettiği anda da ötekinin yıkımını istemektedirler. (Erşen, 2007-08:135) Ötekinin yıkımı ötekileştirme süreci içerisinde gerçekleştirilmektedir ve bu

yukarıda sözü geçen kavramlarla yapılmaktadır. Kendinden olmayan bireyleri değiştirmek isteyen özneler bunu başaramadığında kendi kimliğini ispatlayabilmek adına öteki diye addedilenleri ayırarak, küçümseyerek, özne olmaktan çıkarıp nesneleştirerek bunu gerçekleştirmek istemektedirler.

1.2 Söylemsel ve Eylemsel Bir Pratik Olarak: Ötekileştirme

Ötekileştirme kendini ve kendinden olmayanı konumlandırma sürecidir. "Öteki"lerin yani farklı diye tabir edilenlerin kendi gibi olanlara gösteriliş biçimidir ve genel anlamda olumsuzluk içermektedir. Ötekileştirme sürecinde aslında ötekilerin ne olduğu değil ne olmadığı daha çok dile getirilmektedir. Yani daha açık bir ifadeyle; öteki ben'de-biz'de olmayan özellikleri taşıyan bir ötekileştirme öznesi değil nesnesidir. Ben'den ya da biz'den olmayan öteki çeşitli sıfatlarla belli kalıplara oturtulmaktadır. İnsanlık var olduğundan beri ötekileştirmenin de var olduğu bir gerçektir ancak dünya nüfusunun artması, teknolojinin gelişmesi, insanların, grupların ve hatta ülkelerin kendi üstünlüklerini ispatlamaya çalışma çabası ötekileştirmenin şiddetini ve boyutunu değiştirir olmuştur.

Ötekileştirme ile bir kişinin veya grubun birinin aklında zihinsel olarak "bizden biri değil" şeklinde sınıflandırıldığı herhangi bir işlemden bahsedilmektedir. (y.y, "What Is "Othering"?", 2011:sy) Bununla birlikte "ötekileştirme, iktidarın çoğunluğu baskı altında tutmak için toplumu kategorize ederek belli sınırlar içerisine alması ile dayattığı parçalanmışlıktır ve bu durum "öteki"nin reddine, linç edilmesine, yok edilmesine kadar gidebilir". (Bozdağ, t.y:152) Ötekileştirme bir diğer anlamıyla iktidar ilişkilerinin bir tezahürü olarak diğerinin davranışı üzerinden gerçekleştirilen bir süreç olarak da tanımlanabilmektedir. Birey kendisini "biz"de birleşmiş bir grup insanın parçası olarak tanımlamaya başladıkça, başkaları da "onlar" da birleşmiş farklı olarak inşa edilirken "biz" ırk, sınıf, etnisite, cinsiyet gibi farklılıkları başkalarını reddedebilecek güçlü bir silah olarak kullanmaktadır. (Engelund, t.y)

> Ötekileştirme fiziki mesafeye bağlı bir uzaklık değildir. Yan yana olunduğunda dahi mesafenin hissedilmesi ya da hissettirilmesidir. Hayali veya gerçek olsun, bireyin başkalarını kendi dünyasının sınırlarının dışında tutmasıdır. Bu demektir ki bazıları da bu dairenin içinde tutulmakta ve kabul edilmektedir.

> Fiziki mesafe ötekileştirmeyi kolaylaştırmakla birlikte, sosyal temasın yokluğu veya azlığı sebebiyle öteki ile kendisi arasında etkileşim düşük seviyededir. Buna karşılık fiziki mesafenin kaybolduğu durumlarda, zorunlu ilişkilerin haricinde sosyal ve psikolojik mesafe alabildiğine açılmaktadır. (Canbay Tatar, 2013:77)

Ötekileştirme daha geniş anlamıyla, araya mesafe koyulan ve aidiyet hissedilen karşı gruplar hakkında stereotip, önyargı, tutum, kanaat, imaj vb. gibi çeşitli bilişsel öğeleri ifade eden sosyal temsil geliştirme şeklidir. (Bezirgan Arar, Bilgin, 2009:138) Ötekileştirme her zaman güçlü olanla diğeri arasında bir ilişki gerektirmektedir. Bu iki grup arasındaki ilişkiler asla dengeli bir şekilde dengelenmemektedir ve her iki tarafta bilinçsizce önyargılıdır. (Cervinkova, Buchowski, Uherek, 2015:24) Aynı zamanda ötekileştirme ait olunan grup dışındakiler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan sadece o gruba ait diye bir genelleme üzerinden giderek öteki diye ifade edilenleri küçümseme, istememe, toplumdan dışlama, ayrımcılık yapma gibi toplumsal kabul sınırlarının dışında tutmadır şeklinde de tanımlanabilmektedir.

"Ötekileştirme", grup kimliklerine dayalı insanlık farklılıklarının herhangi birinde marjinalite ve kalıcı eşitsizlik yaratan dinamik, süreçler ve yapılar dizisi olarak tanımlanmaktadır. Din, cinsiyet, ırk, etnisite, sosyo-ekonomik durum (sınıf), sakatlık, cinsel tercih ve cilt tonu diğer boyutları içermekte ancak bunlarla sınırlı kalmamaktadır. Farklılaşma ifadelerinin altındaki farklılık eksileri önemli ölçüde değişmekte ve derin bağlamsal olmasına rağmen benzer bir alt yapı dinamikleri içermektedir. (Powell, Menendian, 2016:s.y)

Sosyal psikologlar insan zihnini çeşitli kişi, şey veya durumları iki karşıt kutup arasına yerleştirerek kavrama eğiliminde olduğunu vurgulayarak, başkalığın, aynılığın öteki yüzü olduğunu ifade etmişlerdir. Bireylerin kendilerini tanımlama tarzı, "negatif tanımlama" yolundan, yani ne ya da kim olmadıklarını belirtmekten geçmektedir. Buna göre, insan zihninde biz, 'onlar'a; burası 'başka yer'e, beriki 'öteki'ne göre kurgulanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, bir grubun ötekileştirilmesi, bir kimlik tanımına hizmet etmesi ve bu anlamda da meşrulaştırılmış bir dışlama durumunda netlik kazanmaktadır. (Bezirgan Arar, Bilgin, t. y:3-4)

Kişi ya da gruplar üzerinden kendi kimliğini inşa eden bireyler olumsuz temsiller üzerinden bunu yaparken kendilerinin kim olmadıklarını ifade etmektedirler. Ötekileştirmenin bu anlamda olumlu gösterilmesi pek mümkün olmamaktadır.

Öteki olgusunun temelinde ait olunan grubun üyelerinin öteki yerine konulan karşı grup hakkında bireylerin aidiyetleri nedeniyle yani sırf biz kimliğinden olmayan gruba ait olmaları nedeniyle olumsuzlanması vardır. Ötekilerle iş birliği yapma ve birlikte yaşama gibi ilişkiler kurulabildiği gibi tam tersi olarak ötekilere karşı yaklaşım yabancılık, düşmanlık, dışlama, sosyal kabullerin dışında bırakma, rekabet gibi biçimlerle de olabilmektedir. Farklı, öteki olanlarla ilişkilerimiz çok geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Ötekilerle olan ilişki çeşitliliği dikkate alınarak denilebilir ki her ötekileştirmenin temelinde bir kategorilendirme vardır, ama her kategorilendirmenin sonucu ötekileştirme değildir. (Bezirgan Arar, Bilgin, t.y:3) Toplumsal normlara uyan bireyler toplumsal kabul sınırlarının içinde kalmaktadır ve ancak böyle toplumdaki gruplar tarafından kabul görmektedirler. Bu kabullerin dışında kalan bireyler ise bir tehdit unsuru olarak görüldüğünden ötekileştirilmektedir. Hatta ötekini kendi kabul sınırlarının içine alamayacağını düşünen ve kendini üstün gören bireyler veya gruplar ötekinin yıkımını istemektedirler.

Ötekileştirme ile yapılan ayrım çoğu kez hiçbir neden olmaksızın ötekinin insan olmaktan doğan bütün haklarını çiğnenmesine neden olmuştur ve geçmişten günümüze ırkçılık, kölelik, din düşmanlığı hala varlığını sürdürmektedir. Kalıp yargılar sosyal yaşamda fikirlere yön veren, kuralları belirleyen ya da genel anlamıyla gücü elinde bulunduranların tanımladığı diğerinin farklılığını ortaya koyan belirleyici özellikler olarak genellikle olumsuz önyargılarla dolu, küçültücü ve sınırlayıcıdır. Ayrımcılık, ırkçılık, dışlama, aşağılama, küçümseme vb. eskiden beri insanlığın karşı karşıya kaldığı bir sorundur. Günümüzde öteki kavramının aynı zamanda yoksulları, ezilmişleri, toplumun dışlanmış kesimlerini tarif etmekte olduğunu da unutmamak gerekir. Ötekileştirme karşındakilerin haklarını sınırlandırmak ya da yok etmek anlamına da gelmektedir. Ötekileştirilenler

genellikle negatif, değersiz ya da radikal olarak resmedilmekte, nadiren olumlu idealleştirme yapılmaktadır. (Kılıç, 2011:148)

Biz'e göre ötekiler, toplumdan dışlanması gereken, sosyal düzeni bozan, toplumsal sorunları çıkaran, asimile edilemezse asimile etmeye çalışan kişilerdir. Ötekileştirme yapılarak bireylerin en doğal haklarından olan kişilik hakları ihlal edilmiş olmaktadır. İnsan haklarını sınırlandırmak veya öteki diye nitelendirilenleri yok etmek için ötekileştirilen bireyler metalaştırılır, şeyleştirilir yani insansızlaştırılır. Ötekileştirme yapılan birey de tepki olarak ya içine kapanır, uzaklaşır ve durumu kanıksar ya da tepkiye tepki mekanizmasıyla yaklaşarak saldırgan bir hale gelebilir. Bu durumda durumu kanıksayan bireyler üzerinde istediğini yapma şansı bulan biz'ler saldırgan tutum karşısında da 'tutumumda haklıyım' imajı vermektedir.

1.3 Tarihsel Bir Çerçevede Öteki ve Ötekileştirme

Geçmişten günümüze bireyler, gruplar ya da toplumlar içerisinde daima öteki olanı barındırmış ve ötekiler üzerinden kendisini tanımlamıştır. Bu nedenle öteki modernizm döneminden itibaren çokça dile getirilse de varlığı insanlığın tarihi kadar eski bir sürece dayanmaktadır. İnsanlar gerek genetik özellikleri gerekse de sonradan edindiği özellikler bakımından farklılaşmak durumunda kalmıştır. Öteki'nin insanlığın tarihi kadar eski olduğu dile getirilmektedir. Bireylerin bu farklılaşma tarihi içerisindeki yeri şöyle açıklanabilmektedir;

Ötekileştirme kavramı insanlığın var oluşundan beri olan bir kavramdır. İlkçağlardan bugüne kadar gelen insanlık tarihi insanın uniform (tek tip) bir yapıda olmadığını göstermektedir. Yani insanoğlu homojen bir yapıda değildir. Bu yapının olmayışında fiziksel özelliklerin yanı sıra sosyal nitelikler de vardır. (Arslantürk, Amman, 2009:357)

Tarihsel bir izlek içerisinde alınacak ötekileştirme terimi için pek çok tanımlama yapılmıştır. Günümüzde farkındalık hatta öteki olanla diyalog amacıyla bir merkez çevre ilişkisi biçiminde değerlendirilerek daha çok yumuşak tanımlamalar yapılırken daha önceki dönemlerde ise daha çok şiddet yüklü ve düşmanlık içeren ifadeler ile anlatılmıştır. (Çiftçi, 2006:36)

Öteki ile ilişki ve başkalık üstüne düşünce modern toplumla birlikte doğmadı. Öteki'ni düşünme yolları Yunan Antikçağı'nda başlayıp bu zamana kadar devam etmiştir ve hala varlığını sürdürmektedir. Yeni Dünya'nın keşfedilmesi toplumların, yaşam tarzlarının, inanışlarının, gelenek ve göreneklerinin çeşitlilik içinde olabileceği fikrini dayatmıştır. Bu durumda, farkın saptanmasına dayanan öteki ötekidir, insan toplumları çeşitlidir. Bu fark, kaçınılmaz olarak aşağıda olma bağlamında yorumlanır. "Ben", "Öteki"ne değer biçerken "benim" kültürümün ölçütlerini kullanmakta ve bu durumda Öteki, kendisinin eksik halinden başka bir şey olamayacağını düşünmektedir. Öteki bu farkla kabul görür, ancak değiştirilmesi mümkün olmayan bir aşağıda olma hali içinde donup kalmakta ve bu tutum, çeşitli biçimlerde kendini göstermektedir. (Schnapper, 2005:25-26) Diğer bir deyişle, öteki-ben ilişkisi bir hiyerarşik düzen içerisinde varlığını göstermektedir. Tabii ki bu hiyerarşide üstte olan ben/biz altta olan ise, öteki/ötekiler olarak konumlanmaktadır. Geçmişten günümüze bu durumun değiştiğini iddia etmek tarihsel izlek açısından yanılgıya düşmek olacaktır. Öteki olanlar ister yumuşak bir dille isterse nefret söylemiyle daima öteki oldukları hissettirilmiş öteki de bunu kanıksayarak kendini aşağıda görmüştür.

Yunan kültüründe Öteki'nin esas olarak farklı ve aşağı kabul edilmesi değişik yapılara ve karşıtlıklara dayanıyordu. Bu karşıtlıkların dayandığı ilke hem siyasal hem kültürel nitelikteydi. Siteyi bir merkez olarak alan Yunanlılar en dış çemberde Barbarları yani aşağıda kabul edilen insanları görmekteydiler. Öteki'lerin algılanmasını ve onlarla ilişkilerin nasıl kurulacağını düzenleyen diğer karşıtlıklar ve yapılar ise şöyle; yerli-yabancı, yurttaş-yurttaş olmayan, özgür insan-köle, kadın-erkek vb. ayrımlarına dayanmaktaydı. Gruplar arasındaki belirgin farklar merkezin yani polisin çevresindeki eş merkezli dairelerde yer aldıklarını doğrulamakta ve onlar arasında kurulan ilişkileri açıklamaktaydı. Çeşitli kategorilerin birbirinden farklı olduğu konusunda kuşku duyulmuyordu ve bu farklar doğal sayılıyordu. Hatta utanç verici sayılamazlar ve eşitsizlik olarak görülemezlerdi: Eşitsizlik bilinci bir ortak normun var olduğunu varsaymaktaydı. Fakat bu norm içerisinde bulunan bazı bireyler (bunlar asla birey olarak görülmez nesne konumuna indirgenirlerdi) kesinkes dışlanmışlardır. (Schnapper, 2005:36-37)

> "En elverişli entelektüel ifadesini de Montaigne'de, Amerika'nın keşfiyle birlikte gelenek ve göreneklerde ortaya çıkan çeşitlilik için onun gösterdiği hoşgörüde bulur; ne var ki bu hoşgörü az ya da çok, ama mutlak olarak aşağılayıcıdır. Nitekim bu hoşgörünün sonu, Montaigne'in bazı metinlerinde, vahşilerin yaşamının üstünlüğünü saldırgan bir dille kutlanmasına, kendi toplumunu mahkûm etmesine ve böylelikle "iyi vahşi" efsanesinin büyük bir gelecek vaat eden ilk biçimini oluşturmasına varmaktadır. Farklılaştırıcı tutum, saldırgan biçimiyle Öteki'nin reddini öneren özgün bir biçimde ortaya çıktı: Kendi ile Öteki arasındaki fark, farklı olanın çıkarılması, dışlanması ya da en uç durumda yok edilmesiyle sürdürülmeye çalışıldı". (Schnapper, 2005:25-26)

Yunan Antik Çağı'nın ardından ötekileştirme tarihinin belki de en net örneğini Amerika'nın gerçek sahibi olan Kızılderililer üzerinden görebilmekteyiz. Kristof Kolomb kendisi gibi olan bireyleri peşinden sürükleyerek nihai hedefine ulaşmak ve zenginleşmek adına bu fikri doğrulamak için paganları ya da vahşileri asimilasyoncu bir tutumla Hıristiyanlaştırmaktan söz ediyordu. Asimilasyoncu tavrın gerektirdiği gibi davranarak Kızılderilileri algılamaya çalışmak bir yana tek hedefi onları istediği kalıba sokmaktı. Şöyle ki; Kızılderilileri yani öteki diye addettiklerinin dilini, kültürünü, gelenek ve göreneklerini anlamadıkları gibi doğrudan ve kesin olarak Kızılderilileri olumsuz bir biçimde betimlemekteydi. Kolomb'un Kızılderilileri ötekileştirirken kullandığı bazı betimler ise şöyle; her şeyden yoksun, mezhep yok, put yok, silahları da yok yasaları da. Fiziksel olarak da giysilerden yoksun olan Kızılderililer kısacası kültürden yoksun oldukları için Hıristiyanlık kültürü ile İspanyol kültürüne asimile edilmeye de uygundular. Yine bu yüzden onları birbirinden ayırt etmek imkansızdı. Kolomb, içinde bulunduğu duruma ve mizaca göre ya hepsinin iyi ve güzel olduğunu ya da hepsinin zalim olduğunu söylüyordu; yani onları kendi bireysellikleri içinde algılamayı reddediyordu. Onların davranışlarının anlamı işgalcilerinkiyle bir tutulmayacağı için, onlar insani varlıklar olarak görülmüyorlardı. Kızılderililer özne olarak görülmediler, aksine nesne konumuna indirgendiler. (Uluç, 2009:17)

Kolomb, Kızılderililer içerisinde yer alan bireyleri farklı farklı konumlandırmadığından her birini uniform (tek tip) bir yapı içerisine yerleştirmeye

çalışmakta ve böylece asimilasyoncu yaklaşımı daha kolay bir hale gelmekteydi. Bireyleri tek tek anlamaya çalışsaydı belki de yapmak istediği asimilasyonu gerçekleştiremeyerek Kızılderilileri anlayacak ve nihai hedefine ulaşamayacaktı. Ancak öteki olan Kızılderilileri böyle bir değerde görmediklerinden önce kültürlerini sonra kendilerini yok etme amacı güderek kendi varlıklarını yani biz olanları yerleştirerek Kızılderililerin topraklarını söz gelimi istila etmişlerdir.

Bu noktada kolonizasyon döneminden bahsedecek olursak; Eskiçağ tarihinde "Büyük Kolonizasyon Dönemi" denilen ve Ege, Marmara, Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında çok sayıda koloninin kurulduğu ve yaklaşık 200 yıl süren M.Ö. 750–500 yılları arasındaki bu dönemlerde yağ, şarap, geometrik üsluplu vazolar doğu kıyılarına, buralardan da fildişi, altın ve köleler batıya gelmeye başladı. Ayrıca ilk kez Nil Deltasında ticari amaçla (bugünkü serbest bölge gibi) Naukratis şehri kurulmuştur. Bu kolonileşme dönemiyle birlikte Akdeniz Havzasında genel anlamda bir Helen yayılmasından da söz etmek mümkündür. İlk zamanlarında Helen Kültürü'nün öncüsü olduğu bu bir tür farklı kültürlerin buluşması daha sonra Fernand Braudel'in "Akdeniz Uygarlığı" diye kavramlaştırdığı Doğunun ve Batının birçok farklı ulus ve medeniyetlerinin çoğu zaman kesintiye uğrasa da tohumlarının atıldığı dönemler olmuştur. (Çiftçi, 2006:47)

Tarihsel süreçte Ortaçağ Hıristiyanlarına değinen Schnapper, onların insanlığın geri kalanını Hıristiyanlığa göre tanımladıkları ve kendilerini ötekilere göre konumladıkları için Hıristiyan olmayanlarla kurulan ilişkilerin bu birlik iradesini yansıttığını söylemektedir. Hıristiyanların, bireylerin sapkın, kâfir ya da Pagan olmasına göre takındıkları tutum değişmekteydi. Öyle ki, Heretikler/ Sapkınlar, yani Bizanslılar karşısında hayranlık ve gıpta duyguları egemendi. Doğulu Hıristiyanlar daha zengin ve daha uygardılar; Batılılar ise onları kalleş, hilekâr ve yapmacık olarak betimlemekteydiler. (Uluç, 2009:20) Görüldüğü üzere Doğulu ve Batılı Hıristiyanlar kendilerini tanımlarken daima öteki olan üzerinden tanımlamakta ayrıca öteki olarak gördüklerini kötüleyerek kendisini üstün kılmaktaydı. Ötekileştirmenin amacı da budur. Öteki olarak görülen bireyler aşağıda görülmekte, ben ise daima ötekinin üstünde yer almaktaydı. Orta Çağ'ın en belirgin ötekileştirme hali de bu noktada

görülmektedir. Daha sonra Müslümanlarla karşılaşan Hıristiyanlar, Müslümanları ötekileştirerek alt insan konumuna getirmiştir.

1204'te Batılılar, Bizans'ı yağmalayarak Müslümanlarla yani onların gözünden kafirlerle karşılaşmışlardır ve böylece ötekiye kimin konulacağı belli olmuştur. Müslümanların alt insan olduğunu 1095'te Birinci Haçlı Seferi'ni ilan eden Papa II. Urbanus'un sözlerinden anlayabiliriz: Müslümanlar, şeytanın uşaklarıydı. "Aşağılanmayı hak etmiş, şeytanın aşağılık kölesi olmuş, insanlık onuru bakımından soysuzlaşmış bu kâfir ırk, her şeye kadir Tanrının seçilmiş halkı karşısında galip gelirse; bu bizim için ne büyük utanç olur… Bir yanda gerçek varlıktan yoksun sefiller diğer yanda boğazına kadar gerçek zenginliğe batmış insanlar, bir yanda Tanrı'nın düşmanları diğer yanda da dostları savaşacak". (Uluç, 2009:20)

Hıristiyanlık dinini üstün göstermek adına pek çok insan tarafından kutsal kabul edilen Müslümanlığı kötü göstererek nefret duyguları aşılanmaya çalışılmıştır. Hıristiyan din adamı Papa II. Urbanus, belki savaş esnasında Müslümanlığın yayılmasından endişe ettiği için kendine inanan ve kendi gibi düşünen bireylerin algısında yanılsama yaparak Müslümanları alt insan kategorisinde göstermiştir. Böylece öteki belirlenmiş ben yani Hıristiyanlar ötekileştirmeyi kullanarak benliklerini Müslümanlar üzerinden inşa etmişlerdir.

Modern rasyonalizmin evrensel iddiaları ile bedenlerimiz arasındaki farklılıklara yüz çeviren tekil soyutlamaya dayanan kartezyen düşüncenin tekelci bakışı iktidardaki her şeyi kapsamaktadır. Gözlemlenenler "konuşmayan, dilsiz bir biyolojik beden"e indirgenir. Başkalık yok edilir: Gözlemlenenler önce gerçek bir tarihsel ve kültürel ekonomiden sökülür ve ardından da "öteki"ni betimlemek, sabitlemek ve açıklamak için kullanılan bilimsel, edebi ve felsefi tipolojilerin unsurları haline getirilirler. Bu, ötekilere hayat hakkı tanımayan bir araştırma biçimidir. Farklılıklar ortak bir ölçüye, hayatın zenginliği ve karmaşıklığı ise Avrupa-merkezli bilginin dar yoluna ve bu yoldaki akıl, ilerleme, otantiklik, kapanım ve hakikatin tikel mitlerine indirgenir. Bu suretle tarafsız ve "bilimsel" bilgi "fetih ve tabi kılma retoriğini ve hatta pratiğini reddederken bile sömürgeci tahakkümü" garantilemiş olur. (Chambers, 2005:26-27)

Bu noktada, ötekinin bilinmesinde, genellikle Hegelci diye adlandırabileceğimiz, diyalektik bir ben/öteki ilişkisi söz konusudur. Diyalektikte daima bir düalizm söz konusudur. Ancak bu düalizm öteki ve ben ilişkisinde olduğu gibi karşıtlıklara dayanmaktadır. Dünyanın diyalektik kurgulanışı ve ötekileştirme sürecinde gerekli ve geçici bir yabancılaşma ifade edilerek ben'in ya da kendileşmenin inşası gerçekleşmektedir. Diyalektiğin teleolojisi ötekiliği sömürgeleştirip asimile ederek onu ben'in gelişmesinin bir aracı olarak kurgulamaktır. Öteki-ben içselleştiğinden ve birbirinden ayrı düşünülemeyeceğinden öteki, ben için her zaman zaten tanıdık ya da bildik bir şeydir. Bu nedenle Gayatri Spivak bu süreci "ötekinin asimilasyon yoluyla tanınması" olarak betimlemektedir. (Chambers, 2005:4) Asimilasyon aracılığı ile ötekileştirmeyi Kolomb'un Kızılderililer üzerinden yaptığını da çalışma kapsamında göstermiştik. Ötekileştirmenin amacı, diyalektik bir çerçevede öteki olanın zenginliklerini sömürgeleştirip daha sonrasında beni kendisi gibi yapmaya çalışmasıdır. Böylece ben öteki üzerinden hem kendisini tanımlamakta hem de gelişimini tamamlamaktadır.

Dünyanın "dünyalaşma" sürecinde bir diğer deyişle dünya olarak bilinmesinde, etnosantrik bir temsil ya da sahneye koyma yolu içerisinde gerçekleşmektedir. Bu modernist anlatıya göre ben'in yabancılaşması, kendinden farklılaşması, bölünmez bir birlik ve bütünlük içinde yansıtılan kimliğinin sorunlu kılınması anlamına gelmemekte, tersine, kimliğinin birlik ve bütünlük içinde kurgulanmasının bir aracı olmaktadır. Diyalektik gelişim sürecinde ben'in kimliği yabancılaşma, ötekileşme ertesinde birliği ve bütünlüğü daha da güçlenmiş, daha da üst bir düzeye ulaşmış olarak kurgulamaktadır. Burada ötekilik ben'e öteki olmayıp onun özel bir ötekisi, ona özel, onun nüfusuna kayıtlı ya da mülkiyetinde olan, evcil bir başkalıktır. (Chambers, 2005:4) Bu düşünceye göre Hegel'in öteki tanımından hareketle ben kendi benliğini inşa etmek için ötekine ihtiyaç duymakta ve ötekiyle karşılaşıp, kendi benliğini yeniden inşa etmektedir. Yukarıda da aktarmış olduğumuz gibi ben öteki ile karşılaştığında kendi kültürüne yabancılaşması kendisine farklılaşması diğer bir deyişle asimile olması anlamına gelmemektedir. Hatta kendi benliğini daha da üstün kılarak öteki olanı asimile etmekte, benliğini daha da güçlendirmektedir.

1820-1930'lu yıllardan itibaren, bireylerin farklı olduğu Almanya'da ve İngilizce konuşulan ülkelerde ve daha sonrasında Fransa'da bilimsel bir hakikat olarak kabul görmüştür. Bu kabul gören bilimsel düşünceye göre bireylerin davranışlarını belirlemesinde ırk son derece önemlidir. Öyle ki, bireylerin davranışlarında bireyin iradesi yok sayılmış bireyin her davranışının ve düşüncesinin ırksal özelliklerden kaynaklandığı kabul görmüştür. Örneğin biyoloji bilgini olan Buffon, Siyahlar ve Beyazların üzerinde yapmış olduğu gözlemler sonucunda Beyaz ırkın üstünlüğünü bilimsel olarak saptamış ve Beyazlar, Samiler, Siyahlar, vb. arasındaki hiyerarşiyi ortaya koymuştur. Bu örnekten de anlayabileceğimiz gibi insanların aynı ölçüde değerlendirilmesini ve bilim adına bazılarının diğerlerinden üstün oldukları kanıtlanmaya çalışılmıştır. Barbarlar kendilerini denetlemeyi bilmeyen, toplumsallaşmayan kişilerdir. (Schnapper, 2005:75-90)

Bauman'ın Yasalar ile Yorumcular kitabında vermiş olduğu Ernest Gelner'ın bahçıvanlar ve yabani ot benzetmesi ile Barbarların kendilerini bilmeyen ve denetlenmesi gereken nesneler olduklarını şöyle açıklamaktadır: "Ne kadar iyi olursa olsun bahçenin kendini yeniden üretmesi konusunda bahçe tasarımına güvenmek olmaz". (Bauman, 1996:67) diye belirtmektedir. Bu söylem ötekileştirme tarihi üzerinden düşünüldüğünde bahçedeki yabani otlar Barbarlar/Ötekiler iken yabani otları temizleyen bahçıvan ise ben/Biz'i temsil etmektedir. Barbarların kendilerini bilmeyen ve toplumsallaşmayan kişiler olarak görülmesindeki ana neden daima barbarlar üzerinden denetim kurmaktır.

Düzenli bir toplumun yaratılması anlamında akılcılık ve toplumsallaşabilirlik, insanın insanlığını tanımlamaktadır. Renan'a göre derisinin rengine, kafatasının biçimine ve kapasitesine göre tanımlanmış üç tür üç ayrı ırktan oluşmuş ve ırkların eşit olmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin Zenciler, Beyazların istediği ve tasarladığı büyük şeylere hizmet etmek için yaratılmıştır. Burada, öncelikle Yunanlılar sonra da Hint-Avrupalılar evrensel kültürle, Samiler ise boş inançla özdeşleştirilmişlerdir. (Schnapper, 2005:75-90)

Bireylerin ötekileştirilmesinde ırksal özellik üzerinden yapılan ötekileştirilme ile bireylerin davranışları, düşünceleri ve duyguları yok sayılmış yalnızca bulunduğu ırk üzerinden tek tipte bir algı ile bireylerin davranışları, duyguları, düşünceleri

algılanmaya çalışılmıştır. Ancak bunun tam tersi olarak düşünen yani sadece ırk temelli değil de bireysel anlamda farklılıklar olabileceğini savunan düşünürler de bulunmaktadır. Bunlardan bir örnek verecek olursak Max Weber, bireylerin yalnızca ırksal temelli değerlendirilmemesi gerektiğini savunmuştur. Bu savunmasını şöyle dile getirmiştir:

"Tek başına ırk ya da "antropolojik fark" duygular üstünde son derece sınırlı bir rol oynamaktadır. Salt kültürel özelliklerin ne denli önemli olduğunu defalarca vurgulayan Weber, adetlere ve göreneklere bağlı özellikler, çoğunlukla etnik topluluklar arasındaki ilişkileri belirleyen tiksinti ya da aşağılama duygularını etkilemiştir. Burada önemli olan, yalnızca ırka ilişkin toplumsal bir tanımın bulunması değildi. Örneğin, Birleşik Devletlerde Siyahlara yönelik toplumsal aşağılamanın kaynağı, ırkın kendisinden çok onlarla ilgili toplumsal gösterimiydi; tekil bir tarih sonrasında bu gösterim, özgürlüğe dayanan ilk büyük demokrasiyi kurmuş olmakla övünen bir toplumda onları kölelikle bütünleştirmişti". (Schnapper, 2005:75-90)

Ötekileştirmenin tarihsel izleğinde 19. ve 20. yüzyıla geldiğimizde ötekini tanımlama üstünlüğü ile akılcılığı ve büyüyü bozmanın otantik kaynakları ne olursa olsun Batı akılcılığı doğuran olarak görülmüştür. Akılcılığı barındıran olarak görülen Batı, İslami gelenek ve İslam'ın dahil olduğu "geri kalanları" tasarlayabilmektedir. Böylece modernizm ile eş zamanlı gelişen oryantalizm ve oryantalist yaklaşım, bu tarihi çizgiyi Müslümanlar ve Araplarla ilgili modern Batı toplumundaki popüler imaj inşasına taşımıştır. Said'e göre Yahudi'nin karikatürize edilişi Müslüman ve Arap olana dönüştürülmüştür. İbranice ve Arap imajının birbiriyle neredeyse aynileştirilmesi suretiyle Orta çağ anti-Semitizmi, anti-Arabizm ile iç içe bir anti-İslamizm olarak devam eder. (Uluç, 2009:23)

Görüldüğü gibi oryantalizm ve oryantalist söylemlerin ötekileştirme olmaksızın düşünülemeyeceğini ifade etmek yerinde olacaktır. Ötekileştirmeyi insanlık tarihi kadar eski kabul ederek oryantalizmin ise modernizmle eş zamanlı bir şekilde ilerlediğini ve ötekileştirici ifadelere ihtiyaç duyduğunu söylemek mümkündür. 19. ve 20. yüzyılda daha çok göze çarpan ötekileştirme söylemlerini temsil eden ve vahşi, barbar, gelişmemiş, arkaik gibi sıfatlarla yaftalananların

genellikle Müslüman ve Arap oldukları göze çarpmakta ve bu ayrım da ortaya Yahudi, Arap ve İslam karşıtlığını çıkarmaktadır.

Tarihsellik içerisinde Türkiye düşünüldüğünde "çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak" diye özetlenen Avrupa Aydınlanmacı söylemi ile kendini onun kutupsal karşıtı olarak konumlandıran söylemleri de bilgilendiren bir büyük-anlatı ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu söylem ile bizim ve başkalarının dünyadaki konumunu anlamakta ölçüt alınan "çağdaş uygarlık düzeyi"ni belirleyen, basitçe tekçizgisel ve daha karmaşık olarak da teleolojik bir tarih ölçeğine göndermede bulunulmaktadır. Tekçizgi üzerinde her biri bir ilerleme çentiği olarak öncekini izleyen dönemlerden ya da çağlardan geçerek ve onları "aşarak" hedefi olan "modern"e doğru "ilerleyen" bu Tarih, zamanı da tek kılmaktadır. Modernizm söylemi ile çağdaşlığın kendisi tekil olmakla birlikte çağdaşlığın ölçütü de tek ve evrensel söylem üzerine kuruludur. Moderne ulaşmak tarihin bir kaderiymişçesine hedef olarak belirlenmiştir. Yine bu anlatıdan yola çıkarak zamana ve tarihe tabi olmak demek "modern" hedefine doğru ilerleyen bir güzergahta yola çıkmak demektir. (İlter, 2006:1-2)

Bu düşünceye göre, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak demek eşittir modernizm demektir. Çünkü çağdaş uygarlığın yalnızca Avrupa'da olduğu düşünülmektedir. Tek bir çizgi üzerinden moderne doğru ilerleyen bir tarihle çağdaşlığın ölçütü tek ve evrensel bir zaman içerisinde sınırlandırılmaktadır.

Ayrıca bu düşünceye göre çağdaşlık anlamıyla modern düşünce tek başına bugüne sahip çıkmaktadır. Bu nedenle, modernist bir perspektiften öteki tarihine baktığımızda farklı olanların, çağdaş mekanlarda yerleri olmadıkları gibi çağdaş olan yerlere de ait değillerdir. Bu da demektir ki modern düşünce radikal farklılığı reddeder ve içerisinde hiçbir farklılığı barındırmaz hatta buna toleransı bile yoktur. Ancak asimile edilmiş, ben'in kültürüne iliştirilmiş "ötekilere" hoşgörülü olabilmektedirler. Avrupalıların sömürgecilik anlayışlarını normal kılabilmek adına belli görüşler vardır. Bunlardan bir tanesi olan Spinoza'nın görüşlerini aktarmak bu normal kılmanın ne denli güçlü olduğunu bizlere göstermektedir. Şöyle ki; Spinoza, eğer ben doğruyu biliyorsam ve sen cahilsen, senin düşüncelerini ve yolunu değiştirmek benim ahlaki görevimdir, böyle yapmaktan geri durmak zulüm ve bencillik olur diyerek bu görüşü desteklemektedir. Ayrıca Avrupalı sömürgecilerin

ötekileri aslında adam ettiklerini, uygarlaştırdıklarını, kalkındırdıklarını, tarihin rayına oturttuklarını savunurken başvurdukları "beyaz adamın yük (ümlülüğ)ü" (white man's burden) açıklaması bunun bir örneğini göstermektedir. Aynı şekilde ABD'yi kuranların Kızılderili ötekileri yok sayarak ve yok ederek Batı'ya ilerleyişini, (telos'u kaçınılmaz olan) "kaderin kendi omuzlarına yüklediği bir görev" (manifest destiny) olarak açıklamaları da bir başka örnektir. Kendi kendilerine böyle bir görev atfetmeleri onların Tarihin/Aklın öznesi olarak, yani hükümran özne olarak kurgulandıklarının bir başka göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. (İlter, 2006:1-2)

Verilen tüm bu örneklerde öteki olarak görülene yapılanları normalleştirebilmek adına geçmişten günümüze çeşitli söylem ve eylemler ile Avrupalılar ve Amerikalıların yapmış oldukları tarihsel bir izlek içerisinde görülebilmektedir. Bugün Amerikalıların Doğu ülkelerine "sizlere refah, sağlık, teknoloji, özgürlük, …getireceğiz" gibi söylemlerle bir diğer ifadeyle sosyal darwinizm denilen olgu içerisinde hem dünyaya hem de orada yaşayan bireylere kendini masum göstermektedir. Asıl yapılmak istenen ise, Doğu'nun zenginliklerini sömürerek Doğulu bireyi öteki olarak gördüğü için asimile etmektir.

Kendi kendilerine böyle bir görev atfetmeleri onların Tarihin/Aklın öznesi olarak, yani hükümran özne olarak kurgulandıklarının bir başka göstergesidir. Sonuç olarak modernizmin kitabında farklı olana hoşgörülü olmak, ötekini kendi haline bırakmak, kendini ötekine, ötekiliğe açmak diye bir şey yoktur. Ötekini asimile etmek, evcilleştirmek, öteki olarak dışlamak, yok etmek vardır. Modern olarak tarihin ve aklın öznesi konumundaki ben kendi içerisindeki farklılıkları ve başkalarının farklılıklarını tekil bir ölçüt içerisinde hiyerarşik düzene oturtarak anlayabilmektedir. Bu durumu bir örnekle değerlendirecek olursak, "vahşilerin" ve "barbarların" halleri aklın ve bilginin yetmediği gerekçesiyle ötekiler hakkında bilinenlerin gözden geçirilmesi gerekmediği varsayımından yola çıkarak diyebiliriz ki; burada farklılık değil öteki vardır. (İlter, 2006:1-2)

Modernist anlatıda ötekinin kimliği yoktur, vahşi ve barbar gibi sıfatları vardır. Modernist söylemler bunu da vahşi ve barbar olarak nitelendirdiği ötekileri anlamak gibi bir gayesi olmadığından kimliksizleştirmeye çalışmakta ya da kendi içerisinde

asimile etmektedir. Olgunun tarihsel süreci içerisinde modernizmi takip eden postmodernist anlatılar da modernist yaklaşımlarla birlik içerisinde ona karşıt bir şekilde aktarılmaktadır.

"Buradan hareketle postmodernist anlatının temeli modernizmin dışsal karşıtı olarak betimleyen anlatıların kendi ötekiliklerini dışa yansıtarak ve ötekini evcilleştirme yoluyla kendi kimliklerini merkezileştirerek, farktan ve ötekilikten, yani dışarının bulaşıklığından arınmış bir birlik ve bütünlük içinde kurgulamak isteyenlerin temsilleri olduğu ve dolayısıyla modernist anlatı modernin kendi kimliğini bölünmez bir birlik olarak kurduğu için, ötekisi olarak postmodernizmi de aynı modernist yansıtmayla bütünsel bir birlik haline getirmesidir". (İlter, 2006:5)

Kimlik, farklılık, parçalanma gibi sözcükler postmodernin anahtar sözcüleridir. Postmodern dönemde kimlikte yapısal bir dönüşüm vardır. Modernizm de farklılıklar kabul görmezken aksine postmodern dönemde tikel ve marjinal kimliklere doğru bir eğilimin oluştuğu söylenebilmektedir. Postmodern söyleme göre, öznelerin evrensel ortak kimlikleri mümkün değildir bunu tikellikleri üzerinden inşa etmektedirler. Postmodernizmin, evrenselci, hoşgörülü, çokkültürlü toplumsal yaşam vaadi, kendi içinde bölünmeyi, kutuplaşmayı ve eskiye oranla çok daha şiddetli bir şekilde "biz" ve "öteki" ayrımını getirmiştir. Böylece, postmodernizmin marjinalleştirilmiş kimliklere ses verme durumu, zaten dengeli olmayan iktidar ilişkilerinin hâkim olduğu dünyada, bu farklı sesleri (kadınların, etnik ve ırksal azınlıkların, sömürgeleştirilmiş halkların, vb. seslerini) güçten yoksun kılmıştır. (Sönmez Selçuk, 2012:78)

Postmodernizmin getirdiği bu durum "biz" ve "öteki" ayrımını eskiye oranla şiddeti artan bir noktaya getirmektedir. Farklı, marjinal kimliklerin sesi çıktıkça hakim kimlikler de onları bastırmak ve baskı altında tutmak istemektedirler. Girdikleri mücadele de güçsüz kalan taraf yine belli başlı azınlık grupları ya da hakim gücün altında ezilen gruplar olmaktadır.

Tüm bu tarihsel süreç içerisinde bilgi çağı da ötekileştirmenin içerisinde yer alması gereken bir konudur. Uluslararası iletişim araçlarının belli başlı birkaç ülkenin çok uluslu şirketlerinin kontrolünde olması sonucu bir bağımlılık ve yönlendirme söz konusudur. Bilgi toplumu tüm bu kontrolü elinde bulunduranların çıkarlarına hizmet

etmektedir. (Uluç, 2003:146) Tarihten günümüze incelendiğinde görülüyor ki, gücü elinde bulunduranların bir bağımlılık yarattığı ve bunun sonucunda da yönlendirmelerde bulunduklarıdır. Bilgi toplumunda bilgiyi elinde bulunduranlar üstün, bilgiyi elinde bulunduramayanlar, bu güce sahip olamayan ve olamayacak olanlar ise ötekiler olarak adlandırılmaktadır. Bu güce sahip olamayan toplumlar daima gelişmiş ülkelerin yani Batı diye tabir edilenlerin kontrolünde ve onlara bağımlı yani muhtaç olanlardır.

Tarihten günümüze kadar teknolojiyle birlikte ötekileştirmenin ve beraberinde bağımlı kılmanın yolları değişse de aslında ötekileştirmenin hep var olduğu görülmektedir. Zayıf olanlar dini, etnik, cinsiyetçi, kültürel, …vb. nedenlerle tarihsel izlek içerisinde daima ötekileştirilmiştir. İnsanlar arasındaki farklılığın zamanla ayrımcılığa, nefrete ve en genel anlamıyla ötekileştirmeye döndüğü görülmektedir.

1.4 Ulus-Devlet Nosyonu Bağlamında Ötekileştirme

Ötekileştirme konusu anlatılırken ulus-devlet kavramına değinmek ötekiye gerçek anlamda görünürlük kazandırmak açısından oldukça önemlidir.

"Ulus-devlet; siyasi iktidarın belli bir tarihsel aşamada büründüğü yapısal biçim, ulus; bu yapılanmanın meşruiyet kaynağı olan kurgu, ulusçuluk; bu meşruiyet kaynağını tek geçerli siyasi değer olarak kabul ettirmeyi hedefleyen bir siyasi akım olarak algılanabilir". (Ezgi, Işık, 2013: s.y.) "Ulus-devlet işaretlenmiş sınırları olan bir bölge üzerinde bir idari tekel sürdüren, hükmü kanun ve iç ve dış şiddet araçlarının kontrolü ile onaylanan bir kurumsal hükümet şekilleri dizisidir." (Giddens, 2008:165)

> "Ulus-devlet kurgusu farklı bir yaşam biç imini yansıtan topluluk üyeleri arasında siyasal bir bütünlük sağlayarak adı modern ulus olan yeni bir topluluk türü oluşturmuştur. Bu yeni topluluk oluşturma biçimi yapısal olarak genellikle Egzogam olan ve soyunun ortak bir atadan geldiğini iddia eden ve bir totemle temsil edilen, tek soylu bir akraba grubu olan klandan farklıdır". (Aksoy, Arslantaş, 2010:35)

Her ulus kuşkusuz farklı etnik, dinsel, kültürel yapılara sahip bireyleri bünyesinde barındırmaktadır. Farklı toplumsal statülere sahip bireyler kendileriyle aynı statüye sahip diğer bireylerle kendilerini bir bütünün parçası gibi hissederler. Ulus-devlet mantığı ise tüm bireylere, gruplara egemen etnik-dinsel kimliği geçerli tek kimlik olarak dayatmaktadır.

Ulus kurgusal bir yapılanımdır. Herhangi bir ülkenin vatandaşları halk haline gelerek bir topluluğa (hayali de olsa) dönüşmektedir ve bu vatandaşlar kendilerine ortak anılar, semboller, pratikler… inşa etmektedir. Ulus-devlet, bu kurgulanmış ulus üzerinden kendi hâkim etnik-dinsel oluşumunu, kimliğini tüm gruplara tek gerçeklik olarak dayatmaktadır. Çünkü her ulus-devlet, zorunlu olarak benzersiz bir kimlik, siyasal sistem, kültürel yapı ve özel ırksal anlam inşa etmektedir. (Çoban, 2009:40) Ulus-devlet yapısına milliyetçi ideoloji hakimdir. Ulus-devlet yapısı vatandaşları tek bir çatı (dil, devlet, din) altında birleştirerek milliyetçi bir yapının oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Modern ulusçuluk fikrinin gelişimi Fransa, İngiltere ve Almanya tarihiyle yakından ilişkilidir. Gelişen ulus fikri, ulusal monarşilerin doğuşuyla birlikte mevcut topraklar üzerindeki insanların birleşmelerini sağlamıştır. Batı Avrupa'daki gelişimiyle ulusçuluk kavramlarının temeli, ulusal monarşilerin doğuşundan sonra bütünleşen insanların kendilerini ötekilerden ayıracak yeni bir kimlik ihtiyacına dayanmaktadır. Ulusçuluk konusunda, tarihsel ve etnik bağlar çok önemli bir yer tutar. Fransız Devrimi'nin getirdiği ulusçuluk, burjuvazinin egemenliğini, aristokrasiden alıp ulus'a devretme kendi iktidarını kurumsallaştırma sürecinin ideolojisini yansıtır. Avrupa aydınlanmasının maddi ve entelektüel öncülü olarak kabul edilmesi Fransız ulusçuluğunun ayırt edici özelliğidir. 1789'da ortaya çıkan Fransız ulus-devleti bireysel özgürlük, eşitlik ve kozmopolitan bir bakış açısı üzerine kurulu bir milletin modernliğini göstermiştir. Bu anlamda ulus-devletin belirmesi ile Fransız ulusçuluğunun ortaya çıkması eş zamanlı olmuştur denilebilmektedir. Almanya'da ise ulusçuluk Batı ya da Fransız karşıtlığı olarak ortaya çıkmıştır. Alman ulus-devletinin kurulmasından yarım yüzyıl önce ortaya çıkan Alman ulusçuluğu, aydınlanma karşıtı ve romantik öncüllere sahip olup etnik ve kültürel bir nitelik sergiler. (Aksoy, Arslantaş 2010:34-35)

Ulus-devlet kapitalizmin gelişim süreciyle yakından ilişkilidir. Ulusal kimliklerin inşası da kapitalistik evrim süreciyle gerçekleşmiştir. Belli sınırlar içerisinde örtünen, kimliklendirilmiş toplumlara gereksinim duyan ulus-devlet kendisine uluslar inşa etmektedir; "resmi ulusçuluk bir anlamda modern sivil toplumun ve kapitalist ilişkilerin saf özne tasarımlarına paralel yeni bir özne anlayışı çıkarır ve toplumu, kitleyi ve sınıfı daha yüce bir kolektif kimliğin içinde dönüştürür; ulusallaştırır." Bu kurgulama sürecinde dil ve tarih bu sürecin temel belirleyenidir. (Çoban, 2009:41)

Toplumsal yapının parçalı olmasını istemeyen ve çeşitli şiddet şekilleriyle bir bütünlük sağlamaya çalışan devlet, hakim etnik ve dinsel kimliği temel kabul edip ötekilere bu hakim kimliği empoze etmeye çalışmaktadır. Bu açıdan bakıldığında her devletin bir kimlikle bağdaşlaşması ve bu devletin içindeki farklı kimliklerin soyutlanarak, toplumdan dışlanarak ötekileştirilmesi edimini doğurmaktadır.

Ulus-devlet gerçekleşmesi pek mümkün olmayan bir istek olan bütünlük istemi etrafında örgütlenmiştir. Bu bütünlük isteminin eksikliği nedeniyle de yaşadığı kriz devleti hem varoluşun hem de parçalanmanın nedenini oluşturur. Toplumsal yapının heterojenliği ulus-devletin amaçladığı tekbiçimli toplumsal kurguyu parçalar ve devlet uyguladığı baskıya rağmen bu bütünlüğe ulaşamaz. Bu anlamda devlet bu parçalılığın tehditi altındadır ve kurulduğu anda yıkılma korkusuyla da karşı karşıyadır. (Çoban, 2009:42) Bu açıdan bakıldığında bu kurmaca ulusun sürekli devam eden bir süreçte olduğu görülmektedir. Siyasilerin güç kaybına uğramaktan korkması, küresel para akışı, neoliberalizm gibi etkenler genellikle ulusların tehdit altında olduğu söylemiyle gerçekleşmektedir. Sonu olmayan bu şartlar söylemi ulusun hudutlarının sürekli olarak yeniden çizilmesi ve pekiştirilmesini doğurmaktadır. (Sünbüloğlu, 2009:105)

Devletler egemenliklerini ilan ettikleri andan itibaren içten ve dıştan gelebilecek saldırı tehdidi altındadırlar. Tekbiçimliliği savunan devletin amacı bu tehditleri en aza indirmektir. Bu yüzden de hakim kimliği tüm topluma dayatmakta ve bunu yaparken de tüm şiddetini kullanmaktadır.

1.5 Öteki ve Ötekileştirme Tanımı Bağlamında Ötekileştirme Türleri

Toplumsal yaşamın her alanında görülen ötekileştirme olgusu bugün neredeyse her toplumda görülebilmektedir. Türleri ve kapsamı farklı farklı da olsa her topluma hâkim olan bu olgu kendini dini, etnosentrik, sınıfsal ve cinsiyetçi alanda göstermektedir. Her toplumun öteki diye konumlandırdığı gruplar değişse de toplumsal normların dışında kalanlar şu ya da bu nedenle ötekileştirmeye maruz bırakılmaktadır. Bu bağlamda ötekileştirme türlerinin medyadaki söylem üretimi incelenecek ve duruma daha geniş bir perspektiften bakılması sağlanacaktır.

1.5.1 Etnosentrik Ötekileştirme

Etnosentrizm kelime anlamıyla bir bireyin kendi etnik grubunu, kendi kültüründen olanları merkeze alarak değerlendirmesi olarak tanımlanabilmektedir. Sadece kelime anlamıyla bakıldığında normal gibi görünen bu kavramı sorun haline getiren bireylerin karşısında olanlara ya da ötekilere tek bir pencereden bakılmasıdır. Kendi doğrularının tek doğru olduğu fikri ve ait olunan kültürün, ırkın üstün olduğu fikrinin çevresinde gezerek bizden farklı olanları değiştirme çabası içine girildiğinde sorun ortaya çıkmaktadır çünkü bu noktada ötekilere ön yargılarla yaklaşarak, onlar garip, ben-biz dışı, düzen bozan, hatta zaman zaman çirkin ve kötü bulunmaktadır.

Etnisite, ortak bir ulusal veya kültürel geleneğe sahip bir toplumsal gruba ait devlet anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle ifadelendirilirse, bir etnik grup veya etnisite, üyeleri ortak uyrukluk veya paylaşılan kültürel gelenek temelinde birbirleriyle özdeşleşmiş bir nüfus grubudur. ("Ethnicity vs. Race", t.y) Bu anlamda ortak değerler çevresinde birbirleriyle özdeşleşmiş gruplar kendi kimlikleri dışındakileri asimile etmeye çalışmakta ve bunu başaramadıklarında toplumdan dışlamaktadırlar.

Toplumsal denetimi zorlaştırdığına inanılan toplumsal yapının parçalılığı (farklı etnik ve dinsel vb. kimliklerden oluşması) ve bu durum iktidarın bütünsellik istemini engellediği için, iktidar ait olduğu etnik, dinsel grubun temel alındığı bir toplumsal yapılanımı dayatmaktadır. Yani egemen olan etnik, dinsel grup dışındakiler kendi kimliklerinden vazgeçirilmeye çalışılır, söylemsel ve eylemsel pratiklerle farklı olanlar, azınlıklar yani "öteki"ler, kimliklerinden vazgeçerek temel

kimlik olarak sunulan kimliğe dahil olmaya, "asimile" olmaya çağrılmaktadır. Bu milliyetçi söylem tüm toplumsal pratiklerde işletilmekte ve milliyetçilik bu anlamda baskıcı bir ideolojiye dönüştürülmektedir. (Çoban, t.y:1) Türkiye'de de toplumsal yapı ve medya genel anlamda milliyetçi ve milliyetçiliğin getirdiği ötekileştirici bir yapıya ve söyleme sahiptir denilebilmektedir.

Milliyetçi kimlik yerel bir kimlik olmakla birlikte milliyetçiliğin kendisi, bir ideoloji ve bir dünya görüşü olarak bütün dünyaya yayılmasıyla evrensellik kazanmıştır. Milliyetçilik kavramı ile bahsedilen evrensellik ve birleştiricilik değil halklar tarafından benimsenen yaygın ayrılıkçılığındandır. Bütün dünyada, benzer bir biçimde 'ötekine karşı güvensizlik içinde bulunan, yani yabancı düşmanlığı hisseden insan toplulukları, milli devletler içinde yaşamaktadırlar. Biz-onlar ayrımı temel bir anlayışa dönüşmektedir. Milliyetçilere göre 'bizim milli çıkarımız' en yüce, hatta en kutsal ilkedir. (Millas, t.y.)

Milliyetçilik bu açıdan, 'ötekine' yakıştırılan işlev de öngörülebilir: 'Tarihsel' olarak hep 'milletimizin' karşısında farz edilendir ve bundan böyle engel oluşturmaması gerekendir. Bu yolda milletlerin göze alacakları fedakârlıkların sınırı yoktur. 'Çıkar' saydıkları durumlar adına 'ötekine' karşı verilen savaşlarda insanlar hayatlarını hatta çocuklarının hayatlarını bile (ilk Hıristiyanlar'ın yaptığı gibi) seve seve feda edebilmektedirler. 'Biz-öteki' ilişkisi bu kapsamda ele alındığında, milli yararın nesnel değerlendirmelere dayanmadığı görülür. Her millet kendi gerçeğine sıkı sıkıya sarılmakta, anlaşma ancak zayıfın güçlünün karşısında ödün vermesiyle (gerilemesiyle, pes etmesiyle) sağlanmaktadır. Milli yararın nesnel yargılara dayanmadığının bir başka göstergesi olarak ya uluslararası ilkeler geçerli olamamakta ya da güçlünün gücüne göre uygulanmakta, yani zor altında kabul edilmektedir. Uluslararası ilkeler saygı sağlayamamakta, 'öteki'nin karşısında çifte standart milliyetçi düşünce biçiminin temelini oluşturmaktadır. (Millas, t.y.)

Aynı çatı altında yaşayan biz ve ötekiler arasında etnik bir eşitsizlik söz konusudur. Aslında toplumsal düzeni bozan "öteki"ler değil de her bir etnik grup için kendi etnisitelerinin çıkarlarının en üstün kabul edilmesi toplumsal kopukluğun başladığı yerdir. Fakat bunu kabul etmeyen egemen ırkın bireyleri azınlık kalan

"öteki"leri kendi kimliklerinden vazgeçirmeye çalışarak hâkim kimliğe entegre etmeye çalışmaktadırlar.

Hint asıllı Britanyalı yazar Salman Rushdie'ye göre, Öteki'ne ne kadar yakından bakılırsa, kişi o kadar kendini görmektedir. Irkçılık ötekine bakmayı bilmeyenleri cezbetmektedir. Belki de asıl trajedi sanıldığından çok daha fazla herkesin birbirine benzemesidir. İspanyol tarihçi Josep Fontana'ya göre ise ırkçılık, düpedüz Öteki'nden duyulan korkunun dışa vuran yüzüdür. Irkçılık aşırı bir karaktere büründüğünde ve kendini bütün gaddarlığıyla gösterdiğinde, yani Almanya'da göçmen ailelerin oturduğu evlerin kundaklanması, Brezilya'da yerlilerin imha edilmesi ve Balkanlar'da etnik temizliğe başvurulması gibi durumlarda kınanmaktadır; ama ayrımcılık ve önyargı biçimiyle günlük yaşam da süren gerçekliği görmezden gelinmektedir. Kültürü ve buna bağlı olarak bütün zihinsel donanımın ne kadar derinlemesine şekillendirildiğinin farkına bile varılmamaktadır. Aslında ırkçılığın herhangi bir temelinin olup olmaması önemli değildir; çünkü dayandığı şey mantıklı düşünceler değil, itiraf edilemeyen korkulardır. (Uluç, 2009:50-51)

İktidar, hegemonyasını sürekli olarak yeniden üretebilmek adına tüm olanaklarını kullanmakta ve rıza yöntemiyle iktidarın düşünceleri ezilenlerin kendi düşünceleriymiş gibi benimsenmekte, iktidar tüm yöntemlerine rağmen iktidardan farklı olarak düşünenleri de düşman göstermektedir. Toplumsal yaşam içinde egemenlerin hegemonyası altında yaşayan toplum kendisine enjekte edilen/kabul ettirilen düşünceler dışındaki düşünceleri hoş karşılamaz. Böyle düşüncelere sahip kişi ve gruplar toplumsal alan dışına itilir ve "öteki"leştirilir. (İnceoğlu, Çoban, 2014:54-55) Irklar değişmez düşüncesi itibariyle ait olunan etnik kökeni içselleştirerek ve üstün kılarak bunun dışında kalanlara bir duvar örülmektedir ve bu da karşılıklı etnik gruplar arasında bir anlaşmazlığın kapısını açmaktadır.

Devletin bütünselliği üzerine kurulduğu taktirde bir anlamı (şansı) olacak olan milliyetçiliğin bir üstü ırkçılık olarak ortaya çıkmaktadır ve ırkçılık eksiksiz bir milliyetçilik olmayı arzulamaktadır. (Balibar, Wallerstein, 1993:80) Farklı kimlikleri, etnik grupları, farklı ırktan olanları toplumsal kabul normlarına sığdıramayan

bireyler ve ötekileri milli birliği ve beraberliği üzerinde tehdit unsuru olarak gören bireyler bu tehlike anlarında şiddete başvurmaktadırlar.

> "Irkçılığın kullandığı en önemli araç şiddettir. Irkçılık düşünsel bir programa ve ilkelere sahip olamadığı için, kendini ifade edebileceği tek imkân şiddettir. Buradan hareketle saldırgan milliyetçilik kendini korumak için mücadele eden "öteki"ni terörist olarak damgalar ve dünyaya terörle mücadele ettiğini söyleyerek tüm "öteki"ler üzerinde uyguladığı terörü "egemenler dünyası"nda ve kendi halkı içinde haklı gösterir. "Yanlış bilinç" üretilmeye devam edilmekte ve doğruluğu kanıtlanmayan bilgiler medya aracılığıyla tüm topluma ve dünyaya yayılmaktadır. Gelişmemiş ülkelerin ırkçılığı "milliyet" temellidir ve şiddetin yoğunluğu olabildiğince yüksektir". (İnceoğlu, Çoban, 2014:58)

Elbette gelişmiş ülkelerde de ırkçılık görülmektedir ancak burada anlatılmak istenen gelişmemiş ülkelerde milliyetçilik adı altında milliyetçiliğin ırkçılığa dönüşme boyutu ve beraberinde getirdiği şiddettir.

Uygulanan şiddet türü söylemsel olabileceği gibi fiili de olabilmektedir ve şiddet egemen ideolojiler tarafından normalleştirilmekte sadece savunma mekanizması olarak kullanılmaktadır imajı yaratılmaktadır. Bu durumda ezilen "öteki"ler de şiddete şiddetle karşılık vermekte ve egemen ideoloji bu saldırganlığı tehdit olarak gösterip kendilerini haklı ilan etmektedirler.

Toplumsal ezilmişlik, baskı, eşitsizlik milliyetçi histeri sırasında unutulmakta tüm bu olumsuzlukların nedeni olarak imlenen "öteki"ne yönelik söylemsel ve eylemsel şiddet ile toplumsal anlamda geçici, sapkın bir rahatlama yaşanmaktadır. Toplumsal sorunların çözümsüzlüğü bu süreçte yeniden-üretilmekte yaşanılan olumsuzlukların nedeni olan sisteme karşı gelme cesareti olmayan yığınlar, kendilerinden zayıf olduğunu gördükleri ya da düşündükleri kişi ya da gruplara saldırarak hem kendilerini ifade edecek bir alana sahip oldukları hissine kapılmakta hem de içlerinde biriken öfkeden bir süreliğine de olsa kurtulmuş olurlar; modern toplumlarda şiddetin sıklıkla rastlanmayan biçimlerinden biri ise, kitle kültürünün bireyin öznelliğini yok ettiği ve kendisini yansıtmasının seçeneği olarak yönetici

azınlığın sunduğu kısıtlı ve yapay gözetim ortamlarını kullanmasına neden olmasıdır. (Çoban, t.y:7-8)

Milliyetçilik ve milliyetçiliğin şiddet yüklü hali olan ırkçılık üzerinden ötekileştirmenin anlatıldığı bu bölümde özellikle etnisite anlamında bireylerin bir arada yaşaması zorlaştırılmış ve herkesin kendisine ait grup içerisinde yer alması ve farklı etnik kimliğe tahammül edememesi polarization (kutuplaşma) nosyonunu meydana getirmiştir. Bireylerin kendi etniğinden olmayanla bir araya gelmesi engellenmek bir yana şiddet içeren pek çok durum bireylere iktidar tarafından aşılanmaktadır. İktidar bunu günümüzde zaman zaman ordu, polis gibi baskıcı güçlerle yapsa da genellikle yumuşak güç olan medya aracılığıyla sağlamaktadır.

1.5.2 Dini/Mezhepçi Ötekileştirme

Dini ötekileştirme hem uluslararası din ayrımcılığı hem de ülkelerin kendi içindeki mezhepsel ayrılıkları açısından genel düşünülmesi gereken bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir dine mensup bireylerin kendini Allah (kimi dinlere göre Tanrı) katında ayrıcalıklı görmesinden ötürü yapılan dini ayrımcılıklar, dini ötekileştirme konusunun temel taşlarını oluşturmaktadır. Yeryüzüne indirildiğine inanılan dört dini kitabın mensupları veya herhangi birine inanmayı reddedenler arasında dini inanışların oluştuğu günden bu yana yani tarihsel oluşum içerisinde ayrılıklar oluştuğuna ve bunun hala devam ettiğine şahit olunmaktadır. Söz konusu ötekileştirme dinler arasında olduğu gibi aynı dine inanan toplulukların mezhepsel ayrılıkları içinde de kendini göstermektedir. Bireylerin inanmasıyla oluşan dini kimlikler yine bireylerin dünyaya bakış açısıyla yakından ilgilidir. Şöyle ki; herhangi bir dine inanan veya inanmayan bireyler dış dünyayı algılama, anlama ve anladığı şekilde cevap verme, fiziksel olarak bunu görüntüsüne yansıtma ve hem kendi hem de sosyal çevre üzerinde psikolojik bir kontrol mekanizması oluşturmaktadır.

Dini ötekileştirme kapsamında üzerinde durulması en önemli konulardan birisi de kuşkusuz ki İslamofobi kavramıdır. 11 Eylül olaylarından sonra bir dönüm noktası olarak kabul edilen bu kavram başta olayların yaşandığı ABD ve beraberinde Avrupa ülkelerinde artan İslam ve Müslümanlık karşıtı tutumların ortak paydasına

verilen isim olarak bilinmektedir. İslamofobi kavramının 11 Eylül'den sonra daha geniş bir kitle tarafından kullanılması ve terörle bağdaştırılması dünya üzerinde İslam dinine mensup toplumları ve Müslümanları ayrımcılığın tam orta noktasına oturtmuş durumdadır demek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Dinler inananların yaşadıkları dünyayı anlamlandırmalarına katkı sağlayan bir olgudur. Sürekli anlam arayışı içerisinde bir varlık olan insan, varlığına bir anlam ve değer vermek için niçin yaratıldığı, nereden gelip nereye gittiği, niçin bu dünyada bu hayatı yaşadığı gibi sorulara cevap aramaktadır. Hemen hemen her dini sistem de bu sorulara kendi getirdiği dini dünya görüşü ile bir cevap sunmaktadır. Hatta dinler sadece bu sorulara cevap vermekle kalmaz bunun yanında kişinin kutsalla ilişkisini ortaya çıkarmak amacıyla günlük hayata bir amaç ve değer yükleme işlevini de üstlenmektedir. Clifford Geertz'e göre dinler insanlarda güçlü ve derin motivasyonlar uyandırır ve insanların dünyevi olayları anlamlandırmalarına zemin hazırlamaktadır. Luckmann'a göre de dinlerin üç temel işlevi vardır. Bunlar; dış dünyayı yorumlama, kimliğin tanımını yaparak kişiyi oraya yerleştirme ve günlük hayat için bir rehber sunma biçiminde özetlenmektedir. (Yapıcı, t. y:125)

İnanma ve inanmanın getirdiği değerler örgüsü bireysel bir deneyimken ki buna "psikolojik din" denmektedir, bu diğer insanlarla ortak yaşanınca toplumsal bir boyut ortaya çıkmaktadır ve bu durumda da "toplumsal din" olgusu meydana gelmektedir. Bu ortak inançsal değerlerin dışa vurumu; toplumsal kurumları, oluşumları, tarihî ve toplumsal değerleri bir gerçek olarak ortaya çıkarmaktadır. Dinî yaşantıya girmiş olan birey, Yüce Varlık ile çok içten bir ilişki kurmuş, onun sevgisine ulaşmış ve ona açılmıştır. Bu, dinin psikolojik yönünü gösterir. Diğer yandan bireyin dinî yaşantıya kavuşması toplumun etkisi ile gerçekleşmektedir. Birey hangi toplum içinde bulunursa bulunsun kendini böyle bir bağlılığa çağıran bir çevrenin içinde kendini bulacaktır. Bu açıdan, dinî yaşantı yalnız insanın iç dünyasında kalmayıp aynı zamanda tarihî ve toplumsal bir gerçeklik kazanarak toplumsal yaşantı içerisinde de kendini gerçekleştirecektir. (Özer, 2006:9)

Dini gruplar kendilerini ötekinden farklılaştıran özgün söylemlerle ortaya çıkarlar ve mensuplarına manevi tatmin sağlayan prestijli bir kimlik algısı sunmak isterler. Aksi halde varlıklarını devam ettirmeleri güçleşecektir. Her dini grup içinde

ortak inanışlar, ortak pratikler, ortak beklentiler, ortak yaşantılar vs. grup içinde benzerlik duygusunu, dış dini gruplardan ise farklılaşmayı barındırmaktadır. Gruplar arası farklılaşma ise onlarla yapılan kıyaslamalarda şekillenir. Bu ise, hem dini grup içinde birlik, beraberlik ve dayanışmayı, hem de öteki dini gruplardan farklılaşılan hususların seçilerek vurgulanmasını sağlayan biz duygusunun gelişmesine hizmet eder. (Yapıcı, t.y:123-124) Ortak dini söylem başlığı altında birleşen dini gruplar biz kavramını temsil ederken öteki dini gruplardan farklılaşarak ayrılmaktadırlar. Dini inanışlar dünya görüşünü etkileyen etmenlerden biri olmakla birlikte farklı inanışlara sahip bireyler, kendilerini üstün kılmak istemektedirler ve bunu da öteki olarak gördüğü dini gruplar üzerinden yapmaktadırlar.

Bir dini grubun diğer dini gruplara karşı, farklı bir kimlik kazanmanı sağlayan temel süreç iç grup yapısının meydana gelişidir. Bu süreç, İslam dininin gelişim tarihi ve Müslüman kimliğinin şekillenmesi açısından değerlendirilecek olursa; ilk olarak tevhid inancının yerleştirilerek Müslüman kimliğini belirleyen temel sınırlar çizilmiştir ve daha sonra ise, diğer inanç esasları ve ibadet şekilleri netleşerek Müslümanları diğer inançların esaslarından ayıran farklılıklar ön plana çıkarılmaya başlanmıştır. Bütün bunlarla birlikte, Kıblenin Mescid-i Aksa'dan Kabe'ye çevrilmesi ve Müslümanların giyim-kuşam biçimlerinin ve saç-sakal şekillerinin nasıl olması gerektiğine dair açıklamalar, nelerin yenilip nelerin yenilmeyeceği hususunda ortaya konan helaller ve haramlar, günlük hayatı ilgilendiren emirler, yasaklar ve ahlaki tavsiyeler vb. pek çok husus, aslında ötekinden farklılığın ısrarla vurgulanarak, bir Müslümanın nasıl olması gerektiğinin minimum sınırlarının belirlenmesine, dolayısıyla Müslüman kimliğinin dayandığı referansların oluşmasına zemin hazırlamıştır. (Asım Yapıcı, t.y:124)

Bu bağlamda tabii ki diğer dinler içinde aynı durum söz konusudur. Tarihsel oluşum içerisinde her din kendi inanç esaslarını, ibadet şekillerini, ibadet yerlerini, sosyal ilişkilerinin dinle bağlantısını, yasakları, ahlaki boyutlarını vs. netleştirmişlerdir. Tüm inançlar için aynı durum söz konusuyken dinler içindeki ilkeler değişiklik göstermektedir ve bu da bireyler tarafından içselleştirilememekte olup dini ötekileştirmenin oluşturulmasına neden olmaktadır. Çünkü her dine mensup gruplar diğerlerine göre üstünlük iddiasında bulunmaktadır ve bu üstünlüğünü de

ötekilerin dini inanışları üzerinden kötüleyerek, küçümseyerek veya aşağı görerek yapmaktadır. Şöyle ki; öteki ve ötekileştirmeyi anlatırken her kimliğin kendi kimliğini inşa edebilmesi için ötekine ihtiyaç duyduğundan bahsetmiştik. Kısaca her şey kendi varlığını öteki üzerinden tanımladığı için dini ötekileştirmede de dinler kendi dini kimliklerini tanımlayabilmek için öteki dine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu alçaltıcı, küçümseyici hatta nefret uyandıran ötekileştirme söylemine Edward Said'in Şarkiyatçılık kitabında geçen D'Herbelot'un (Şark Kitaplığı adlı kitabında) Müslümanlığı hedef alan şu sözleri örnek olarak gösterilebilir:

"Kendini din diye adlandıran, bizim Muhammetçilik dediğimiz bir sapkınlığın yaratıcısı, kurucusu olan ünlü sahtekâr Muhammet. Kuran yorumcuları ile Müslüman ya da Muhammetçilik Şeriatının üstatları, bu sahte peygamber için, sapkınların, Hz. İsa'ya -onun kutsallığını elinden alarak- yakıştırdıkları övgülerin hepsini kullanmışlardır. Muhammetçilik, Avrupa'nın İslam'a reva gördüğü (küçültücü) addır ve bizim Muhammetçilik dediğimiz sapkınlık, gerçek dinin Hıristiyan usulü bir taklidinin taklidi diye anlaşılır". (Said, 2014:75) Bu söylemden de anlaşılacağı üzere Hıristiyanlığı ve Hıristiyanların kutsal saydığı Hz. İsa'yı yüceltebilmek adına İslam dini ve Müslümanların kutsal saydığı Hz. Muhammed son derece ağır bir dil kullanılarak aşağılanmıştır. Burada Hıristiyanlığın, İslam dini ve özellikle de Hz. Muhammed üzerinden kendi kimliğini inşa etme çabasında olduğu görülmektedir. D'Herbelot'un ifadesinde geçen sahtekâr ve sapkın gibi söylemler küçültücü, aşağılayıcı bir ifade olmakla birlikte kendi gibi olan bireylerin gözünde de nefret uyandıracak şekilde tasvir edilmiştir.

Yukarıda verilen örnek Hıristiyanların Müslümanları ötekileştirmesi üzerinden olsa da bu durum karşıt ifadelerde de kendini göstermektedir. Müslümanlar da söylemlerinde yer yer Hıristiyanlığı küçümseyen, aşağılayan ifadelerde bulunmaktadır. Yeryüzünde inanılan tüm dinler için aynı durum söz konusudur ve tüm dinler kendi dinlerinin üstünlüğünü kanıtlayabilmek adına bir başka din üzerinden bu söylemlere başvurmaktadır.

Tüm bunların ötesinde İslamofobi kavramına değinmek konunun daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacaktır. İslamofobi, 11 Eylül olaylarından sonra yükselse de o dönemde ortaya çıkan bir olgu değildir. Müslümanlara yapılan ayrımcılığın, kin ve

nefretin tarihsel süreç içerisinde yer aldığı bilinmektedir. İslamiyet'in tarihsel izlek içerisindeki gelişimine bakıldığında yayıldığı coğrafyalar ve bu coğrafyalardaki etkisi geçmişte ve günümüzde ABD ve Avrupa ülkelerinde bir korku yaratmış ve yaratıyor olabilmektedir. Bu durum çeşitli nedenlere bağlanabileceği gibi net olan bir durum vardır ki o da İslamiyet geçmişte bilim, sanat, kültür, medeniyet gibi kavramlarla beraber anılırken şimdilerde terör kavramıyla birlikte anılmaktadır.

İslamofobi kavramı 11 Eylül olaylarından itibaren ivme kazansa da bu kavramın kökleri Fransa'nın sömürge bölgelerindeki politikalarını eleştiren, dönemin sömürge karşıtlarına kadar inmektedir. İslamofobi, İslam'ın çoğulluğunu ve İslam'a ait olmanın çeşitliliğini reddedip doğal olarak hayali ve tek tip bir "İslam" kavramı inşa etmektedir. İslamofobi, Müslümanlığı benimsemiş bireylere yönelik nefret söylemine, suçuna ve günlük hayatta ayrımcılığa yol açıyorsa bu da ırkçılık olarak tanımlanmaktadır. Bazı düşünürler ve sivil toplum örgütleri İslamofobiyi, İslam'a ve Müslümanlara karşı ayrımcılık, önyargı ve kalıplaşmış söylemlerin dışavurumu şeklinde tanımlamaktadır. (Türkan, 2015:25)

İslam'dan korkma olarak tanımlanan İslamofobi, İslam dinini benimseyen Müslümanlara karşı kin, nefret veya düşmanlık besleme bu dine mensup bireylere güvenmeme ve şüpheyle yaklaşma şeklinde tanımlanabilmektedir. Şimdilerin ürünü gibi gözükse de İslam korkusu yeni bir korku değildir. İslamofobi yapay bir olgudur ve Kentel'in betimlemesiyle Batı'da "inşa edilmiş" bir korku olarak ortaya çıkmıştır. Batı'da, Arapların İspanya'yı fethinden beri ya da Osmanlı'nın Avrupa içlerine ilerleyişinden bu yana İslam'a veya Müslümanlara dair bir korkudan söz etmek mümkündür. (Aktaş M. , 2014:36)

Batı'ya göre İslami ilkeler demokrasi ve insan hakları ile ters düşmektedir. Tabii ki bu durumun ortaya çıkmasında bazı İslamcı hükümetlerin etkisi yadsınamaz. Bu hükümetlerin uyguladıkları politika çeşitli eleştirilere maruz kalıp Batı tarafından kabul görmezken bu politikaların dışarıya yansıttığı imaj İslam'a ve Müslümanlığa karşı yapılan ötekileştirmeye sebep olmaktadır. Kitle iletişim araçları sayesinde herkesin her an her şeyden haberdar oluyor olması ülkelerin politikalarının diğer ülkeler tarafından takip edilmesini de beraber getirmektedir. Bazı İslam ülkelerinde kadın haklarının çiğnenmesi, namus davasına işlenen töre cinayetleri, küçük yaştaki

çocuklarının evlendirilmesi, özgürlüklerin uygulanan otoriter politikalarla kısıtlanması gibi olaylar İslam ve Müslümanlık hakkında olumsuz imajlar sergilemektedir. Özellikle Avrupa'nın ötekileri öncelerde Yahudilerken daha sonra buna Müslümanlar da eklenmiştir. Avrupa için Müslümanlığı temsil eden kavramlar türban, cami, peçe, terör, Hz. Muhammed gibi tasvirlerdir ve bu tasvirler Avrupa için korku ve nefret uyandırmaktadır. Müslümanların bu tasvirlerle anılması ötekileştirmenin en net örneğini gözler önüne sermektedir.

İslam ve Müslümanlık kavramlarının 11 Eylül olaylarından sonra terörizmle birlikte anılmaya başlandığından bahsetmiştik. Terörün dünyada Müslümanlıkla bağdaştırılıyor olması bu karşıtlığın en büyük tetikçisidir demek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Dünyada artan bir Müslüman karşıtlığının olduğu bilinen bir gerçektir. Bunun da en önemli nedenlerin birisi radikal İslamcı terör örgütlerinin eylemleridir. Bu eylemlerin her ne kadar savunma amaçlı yapıldığı söylense de hiçbir haklı gerekçesi ve geçerliliği bulunmamaktadır. Savunma ile terörist eylemler arasındaki farkın ortaya net olarak koyulamaması, Batılı halkların Müslüman kavramını sadece terörist boyuta indirgemesine sebep olmaktadır. Böylece Batılı halk Müslümanların geneline karşı ön yargı taşımaktadır. Oysa bu coğrafya da yaşayan, terör hareketleriyle hiçbir ilgisi olmayan Müslümanlar haksız bir mağduriyet yaşayabilmektedirler. (Değirmenci, 2016:s.y) Suçların bireysel olarak işlenmesi söz konusuyken olaylar karşısında İslam ve Müslümanlık üzerinden bir genelleme yapılmaktadır. Bu kavramlar ABD ve Avrupa için bir güvenlik tehdidi olarak görülmektedir. Bu algının hemen sonrasında da kendini üstün kılmak adına nefret söylemleri ortaya çıkmaktadır ve bu durumun ortaya çıkmasında da hiç şüphesiz medyanın etkisi vardır. Dini ötekileştirmenin medya boyutunu daha detaylı incelemeden önce bir de dinlerin mezhepsel ayrılıklarına değinmekte fayda vardır.

Ötekileştirmenin sadece farklı dinler arasında yapılmadığı, aynı dine mensup toplulukların da kendi içlerinde mezhepsel ayrılığa düştüğü bilinmektedir. Toplumları meydana getiren farklı etnik yapılar ve mezhepsel inançlar arasında geçmişten günümüze yer yer tekrarlanan ayrımcılıklar ve gerilimler söz konusu olmaktadır. Hatta bu durum topluluklar arasında şiddet durumlarını da göstermiştir.

Dünya üzerinde farklı dinlerin kendi aralarında da mezhepsel olarak ayrılması ve kendi içlerinde de birbirlerini ötekileştirmesi söz konusudur. Konu itibariyle, İslami mezheplerin ayrılmasına bakacak olursak bu ayrılığın en çok görüldüğü durum Alevi-Sünni ayrımı olacaktır.

Aleviler ve Sünniler kendilerine has kimlikleri bulunan alt dini gruplardır. Her iki grupta birbirine karşı ötekidir ve tarihsel oluşum içerisinde birbirine düşman gibi yaklaşmışlardır. Sünniler, Alevilerin yaşam tarzını ve dini yorumlayışını küçümseyici ve aşağılayıcı bir tutumla eleştirirken kimileri Alevileri Müslüman olarak bile görmezler. Aynı durum Aleviler için de geçerlidir. Aleviler de Sünnilerin çağ dışı, modernlikten uzak ve dini sapkınlık derecesinde yaşadıklarını ileri sürerek Sünnileri ötekileştirmektedir. Biz ve öteki ayrımı da bu noktada ortaya çıkmaktadır.

> "Osmanlı Devleti'nden bu yana bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde Sünni ve Alevi köylerinin farklılaştığı, birbirlerinden kız alıp vermeden tutun da kestikleri hayvanın, hazırladıkları yemeklerin yenip yenmeyeceğine kadar pek çok tartışmanın yaşandığı bu iki grup arasında önce sosyal mesafe normları gelişmiş, daha sonra ayrımcılık devreye girmiştir. Ön yargılar ise bu süreçte hem sosyal tabakalaşma ve farklılaşmaya hem de mevcut uygulamaların meşrulaştırılmasına hizmet etmiştir. Kuşkusuz Sünni ve Alevi kimliğinin oluşumu, her iki grubun İslam'ı birbirlerinden farklı biçimde algılaması ve yaşaması, kısaca kendine has duruşları ile teessüs ve teşekkül etmiştir. Bu süreç aslında zihinsel anlamda sosyal gruplama (kategorizasyon) ile duygusal anlamda sosyal kıyaslamanın doğal bir ürünüdür. Önce "biz" ve "onlar" kategorik ayrımı ortaya çıkar". (Yapıcı, t.y:54)

Sünniler ile Aleviler arasında kendi içlerinde benimsedikleri farklılıklar vardır. Sünnilere göre Sünniler genellikle ideal bir Müslüman olarak ifade edilmektedir. Kur'an, sünnet gibi şekillenen bir din ve kimlik algısına sahiptirler. Aleviler ise Sünnilerin gözünde "sapık inançlıdır". Bu ifade genellikle "rafizi", "zındık" ve "dinsiz" gibi kalıp yargılarıyla ilişkilidir. "Abdestsiz", "gusül abdesti almaz", ya da "gusülde belden aşağı yıkarlar", vb. söylemler de yine bu kapsamda değerlendirilebilir. Aslında en fazla yaralayıcı ve aşağılayıcı itham cinsel ilişkide serbestlik çağrışımı yapan "mum söndü" ön yargısıdır. Bu ön yargı diğer ithamlarla

birleşince Aleviler, Yahudi ve Hıristiyanlardan daha uzak bir sosyal mesafeye yerleştirilmiştir. (Yapıcı, t.y:55)

Yukarıda da görüldüğü üzere dinlerin birbirleri üzerindeki üstünlük iddiası mezhepler arasında da görülmektedir. Türkiye'de bunun en çok görüldüğü ayrım Alevi-Sünni ayrımıyken bundan en çok zarar gören de yine bu grupların mensuplarıdır. Aynı coğrafyada yaşayıp normal şartlarda beraber uyum içinde yaşayan topluluklar söz dini ayrıma gelince birbirlerine karşı üstünlük kurmaya çalışmaktan ve 'bizden', 'sizden' ayrımını gözetmekten geri durmamaktadırlar. Tarihsel süreçlerde birbirlerini dışlamaları, aşağılamaları hatta Alevilerin bazı ortamlarda Alevi olduklarını bile söyleyememeleriyle devam eden süreçte sosyal hayatlarını oldukça etkileyen durumlar içinde kalmışlardır.

Genel çerçevede dini ötekileştirme Müslüman-Hıristiyan ayrımı üzerinden yapılsa da dünya üzerinde bu ötekileştirme türü herhangi bir dine mensup bireyler, gruplar tarafından da karşılıklı olarak yapılmaktadır. Bu konuda örneğin Hıristiyanlıkla Yahudilik veya çok tanrılı dinlere inanlar da ötekileştirme edimine maruz kalmaktadır.

Günümüzde sık sık karşılaşılan Hıristiyan-Yahudi ötekileştirmesi tarihin çok eski toplumlarına kadar inmektedir. Örneğin Ortaçağ'da Hıristiyanlık dinine mensup olmak, toplumsal kabullerin tek ölçütü olarak görülmekteydi. Hıristiyan olmayan bazı topluluklar ise çeşitli yollarla ötekileştirilmekteydiler.

O dönemlerde örnek olarak Hıristiyanlar arasında bir kötülük olarak kabul edilen savaş, kafirlere karşı bir görev sayılmaktaydı. Hıristiyanlar arasında yasaklanan tefecilik, Yahudilik için serbestti. Bu dönemlerde Hıristiyanlık kimi gruplara karşı din adına gerçek anlamda dışlamayı, zulmü örgütledi ve Yahudiler de pek çok grup gibi alt-insan düzeyine indirildiler. Tarihsel süreç içerisinde de Yahudilere karşı uygulanan siyaset şiddetini gittikçe arttırdı. Dönemin insanları için dünya, Tanrı ile Şeytan'ın savaş alanıydı ve Yahudiler ise Şeytan'ın ayrıcalıklı uşakları olarak görülmekteydi. Yahudileri Hıristiyanları baştan çıkarmakla ve şeytanın hizmetine sokmakla suçladılar. Sosyal hayatta alanları azalmış, silah taşıma ve arazi sahibi olma haklarını kaybetmişlerdi. Cinayet suçlamalarıyla karşılaşan

Yahudiler, 1348'deki Büyük Veba sırasında kuyuları zehirlemekle de suçlandılar. (Schnapper, 2005:45-46)

Hıristiyanlığa göre Yahudiler lanetlenmiştir ve bunun nedeni olarak da Tanrı'nın Hz. İsa'yla yeni bir ahit yaptığını tanımayan Yahudilerin Hz. İsa'yı öldürmesidir. Yahudilerin Hıristiyan olarak bu laneti kaldırmaları gerekmektedir ancak Yahudiler bunu kabul etmediği için Hıristiyanlar tarafından gettolarda yaşamak zorunda bırakılmışlardır. Pek çok hakkı elinden alınan Yahudiler ticaretle uğraşmış ve zamanla zenginleşmeye başlamıştır. Bunun sonucunda da Yahudiler Avrupa'dan kovulmaya başlanmıştır. Yahudilerin bazı haklar kazanmaya başlaması ve gettolardan çıkarılması Aydınlanma ve Fransız İhtilali'yle birlikte olmuştur. Halaska denen bir hareketle, Yahudiler yaşadıkları ülkenin düzenine ayak uydurma kararı almışlardır. Modernist akımların yürüttüğü bu akım çerçevesinde Yahudiler, Hristiyanların kendilerine olan düşmanlıklarının azalacağını düşünerek mesih beklentisinden, vaat edilmiş topraklara dönme arzusundan vazgeçtiklerini ve içinde yaşadıkları toplumun kültürünü kabul ettiklerini bildirmişlerdir. Böylece Yahudiler gettolardan kurtulmuşlar, toplum içinde etkin bir rol oynamaya başlamışlardır. Ancak bütün bunlar Yahudi düşmanlığına engel olamamıştır. (Burçak, 2015:44)

Bahsedildiği üzere çeşitli nedenlerle tarihsel süreç içerisinde Yahudiler de Hıristiyanlar tarafından ötekileştirilmişlerdir. Baskın din olan Hıristiyanlığın mensupları, kendi dini içeriklerine ters düşen bir başka dine mensup olan Yahudileri asimile etmeye çalışmış ancak bunu başaramadıklarında da sözsel ve eylemsel olarak ötekileştirme edimine başvurmuşlardır. Çeşitli süreçlerden geçen bu Hıristiyan-Yahudi karşıtlığı tarihsel süreçte yer yer yumuşa da bu karşıtlığa hala haber metinlerinde, kitaplarda ya da bireylerin, grupların ifadelerinde rastlanmaktadır.

1.5.3 Cinsiyetçi Ötekileştirme

Toplumlarda görülmekte olan dini ve etnik ötekileştirmenin yanı sıra cinsiyetçi ötekileştirme de en sık karşılaşılan ötekileştirme türlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Cinsellik, cinsiyet, eşcinsellik (homofobi) ve şiddet kavramları bu konunun ana hatlarını oluşturmaktadır. Patriyarkal kültürün hâkim olduğu toplumlarda erkeğin kadını ötekileştirerek onu kendinden daha aşağıda gördüğü ve

kadın üzerinde egemenlik kurduğu ve kurmaya çalıştığı söylenebilmektedir. Bunun tam tersi olarak kadın kendisine biçilen ve belli kalıplarla sınırlandırılan cinsiyetçi rolü reddederek sosyal ve kamusal alanda kendine yer edinmeye başladığından beri bir başkaldırı, erkeğin arkasında değil de yanında ya da önünde durma fikriyle ayakta kalmaya çalışmıştır. Kadınlar bu durumunda beraberinde getirdiği kendini ispatlama ve 'ben de varım' duruşuyla ötekileştirmenin karşı hat boyutunu oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra toplumsal alanda sadece erkeğin kadını ya da kadının erkeği ötekileştirdiği durum söz konusu değildir aynı zamanda; farklı erkeklik biçimlerini benimseyen erkekler, farklı kadınlık biçimlerini benimseyen kadınlar ve kadın-erkek hemcinsleriyle yaşanan ilişkiler de toplumsal alanda ötekileştirme konusunu oluşturmaktadır.

Tarihsel izlek içerisinde insanlık tarihine bakıldığında başlangıçta anaerkil bir yapı var iken bu yapı daha sonra yerini ataerkil bir yapıya bırakmıştır. Erkeğe üreme dışında ihtiyaç duyulmadığı bu dönemlerde kadın üstün kabul edilip erkek ezilen bir figür olarak toplumsal yaşam alanında yer almıştır. Devam eden süreçte kadının yetersiz kalması sadece üreme alanında değil diğer alanlarda da erkeğe ihtiyacı doğurmuştur. Bu durumun beraberinde de tarihsel oluşum içerisinde erkek egemenliğini her alana yayıp kadının egemenliğinden çıkarak kadını kendi egemenliği altına almıştır.

Yıllarca toplumlarda cinsiyetlere atfedilen farklı özellikler, statülerin cinsiyet ile belirlendiğine ve bu özelliklerin doğal ve değiştirilemez olduğuna dair bir inanış hüküm sürmüştür. Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ayrım ise kadınların, erkeklerin egemenliği altındaki ikincil konumunu kadınların anatomilerine dayandırarak açıklayan bir durumdur. Toplumsal cinsiyet, kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri düzenlemek için kullanılan bir kavramdır. Kadınlar ve erkeklere ilişkin uygun rollerin tamamen toplumsal olarak üretildiğini ifade eden "kültürel inşalar"a işaret etmenin bir yoludur. (Erdoğan M. T., 2010:9) Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet şu ayrımları içermektedir: Cinsiyet kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü işaret ederken toplumsal cinsiyet ise toplumun bu cinsiyet yapılarından beklentisini ifade etmektedir. Bu tanımlamalar dışında da toplumsal cinsiyetin zamana ve yere göre değişebileceği söylenebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet kadın ve erkek olarak toplumun bireyleri nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ya da nasıl davranmasını istediğine ilişkin bir tanımlamadır. Toplumsal cinsiyet kadın ve erkek ilişkilerinin toplum tarafından inşa edilen kültürel yapı içerisinde sürdürülmesini amaçlamaktadır. Genel bir ifade ile insanların eril ve dişil olarak, üremeye dayalı bölünmesi kapsamında veya bu bölünmeyle bağlantılı olarak örgütlenmiş pratik anlamına geldiği söylenmektedir. (Özkoçak, Tavuz, 2014:190)

"John Fiske'e göre davranış biçimi olarak, erkek, hırçın, bağımsız, kendine güvenen, aktif, mantıklı, egemen, güçlü, kadın ise; bağımlı, yumuşak, itaatkâr, duygusal, pasif, mantıksız, nazik kavramlarıyla ilişkilendirilmektedir". (Özkoçak, Tavuz, 2014:190) Toplumsal yaşamda kadına biçilen roller basit karşılanırken yüklenen görevler genellikle evde yapılan işlerden oluşmaktadır. Erkeğe yüklenen roller ise gücün ve aklın hâkim olduğu işler olarak düşünülmektedir. Bu düşünce tarzı kadın ve erkeğin toplumdaki konumlarını belirlerken kültürel olarak bireyleri belli kalıplara sokmaktadır.

> "Kadınların ve erkeklerin toplum içinde sahip olduğu farklı statüler aslında toplumsal ve kültürel olarak belirlenmektedir; insan yapımıdır, doğanın bununla ilgisi çok azdır. Hemen hemen her yerde bir grup olarak kadınların erkeklere göre ikincil konumda sayılması cinsiyetle değil; toplumsal cinsiyetle ilişkilidir. Bunun sonucu olarak da kadınlar daha az hakka ve daha az kaynağın denetimine sahiptir, erkeklerden daha uzun saatler çalışmaktadırlar; fakat yaptıkları işler karşılığında ya çok düşük ücret almaktadırlar ya da söz konusu işlere gereken değer verilmemektedir. Ayrıca toplumsal, ekonomik ve siyasal kurumlarda karar alma güçleri ise çok azdır". (Erdoğan M. T., 2010:10)

Kadın ile erkeğin yaşam içerisindeki konumunu tanımlayan toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında bir kimseye "erkek", "kadın" veya başka bir şey denildiğinde, o kişinin farklı bir kategorinin içerisine sokulduğunu vurgulamaktadır ve bu toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeği birbiri açısından ötekileştirmektedir. (Gülendam, 2006:35-36)

Günümüzde kadın-erkek arasında bir eşitsizlik olduğu aşikardır ve bu eşitsizlikten en çok etkilenen de kuşkusuz kadındır. Patriyarkal kültürün hâkim

olduğu toplumlarda kadınlar erkeklere göre daha aşağı bir seviyededir. Kadın aile içinde ve dışında çok fazla söz sahibi olamamaktır. Çünkü kadın ikincil seviyededir ve haklar öncelikle erkekler sonra kadınlar içindir. Kadın savunmasız ve erkeğe (yani güce) ihtiyacı olan bir varlıktır ve tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Anaerkil yapıda erkeğe üreme dışında başka bir özellik yüklenmezken ataerkil yapıda da bunun tam tersi kadına başka ve daha fazla bir özellik yüklenmemektir. Tarihsel süreç içerisinde güçsüzleşen ve erkeklere göre daha duygusal olduğu kabul edilen kadınlar sürekli ötekileştirilmişlerdir ve bu düzeni de kanıksamaları için zorlanmışlardır.

Herkese eşit düzeyde saygı gösterilmesi, toplumun diğer bireylerini de kapsayıcı bir koşulu yaratmaktadır. Bu durum toplumsal bir dayanışmayı sağladığı gibi ortak bilincin oluşmasına da katkı sunmaktadır. Toplumdaki tüm bireylerin saygı temelinde bu şekilde ortaklaşması, ötekileştirmenin ortadan kalkmasına ve farklılıkların benimsenmesine sebep olmaktadır. (Habermas, 2012:9) Kadın-erkek eşitsizliğinin temelinde kadının öteki olarak görülmesi ve erkekten daha aşağı bir seviyede konumlandırılması vardır. Kadınlar haksızlıkların ve ayrımcılıkların getirdiği durumdan ötürü eşitlik isteminde bulunmaktadırlar ve bu eşitsizlik ortamında kadınlar her alanda farklı arayışlara yöneltilmişlerdir. Genel olarak ayrımcılığın yüksek olduğu toplumlarda da kadınların bu isteklerine cevap verilmemektedir.

Baskıcı, ezici bir kültürel sistemin, erkek egemen temsiliyetin somutlaştırdığı sosyal değerlerle oluşan toplumsal kimlikler kadının, erkeğin "ötekisi" olarak nitelendirilmesine yol açmaktadır. Kadınların daha uzun bir süre içinde bulundukları koşulları denetleme, düzenleme, düzeltme olanakları yoktur. Yaşamlarında seçenekleri de hakları da sınırlandırılmaktadır. Erkek egemen değerlerle çevrelenen kız çocuk veya kadınlarla ilgili olarak "namus" ve "bekaret" kavramlarının bir arada düşünülmesi, beden üzerindeki özgürlüğünün tanınmaması, "aile" ve "toplum" tarafından haklarının kısıtlanması ya da tümüyle yok sayılması onlar açısından çok sınırlayıcı yönelimlerdir. Bunun sonucunda da "olurları" olmadan bedenlerine ulaşılması, el konması hatta bununda ötesinde işlenen töre ve namus cinayetleri bu durumu kanıtlar niteliktedir. (Küntay, 2016:21-23)

Kadınlar üzerindeki cinsel sömürü (fuhuşa zorlama, taciz ve tecavüz etme), eylemsel veya söylemsel şiddet ve her istismarın sonunda yaşanan ya da yaşanabilecek bir durum olan kadının kendine zarar vermesinde en temel etken kadın ve erkek arasındaki güç eşitsizliğidir. Bu eşitsizliği içselleştiren kadınlar yani toplum tarafından dayatılan erkek üstündür fikri, kadınların direnme ve dayanma gücünü yok etmektedir.

Bedenin nesneleştirilmesi ve erkeğin onun üstünde denetim hakkı olmasının en ciddi sonuçlarından biri kadının/kız çocuğunun, bedenine şiddet uygulayarak öcünü kendinden çıkarmaya yönelmesidir. Bu durum tüm bu adaletsiz davranışların sonucunda beliren öfke halidir. Kadının kendi bedeni üzerinde tüm haklarını yitirmesi, özgürlüğünün kısıtlanması, kişiliğinin parçalanmasına yol açar; onu bedeninden öç almaya yöneltir. (Küntay, 2016:34)

Kadınlara yapılan psikolojik şiddet de en az fiziksel olanlar kadar çoktur denilebilmektedir. Kadının kendine sürekli dikkat etmesi, hep bakımlı olma zorunluluğu, kilo almaması gibi belli başlı direktifler de psikolojik olarak kadını yıpratmaktadır. 'Erkek adam neyse de kadın kendine hep dikkat etmeli/özen göstermeli' gibi söylemler kadınların kendileri üstlerinde bir zorunluluk hissi yaratmaktadır. Kadın güzel ve bakımlı olmak zorunda çünkü kadın güzellik denilen bir alanı kapladığı için ödenen bir kira bedeli şeklinde olan varlık olarak gösterilmektedir.

Buraya kadar anlatılanlar sadece kadının ötekileştirilmesi ile ilgili olsa da toplumlarda sadece kadın üzerinden yapılan ötekileştirmelere rastlanmamaktadır. Günümüzde erkek üzerinden de yapılan ötekileştirmelere rastlanmaktadır. Özellikle kadına şiddet ve kadına yapılan cinsel istismarlar veya çocuklara yönelik her türlü istismar üzerinden genelleme yapılarak bu durumun bütün erkeklere mal edilmesi durumu söz konusudur. Özellikle bazı kesimler tarafından feminizm hareketinin toplumsal alanda cinsiyet eşitliğini sağlamak ve ayrımcılıkların önüne geçmek olarak yorumlanmasının tam tersine sapkınlık ve erkek düşmanlığı olarak yorumlanmaktadır.

"Özellikle Türkiye'de erkeklik hareketlerini sınıflandırırken feminist hareketin kazanımlarının erkekleri mağdur hale getirdiğini savunan, anti-feminist

> nitelikte hareketlerden söz etmek pek mümkün değildir. Daha açık bir anlatımla, ABD'de kadınların medeni haklar konusunda elde ettiği kazanımların, boşanma ve velayet hakkı gibi konularda erkekleri oldukça güçsüz duruma düşürdüğünü savunan ve erkekler lehine hak arayışı içinde olan 'Father 4 Justice' hareketine benzer hareketlerin varlığından söz edilmemektedir". (Baştürk Akca, Tönel, 2011:35)

Bu durumun olmaması ve feminizmin erkekleri ötekileştirmek olarak yorumlanması erkekleri de tek tip bireyler olarak göstermektedir.

Türkiye'de, eleştirel erkeklik hareketinin örneği olarak İtalyan sanatçı Pippa Bacca'nın tecavüz edilerek öldürülmesinin ardından 2008 yılında başlamış olan girişimle tepkilerini ortaya koymak isteyen erkeklerin oluşturduğu 'Biz Erkek Değiliz İnsiyatifi'nden söz etmek gerekmektedir. Kendilerini toplumda hâkim olan erkeklik biçimlerine, cinsiyetçiliğe, dayatılmış cins kimliklerine ve homofobiye karşı konumlandıran ve kendisini 'anti-otoriter bir erkek oluşumu' olarak tanımlayan hareket, 'taciz, tecavüz, şiddet, cinayet erkeklikse biz erkek değiliz' sloganıyla dikkat çekmektedir. (Baştürk Akca, Tönel, 2011:35) Bu açıklamadan yola çıkarak erkeklerinde tek tipleştirilmesine bir tepki içinde oldukları söylenebilmektedir. Yaşanan trajik olaylara aslında insan olan herkesin tepki vermesi ve yaşanan olayların tüm erkeklere mal edilmemesi üzerinde durulmaktadır ve toplumda tanımlanan erkeklik kriterlerinin topluma zarar vermesi nedeniyle bu tanımlamaları reddeden erkeklerinde bu konuda aynı sıfatlarla anılmasından duyulan rahatsızlığı belirtmektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerinden hareket eden ve medeni kanunun verdiği hakla kadınların isteklerine karşı, aslında hakları elinden alınan erkeklerde bulunmaktadır. Eşitliği savunan bazı kesimler tarafından erkeğin görevinin askere gitmek, vatanı savunmak, çalışıp eve bakmak gibi sınırlı rollere sığdırılmasıyla da erkeğin yer yer ötekileştirildiğine şahit olunmaktadır.

Kadınların erkekler tarafından ötekileştirilmesinde bahsedilen tüm parametrelerin erkek/erkek çocuklar için de geçerli olduğu görülmektedir. Özellikle son dönemlerde erkek çocuklarına yapılan cinsel istismara da rastlanmaktadır. Kadınlara yönelik şiddet kadar çok ve sık rastlanmasa da bazı erkeklerin de şiddete maruz kaldığı bilinmektedir.

Cinsiyetçi ötekileştirme konusu içinde ele alınması gereken konulardan biri de eşcinsellere karşı yapılan ayrımcılıktır. Toplumsal kabul içinde kalan heteroseksüel cinsel kimlik dışında kalanlara uygulanan ayrımcılık, şiddet ve nefret içerikli söylemlere de çok sık rastlanmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde kabul görmediği gibi Türkiye'de de şiddetle karşı çıkılan bir grubu temsil etmektedirler. Türkiye'de eşcinsellere karşı takınılan tutumun homofobik olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. Son yıllarda LGBTİ diye adlandırılan (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, travesti ve interseksüel) üyeler hedef alınmaktadır. Homofobik nefret söylemi, toplumda farklı bireylere farklı şekillerde gösterilebilmektedir. LGBTİ diye bilinen grubun üyeleri, kendilerini mutlu hissettikleri ve ait oldukları grupların sahip olduğu özellikler nedeniyle çok net bir biçimde nefret söylemine ve beraberinde getirilen nefret suçuna maruz kalmaktadırlar. Sosyal hayat içerisinde de sürekli bir aşağılama, küçümseme, hakaret, küfür, saldırganlık gibi eylemsel ve sözsel şiddete maruz kalmaktadırlar.

Toplumsal cinsiyet normlarının dayattığı cinsel yönelimlerin benimsenmesi ve "diğer" cinsel eğilimlerin dışlanması, psikanalitik yaklaşımla da açıklanabilir. Psikanalizm cinsellik kavramının nasıl edinildiğini ve farklılaşma sürecini açıklamaktadır. Herhangi bir toplumsal cinsiyetten çocuk, idrak ve cinsel dürtü açısından genelde dünyanın ve özelde ebeveynlerinin bir parçası olarak kendini algılamaktadır. Çocuk benliğiyle nesnel dünya arasında ayrımı farklılaşma ve ayrılmayla anlamaktadır. Bu ayrılma sonucunda, arzuyla özdeşleşme nesnesinin aynı olmaması, çocuğun kendi cinsiyetiyle özdeşleşip karşı cinsiyete arzu duymasını sağlamaktadır. Freud da benzer bir yaklaşım içinde olarak heteroseksüellik eşcinselliği yasaklayarak üretmektedir fikrini savunmuştur. Dolayısıyla burada Freud toplumsal cinsiyetin heteroseksüel konumlanışa göre elde edilip istikrar kazandığı ve heteroseksüelliğe yönelik tehditlerin toplumsal cinsiyetin kendisine de yöneldiği bir kültürel mantığı dile getirmektedir. Dolayısıyla bir kadındaki eşcinsel arzu korkusu, kadınlığını kaybetme, kadın olmama, artık uygun bir kadın olmama, erkek olmadığı halde erkeğe benzeyerek tiksindirici olma paniğine dönmektedir ya da bir erkekteki eşcinsel arzunun verdiği dehşet, dişil olmak, artık uygun bir erkek olmamak,

erkeklikten düşmüş olmak ya da bir anlamda ucube gibi görülen ya da tiksinilen bir figür olmak anlamına gelmektedir. (Kundakcı, 2013:75)

Freud'a göre bilinçaltında temel olarak saldırganlık ve cinsellik içgüdüsü yatmaktadır. Ancak toplum baskısı nedeniyle bireyler bunu bastırmaktadır. Açıklamaya göre toplumdan dışlanma ve normatif değerler dışında kalma korkusu bu cinsel dürtülerin önüne geçerek bireylerin kimliklerini saklamasına neden olmaktadır.

Gerek kadın-erkek gerekse de homoseksüellik üzerinden yapılan ayrımlar olsun, bunların hepsinin alt tabanında hâkim görüşe sahip olanların güçsüz üzerinde kurmak istediği egemenlik yatmaktadır. Kendi kimliğini oluşturma çabası içinde egemenlerce belli gruplar ötekileştirilerek toplum dışına itilmektedir.

1.5.4 Sınıfsal Ötekileştirme

Üzerinde durulması gereken bir diğer ötekileştirme türü ise sınıfsal ötekileştirmedir. Toplumlar meydana gelirken belli özelliklere göre ayrılmışlardır ve günümüzde de her toplumda belli özelliklere göre gruplara ayrılan sınıflar bulunmaktadır. Bu sosyal sınıfların aralarındaki ilişkiler, bağlar da sosyal yapıyı oluşturmaktadır. Köylü-kentli, zengin-fakir, patron-işçi, ...gibi aralarında hiyerarşi ilişkisi bulunan sınıflar bireylerin duygu ve düşüncelerini etkilemekte ve şekillendirmektedir.

Anayasanın Kanun Önünde Eşitlik İlkesi olan 10. Maddesi, "Herkes, dil, din, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." "Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz." (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982) Şeklinde olsa da sınıflara ayrılmış toplumda bireyler eşit değildir. Her birey bir sosyal sınıfın üyesidir ve günümüzde de net bir şekilde görülebildiği gibi bireylerin birbirleri üzerindeki etkileri düşünüldüğünde sınıfsal ayrım yoktur demek pek mümkün değildir.

Sınıf ayrımları kişileri tektipleştirmektedir. Alt ve üst sınıfa mensup olanların kendilerine has kültürleri, gelenekleri bulunmaktadır. Ünlü bir söz, "sarayda yaşayan saraylı gibi, kulübede yaşayan kulübeli gibi düşünür" der. Saraylı kulübelinin bakış açısıyla düşünemezken, hiçbir kulübeli de kendini saray adetlerine uyarlayamaz.

Bireyleri sınıf ayrımına göre tektipleştirme de işte burada yatmaktadır. Her birey mensup olduğu sınıfın üyesiyken sınıflı toplum yapısı devam ettikçe bireyler arası eşitlik olmayacaktır. Örneğin, bir patron sadece patron değildir. Milyonlarca dolar servet sahibi olan bir patrondur. Patron karşısında işçi ise her zaman düğmesini ilikleyen sadece alt sınıfa ait bir işçidir. Sınıfsal ayrım bu anlamda bir sınıfın diğerini ötekileştirmesinin nesnel zeminini oluşturmaktadır. (Ötekileştirme, 2011:sy)

Günümüzde Marx'la beraber anılan toplumsal sınıf kavramı Yunanlılar zamanından bilinmekteydi ve 18. yüzyıl Avrupa toplumsal düşüncesinde ve Fransız Devrimi'nden sonra yazılan eserlerde yeniden ortaya çıkmıştır. Marx ise bu kavrama üç yönlü olarak katkıda bulunmuştur. Bunlardan ilki, tüm tarihin sınıf mücadelesinin tarihi olduğunu ileri sürmüştür. İkinci olarak, an sich (kendinde) bir sınıfın, für sich (kendi için) bir sınıf olması gerekmediği olgusuna işaret etmiş ve üçüncü olarak ise, kapitalist üretim tarzının asli çatışmasının burjuva ile proleter arasında, üretim araçlarına sahip olanlarla olmayanlar arasında olduğunu öne sürmüştür. (Balibar, Wallerstein, 2013:141)

> "Marx'a göre, şekli ne olursa olsun, toplum insanların karşılıklı etkinliklerinin ürünüdür. İnsanlar isteklerine göre, herhangi bir toplum şeklini seçmede özgür değildir. İnsanın yeteneklerinin gelişmesinin belli bir durumu dikkate alındığında, buna karşılık olan bir ticaret ve tüketim biçimi anlaşılabilir. Belli bir üretim, ticaret ve tüketim gelişme devresi, yanında ona karşılık bir toplumsal alt yapı, aile, düzen, sınıflar, tek sözcükle sivil toplum getirir. Böyle bir sivil toplum da onun resmi ifadesi olan bir siyasal devlet yaratır. Toplum sadece kişiler topluluğu değildir; bu kişilerin birbirine karşı olan ilişkilerin toplamıdır. Köle ya da yurttaş olma kişiler arası toplumsal bir şekilde belirlenmiş bir ilişkidir. İnsan ancak toplum içinde ve toplum içinden geçerek köledir. Bu, işçi, köylü, kapitalist, bakkal, hırsız, zengin, fakir, ev sahibi ve kiracı için de aynıdır. Yoksul ile zengin, kapitalist ile işçi arasındaki fark ancak toplumsal açıdan vardır. Toplumdaki belli ilişkiler sonucu ortaya çıkan oluşumlar (yoksulluk, zenginlik, işsizlik, evsizlik, açlık), bu belli biçimin değişmesiyle değişir, ortadan kalkmasıyla onlar da kalkar. (Erdoğan İ., 2007:199)

Toplum bireylerin etkileşimlerinin ürünüdür. Bireyler diledikleri toplum şeklini seçmede özgür değillerdir ve gelişim süreçleri içerisinde yeteneklerine göre bir

sosyal sınıfa dahil olmaktadırlar. Devlette gelişim süreci içerisinde bir ticaret ve tüketim biçimi belirlemektedir. Bu gelişme evresinin çevresinde de aile, zümre, sınıf, düzen gibi belli parametreler oluşmakta, bu parametreler de siyasal devleti yaratmaktadır. Devlette bu sosyal sınıf ayrımlarını denetlemektedir. Bireyler arasındaki ilişkiler çerçevesinde belirlenmiş olan kriterler, zengin ya da fakir, kentli ya da köylü, köle ya da yurttaş ayrımlarının altını çizmektedir. Bireyler toplum içinden geçerek bir sosyal sınıfa dahil olmaktadır ve kişinin yetenekleri, rengi, fikirleri ve daha sayılabilecek pek çok nosyon bu sosyal sınıflara dahil olabilmeyi ve dışarda kimin kalacağına doğrudan veya dolaylı olarak karar vermektedir.

Marx için toplumsal yapı ve devlet gerçek insanların yaşam süreçlerinden çıkarak gelişmektedir. Devlet toplumsal gelişmenin belli bir evresinde oluşan toplumun ürünüdür ve devletin varlığının nedeni, birbiriyle çatışan sınıfların olmasıdır. Devlet sınıf düşmanlığını denetlemektedir ve ekonomik olarak egemen sınıfın kontrolündedir. Egemen sınıf devlete sahip olmakla, ezilen sınıfın sömürüsünde ve aşağı tutulmasında yeni araçlara ve olanaklara sahip olmaktadır. Devletler hep yoktu ve gelişimin belli evresinde, toplumun sınıflara ayrılmasını içeren evrede, devlet ayrılma nedeniyle zorunlu olmuştur. Eski devlet, kölelik koşullarını garantileyen köle sahiplerinin devletiyken feodal devlet, köylü serfleri ve köleleri tutmak için soyluların bir organıydı. Çağdaş temsili devlet ise, sermaye tarafından kitleleri sömürme mekanizmalarını garantileyen ve geliştiren araçtır. Devlet kendini bireyler üzerinde ideolojik bir güç olarak sunmaktadır ve özellikle tarihçiler, siyasetçiler, hukukçular ve yasa yapıcıları gibi profesyoneller devleti sınıflar üstü, toplum çatışmaların ötesinde bağımsız bir varlık olarak görmektedir. (Erdoğan İ., 2007:205-206)

Tüm bunların ışığında tarihsel izlek içerisinde görülen toplumsal sınıf eşitsizliği günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bir sınıfa dahil olma isteği ve o sınıfın en üst sınıf olması için verilen mücadele belli grupları üst sınıf statüsüne sokarken belli grupları da altta bırakmaktadır. Eşitsiz bir mübadele söz konusuyken gruplar köylü-kentli, burjuva-proleter, merkez-çevre, zengin-fakir,… gibi ayrımlarla konumlandırılmaktadır. Bu konumlandırılan gruplar önce kendilerine daha sonra da

çevrelerine yabancılaşmakta ve bu durum gruplar arasında karşılıklı ötekileştirme edimlerine varmaktadır.

Yabancılaşma, insanın kendine, diğer insanlara, ürettiğine, ilişkilerine, dünyasına yabancı hale gelmesi/getirilmesi demektir. İşçinin/çalışanın yabancılaşması ise, işin örgütlenişi ve yürütülüşü ve üretimin, dağıtımın/bölüşümün ve tüketimin ve ürünün doğası nedeniyle ortaya çıkan yabancılaşmadır. Çalışanın tüm üretim süreçlerinde, ücretli çalışan olma ötesinde, "dışarıda bırakılması" demektir. Kapitalist üretim tarzı ve ilişkileri içerisinde insanlar birden fazla yabancılaşma deneyimlemektedirler. Bunlardan bazıları şunlardır: Üretim sürecinden yabancılaşma: Üretimin nasıl, ne şekilde, neden üretildiğine dair bireyi karar verme gücünden yoksun bırakma. Ürettiği nesneden (üründen) yabancılaşma: Üreten bireyin ürettiği ürüne sahip olamamasıdır. Diğer insanlardan ve ait olduğu sınıftan yabancılaşma: İnsanın işine, işinin ürününe ve kendisine olan ilişkisinde gerçek olan, aynı zamanda diğer insanlarla olan ilişkisinde de gerçektir. Hem kendini ve kendinden olanı beğenmemeyi hem de kendinden olmayan ve kendini bulunduğu duruma düşürenlere ve sömürünlere yakınmayı, böylelikle sahte özdeştirmeyi ortaya çıkarmaktadır. Kendisi ve kendi gibileri ötekileştirmekte ve asıl ötekiler yakınılan değerliler olmaktadır. (Erdoğan İ. , 2014:218-219)

Özetle sosyal sınıflar arasındaki eşitsizlikler yabancılaşmayı doğururken ötekileştirmeyi de beraberinde getirmektedir. Egemen sınıfın kontrolünde gerçekleşen bu ayrımlar sosyal tabakalaşma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, bir patronun işlerini yürütebilmesi ve kendi varlığını idame ettirebilmesi için işçisine (yani ötekine) ihtiyacı varken ve işçi olmadan bugunkü konumuna gelemezken yine de bu fark gözardı edilerek işçi ezilen yani alt sınıf statüsünde konumlandırılmakta ve tüm işi yapanın yani emeğin üreticisi olarak kendisininde söz sahibi olması gerekirken geleceği patronun yani üst sınıfın elindedir. Bir başka örnek üzerinden gidilirse, günümüzde en çok ayrımın yapıldığı diğer iki sınıf ise kentli-köylü ayrımıdır. Kentilere göre köylüler üreten, eken, biçen değil de daha çok cahil, arkaik, gelişmemiş bireyler olarak konumlandırılmaktadır. Bu ayrımda köylüleri toplumsal kabul aralıklarının dışına iterek toplumsal yalnızlaşmayı ve kendi bulundukları çevre dışındaki yerlere entegre olamamayı doğurmaktadır. Zengin ve

fakir içinde aynı sosyal ayrım söz konusu olmaktadır. Zengin statüsünde konumlandırılanlar genellikle yüksek zümre diye adlandırılan bir grubun üyesidir ve kendi gibi bir statüye sahip olmayanı grubun dışına iterek ötekileştirmektedir. Aslında zenginin varlığı fakir üzerinden kendini inşa etmekte ve toplumsal yaşamda zengin varsa bu da karşıtlığının bulunmasından kaynaklanmaktadır. Öteki içinde zıtlıkları barındırmakta, bu zıtlıklar her sınıf için gerçerlidir ve biri olmadan diğerinin varlığı düşünülemez.

1.5.5 Ableist Ötekileştirme

Ableism, Oxford İngilizce Sözlüğüne göre "güçlü gövdeli insanlar lehine ayrımcılık" anlamına gelmektedir. Ancak, kabiliyet gerçekliği, kültürümüzün özürlü insanları bir kavram olarak görme biçimine yönelik (ayrımcı fiiller) kasıtlı veya sözsüz ayrımcılıkların ötesine geçmektedir. Ableism aynı zamanda, 2008 Engellilik Dergisi yazarlarına göre, özürlü kişilerin "tamir edilmesi gereken veya toplumun tam üyesi olarak işlev göremeyecek nitelikte" olması ve engelliliği "farklılığın boyutundan ziyade bir kusur" olduğu inancıdır. (Zeilinger, 2015:s.y)

Engelli kişiler her gün çeşitli engeller ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar fiziksel, tutumlu veya sistematik olabilmektedir. Ableism kelimesi, engellilere karşı etkili ayrımcılığı tanımlamak için kullanılan yeni bir sözcüktür. (y.y, "What is Ableism", t.y)

Ableism, yalnızca engellilere karşı yapılan ayrımcılık değildir. Bedensel veya tercih farklılığı olan bireylere yapılan ayrımcılıkta ableism kavramı içerisinde yer almaktadır. Kilolu, gözlük takan, kel, vejetaryen, vb. olan insanlara yapılan ayrımcılıkta bu kavram içerisine dahil edilebilmektedir. Tam olma halinden yoksun bireylere karşı yapılan ötekileştirme biçimi olarak herhangi bir genel açıklama şeklinde nitelendirilmektedir.

Bir özrü olan insanlara karşı yapılan ayrımcılık veya önyargılar olarak tanımlanan ableism, fikirler ve varsayımlar, stereotipler, tutumlar ve uygulamalar, çevredeki fiziksel engeller veya daha büyük ölçekli baskı biçimini ifadelendirmektedir. Bazen kasıtsızdır bazen de çoğu insan kelimelerinin veya eylemlerinin etkisinden tamamen haberdardır. (y.y, "Ableism", 2015:s.y)

Ableism, toplumdaki özürlü kişilerin potansiyelini devalüe eden ve sınırlayan egemen tutumlardır ve gelişimsel, duygusal, fiziksel veya psikiyatrik özürlü insanlara değerli değer atayan bir dizi uygulama ve inanç olarak tanımlanmaktadır. Disablizma kavramı ise, gerçek ya da varsayılan engellerden dolayı insanların farklı ya da eşit olmayan muamelelerini teşvik eden varsayımlar (bilinçli ya da bilinçsiz) ve uygulamalar olarak tanımlanmaktadır. Bir yetkili toplum, özürlü olmayan bireyleri "normal" yaşam standardı olarak ele alır ve bu da 'standart' insana hizmet etmek üzere inşa edilen kamu ve özel yerler ve hizmetler, eğitim ve sosyal hizmet ile sonuçlanır; dolayısıyla doğası gereği çeşitli engeli olan kişileri bu kapsama almaz. (y.y, "Ableism", 2015)

Geleneksel olarak, dünyadaki birçok kültürde, fiziksel, duyusal veya zihinsel zayıflıkları olan insanlar büyülerle, iblisler tarafından ya da kendilerini ya da ebeveynleri tarafından yanlış yapılmak için Tanrı tarafından cezalandırılan penit günahkârlar olarak düşünülmüştür. Antik toplumlar, fırtınalara ve diğer sert elementlere açık havada maruz kalan beton döşemeler üzerine deforme olmuş veya engelli bebekleri yerleştirir; böylece birkaç gün boyunca kademeli olarak öldürürlerdi. 18. yüzyılda Aydınlanma Çağı ile, bozulma nedenleri ve bununla birlikte tıbbın engellileri tedavi edebilme ya da en azından rehabilitasyon yeteneğine güven duygusu hakkında daha bilimsel bir anlayış geldi. Bazı özürlüler (çoğunlukla toplumsal veya politik nedenlerden dolayı) tedavi edilemez sayılır ve uzun süreli kurumlara ve özel okullara (veya gün bakım merkezlerinde) yerleştirilirdi. 'Normallik' kavramı, sahte-bilimsel açıdan büyük önem taşımaktadır. Normaliteye karşı açığın zayıf noktalarından gelen bozuklukların değerlendirilmesine dayanıyordu. Son 30 yılda Özürlüler Hareketi tarafından düşünülen 'tıbbi model' (veya 'bireysel model') adı verilmiştir. Bu, pek çok özürlü bireyi canlı tutmak, acıyı ve rahatsızlığı azaltmak için tıp biliminin gerekli rolünü inkâr etmek değil, aynı zamanda engelli kişilerin yalnızca bozukluklarına indirgenmemesi gerektiğini iddia etmektedir. Herkesin özürlü olmadığı varsayımı, özürlü insanlar tarafından erişilemeyen ortamlara teşvik ettiği söylenmektedir. Ana akım toplumun, engelleyici olmayan kişileri imtiyazlı kıldığı, zorlayıcı koşulları açıklayan kişilere göre

reddettiği, devalüe ettiği ve böylece engelli insanlara baskı yaptığı bir sistemdir. (y.y, "What is Ableism", t.y.)

Toplumlarda farklılığın kusur olarak algılanması ve bu şekilde yorumlanması, herhangi bir engeli olan bireylerin marjinalize edildiğini, ötekileştirme edimlerine uğradığını ve sonuçta bu toplumda devalüasyona uğrayan zorlayıcı eylemlerin alt yapısını oluşturmaktadır.

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedene bağlı olarak engelli olmak, bireysel olduğu kadar toplumsal dışlanma unsuru olarak da ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki; toplumsal yaşamda engelli bireyler, ekonomik, kültürel, sağlık, eğitim gibi pekçok alanda engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Birleşmiş Milletler [BM] Engelli Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 2. maddesinde, engelliğe dayalı gerçekleştirilen her türlü dışlanma ve kısıtlama, ayrımcılık örneği olarak nitelendirilmektedir. Uluslararası sözleşmelerin çoğu, kişilerin ırk, dil, din, etnik, köken, cinsiyet, yaş, cinsel yönelim ve engellilik gibi özelliklerine bağlı ayrımcılık yapılmasını yasaklamaktadır. Bu yasakların ortak noktası, dünyada ben ve öteki karşıtlığını ortaya koyan yaklaşımların önüne geçilmesini hedeflemeleridir. (Oktuğ Zengin, 2014:24)

Herhangi bir engeli olan bireylere yapılan ayrımcılık tıpkı diğer ötekileştirme türlerinde olduğu gibi toplumların tektipleştirilmesi için çalışılan bir süreçtir. Tam olma halinin normal sayılıp tam olamayan bireylerin marjinalize edilerek ayrımcılığa maruz kalması toplumsal bir sorundur. Farklı olmak bir kusur olarak görülmekte ve bu bireylere toplumlarda farklı muameler yapılabilmektedir. Yapılan yapılarda engelli bireylerin gözardı edilmesi (asansör ya da engelli çıkışını kolaylaştıracak düzeneklerin olmaması), çalışan ararken engelli bireylerin ikinci planda tutulması, sokakta yürürken alaycı ya da acıyan bakışlara maruz kalmaları, kilolu insanların 'şişko' gibi sözlere maruz kalması, gözlük takanlara, kel olanlara yakıştırılan çeşitli ifadeler gibi nedenler toplumlarda tam olamama halinin açıkça tam benimsenmediğini göstermektedir.

> Said'e göre, kimliğin inşası sürecinde, ötekinin bizden farklılıkları, kesintisiz yorumlara ve yeniden yorumlamalara konu olmakta; her çağ, her toplum kendi ötekilerini yeniden yaratmaktadır. Kimlik edinme sürecinde,

> belirleyici unsurun öteki ile kurulan toplumsal ilişkiler olması, farklılıkların da tanımlanmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla, sosyal karşılaştırma ve ayrımcılık kimlik kavramının ayrılmaz bir parçasıdır. Engelli bireylerin kimlik edinme sürecinde, bedensel görünüm ve/veya zihinsel yapı, farklılıkları belirleyen temel öğeler olarak öne çıkmaktadır. Beden sosyolojisi ile ilgili çalışmalar, bedenin, yalnızca biyolojik bir olgu olarak sınırlandırılamayacağını, kimlik gibi toplumsal ve kültürel yapı içinde inşa edilen bir kavram olduğunu göstermektedir. Hunt'a göre, engellilik yalnızca bir işlev kaybıyla ve bu durumun bireyler üzerindeki etkisiyle sınırlı değildir; daha önemlisi, insanlarla ilişkiler üzerinde etkili olmaktadır. Engelli bireyler için normların dışında bir kimlik edinme sürecinin gerçekleştiği söylenebilmektedir. Engelli olma durumunda, bedene ilişkin tanımlamalar, toplumun bu bireylere karşı önyargılarının ve olumsuz yaklaşımların kaynağını oluşturmaktadır. Engelli olanların, toplumsal yaşamda ötekileştirilmesi sorunu, yüzyıllar boyunca varolan bir olgudur. Ancak, bu olgunun kaynağında yatan nedenler, toplumların engellilere bakışlarına ve çağlara göre değişiklik göstermiştir. (Zengin, 2014:25-26)

Tarihsel izlek içerisinde engelliler, birçok kez olumsuz tutum ve yargılarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu yargılayıcı ve küçümseyici davranışların çoğu da toplumun bakış açısının darlığından ve algıların yönlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Tam olma durumuna sahip bireylerin engelleri olan bireyleri engelleyici davranışları, engellilerin sosyal hayattan dışlanmasına neden olmaktadır. Farklı olmanın kusur sayıldığı toplumlarda engelliler ayrımcı yaklaşımlarla ötekileştirilmekte ve yalnızlaştırılmaktadır.

1.6 Dünyada ve Türkiye'de Ötekileştirme Tür ve Pratiklerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi

Ötekileştirme, bireylerin, grupların ya da toplumların kendi kimlikleri, ait olduğu kültürleri, dini inanışları, gelenek ve görenekleri gibi parametrelerin dışında kalan bireyleri, grupları ya da toplumları ayırmak, küçümsemek, tek tipleştirmek, aşağılamak gibi sözsel ve eylemsel durumları içermektedir. Toplumsal süreçlerin sonunda ortaya çıkmış olan öteki ve ötekileştirme olgusu, bir diğeri üzerinden kendi benliğini inşa etme temeli üzerine kuruludur.

Batı'nın ötekisi Doğu, Doğu'nun ötekisi Batı, Kuzey'in Güney, Güney'in Kuzey, erkeğin kadın, kadının erkek, heteroseksüelin homoseksüel, homoseksüelin heteroseksüel gibi bireylerin, grupların ya da toplumların aslında birbirleri karşısında öteki olduğu görülmektedir. Kendinden farklı özelliklere göre kodlanan öteki kavramı her ülkeden ülkeye değişebildiği gibi aynı ülke içerisinde farklı gruplar arasında da değişebilmektedir.

> "Ötekileştirme yapılırken, genelleme ve çıkarım yapmak için yaygın olarak kullanılan iki bilimsel yöntem kullanılmaktadır. Bu iki yöntem "tümevarım" ve "tümdengelim" yöntemleridir. Tümevarım, bir kümenin yeterli sayıda elemanında bir özellik gözlenmişse, bu özelliğin, belli bir olasılıkla, kümenin tüm elemanlarında da gözlenebileceği ilkesine dayanmaktadır. Ötekileştirme söylemlerinde ise, tümevarımın bozulmuş bir hali olan ve "temelsiz tümevarım" denilen çıkarım yöntemi ortaya çıkmaktadır. Temelsiz tümevarım kullanarak bir kümenin sadece birkaç elemanında, çoğu kez de eksik, çarpık ve önyargılı bir şekilde gözlediğimiz bir özelliğin, bu kümenin tüm elemanlarında mutlak ve ayrılmaz bir öz olarak bulunduğu şeklinde bir sıçrama yapılmaktadır. Örneğin, Almanya'da komşusu veya iş arkadaşı veya sadece metroda rastladığı Türklerde gördüğü bazı özelliklerden yola çıkarak Almanya'da yaşayan Türkler böyledir, dahası Türkiye'deki Türkler böyledir şeklinde bir genelleme yapmak temelsiz tümevarımla yapılmış bir ötekileştirme örneğidir. Bu şekilde Doğu Avrupa'da Romanlar, Fransa'da Müslümanlar, Türkiye'de Aleviler, ABD'de zenciler ve daha birçok toplumsal grup için temelsiz tümevarımla genellemeler ve ötekileştirmeler yapıldığı bilinmektedir". (Yılmaz, 2010:2)

Ötekileştirmede en sık karşılaşılan durum bir genelleme halinin olmasıdır. Yaşanılan kötü bir durum sonucunda oluşan kanaati o gruba ait tüm bireylere mal etme durumu söz konusudur. Örneğin, "bütün erkekler sapıktır", "bütün kadınlar hırçındır", "bütün Müslümanlar teröristtir", "bütün Hıristiyanlar dinsizdir", "bütün Yahudiler katildir", "bütün Avrupalılar ahlaksızdır" gibi genellemelere, ötekileştirme kavramında sık sık rastlanmaktadır.

> "Tümevarımın tersine, tümdengelim, bir kümenin tüm elemanları hakkında doğruluğu ispatlanmış bir teoremden veya ispatlanmamış olsa bile

> doğruluğunun apaçık olduğu kabul edilen bir postüladan yola çıkarak, o kümenin tek tek elemanları hakkında hükümde bulunabilmeyi mümkün kılar. Ötekileştirme söylemlerinde ise, "özcü tümdengelim" denilen bir genelleme yönteminin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Özcü tümdengelim bir toplumsal grup, bir dine inananlar, bir ulus ve benzerleri hakkında bir önyargı oluşturmakla başlar. Bu önyargı, çoğunlukla hiçbir ampirik gözleme dayanmaz. Bu tür önyargıların kaynağı, çoğu kez, öğretmenlerin derslerde anlattıkları, okul kitaplarında yazılanlar, gazete ve televizyonlardaki haber ve yorumlar, dini ve siyasi önderlerin konuşmaları, ebeveynlerden ve diğer aile büyüklerinden aktarılan menkıbeler veya dilden dile yayılan şehir efsaneleri olarak dile getirilmektedir. Örneğin, "Romanlar hırsızdır", "Araplar pistir", "O şehirden adam çıkmaz", "Türkler otoriteye boyun eğerler" türünden yüzlerce "postüla ortaya çıkmaktadır". (Yılmaz, 2010:3)

Ötekileştirme türlerinden dini ötekileştirmenin dünyada ve Türkiye'de yaygın olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. Dini hoşgörüsüzlüğün temelinde yüzyıllar boyunca din uğruna yapılan savaşlar ve dinlerin birbirinden üstünlük iddiası yatmaktadır denilebilmektedir. İslamiyet'in çıktığı dönemlerde hızlı bir şekilde yayılması, Orta Çağ'da İslamiyet'in Hıristiyanlığın bir taklidi olarak gösterilmesi, sonrasında yapılan Haçlı Seferleri'nden sonra da İslam karşıtlığı giderek artan bir kavram olmuştur. Günümüze yaklaşırken 11 Eylül 2001'de ABD'de bulunan Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılar sonrasında da dünyada İslam karşıtlığı daha da artış göstermiştir.

Kendilerini gelişmiş, medeni, üstün vb. diye tanımlayan ABD ve Avrupa ülkelerine (Avusturya, Belçika, Fransa, Almanya, Hollanda, İsviçre, İtalya,…) göre gelişmemiş, arkaik, cahil, barbar, din korkusuyla bastırılan ülkeler topluluğu olarak konumlandırılan Doğu (Afganistan, Azerbaycan, Çin, Ermenistan, Türkiye, İran, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, Cezayir, Etiyopya, Mısır, Nijerya,…) din konusunda birbirlerine üstünlük iddiasında bulunmakta ve kendi üstünlüklerini inşa edebilmek adına bir diğerini kötüleyerek bunu gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar.

Bugün dünyanın pek çok ülkesinde terör saldırıları olmasına rağmen bunların genelinin Müslüman topluluklar tarafından yapıldığı Batı ülkelerince dünyaya yayılmakta ve yine dünyaya 'bütün Müslümanlar teröristtir' imajı verilmektedir. Bunun tam tersi olarak Doğulu diye tabir edilen ülkelerde bu terör olaylarını

yaptıranların Batılı ülkeler olduğunu suçu da Doğu'ya attıklarını savunmaktadırlar. Diğer bir yandan Müslümanlar da İslamiyet'in en kutsal din olduğu iddiasına vararak Hıristiyan toplulukları veya başka dine mensup olanları dinsiz olarak yargılarken onları ahlaksız olarak görmektedirler.

Sonuç olarak bu duruma bakıldığında dünyanın her yerinde dini ötekileştirmenin herhangi bir nedene sığınarak yapıldığını ve herhangi bir dine mensup olanların kendi üstünlüklerini inşa edebilmek adına bir diğer dini kullandıkları görülebilmektedir. Aynı bayrak altında yaşayan farklı dinlere mensup topluluklar da hâkim dine mensuplar tarafından ötekileştirilmektedir. Örneğin, Türkiye'de Ermeniler, Yahudiler, Süryaniler, Rumlar vb. ötekiyken, ABD'de ve Avrupa ülkelerinde de önceleri Yahudilerken şimdilerde buna Müslümanlar eklenerek büyük çoğunlukla öteki konumunda bulunmaktadırlar.

1789 Fransız İhtilali'nden sonra Batı'dan Doğu'ya doğru yayılan milliyetçilik akımlarıyla etnik kökenlere öncelik verilmiştir ve bu durumun hala devam ettiği de söylenebilmektedir. Bu etnosentrik öncelikte de bireyler, gruplar ya da toplumlar tarafından etnik kökeni, dili vb. üzerinden yapılan ayrımcılıklar, dışlamalar vs. etnosentrik ötekileştirmeyi doğurmaktadır.

Bugünün Türkiye'sinde siyasal kültür, tarihin kısmen bugüne yansıması olduğundan farklı ülkelerde farklı milliyetçilik türlerinin daha yaygın olduğu düşünülmektedir. Bireylerin bağlı oldukları topraklara verdikleri önem milliyetçilik olgusunun belirleyici unsurlarından birisidir. Doğu Avrupa, Asya ve Afrika'da etnik milliyetçilik, Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Okyanusya'da yurttaşlık temelli milliyetçilik yaygındır. Buradan da anlaşılacağı üzere farklı toplumlarda farklı milli kimlik algıları hakimdir. Etnik milliyetçilik göçmenlere, başka dinden, mezhepten veya ırktan olana karşı yurttaş esaslı milliyetçiliklere oranla daha az hoşgörülüdür. Bu milliyetçilik düşüncesinde devleti kuran kişiler o vatan topraklarında öteden beri yaşamakta olan farklı ırk, din, dil ve benzeri kültürel topluluklara hoş gözle bakmama eğilimindedir. Etnik milliyetçilik düşüncesi bu tür kültürel topluluklara birer düşman veya düşmandan arda kalan bir birikinti, ya da komşuların ve güçlü devletlerin iç müdahalesi için birer beşinci kol kuvveti (irridentism) olarak yaklaşma eğilimindedir. Bu haliyle çoğulculuğa bir zenginlik değil bir farklılıktan doğan

bölünme potansiyeli, ayrımcılık, irridentizm potansiyeli olarak bakan bir ideoloji olarak etnik milliyetçilik demokrasi ile uyum göstermekte zorlanan bir milliyetçilik ideolojisidir. Milleti ırk veya dil bazında değil de yurttaşlık paylaşan bir kültürel topluluk olarak gören yurttaşlık esaslı milliyetçilik doğası gereği demokrasiye daha yatkındır. Bu durumda kan bağına dayalı ulus tanımıyla, toprak esasına dayalı ulus tanımlarının demokrasi ve otoriterlik eğilimleri de farklılık gösterdiği düşünülmektedir. (Çarkoğlu, Kalaycıoğlu, t.y:7-8)

> "Ortak düşman" olarak nitelenebilen "ötekiler", Avrupa'nın hem içinde hem dışında bulunmaktadır. Dış ötekiler içinde Doğu ve İslamiyet, özellikle de Türkler, muhtemelen yakın ve uzun süren savaşlar sebebiyle önemli yer tutmaktadır. Avrupalı ülkelerin sömürge yerleşimleri olan yeni dünya ve Afrika söz konusu olduğunda paganlık da bunlara eklenebilir. Avrupalı, uzun süredir kafirlere (Müslümanlar, Türkler) ve barbarlara (Türkler, Ruslar, Asyalılar, yerliler) karşı tanımlanmaktadır. İç ötekiler ise, Avrupa tarihinde Yahudiler ve Çingeneler olmuştur". (Çilingir, t.y:48-49)

Türkiye'nin ötekileri de pek çok ülke gibi hem ülke içinde hem ülke dışında bulunmaktadır. Türkiye'nin dış ötekiler kapsamına örneğin Batı ve Hıristiyanlık ya da daha geniş bir ifadeyle İslamiyet dışındaki herhangi bir din girerken iç ötekilere ise, Kürtler, Aleviler, Ermeniler, Süryaniler, Yahudiler, … olmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde öteki olarak konumlandırılan gruplar Türkleştirilmek istenmiş ancak asimile olmayan gruplar kendi kültürlerini yaşamaya devam etmişlerdir. Bu etnik gruplar içinde asimilasyonu reddedenler de düşman olarak ilan edilmişlerdir.

Ötekileştirme türlerinden dini ve etnosentrik ötekileştirmenin Türkiye ve dünyadaki durumuna bakıldığında dünyanın hemen hemen her yerinde bu ötekileştirmelerin yapıldığı görülmektedir. Toplumsal eşitsizliğe neden olan ötekileştirme türleri içerisinde son olarak cinsiyetçi ötekileştirmeye değinmek ve bu konunun Türkiye'de ve dünyada ne durumda olduğunu karşılaştırmalı bir şekilde incelemek konunun daha detaylı anlaşılmasını sağlayacaktır.

Cinsiyetçi değerlendirme bağlamında erkeğin kadını, kadının erkeği ötekileştirmesinin yanı sıra farklı erkeklik biçimlerini benimseyen erkekler, farklı kadınlık biçimlerini benimseyen kadınlar ve kadın-erkek hemcinsleriyle yaşanan

ilişkiler de toplumsal alanda cinsiyetçi ötekileştirme konusunu oluşturmaktadır. Burada üzerinde önemli durulacak konulardan birisi de patriyarkal kültürün Türkiye'de ve dünyada yaygınlığının ne boyutta olduğudur.

Kadının yapısı itibariyle zayıf, kırılgan, duygusal, erkeğe göre daha güçsüz oluşu gibi nedenlerle erkeklerin tarihsel izlek içerisinde kadını hegemonyası altına alması veya almaya çalışması geçmişten günümüze devam eden bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle patriyarkal kültürün hâkim olduğu toplumlarda ikinci plana atılan kadınların her dönemde silik ve bastırılmış birer bireyler olduğu aşikardır. Patriyarka kavramının cinsiyet eşitsizliğinden ayrı düşünülemeyeceği söz konusuyken bu noktada patriyarkal kültürü analiz etmek konuya açıklık kazandıracaktır.

"Patriyarka kavramı ve kuramı kadınların egemenlik altına alınmasının farklı boyutlarının derinliğini, yaygınlığını ve iç içe geçmişliğini ortaya çıkarmak için olmazsa olmazdır ve kavram zamana, sınıfa ve etnik gruba göre cinsiyet eşitsizliğinin aldığı farklı biçimleri göz önünde bulundurabilmektedir". (Walby, 2016:12)

Sylvia Walby patriyarkayı; "Erkeklerin kadınlar üzerinde egemen olduğu, kadınları ezdiği ve sömürdüğü toplumsal yapılar sistemi" olarak tanımlamaktadır. (Walby, 2016:39) Bu tanımlama erkeğin kadınlar üzerinde egemen güç olduğunu ve kadınların da ezilen taraf olduğunu açıkça belirtmektedir.

Cinsiyet eşitsizliğinin önemini vurgulamak için pek çok yaklaşım üzerinde durulmaktadır. Bunların bazıları *radikal feminizm, Marksist feminizm, liberal feminizm, ikili sistem kuramı*, … dır.

"*Radikal feminizm,* kadın bedenine ve cinselliğe odaklanan radikal femisnitler, kadının ezilmesinin bütün ezilme biçimlerinin kökenini oluşturan "evrensel" bir olgu olduğunu ve sınıfsal, ırksal, etnik, vb. diğer farklılıklar göze alınmaksızın kadınların sırf kadın olmalarından ötürü erkek baskısına maruz kaldıklarını savunmaktadırlar". (Erdoğan D. , 2014:4)

"Marksist feminizm, ataerkil baskı mekanizmalarını hesaba katmaz ve marksizmin alanına giren kadın sorununu kendi çıkarına uygunluğuyla ölçer ve kurtuluşlarının da erkeklerle birlikte sınıfsal kurtuluşa bağlı olduğunu dile getirir.

Marksist feminizm, cinsiyet körüdür ve kadını ayrı bir kategori olarak değerlendirmez, hatta bir ortak kadın kimliği tasarımı bile yoktur ve bu bağlamda Marksist feminist kuram farklılığı sınıf üzerinden inşa ederken kadını proleter ortak kimliği içinde tanımlayarak ayrı bir kadın kategorisini kabul etmemekle birlikte kadının ezilmesini de ancak sınıf sömürüsünün sona ermesiyle çözülecek kadın sorununu çerçevesinde kabul eder. (Altun, 2008:55-57)

Liberal feminizm, toplumun yapısını sorgulamaz ve kadınlara ileri haklar ve olanaklar sağlanması gerektiğini savunur. Liberal feministlerin temel ilgili alanı, kadınların erkeklerle eşit ekonomik ve siyasi haklara sahip olması noktasında toplanmıştır. (Dikici, 2016:524)

İkili sistem kuramı Marksist feminizmle radikal feminizmin karışımıdır ve bu yaklaşıma göre kapitalizme ya da patriyarkaya özel olarak odaklanmak yerine bu iki sistemin varlığını tanımak ve güncel siyaset ilişkilerinin yapılanmasında önemli oldukları kabul edilmektedir". (Walby, 2016:14-17)

"İngiltere'de feminist analizlere ilişkin klasik tartışma radikal feminizmle Marksist feminizm, ABD'de ise radikal feminizmle liberal feminizm arasındadır". (Walby, 2016:13) Bu açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'de radikal feminizm hakimdir demek yanlış bir kanı olmayacaktır.

"MacKinnon halihazırda erkeklerin düşünceleri "objektif", kadınlarınki ise "sübjektif" olarak konumlandırılırken birincilerin ikincilerden daha güvenilir olduğu varsayılıyor demektedir. Erkekler kadınları nesneleştiriyor, bu nesneleştirme aynı anda hem genel hem cinsel anlamda yapılıyor". (Walby, 2016:35) Kadın erkek için bir araç niteliğinde ve yine erkeğin kullandığı bir nesne biçimdedir. Bu durumun sonucunda da erkeğin kadın üzerindeki hegemonyası ve hem genel hem cinsel anlamda kadını istediği gibi bir kullanma biçimi ortaya çıkmaktadır. Kadın hakları erkek tarafından belirlenmekte ve doğal sayılarak kısıtlanmaktadır.

> "1970'li yıllarda Heidi Hartmann ve diğer birçok feministin birbirinden ayrı iki sistemin ortaklığı olarak ele aldıkları kapitalizm ve patriyarka ilişkisinin analiz konusunu kadının ev içi emeği ya da bakım emeği yani (kimi kaynaklarda karşılıksız diye geçen) ücretsiz emeği oluşturmaktadır. Bu ortaklık aynı zamanda bir çelişki üzerinden ilerlemiştir. Patriyarkanın ezen öznesi erkek (koca, baba,

> erkek kardeş) ile kapitalizmin sömürücü öznesi kapitalist/patron arasında kadın emeğine kimin el koyacağına dair bir çelişkidir bu. Kabaca, erkek kadını evinde, kapitalist ise iş yerinde alıkoymak istemektedir". (Alikoç, 2013:s.y.)

Kadınların ev içi emeğine kocaları ya da birlikte yaşadığı erkekler tarafından el konulmaktadır. Hayatta kalabilmek için emeklerini takas eden ev kadınları üretici sınıfındayken erkekler el koyan sınıftadırlar. Ekonomik düzlemde de kadınlar ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Kapalı patriyarkal yapıların karmaşıklığı ücretli işlerde kadınları iyi işlerden dışlarken kötü işlere mahkûm etmektedir. Kapitalist ve ırkçı olmanın yanı sıra patriyarkal olan devlet, politikalarında ve eylemlerinde patriyarkal çıkarlara sistematik bir meyil göstermektedir. (Walby, 2016:40-41) Bu meyilin temelinde kadınları baskı altında tutmak ve patriyarkal yapının devam ettirilmesi gibi nedenler söz konusu olabilmektedir.

Erkek şiddeti, bireysel ve farklılaşmış türler gibi görülse de bunların ötesinde bir yapı oluşturmaktadır. Bu, erkeklerin kadınlara gösterdiği sürekli ve sıradan hale gelen davranışlarıdır; çoğu kadının hareketlerine verilen standart tepki de yine bu davranış biçimidir. Devlet, dahil olamayacağı kadar merkezinden uzakta gelişen tecavüz, koca dayağı, cinsel taciz vb. olaylara müdahale etmeyi reddederek kadınlara yönelik erkek şiddetini sistematik olarak görmezden gelir ve meşrulaştırır. (Walby, 2016:41) Devletin bu görmezden gelme ve suçu meşrulaştırma durumu aynı suçların sürekli olarak tekrarlanmasının önünü açmaktadır.

İngiltere'de farklı etnik gruplarda özel ve kamusal patriyarkanın farklı derecelerde ortaya çıktığı görülmektedir. Örnek olarak, Afro-Karayipliler kamusal, Müslüman Asyalılar ise özel patriyarkaya yakınken beyazlar ikisinin ortasında durmaktadır. Afro-Karayipli kadınlar bu sayılan gruplar arasında ücretli emeğe katılımda ve evin reisi olma durumunda en yüksek orana sahipken, Müslüman Asyalı kadınlar ücretli emek gücünde en düşük oranı temsil etmekte ve erkek reisli ailelerin en yoğun olduğu grubu oluşturmaktadırlar. Beyazlar ise Afro-Karayiplilerin meydana getirdiği modele yakınlaşmaktadırlar. (Walby, 2016:280-281)

Günümüzde kadın konusu; kadının statüsü, aile içi ve ev dışındaki kadın ve erkeğin rolündeki değişmeler, kadının ezilmişliği, erken evlilikler, cinsiyetler arasındaki farklar, kız ve erkek çocukların eğitimi ekseninde tartışılmaktadır. Kadın

konusunun çeşitli konularla geçmişten günümüze tekrar tekrar konuşulması kadın ve aile ilgili sorunların hala devam ediliyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bir başka ifadeyle, ataerkil toplumun geleneksel değerleri modern toplumsal yapıda da önemli ölçüde varlığını devam ettirdiğinden kadın için iyi bir eş, iyi bir anne olmak önem taşımakta ve böylece kadın için çifte sömürü veya çifte egemenlik koşulları yaratılmaktadır. Dolayısıyla kadın üzerinde baba ve koca iktidarının yanı sıra, ataerkil toplum değerleri de egemenlik ve baskı aracı olabilmektedir. (Aktaş G. , 2013:54)

Genel olarak kadının ötekileştirilmesi ön planda olsa da erkekler de ötekileştirilmektedir. Kadına kıyasla daha az olmakla ya da vurgulanmakla beraber erkeklere de anlayışsız, duygusuz, cinsellik düşkünü gibi kadınların zıttı yönünde roller yüklenmektedir. Bu yüklenen rollerle de erkekler ötekileştirilmektedir. Toplumsal olarak baskın olan algı erkek tarafından ötekileştirilen ve ezilen kadın üzerinedir. (Özkoçak, Tavuz, 2014:192)

Özellikle şiddet, cinsel istismarlar veya çocuklara yönelik her türlü istismar üzerinden genelleme yapılması ve bu durumun bütün erkeklere mal edilmesi durumu söz konusu olmaktadır. Örneğin bazı kesimler feminizm hareketini toplumsal alanda cinsiyet eşitliğini sağlamak ve ayrımcılıkların önüne geçmek olarak değil de sapkınlık ve erkek düşmanlığı olarak görmektedir.

Türkiye'de kadın haklarından doğan kazanımların erkekleri zor durumda bıraktığı ya da mağduriyet yaşattığıyla ilgili feminizme karşı bir hareketten söz etmek pek mümkün olmamaktır. Örneğin cinsiyetçi ötekileştirme konusunda bahsedilen ABD'de kadınların medeni haklar sonunda elde ettiği kazanımların üstüne erkekler lehine hak arayışı içinde olan 'Father 4 Justice" (Adalet için Babalar) gibi hareketlerin Türkiye'de varlığından söz edilememektir.

Toplumsal cinsiyet rollerinden hareket eden ve medeni kanunun kadınlara verdiği hakla erkeklerin de eşitsizliklere uğradığı görülebilmektedir. Kadınlara üreme ve ev işi dışında bir hak vermeyen kitleler varken erkeklere de eve bakmak, askere gitmek gibi görevler dışında roller yüklemeyen kesimler de bulunmaktadır. Bununla beraber kadına uygulanan kadar sık karşılaşılmasa da cinsel istismar ve şiddet erkek/erkek çocuklara da uygulanmaktadır.

Bunların dışında bakış açıları ülkeden ülkeye farklılık gösteren eşcinsellerin ötekileştirilmesi de söz konusudur. Toplumsal kabullerin dışında kalan homoseksüeller dünyanın birçok ülkesinde kabul görmediği gibi Türkiye'de de şiddetle karşı çıkılan bir gruptur. LGBTİ diye bilinen grubun üyeleri, ait oldukları grupların sahip olduğu özellikler nedeniyle toplumlardan dışlanmakta ve yer yer de sözsel ve eylemsel şiddete maruz bırakılmaktadırlar.

Hâkim inanış mensupları, kendi değerlerini, adetlerini, kültürlerini, kimliklerini olumlu bir biçimde sunarak olumsuz ifadeleri ötekilere atfederek kendilerini öteki üzerinden tanımlamaktadırlar. Buradan hareketle toplumsal cinsiyet eşitsizliğini devam ettiren gruplar kendilerince olması ve devam ettirilmesi gereken heteroseksüel yapının devam ettirilmesini sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu durum patriyarkal yapının da devam ettirilmeye çalışıldığının bir göstergesi olmaktadır.

"Segal'e göre, hegemonyayı elinde tutan erkeklerin eşcinsel erkeklere yaptıkları zalimliklerin temelinde kadınsılığa duyulan öfke yaratmaktadır ve kadınlığı ima edecek her nevi şeyin bir erkeğin erkek kimliğini sarsacak en önemli tehditlerden biri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır". (Baştürk Akca, Tönel, 2011:217) Bununla beraber bugün bazı ülkelerin yasalarında eşcinsellik, bir suç olarak tanımlanmakta ve çeşitli yollarla cezalandırılmaktadır. (Baştürk Akca, Tönel, 2011:97)

"Türkiye yasaları, eşcinselliği hiçbir zaman yasaklamadı ya da eşcinsel birliktelikler için daha yüksek bir reşit olma yaşı koymadı ancak, LGBT bireyler ceza ve medeni hukuk işlemlerinde cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle rutin bir şekilde ayrımcılığa maruz bırakılmaktadırlar". (y.y, "Ne Bir Hastalık Ne De Bir Suç", 2011:10)

Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Suriye, Suudi Arabistan, Yemen, Afganistan, Hindistan, Pakistan, Mısır, Libya, Nijerya, … gibi ülkelerin eşcinselliği tanınmamakla birlikte eşcinsellere herhangi herhangi bir hakta sağlamadıkları bilinmektedir. Hatta idam cezasıyla sonuçlanan durumlarında yaşandığı bilinmektedir.

Hollanda, Belçika, İspanya, Norveç, İsveç, Portekiz, İzlanda, Danimarka, İngiltere, Fransa, … gibi ülkeler eşcinselleri tanırken eşcinsellerin evlenmelerine de yasal olarak izin verilmektedir. (y. y., Dünyada Eşcinsellik, t.y)

Yukarıda verilen örneklere bakıldığında yasa dışı kabul eden ülkelerin hala yüksek çoğunlukla patriyarkal kültürün hâkim olduğu ülkeler olduğu görülmektedir. Türkiye'de yasal kabul edilmesine rağmen evlilik veya evlat edinme gibi hakları bulunmamaktadır. Bunların dışında hala şiddete, ayrımcılığa, küfür ve hakaretlere maruz kaldıkları da bilinmektedir.

2. BÖLÜM: TÜRKİYE MEDYASINDA MEDYA VE ÖTEKİLEŞTİRME BAĞLAMINDA "FOBİK" OLANIN İNŞAASI

2.1 Eklektik Bir Açıdan Medya ve Ötekileştirme İlişkisi

Teknolojiyle beraber kitle iletişim araçlarının daha da gelişmesiyle medyada yer alan haberlerin, olayların hedef kitleye ulaşma süresi kısalmış ve medyanın toplumu etkileme alanı da genişlemiştir.

"Girgin'e göre medyanın temel işlevi, en geniş anlamda, kişilere haber verme, dolayısıyla kişileri bilgilendirme, olarak özetlenebilirken medya, toplum içinde düzenli olarak yayımlanan, dolayısıyla hedef kitlenin hizmetine verilmiş haber ya da bilgi öğelerinin, düşünce ya da kanıların biçim ve koşullarının somutlaştırılmış biçimidir". (Erhan Arslan, Berna Arslan 2016:177)

Medya günümüzde bilgilendirme, eğitme, toplumsallaştırma gibi işlevlerinin dışına çıkarak ekonomik sistemin ve algı yönetiminin satışını yapmaktadır demek yanlış bir ifade olmayacaktır. Medyanın piyasa ekonomisi ritüeline göre hareket ettiğini, toplum üzerinde yanıltıcı etkisinin olduğunu ve yanlış bilinç ürettiğini söylemek mümkündür. Toplumlar medyanın etkisinde kalabilmektedir ve bazı toplumlarda hâkim görüşleri belirleyen de yine medyadır. Günümüzde medya gazeteciliğin temel prensiplerinden uzaklaşarak tamamen ticari amaçla yayın yapmaya başlamıştır. Toplumsal yaşamın her alanında etkili olan medyanın yönlendirici bir etkiye sahip olduğu düşünüldüğünde medyada kullanılan haber dili de oldukça önemli bir boyuta taşınmaktadır. Çünkü kullanılan haber dili bir bakış açısı oluşturabildiği gibi var olan bakış açısını da değiştirebilmektedir.

Bireylere izledikleri, duydukları ya da okudukları şeylerden etkilenip etkilenmedikleri sorulduğunda itiraf etmekten geri dursalar da medyanın insanların duygu ve düşüncelerinde etkili olduğuna inanılmaktadır. Sağlıksız etkilerine karşılık olarak, hemen bütün medya sağlayıcıları insanlara istediklerini verdiklerini, topluma ayna tuttuklarını, kamu yararına hizmet ettiklerini ve yaygın beğeni algısının ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmektedirler. Ne var ki, medyanın insanların büyük çoğunluğunun sevdiği, sevmediği, söylediği ve yaptığı şeyleri yansıttığı yönündeki

bu argüman birilerinin kendi görüşlerini dikte ettirmesi anlamına gelmektedir. (Laughey, 2010:39)

Hâkim ideolojilerin yönlendirmesiyle yayın yapan kitle iletişim araçları ürettiği her bir haber ile birlikte, (seçilip ayıklanan görüntüler, fotoğraflarla) gerçeğe yeni bir gerçeklik kazandırmaya çalışmaktadır. Bu durumda iktidar tarafından benimsenen gruplar dışında kalanların, muhalefet içinde olan kişilerin veya grupların farklılaştırılarak gösterilmesine yol açmaktadır. Kazandırılan yeni gerçekliklerle de ait olduğu grup yüzünden bireyleri öteki gibi gösterme, toplum dışına itme veya yok sayma gibi durumları ortaya çıkarabilmektedir. (Toktaş, 2014:23)

Ticari amaçla yayın yapmayı yeni ilke edinen medya araçları hâkim ideolojiler tarafından yönlendirilmekte olup zıt grupları kamuoyu önünde farklılaştırarak göstermekte ve buna yönelik bir dille sunmaktadır. Yayınlanan her bir haber de özellikle seçilen görüntüler kamuoyunun zihninde yeniden yazılmaktadır. Arka arkaya verilen fotoğrafların veya videoların parçaları birleştirilerek olay yeniden üretilmekte ve olaya yeni bir gerçeklik verilmeye çalışılmaktadır. Bu yaratılan gerçekliklerle bir birey, grup ya da toplum ötekileştirilerek dışlanmaktadır. Hâkim görüş etrafında toplananlar karşıt görüşte olanları küçülterek yok etmek istemektedirler.

> "Toplumsal yaşam içinde egemenlerin hegemonyası altında yaşayan toplum kendisine enjekte edilen/kabul ettirilen düşünceler dışındaki düşünceleri hoş karşılamaz. Böyle düşüncelere sahip kişi ve gruplar toplumsal alan dışına itilir ve "öteki"leştirilir. Hegemonyasını sürekli olarak yeniden üretmek için tüm olanaklarını kullanan iktidar ve rıza yoluyla gönüllü olarak egemenlerin düşüncelerini kendi düşünceleri olarak gören ezilenler, muhalif, farklı düşünen ve yaşamaya çalışanları düşman gören bir bilinç yapısına sahiptir". (İnceoğlu, Çoban, 2014:54-55)

Medya tarafından empoze edilen düşünceler bireyler tarafından sorgulanmadan, üzerine düşünmeden, fikir üretmeden direkt olarak içselleştirilerek alınıp kendi düşünceleri gibi dışarıya yansıtılmaktadır. Egemen görüş dışında kabul görmeyen görüşler, inanışlar toplum dışına itilir ve dinlemeden, sorgulamadan bu görüşlere sahip olanlar ötekileştirilir.

Chomsky ‘Medya Denetimi’ kitabında Lippman’ın epeyce genişletilmiş bir ilerlemeci demokrasi kuramına dikkat çekmektedir. Doğru işleyen bir demokraside birbirlerinden farklı sınıflar olduğunu iddia ederek bu sınıflamanın başında kamuyu ilgilendiren konularda aktif rol alması gereken yurttaşların sınıfının geldiğini belirtmektedir. Ona göre bu nüfusun küçük bir yüzdesini kapsayan seçilmişler sınıfıdır ve politik, ekonomik ve ideolojik sistemlerdeki işleri yürüten, icra eden, kararlar alan ve analiz yapan insanlardan oluşmaktadır. Bu grup sürekli ötekilerle ilgili olarak ne yapılması gerektiğini konuşmaktadır. Küçük grubun dışında kalan ötekilerse Lippman’ın ‘şaşkın sürü’ olarak tanımladığı büyük çoğunluktan oluşmaktadır. Ona göre kendimizi “kükreyen ve düzene karşı gelen şaşkın sürüden” korumalıyız. Bu şaşkın sürünün evcilleştirilmesi gerekir ki galeyana gelip de her şeyi ezip geçerek yok edemesinler. (Chomsky, 2013:4-5)

Kamuoyunu ilgilendiren herhangi bir olay hakkında ne yapması gerektiğini, nasıl düşünmesi ve ne düşünmesi gerektiğini bilmeyen şaşkın sürü diye tanımlanan bu çoğunluğun sistematik bir şekilde bastırıldığı bugün pek çok toplumda görülmektedir. Düşünmekten alıkonan bireylerin zihinleri meşgul edilerek egemenlerin egemenliklerini uzun süre devam ettirmelerini sağlayan bir yöntemdir bu ve buna da en büyük desteği medya vermektedir ki aslında medya da korku veya başka parametrelerle düzene ayak uydurmaktadır.

> “İnsanların aynılaştırılması, ayrımlandırılması ve yalnız olması gerekmektedir. Örgütlenmemeliler; çünkü böylece olaylara seyirci olmanın ötesinde bir konuma gelebilirler. Şaşkın sürü bir sorundur ve onların kükremesi, düzene karşı gelmesi engellenmelidir. Onlar, süper lig maçlarını, televizyon dizilerini ya da şiddet filmlerini izlemelidirler. Arada sırada yanlarına uğrayıp, “birliklerimizi destekleyin” gibi sloganlara eşlik etmeleri istenmektedir. Onlar korku halinde tutulmalı çünkü içeriden, dışarıdan, her yerden gelip onları mahvedecek şeytanlardan adamakıllı korkmazlar ve dehşete düşmezlerse, düşünmeye başlarlar ki bu, düşünme yetisinden yasal anlamda mahrum oldukları için, çok tehlikeli olabilmektedir. Bu nedenle dikkatlerini başka yönlere çekmek ve olayların merkezinden uzaklaştırmak önemlidir.” (Chomsky, 2013:9-12)

Düşünmeye başlayan birey, sorgulamaya da başlayacaktır ve bu da bu noktada en korkutucu yan olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde yurtta ve dünyada olan olaylar medya sayesinde öğrenilmektedir ve her olay yakınlarda gerçekleşmediğinden seçilerek ayıklanan olayların sadece bir bölümü izlenebilmekte veya dinlenebilmektedir. Medyaya göre çok önemli bir olay öyle bir olay örgüsü ve dille aktarılır ki bu olay bir anda herkes için aynı öneme sahip olur. Medyanın bilinçli olarak yaptığı bu gündem belirleme bireylerin algısını da yönlendirme de en etkili silah olarak belirmektedir. Günlerce gündemi oyalayan haberlerle de oyalanan bireyler düşünmekten alıkonarak geri planda gerçekleştirilen eylemlerden bihaber olarak her şeyi normal sanmaktadır ve dolaylı olarak baskı ve denetim altında tutulmaktadır.

Chomsky'e göre kamuoyuna gösterilen dünya tablosunun gerçekle ilgisi yoktur. Olayların gerçeği, yalanlar üstüne kurulu görkemli binaların altında gömülüdür. Şaşkın sürünün dikkatini başka taraflara çekmek gerekmektedir. Yalnızca süper lig maçları veya diziler yeterli olmayabilir. Bireyleri düşman korkusuyla körüklemek gerekmektedir. Tam da bu nedenle uluslararası teröristler, uyuşturucu kaçakçıları, çıldırmış Araplar ve dünyayı ele geçirecek olan yeni Hitler, Saddam Hüseyin yaratıldı. Birbiri ardına gelmeyi sürdürmek zorunda olan olaylar halkı ürkütür, terörize eder, gözdağı verir; o da öyle bir siner ki, seyehat bile edemeyecek kadar korkar. Daima, hayali bir canavarlar şehri yaratan ve sonra da onu yakıp yıkmak için mücadele eden bir saldırı vardır. (Chomsky, 2013:19-25)

Chomsky'nin bu görüşünden hareketle maçlar veya diziler yetersiz kalsa bile bireyleri düşman korkusuyla körüklemek onların baskı ve denetim altına daha kolay alınacağının göstergesi olarak görülebilmektedir. Ülkenin birliğinin ve bütünlüğünün tehdit altında olduğunu düşünen bireyler sinmekte ve bu psikolojik olan ürküntünün neticesinde rahat hareket edememeye başlamaktadır. Bireyler bir koruma ve korunma içgüdüsü içinde bu görevi rahatlıkla kendi adına onu koruyabilecek bireylere teslim etmektedir. Olayların iç yüzü hakkında düşünmekten alıkonan bireylere hayali düşmanlar yansıtılmakta ve bireyler içeride ve dışarıda kendilerini bu düşmanlara karşı koruduklarını zannederek sürekli olarak kendinden olmayanları ötekileştirmektedir. Bunun neticesinde de planlı olarak gerçekleştirilen bu algı

yönetimi hegemonyasını sürekli olarak yenilemek için iktidar ve ona yardımcı organlar tarafından kullanılmaktadır. Rıza yoluyla da egemenlerin düşüncesini kanıksayarak kendi düşüncesi gibi gören bireyler de düşünmeden, sorgulamadan kendisine gösterilenleri ötekileştiren bir bilinçle yaşamaya itilmektedir.

"Ötekileştirme, bir dış grup (out group) hakkında olumsuz bir sosyal temsil geliştirmek; yani bu grubun aleyhinde, aidiyet grubumuzdan farklılaştırıcı bir takım tutum, kanaat, inanç, imaj ve anlamlar, önyargı ve stereotipler oluşturmaktır ve bunlar, günlük konuşmalar içerisinde ve kitle iletişim kanallarında şekillenmektedir ki dolayısıyla çeşitli grupların ötekileştirilmesinde, medya önemli bir rol oynamaktadır ayrıca kişi ve grupların birbirine ilişkin algı ve beklentilerinin şekillenmesinde, kitle iletişim araçlarından her birinin etkililiği ve payı, muhakkak ki birbirinden oldukça farklıdır". (Bezirgan Arar, Bilgin, t.y:4)

Farklı kitle iletişim araçlarının bireyler üzerindeki etkinliği değişse de beklentilerin, tutumların, önyargıların, … oluşmasında veya var olanların değişmesinde az veya çok bir kanaat oluşturduğu gerçektir.

> "Medya "biz" ve "ötekiler" formülü ile ulusal topluluklarda kimin içeride kimin de dışarıda olduğunu belirtirken toplumun sınırlarını belirleyen bir "sosyal harita" oluşumuna yardımcı olmaktadır. "Bizim" ve "onların" hikayeleri arasındaki katı ayırım dünyayı gereksiz bir biçimde sert kategorilere bölmektedir. Medya toplumsallık ve içeride olma -dahil olma- duygusu oluştururken dışarıdakiler -dahil olmayanlar ki sıklıkla medyada yanlış temsil edilirler- medyanın kapsayıcılık ve dışlayıcılık mekanizmalarını açığa çıkaran eleştirel bir perspektif sağlar". (Uluç, 2009:124)

Sosyal yaşamda yapılan ayrımcılıkla medyada yapılan ötekileştirme birbirine benzemektedir. Fakat aralarında şöyle bir fark bulunmaktadır: Medyadaki ayrım sınırlıdır ancak sosyal yaşamın diğer tüm alanlarındaki ayrımcılığın ötesine geçen zararlar üretme potansiyeline sahiptir. Medyadaki ayrımcılığın "biz" ve "öteki" kutuplaşmasını yaygınlaştırdığına ilişkin doğrudan sonuçları olmamasıyla birlikte gazeteler, televizyonlar ve internet üzerinden yapılan yayınlar, herhangi bir kişiyi ya da bir grubun üyelerinin ötekileştirilmesine direkt olarak etki edemese de buna aracılık edebilir veya zemin yaratabilir. (Sezgin, 2012:14)

Medyanın net bir şekilde ayrımcılık yaptığını gösteren doğrudan sonuçlar olmamasıyla beraber bu ayrımcılığı pekiştirici söylemlerde bulunduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu pekiştirmenin ilerisinde şiddet ve saldırganlığa da katkıda bulunduğu söylenebilmektedir. Medya sunduğu seçilmiş ve yeniden oluşturulmuş gerçeklikleri olağan bir durum gibi göstererek kamuoyuna sunmaktadır ve kamuoyu da bu gizli mesajları çözebilecek yeterli donanımda ve çoğunlukta olmadığından verilen haberlerin gerçeklik payını sorgulamadan olduğu gibi kanıksayarak bilincine yerleştirmektedir.

Medya ötekilere dair bazı görüntüleri temsil olarak gösterip, bazılarını elerken zihinlerde anlam şemalarını oluşturmaktadır. Böylelikle ekran, sadece görüntülerin yansıdığı ortam değil ayrıca kişinin kimliğini tanımladığı ve inşa ettiği, öteki ile ilgili korkuları, düşleri, istekleri yansıttığı yerdir. Medyada gerçekliğin hegemonik inşası olarak sembolik güç, bağımlı durumda olanların çarpıtılmış imajlarının sunumu ile oluşmaktadır. (Uluç, 2009:124-125)

Oluşturulan yeni anlam şemalarıyla medyada yeni gerçeklikler oluşturulmakta ve hegemonyasını her gün yeniden inşa edenler bunu temsilleri eksik ya da yanlış, imajları çarpıtılmış ötekiler için yapmaktadır. Ayrımcılığı, önyargıyı, tutumları, … etkileyen bu kutuplaştırıcı ifadeler nefret ortamını yaratmakta bununla da kalmayıp nefret suçuna giden yolun önünü açmaktadır.

Nefret söyleminin en belirgin sonuçlarından bir tanesi mağdurlarını sessizleştirmesidir. Nefret söyleminde telaffuz edilen kelimeler belirli grupların ötekileştirilmesine sebep olabilmekte ve bu söylemin devam ettirilerek yeniden üretilmesi halinde çeşitli gruplar üzerindeki baskıyı arttırmaktadır. Tüm faktörler hedefteki grupları pasifleştirmekte ve demokratik bir sisteme eşit derecede katılma cesaretlerini veya motivasyonlarını kırmaktadır. Nefret söylemini kışkırtan haberler, çoğu kez, ülke gündemine ani olarak giren ve sansasyonel bir tarafı bulunan haberlerden oluşmaktadır. Medyanın, en çok ihtiyaç duyulan bir dönemde, soğukkanlı değerlendirmeleri ve mesafeli tutumları askıya almasına yol açan söyleminin linç, yağma, şiddet içeren protesto gösterileri ve kargaşa ortamıyla sonuçlanması da çoğu zaman kuvvetle muhtemeldir. Medya metinleri nefret söylemini birden sıradan ve doğal kılarak, konuya/olguya veya soruna ilişkin

mesafeli bakış açısının ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Üstelik yeni medya geleneksel medyadan farklılaştıran özellikleri nedeniyle (dijitallik, etkileşimsellik, hipermetinsellik, yayılım ve sanallık ve multimedya biçimselliği) geleneksel medyaya göre nefret söylemi daha doğal, daha yaygın, daha kolay erişebilir, daha kolay üretilebilir ve sonuçta da sıradan kıl (ın)masına yol açmaktadır. (Binark, 2010:25-26)

Yeni medya bu anlamda çığır açmış durumdadır. Anında iletim özgürlüğü ve bireylerin klavye başında son derece özgür olması ve dilediği gibi yorum yapmasını da beraberinde getiren medya ortamı farklı görüşte olan bireylerin birbiriyle nefret içeren ifadelerine de şahitlik etmektedir. Örneğin bir fotoğraf ya da bir yazı altına dakikada yüzlerce yorum gelirken bireyler birbirlerini bu alanlarda da acımasızca ötekileştirmektedir. Özellikle gazetelerin internet sitelerinde haberlerin altında yorum yapılan alanlar olmakta ve bireyler buraya haberle ilgili görüşlerini aktarabilmektedir. Doğru düzgün elenmeden, seçilmeden koyulan yorumlar grupları karşı karşıya getirmekte ve kurumda hangi görüşün hâkim olduğunu bu şekilde belirleyebilmektedir.

Elbette medya bu ayrımcılıkların, önyargıların, tutumların, kanaatlerin, nefret söylemi ve nefret suçunun oluşmasında tek sorumlu değildir ancak egemenlerin hâkim söylemlerini her gün yeniden üreterek bunların önünü açmaktadır. Güçlünün yanında yer alarak denetimini bırakmaktadır. Gündemi değiştirme yolunu izleyerek kamuoyunun doğru, yansız ve yalansız haber alma hakkının önüne geçmektedir. Yarattığı çoğu sanal gerçekliklerle kutuplaşmaları arttırarak toplumda bireylerin birbirine tahammül sınırlarının zorlanmasına neden olmaktadır. Bireyleri düşünmeden alıkoyarak onlara ne hakkında nasıl düşünüleceğini aşılayarak toplumu etkisi altına almaktadır. Medya belki net bir biçimde ötekileştirmemektir ancak medyanın ötekileştirme ile net bir biçimde ilişkisi bulunmaktadır.

2.2 Fobi Olgusu

Fobi sözlükte belli bir nesnenin, durumun veya etkinliğin yarattığı ve kişinin kendisi tarafından da yersiz veya aşırı kabul edilen usdışı, yoğun, inatçı bir korku şeklinde tanımlanmaktadır. (Budak, 2009:291) Fobi, fobisi olan bireylerin de neden

aşırı tepki verdiğini bilmediği, normalde korkmayacağı herhangi bir şeyden aşırı bir biçimde korkma, kaçınma hatta tiksinme ve nefrete varan davranışlardır.

Fobiler ruhsal yaşamın bir parçasıdır ve hemen herkes az ya da çok bir şeyden korkmaktadır. Bu korkular gizli olabilmektedir ve belli bir nefret duygusuyla ya da bazı yaygın durumların belli olmadan veya bilinçsiz bir biçimde saf dışı edilmesiyle ifadesini bulabilmektedir. (Denis, 2007:10)

Fobiler sosyal fobi, zenofobi (yabancı korkusu), klostrofobi (kapalı alan korkusu), agorafobi (açık alan korkusu), zoofobi (hayvan korkusu), …gibi nesne veya durumlara göre çeşitli kelimelerle isimlendirilmişlerdir. Psikolojik ve fizyolojik problemlere neden olabilecek olan fobiler, biyolojik, psikanalitik ve davranışsal yaklaşımlar açısından değerlendirilmektedir.

Biyolojik yaklaşımda daha çok korkunun oluşumu, algılama ve bellekle ilgili beyin anatomisi ve fizyolojisi üzerinde durulmaktadır ve biyolojik fonksiyonlar, kaygı, fobi, panik atak ve takıntılı davranışlara neden olabilmektedir. Bu yaklaşıma göre, insanlarda ve diğer pek çok hayvanda bulunan korku ve kaçınma refleksi içgüdüseldir. Bunun nedeni olarak da korkuyu yaşayan canlıların tehlikelerden korunma güdüsü gösterilebilmektedir. (Karslı, 2013:77)

> "Psikanalitik görüşe göre, fobiler bastırılmış güdülerin şekil değiştirerek gün yüzüne çıkmasından kaynaklanmaktadır. Psikanalizin kurucusu sayılan Freud'a göre fobilere bilinçdışı arzular neden olmaktadır ve bireyler bu arzuların farkında olmamaktadır. Bireyler çocukluk döneminde uygunsuz görülen cinsellik ve saldırganlık duygularını bilinçaltına atmaktadırlar. Bu gizleme sürecini arzuları bastırma olarak tanımlamaktadır. Freud'a göre bastırılmış bilinçdışı arzular fobiler yoluyla ifade edilmekte ve bireyin kendisinden bile derin bir şekilde gizlediği bu arzular kaygı ve heyecan meydana getirmektedir. Kaygı ve heyecan bir şekilde dışarı boşaltılmak zorunda olduğundan, fobiyi karakterize eden korku, kaygı ve stres dışarı atılmaktadır. Freud fobileri örümcek, yılan korkuları gibi içgüdüsel korkular ve kapalı alan, açık alan fobisi gibi mekânla ilgili fobiler şeklinde ayırmaktadır". (Karslı, 2013:78)

Sigmund Freud bireylerin bilişsel süreçlerinin bilinçdışı unsurları arasındaki bağlantıları ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Pek çok rahatsızlık gibi fobilerinde nedeninin bilinçdışı arzular olduğunu ifade etmektedir. Freud bireylerin cinsellik ve

saldırganlık duygularının çocukluk döneminde bilinçaltına atıldığını savunmaktadır ve toplum baskısı nedeniyle de bunları ileriki yaşlarda da bastırdıklarını ifade etmektedir. Freud bunu geliştirdiği yapısal teori de ise bölümlere ayırarak ifade etmektedir.

> "Yapısal kişilik kuramı olarak bilinen bu modele göre kişilik; id, ego ve süper ego olmak üzere üç sistemden oluşmaktadır. Kişiliğin bu üç sistemi sürekli bir biçimde birbiriyle etkileşerek bireyin davranışlarını yönlendirmektedir. ***İd,*** kişiliğin ilkel yönünü oluşturmakta, daima haz ilkesine göre hareket etmekte, gerçek dışı ve mantık dışı istek ve arzularla, bireyin içsel dürtülerinin her ne pahasına olursa olsun derhal doyurulması doğrultusunda bir işlevde bulunmaktadır. ***Ego,*** kişilik yapısının gerçeklik ilkesine hareket eden ve kısmen de olsa bilinçli olan bölümdür. Bir bakıma kişiliğin "idare meclisi" gibi davranan ego, gerçekliğin sınırlarını zorlanmadan bireyin içsel dürtülerinden kaynaklanan ihtiyaçlarının uygun bir biçimde nasıl karşılanabileceğini tayin etmektedir. ***Süper ego***, çocuğun ana-babalarından özümsemiş olduğu toplumsal kurallarla, geleneklere, göreneklere ve ahlak kurallarına göre şekillenir. Süper ego id gibi gerçeklik ilkesine göre hareket etmez, tüm kararlarında ahlak ilkesinden yola çıkarak kabul edilmesi mümkün olmayan aşırı istek ve taleplerin karşılanmasına karşı çıkar. Sağlıklı bir kişilik gelişimi için bu üç boyutun olabildiğince "uzlaşabilmesi" ve "denge" içinde olması esastır." (Can, 2014:127-128)

İd ile süperego arasında çözüm yolları arayan egodur ve bu kişiliğin sistemleri arasında sapmalara uğrayan birey bazı toplumsal baskılarla bilinçaltına itilen dürtüler, herhangi bir olayda ortaya çıkmakta ve olaylara önyargılı yaklaşabileceği gibi saldırganlıkta gösterebilmektedir. Fobilerde zihnin id bölümünde bulunmakta ve fobilerin nedeni bilinçdışına kaymış çatışmalardır.

> "Davranışçı yaklaşıma göre ise, psikanalizden farklı olarak, mevcut sorunun kökeninde var olduğu ileri sürülen iç çatışmaların analizi yerine, doğrudan "hedef uyumsuz davranış" üzerinde odaklanmaktadır. Böylelikle tedavide ele alınan ölçümü mümkün olmayan bilinçdışı süreçler yerine ölçülebilen ve gözlemlenebilen uyumsuz davranışlar olmaktadır. Davranışçı yaklaşımlar başlangıçta birer semptom gibi görülen "hedef uyumsuz davranışları" doğrudan değiştirmeye yönelik olmalarından dolayı oldukça

yüzeysel bulunmuştur". (Sungur, 1997:10) "Bu yaklaşıma göre fobiler şartlı refleks yoluyla öğrenilmiş davranışlardır. Fobilerin şartlı korku tepkileri olduğu görüşü John Watson'un küçük bir çocuk olan Albert üzerinde yaptığı klasik şartlanma deneyinden çıkmıştır. Watson beyaz fare ile gürültülü bir sesi aynı anda vermek suretiyle küçük Albert'in beyaz fare korkusu geliştirmesine neden olmuştur. Watson başka bir deneyinde önceleri zil sesine hiçbir tepki vermeyen hayvanların zil sesi ile birlikte ceza uygulanması ve bunun yeterli sürede tekrar edilmesi durumunda sadece zil sesini duyduğunda korku gibi duygusal ve kaçma gibi ani davranışsal tepkiler verdiğini gözlemlemiştir. Watson ve diğer davranışçılar buna şartlandırılmış duygusal tepki ismini vermişlerdir". (Karslı, 2013:77-78)

Bazı araştırmacılara göre fobiler şartlanmış duygusal tecrübelerden ve travmatik bir durumun parçası olmuş fobik nesneden kaynaklanmaktadır. Bu temele göre herhangi bir nesnenin fobik bir uyaran olma konusunda eşit potansiyeli bulunmaktadır. Bazılarına göre ise kesin fobik tepkiler diğerlerinin tepkilerini taklit etme veya hayali öğrenme yoluyla öğrenilmektedir. (Karslı, 2013:78)

Fobiler psikolojik ve fizyolojik olarak bireyi çöküntüye uğratabileceği gibi sosyal anlamda da yaşamlarını sınırlandırmalarına ve içe kapanmalarına neden olabilmektedir. Çoğu zaman refleks şeklinde ortaya çıkan tepkilerin kontrolden çıkmasıyla bireyin günlük yaşamını istediği gibi yaşamasına engel olabilmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi korku birey de bir savunma içgüdüsü meydana getirmektedir ve tehlikede olduğunu düşünen birey bilişsel veya davranışsal tepkiler verebilmektedir. Bireyi harekete geçiren fobi olgusu günümüzde yaşanan pek çok olayda doğrudan veya dolaylı olarak da gözlenebilmektedir.

2.3 Medyada Temsil Nosyonu ve Temsil Türleri

Toplumlar haber alma, eğlenme, bilgilenme, …, gibi ihtiyaçlarına kitle iletişim araçlarıyla cevap aramaktadır. Bu haklarını da genellikle kendi görüşlerine uyan medya kanallarından yana kullanmaktadır. Dini, etnik, cinsiyetçi veya toplumsal ayrılıkların olduğu toplumların medya içeriklerinde de farklı görüş açılarına yer verilmektedir. Hatta günümüzde iktidar sahipleri de kendi fikirlerini kendi kanallarından veya fikir birliği yaptığı kanallar aracılığıyla yaymaktadır.

Tüm bu anlatılanlardan hareketle yönlendirme, birleştirme, bütünleştirme, parçalama, …, gibi işlevleri bulunan medyanın ne anlattığı kadar aktardıklarını ne şekilde temsil ettiği de oldukça önemlidir. Medya içeriklerinin demokratik bir toplumun oluşması ve bu ortamın devamı için birbirlerinden farklı grupları birleştirme, nefret ortamı yaratmama, yayın politikalarının farklılıklara saygı çerçevesinde olması gerekmektedir. Bu anlamda medya içeriklerinde kullanılan dil de oldukça önemli bir noktada yer almaktadır.

Türk Dil Kurumu'na göre temsil, "birinin veya bir topluluğun adına davranma" (TDK, Temsil, tarih yok) olarak tanımlanmıştır. Yine TDK'ya göre temsil etmek eylemi ise, "hak ve görev bakımından bir kimse veya topluluğun adına davranmak", "bir eseri sahnede oynamak" ve "belirgin özellikleriyle yansıtmak, sembolü olmak" (TDK, Temsil, tarih yok) şeklinde tanımlanmıştır. Oxford Dictionary'de ise "temsil, belirli bir şekilde birinin veya başka bir şeyin tasvir edilmesi veya canlandırılması olarak ifadelendirilmektedir." (oxforddictionary, t.y)

Stuart Hall'e göre temsil, anlamı inşa eden ve ileten bir "anlamlandırma süreci" olarak tanımlanmaktadır. Zihindeki kavramların dil aracılığıyla anlamlarının üretimi olan temsil, insanların, nesnelerin ya da olayların gerçek dünyasının ya da hayali nesnelerin, insanların ya da olayların hayal ürünü dünyasının her ikisini de ifade etme gücünü veren dil ve kavram arasındaki bağdır. (Varol, 2014:303)

Hall temsille ilgili tartışmaların 3 farklı yaklaşım çerçevesinde gerçekleştiğini ifade etmektedir. Bunlardan ilki yansıtmacı yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre, anlamın gerçek dünyadaki nesne, kişi, fikir veya olaylarda bulunduğu ve dilin dünyada zaten var olan gerçek anlamı yansıtmak üzere bir ayna gibi işlev gösterdiği düşünülmektedir. İkinci yaklaşım olan maksatlı yaklaşıma göre, anlamı oluşturan odak noktadadır ve anlamlar bilinçli olarak oluşturulmaktadır yani anlamı oluştururken kullanılan kelimeler veya resimler iletilmesi istenen fikirlere göre yaratılmaktadır. Son yaklaşım olan inşacı yaklaşıma göre ise, başkalarıyla anlamlı bir şekilde iletişim kurabilmek için farklı türde diller biçiminde örgütlenmiş işaretler kullanılmaktadır. Diller; bir şeyleri simgelemek, ifade etmek için kullanmaktadır. Fakat hayali, soyut fikirlere de gönderme yapabilmektedir. Dille gerçek dünya arasında birebir eşleşme ilişkisi yoktur. Anlam dil içinde çeşitli temsil sistemleri

vasıtasıyla üretilir. Anlam pratikle, temsil 'işi'yle üretilir; işaretleme, yani anlam üretme pratikleriyle inşa edilir. (Varol, 2014:303-304)

Bu yaklaşımlardan da anlaşılacağı üzere doğrudan ifadeler yerine kodlamalarla, temsillerle anlam üretilmektedir. Temsilde bu nokta herhangi bir şeyi anlamlandırma süreci olarak belirmektedir. Temsilde herhangi bir kişi, nesne veya olay yeniden üretilmektedir. Burada önemli olan nokta ise temsilin bireyler açıdan nasıl algılandığı ve anlamlandırıldığıdır.

Dan Laughey'in Medya Çalışmaları kitabında ise temsil, gerçek insan, mekân ve olayları betimleme süreci olarak tanımlanmaktadır ve kısaca da demektedir ki temsil, gerçekliği temsil etmektedir. Üretimi anlamlandıran medya gücü ile yakın bir ilişki içinde olan temsil, medya metinlerini sunarken, ekonomi politik metinleri şirketlerin kurumsallaşmış çıkarları tarafından belirlenmiş ürünler olarak ele almaktadır ve bu bağlamda temsilin en önemli sağlayıcılarından biri de hiç kuşkusuz medya olarak ortaya çıkmaktadır. (Laughey, 2010:83)

Temsil gerçekliği temsil etse de gerçeklikle temsil arasında farklılıklar bulunmaktadır. Temsil gerçeği tüm boyutlarıyla yansıtmaz. Medyanın yansıttığı gerçeklik temsilleri kişilerin duygu ve düşüncelerini, belleklerindeki izlenimlerini ve izlenimlerinden oluşan yorumları etkilemektedir. Yeni bir düşünce oluşturmakta veya var olan düşünceleri değiştirebilmektedir.

Medyanın sunduğu gerçeklik temsilleri, gerçek dünyaya ilişkin kişisel deneyim ve yorumları oldukça etkilemektedir. Temsil 'gerçek' olaydan sonra ortaya çıkan bir şey değil, yorumlanan gerçekliğin bir parçasıdır. Buradan hareketle temsil sadece gerçekliği temsil etmez, aynı zamanda gerçekliğin anlamına da katkıda bulunur. (Laughey, 2010:84)

Günümüzde gerçekliği tanımlayan en önemli toplumsal yapı medyadır ve toplum gerçek dünyaya ilişkin fikir ve kanaatlerini ağırlıklı olarak medya üzerinden edinmektedir. Medya her şeyi dolayımlamakta ve beraberinde değiştirmektedir. Dolayımlama, günlük hayattaki anlamların medyada yeniden imal edildiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle medya ise gerçek dünyayı temsil süzgecinden geçirerek, dönüştürmekte ve yeni bir kurgu olarak sunmaktadır. Bu kurgu da izleyicinin, dinleyicinin ya da okurun gerçeklik algısını şekillendirmektedir.

Diğer bir deyişle, medyanın sunduğu gerçeklik kurgulanmış, yeniden inşa edilmiş bir gerçekliktir. (Varol, 2016:39) Bu anlamda medya gerçekliği yalnızca yeniden üretmez aynı zamanda tanımlar.

Bilgilenme, eğlenme, haber alma, …, gibi ihtiyaçlarını medya aracılığıyla karşılamaya çalışan toplum gerçek dünyaya ilişkin kanaatlerini de medya yoluyla oluşturmaktadır. Yalnız medya gerçek dünyaya ilişkin anlamları olduğu gibi vermemekle beraber ve değiştirerek sunmaktadır. Temsil süzgecinden geçirilen anlamlar yeniden kurgulanarak toplumun algısını önemli ölçüde etkilemekte ve değiştirmektedir. Medya kendine göre yeniden inşa ettiği gerçeklikleri kurgulayarak kamuoyuna sunmakta ve toplumun olaylar hakkındaki düşüncelerini de belirleyebilmektedir veya var olan bir düşünceyi değiştirebilmektedir.

Temsil kavramıyla farklı özelliklere sahip bireylerin, grupların ya da toplumların izleyiciye/dinleyiciye ya da okuyucuya nasıl sunulduğu ve bu kitlelerce nasıl algılandığı sorgulanmaktadır. Burada temsil kavramı, medya temsillerine ait dolayımlama üzerinden, nasıl bir çarpıtma sürecinin yaşandığını ortaya koymak üzere kullanılmaktadır. Medya temsillerinin bir diğer tanımı da, işaretler kullanarak ve o işaretler üzerinden anlamlar üreterek bir şeyin benzerinin oluşturulması şeklindedir. Medya dünyanın bütün yönlerine ilişkin temsiller sunmaktadır. Temsili sunulan şey her ne ise, hakkında fikir verilen ve anlamlar üretilen taraf da o topluluğa ait bireyler olmaktadır. Yani medya bireyleri kategorilere bölerek bu bireylere karşı olan ve neden belli kategorilere dahil edilmesi gerektiğine ilişkin bakış açılarını düzenlemektedir. Bu kategoriler algı kümeleri olarak adlandırılmakta ve bireyler hem gerçek dünyadaki hem de medyadaki bireyleri değerlendirirken bu kategorileri kullanmaktadır. (Varol, 2016:41-43)

2.3.1 Fobik Temsil

Fobik temsil "korku ve nefret uyandıran temsiller" olarak tanımlanmaktadır. (Gökalp, Ergül, Cangöz 2010:158)

Medyanın toplumu sosyal sınıflara ayırdığı, toplumdaki gerçeklik algılarıyla oynayarak ve yeni bir gerçeklik inşa ederek topluma metinler sunduğu yandısanamaz bir gerçektir. Medyanın sınıflara bakış açısındaki farklılık bazı sosyo-kültürel

özelliklerle ilişkilendirilebilmektedir. Bunların dahilinde medya kesinlikle bu sınıflar arasındaki ayrımı çarpıcı ve net bir ifadeyle vermemektedir. Subliminal mesajlarla iletmek istediği mesajı vermektedir.

Medyanın birey, grup veya toplumlara bakış açısı objektif, yansız ve eksiksiz değildir. Bunun nedeni de egemen ideolojinin çıkarlarıdır ve topluma empoze edilen fikirleri koruma niteliğinde olunmasıdır. Topluma egemen olan ideolojiler, çarpıtılmış veya gerçekten bozuk olan toplumsal düzeni haklı göstermeye çalışmaktadır.

Günümüzde medya metinleri temsil bağlamında incelendiğinde fobik temsil olgusunun hemen her metinde yansıtıldığı görülebilmektedir. Yorumlanan bir gerçekliğin parçası olan temsil fobi unsurlarıyla bağdaştırıldığında fobik temsil olgusu ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal düzende "ben-biz" korunmaya çalışılırken "öteki"lerin çeşitli temsillerle dışlanmaları sağlanmakta ve hatta ötekilere karşı bir nefret söylemi veya nefret suçunun önü açılmaktadır. Medyada korku ve nefret uyandıran temsiller bir kaygı ve korku ortamı yaratmakla birlikte medyada sunulan metinlerle herkes için aynı kaygı ve korkuyu yaratmalı havası verilmektedir. Medyada "ben-biz" ahlaki, kültürel olarak üst seviyede gösterilirken "öteki"ler "ben-biz"e karşı, düzeni bozmaya çalışan ve korkulması, önlem alınması gereken düşmanlar olarak gösterilmektedir. "Ben-biz" değerliyken "öteki"ler değersizleştirilmektedir.

İktidar sahipleri fikirlerini yayıp, yaydığı fikirlerin devamlılığını sağlayabilmek için temsillere ihtiyaç duymaktadır. Günümüzde de bu en çok fobik temsil olgusuyla yapılmaktadır. Ötekiler için gücü eline alıp düzeni yıkamasın imajını vererek toplumsal normlar içinde kalanlara korku ve nefret aşılanarak halkın iktidara karşı ayaklanması engellenmektedir. Bu anlamda bu korku ve nefretin odak noktası ötekilere kaydırılmaktadır. Pasif ve kolayca yönlendirilen bir halk yaratabilmek için korkuya ihtiyaç vardır ve bu da en çok medya kanalıyla yayılabilmektedir.

Üçüncü bölümde örneklerle ayrıntılı olarak verilecek olan fobik temsil nosyonunu daha iyi kavrayabilmek adına bir örnek üzerinden yola çıkılırsa;

Yeniçağ Gazetesi'nin 16.12.2016 tarihli 1. Sayfasında yer alan "ABD, Ermeni Cani Sasunyan'ı Serbest Bıraktı" başlıklı haberi fobik temsili kavrayabilmek adına

konuya en uygun örneklerden sadece bir tanesidir. (http://www.gazeteler.org/yenicag-gazetesi/2016-aralik-16/)

ABD mahkemesinin 29 Ocak 1982 tarihinde Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı öldüren Hampig Sasunyan'ı serbest bırakmasıyla ilgili bir haber olan bu haberin Ermenilere karşı bir korku ve nefretin önünü açan başlık ve içerikte olduğu görülmektedir. Türkiye'nin şiddetle kınadığı bir durum olmasının sıklıklıkla yinelenmesi, konunun bir diğer muhattabı olan ABD'den herhangi bir sorumlunun açıklamalarına yer verilmeyerek eksik temsil edilmesi söz konusudur. Ara başlıklardan biri olan "infial doğuracak" (kızgınlık duyma, kızma, içerleme, öfkelenme) başlığıyla bu kızgınlığın, öfkenin doğallaştırılmaya çalışılması ve izleyicinin gözünde tüm Ermeni ve ABD'lilerin aynıymış gibi gösterilmesi de fobik temsil nosyonu içerisinde ele alınmaktadır. Türkiye'nin terörle mücadele ettiği ve ABD'nin buna rağmen Sasunyan'ı serbest bırakarak bu çarpık ideolojinin devam etmesine katkı sağladığı yönündeki ifadeler de topluma korku ve kaygı vererek Ermeni ve ABD'lileri kötü, haksız, yobaz, katil, cani gibi göstermektedir. Cani ve terörist gibi kelimeler kullanılarak da toplumun algısı şekillenmekte ve bu gruplara karşı bir nefret ortamının yaratılmasına öncülük etmektedir. Haber incelendiğinde fobik temsil unsuru olarak ABD, Ermeniler ve Hampig Sasunyan kullanılmıştır. Başkonsolosu öldüren Hampig yerine kullanılan "Ermeni cani" ifadesiyle de ideolojik fikirler yansıtılmaya çalışılmıştır. Haber de ABD'nin hangi gerekçeyle Sasunyan'ı tahliye ettiği bilgisine de ulaşılamamaktadır. Haber tamamen tek bir fikir çerçevesinde basmakalıp cümlelerle ifade edilmiş ve halk eksik bilgilendirilmiştir.

Bu örnekten de anlaşılacağı gibi verilmek istenen mesaj korku ve nefret barındıran içeriklerle sunulmaktadır. Kendi ideolojisini yansıtmak ve devamını sağlamak isteyen iktidar sahipleri toplumu korkutup dikkati "ötekiler"e odaklayarak düşüncelerini haklı çıkarmaya çalışmaktadır. Kullanılan kelimelerle verilen subliminal mesajlar toplum tarafından farkında olunmaksızın alınmakta ve yinelemelerle olayın herkes için ne kadar önemli olduğu imajı verilmektedir.

2.3.2 Patetik Temsil

Patetik temsiller acıma duygusu uyandıran temsiller olarak ifade edilmektedir. Bu temsil türünde bireylerin, grupların ya da toplumların başından geçen trajik olayları aktaran, bazen kimi boyutlarını dramatize eden ve böylelikle okurda bir duyarlılık ya da acıma duygusu uyandırmayı hedefleyen haber metinleri yer almaktadır. Söz gelimi intiharları, cinneti, aile içi katliamları, yoksulların sefaletini ve gecekondu sakinlerinin sıra dışı, zavallı hallerini, engellilerin yaşadığı dramatik olayları santimantal (içli, duygulu) bir söylemle aktaran haber metinleri bu kategori için örnek oluşturabilir. (Gökalp, Ergül, Cangöz, 2010:161)

Buradan hareketle örneğin, engel durumu bir farklılıktır ancak haber metinlerinde bu trajik ve dramatik olarak engelli, özürlü gibi ifadelerle dile getirilmektedir. "Darp Edilen Engelli Yaşam Mücadelesini Kaybetti", "Talihsiz Annenin Acı Sonu", "4 Yaşındaki Kızının Gözü Önünde Öldürüldü", "İran Mezarlıkta Yaşayan Yoksulları Tartışıyor", "Sokakta Kalan Suriyeli Çocukların Soğukla Mücadelesi" gibi haber başlıkları bu temsil türü içerisinde yer almaktadır.

2.3.3 Sözde Nesnel Temsil

"Fobik ve patetik temsillerin tersine, bu kategoride yer alan haber öyküleri tek tek bireylere değil, geniş gruplara göndermede bulunmaktadır ve sözde-nesnel bir tonla sunulan haber metinleri genel olarak olayları rakamlara ve yüzdelere indirgeyerek soyutlamakta ve/veya akredite haber kaynaklarından edindikleri malumatı "hakikat"in kendisiymişçesine sunmaktadır". (Gökalp, Ergül, Cangöz, 2010:165) Bu temsil türünde haberlerde verilmesi gerekenler genelleme yapılarak ve görmezden gelinerek verilmektedir. Betimseldir ve bir nesnellik iddiası taşımaktadır.

Sözde nesnel temsilleri de örnekler üzerinden açıklamak gerekirse, "Limuzin Varoşlara Düştü", "Kirleten Türk'müş Temizleyen İngiliz", "Ulusal Basın: 50 Ölü 106 Yaralı" gibi haber başlıkları da sözde nesnel temsil başlığı adı altına alınabilmektedir.

2.4 Fobik Temsil Bağlamında Nefret Söylemi

Nefret kelime anlamıyla birine, bir gruba ya da herhangi bir nesneye karşı duyulan olumsuz bir duyguyu tanımlamaktadır. Hoşlanmamanın ilerlemiş boyutunu oluşturmakla birlikte tiksinme halini de içermektedir. Ötekileştirme kavramını araştırırken veya gündelik yaşamda görülen, okunan, şahit olunan pek çok olayda "nefret" ifadesiyle karşı karşıya kalındığı çok açık bir durumdur. Nefret duygusuyla bir söylem yaratılır ve bunun temelinde ötekine karşı duyulan rahatsızlık yatmaktadır. Dil, din, etnisite, kültür vb. hedef alınarak karşıdakini incitecek, kıracak şekilde ifadelerde bulunmak nefret söylemi kapsamında yer alırken, ötekinin sahip olduğu özellikler hedef alınarak işlenen suçlar da nefret suçu kapsamında ele alınmaktadır.

Allport'a göre öfke geçici bir duygu olsa da nefret bir duygu değildir. Allport nefreti, agresif dürtülerin bir şahsa veya bir sınıf insana karşı kalıcı bir organizasyon olarak tanımlamaktadır. Alışılmış acı hissi ve suçlayıcı düşünceyi barındırmaktadır. (Iganski, 2008:2)

Demokrasi, düşünce ve ifade özgürlüğü olarak tanımlanmasına rağmen hemen arkasından da şu ifade gelir; düşünceler doğrudan demokrasiyi hedef alıp özgürlüğe zarar vereceği için bazı düşünceler özgür bırakılamaz. (Fidaner, 2010:7) Yani kısaca denilebilir ki, özgürlük bir başkasının özgürlüğünün kısıtlandığı yerde bitmektedir. Her özgürlük gibi ifade özgürlüğünün de bir kısıtlama alanı olması zorunludur. Örneğin; çocuk istismarının veya herhangi bir bireye tecavüzün ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

1997 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından yayınlanan tavsiye kararında nefret söylemi şöyle tanımlanmıştır:

Farklı ırk, etnik, dil, din, milli veya siyasi köken üzerinden yapılan her türlü ırkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemizm ve hoşgörüsüzlük ortamının geliştirilmesi veya bunları yayan, bunlara teşvik eden herhangi bir eylem ya da korku ve gerilimin daha çok artmasına neden olan her türlü biçimdir. (Europe, 1997:106)

Nefret suçuna giden yol nefret söylemiyle başlamaktadır ve nefret söylemi tahammülsüzlüğün, sabırsızlığın ve hoşgörüsüzlüğün dışavurumu olarak ortaya çıkmaktadır. Demokratik düzeni sarsarak insanın "yaşama ve katılım" gibi en temel

hakkının ihlal edilmesine neden olan nefret söylemiyle "öteki"lere "burada istenmiyorsunuz" mesajı tekrar tekrar verilmektedir. Bu mesajla bireyler pasifleştirilmek istenmektedir ve toplumdan açıkça dışlanmaktadırlar. (İnceoğlu, Sözeri, 2012:24)

Kimlik, inanç, cinsel yönelim, dil, din, siyasi görüş, etnik köken, engel durumu ve fiziksel görünüm gibi ayrımcı görüşlerle oluşan nefret söylemi toplumdan topluma değişebileceği gibi hâkim olan gruba göre de değişebilmekte ve sonucunda nefret suçuna dönüşebilmektedir.

Nefret suçu genel olarak bir kişiye ya da gruba, ait olduğu özellikler nedeniyle, farklı biçimlerde zarar verme amacıyla saldırılması olarak tanımlanmaktadır. Nefret suçları, suçun kurbanlarının yapmış oldukları bir eylem sonucunda değil, gerçek ya da algılanan özellikleriyle yani 'eylemleri değil varoluş nedeniyle' maruz kaldıkları, saldırganlık içeren davranışlardır. Nefret suçları diğer suç tiplerinden farklıdır çünkü: "Öteki"ler ait oldukları grubun varlığı, o gruba aidiyetleri nedeniyle nefret suçlarının hedefidirler. Nefret suçları hem toplumsal hem de ideolojik sonuçlarla da doğrudan ilişkili olduğu için politiktir. (Göregenli, 2013:67-68)

Nefret söylemi ve nefret suçları demokratik düzene zarar veren söylem ve eylemler olarak ortaya çıkmaktadır. Bireyler, olumsuz ve alaycı ifadeler, küfür, aşağılama gibi yollarla hedef haline getirdiği bireyleri çeşitli yollarla ötekileştirirken, "öteki"leri güvenliği ve toplum düzenini bozan potansiyel kişiler olarak görmekte ve göstermekte olup yanlış algıları pekiştirerek öteki olarak konumlandırılan bireylerin kendilerini korumasız, sessiz, pasif olarak hissetmelerine sebep olmaktadır. Nefret söylemleri nefret suçlarını doğurmaktadır ve şiddetle anılan bir kavramdır. Söylemler sonucunda hırsını alamayan bireyler şiddet eğilimi gösterebilmekte ve ötekileştirmenin fiziksel boyutunu oluşturmaktadır.

Literatüre korku ve nefret uyandıran temsiller olarak geçen fobik temsil nosyonu hâkim ideolojilerin egemenliklerini sürdürmesi için başvurduğu temsiller arasındadır. Fobik temsillerle toplumda ben ve biz kimliği korunmaya alınırken ben-biz dışındakiler ötekileştirilmekte ve beraberinde bir nefret söylemi veya suçuna maruz bırakılmaktadır. İktidarlar halkı kolayca ve pasif olarak yönlendirebilmek için

bir korku aracı yaratmakta ve bunu da tüm topluma yayabilmek için yayılma alanı en geniş mecra olan medyayı kullanmaktadır.

Fobik temsil bağlamında oluşturulan nefret söylemiyle toplumu korku ve kaygıya sürükleyerek herkes için aynı anlamı çağrıştırması hedeflenmektedir. Toplumda hâkim kültürler, inanışlar, ahlaki değerler tek gerçeklik olarak gösterilirken öteki'lerin farklı yapıda olması iktidarlara egemenliklerinin tehdit altında olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda da öteki'lere karşı bir korku ve nefret aşılanarak düşman imajı sergilenmektedir. Ben ve biz kimliklerine üst bir değer biçilirken öteki'ler insansızlaştırılmaktadır. Çünkü varlığını ötekiler üzerinden idame ettiren iktidar sahiplerine göre ötekiler, ben-biz kimliğine karşı olan, toplumsal düzeni bozan, korkulması ve nefret edilmesi gereken düşmanlar olarak lanse edilmektedir.

Fobik temsilin odak noktası ötekilere kaydırılarak toplumsal kabuller içinde kalanlara bu nefret aşılanmaktadır ve bu sayede halkın iktidarla karşı karşıya gelmesi engellenmektedir. Fobik temsillerle sunulan işitsel, görsel, yazılı ifadelerde nefret söylemine veya suçuna maruz kalanlar tekrar tekrar gösterilerek mağdur yoluyla aslında o toplumdaki tüm bireylere mesaj niteliği taşımaktadır.

2.5 Fobik Olanın İnşasında Medyanın Rolü

Medyada toplumsal kabullerin dışında kalanlar doğrudan veya dolaylı olarak suçun ve korkunun kaynağı olarak gösterilmektedir. Bu anlamda üzerinde önemle durulması gereken korku, şiddet ve nefret kavramlarıyla fobik olarak lanse edilenlerin medya da nasıl ve neden yer bulduğudur. Burada medyanın özgürlüğü ve ideolojileri de sorgulanmalıdır. Acaba medya fobik olanı inşa ederken kendisi de bu korkuyla yönetilmekte midir?

> "Öncelikle, çağın getirdiği yenilikler ile hızlı değişimler, bireylerin ve toplumların çeşitli riskler altında kalmasına, var oluş mücadelesinde tehditlerle yüz yüze gelmesine neden olmaktadır. Bilinmezlikler ve belirsizlikler içinde yaşayan birey, kendinden farklı olan her şeyden korkan bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Korkuyla kavrulup sürekli belirsizlik yaşayan birey, karmaşa-çatışma-şiddet-saldırganlık duyguları içinde kaybolur, çaresizlik içinde

> kendini güvende hissedip teslim edebileceği bir otorite arayışına girer. Korku karşısında zayıf düşer buna bağlı olarak da çeşitli risklerle bağlantılı olarak korku senaryoları, kurgulanmış tehditler, komplo teorileri aracılığıyla güç ve iktidar odaklarının hedefi haline gelir. Korkuyu fırsata dönüştürmek isteyen güçler, korkuyu bir yönetme tekniği olarak kullanırlar. Diğer bir deyişle, korkunun gücünden yararlanarak kendi iktidarlarını yaratırlar ve bunu iç ve dış siyasette etkin bir biçimde kullanırlar. Böylece, korku kültürünün oluşturulma temelleri atılmış olur". (Demir, 2010:725)

Bireylerin toplumsal yaşamda karşılaştığı sorunlar bireyleri psikolojik olarak etkilemekte ve bireylerin olaylara bakış açısını değiştirmektedir. Yaşama hakkını tehdit altına alacak olaylar karşısında korku ve kaygıyla var olmaya çalışan bireyler bunlar karşısında sığınacak bir yer veya kişi aramak zorunda kalmaktadır. Ülkenin birliğini bozacak olaylar, toplumsal düzeni sarsacak durumlar, işsiz kalma korkusu veya en genelde ekonomik sarsıntı ve daha sayılabilecek pek çok durum bireyleri her an her yerde kaygı ve korkuyla yaşamak zorunda bırakmaktadır. Birey kendi bilinmezlikleri ve belirsizlikleri içinde kendisi için tehdit olarak gördüğü ötekilere korku ve kaygıyla birlikte şiddet ve saldırganlık gibi duygularla da yaklaşmaktadır. Gördükleri, izledikleri ya da duydukları olaylarda yansıtılanlar egemen güçler tarafından korkulması gereken ve tehdit içeren unsurlar olarak gösterilmekte haliyle bireyler de bu mesajları kendince yansıtılanlar ışığında yorumlayarak kurgusal birtakım fikirler üretmeye başlamaktadır. Korku başlı başına bir güçtür ve karşısında zayıf düşenleri bir güce teslim etme içgüdüsü doğurtturur. Bunun ışığında hegemonyasını sürdürmek isteyen güçler de bu zayıflığı kullanarak bireyleri yönetme yoluna gitmektedirler.

> "Güç ve iktidarı elinde bulunduranlar korkuyu, kendi aklını kullanamayan, pasif, bağımlı bir toplum yaratmak için kullanırlar. Güç ilişkilerinde iktidarın gerçekleştirmek istediği; asıl kimliğinden uzaklaşmış, istenilen ölçülerde insan profili yaratmaktır. Bu noktada birey, iktidarın yürüttüğü korku politikası ile korku kültürünün bir parçası haline gelmektedir. Yürütülen korku politikasında iktidar, bireyleri apolitize veya depolitize ederek, onları korku içinde yaşatarak sistemin istediği gibi işlemesi için çaba harcar, bu anlamda bireyler siyasetten uzak tutulup, etkinsizleştirilerek apolitize veya

> depolitize edilir. Bununla birlikte, ne yazık ki apolitize olan bireyler, apolitize olmanın birer tercih olduğuna kendilerini inandırırlar. Oysa, bu bir yanılgıdan ibarettir. Çünkü, apolitize olma durumu genellikle iktidar tarafından farkına vardırılmadan birey ve toplum üzerine uygulanan bir politikadır ve bu politika medya aracılığıyla bireylere sunulur. İktidarın korku kültürünü yerleştirmeye çalıştığı bir toplumda, bireyin dünya gerçekleriyle uğraşması istenmez ve iktidar daima birey adına bireyin kendi yaşamını şekillendirme görevini üstelenir". (Demir, 2010:725-726)

Medya egemen güçlerin sesi ve en önemli silahıdır. Bunu sadece siyaset bağlamında düşünmemek gerekir. Bugün alanında hakimiyet kurmak isteyen her iktidar yanına bir medya kuruluşunu alarak gücüne güç katmak istemektedir. Pasif, bağımlı ve kendi kimliğinden uzaklaşmış bireyler korkunun en çabuk işleyeceği bireylerdir ve sistemin istenilen gibi işlemesine devam edilmesi için bu korkunun ara ara verilmesi gerekmektedir. Bu anlamda medyada sık sık fobik olanın inşa ediliyor olması da şaşırtıcı bir durum değildir. Örneğin, siyasi iktidarın "düşmanlarımız bu güzel ülkemizi bölmek istiyor, bize oy verin bu amaçlarına ulaşamasınlar." türünden söylemlerle bireylere tehdit altında olunduğu ve biz sizi sizin yerinize koruruz mesajı verilmektedir. Düşmanlar fobik unsur olarak kullanılırken tek taraflı ifadelere yer verilerek kafaların karışmasına engel olunmaktadır. Ülkenin bütünlüğünün bozulacak olma düşüncesi hemen bir korku ve kaygıya neden olacağından bu tür söylemler sık sık kullanılmaktadır. Medya da düşman diye gösterilen her türlü ötekilere karşı bu korkunun altında nefrete dönüşen hisleri beraberinde getirmektedir. Başka örnekler üzerinden gidilirse, "Ruslar katliama doymuyor", "Terörist Müslümanlar" gibi ifadeler de tüm Rusların cani, Müslümanların hepsinin de terörist olduğunu ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında Ruslar ve Müslümanlar korkulması ve nefret edilmesi gereken topluluklar olarak gösterilmekte olup bunlar gibi örnekler de çoğaltılabilmektedir.

> "Medya, demokrasilerde dördüncü göz olarak kabul edilir ve topluma karşı bazı sorumlulukları olduğu düşünülür. Bu sorumlulukları gerçekleştirme aşamasında medyaya düşen rol; bireyleri gelişmeler hakkında bilgi sahibi yapmak, onların akıllı varlıklar olarak hareket etmesini ve karşıt görüşler edinmesini sağlamaktır. Gerçekte medyanın özgürleştirici bir araç olarak tarafsız

> olması, doğruları araştırarak saf bir biçimde halka iletmesi ve onları bilgilendirmesi, kişiliklere saygılı olması beklenir. Ancak, beklenen bu olmasına rağmen medya; ortaya çıktığı dönemden beri güç ve iktidarı elinde bulunduranlar tarafından baskı, çıkar ve korku aracı olarak kullanılmak istenmiştir. Çünkü medya, sadece yazınsal olanı değil, görsel araçları da içerdiğinden bireye ait duygu ve düşünceleri amaca yönelik kullanmada eşsiz bir yere sahiptir. Bu nedenle, iktidar ve güç sahipleri kendileri için kamuoyu oluştururken, korku unsurunu medya üzerinden aktarmaya çalışırlar. Bu bağlamda, iktidarın korku-baskı politikasının aracı olan medyanın; özgürlüklerin kısıtlanmasına, toplumun, bireyin pasifize edilmesine, tek elden yönetilmeye, apolitizasyona ve depolitizasyona kaynaklık eden bir ortam hazırlanmasına yardımcı olduğu iddia edilebilir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki toplumun pasifize olmasında aynı zamanda hızlı yaşam şartlarının getirdiği zamansızlık bilgilerin sorgulanmaksızın kabulüne ve buna bağlı olarak da bireyin medyaya kolayca teslimiyetine neden olmaktadır". (Demir, 2010:726)

"Marks, Gramsci ve Althusser'in düşünceleriyle irdelendiği gibi gerçeklik tersine çevrilerek kitleler yanlış bilgilendirilmekte, farklılaştırılan bu gerçeklik belli bir fikrin kabul edilmesi ve onaylanması amacıyla toplumun ikna edilmesini sağlamakta, böylece kitle iletişim araçları egemen ideolojinin benimsenmesi ve sürdürülmesinde etkili "ideolojik aygıtlar" işlevini görebilmektedirler". (Dedeoğlu, 2014:78)

Medya her dönemde elinde bulundurduğu imkanlar sayesinde çeşitli güçler tarafından kullanılmak istenmiştir ve hala da istenmektedir. Medyanın tarafsız olmak, kamuoyunu bilgilendirmek, doğru, yalansız ve yansız haber yapmak gibi görevleri varken medyanın hemen her ülkede etik değerlerinden uzaklaşmış durumda olduğu görülmektedir. Ortaya çıktığı dönemden günümüze kadar "gazeteler yazdıysa doğrudur", "televizyonda çıktı, kesin bilgi", "radyo da dinledim, yanlış olamaz" gibi söylemler kamuoyunun medyaya olan güvenini göstermektedir. Hegemonyasını devam ettirmek için korku, kaygı, nefret ve şiddet gibi unsurların kullanılması gerektiğini düşünen iktidar gruplarının bu unsurları medya aracılığıyla vermeye çalıştığı görülmektedir.

“Medya genel olarak, bizleri özgürlük değil de ekmek ve güvenlik peşinde koşan, yani eleştirel şüphelerden çok kesinlik ve otoriteye ihtiyaç duyan varlıklar olarak görür”. (Moressi, 2003:11)

“Egemen ideolojinin devamlılığını sağlayan fikirleri oluşturmayı destekleyen olumlu yöndeki medya içeriğinin (böylece ikna, normalleştirme işlevleri gerçekleşmektedir) yanı sıra, ekonomik düzeydeki çelişkiler ya da diğer sorunlar, medya kanalıyla yansıtılmayarak/ ya da farklı biçimlerde aktarılarak bu sorunlara yönelik geliştirilecek bilinç ve karşı duruş engellenmektedir. Bu durum ideoloji bağlamında değerlendirildiğinde, medyanın egemen ideolojiyle olan güçlü bağı belirginleşmektedir”. (Dedeoğlu, 2014:79)

Medyanın gündem yaratma ve yarattığı gündemi bir anda değiştirebilme özelliği de egemenlerce sık sık kullanılan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Haber dili, kullanılan fotoğraflar ve renkler, TV’lerdeki efektler, …vs. önemsiz bir olayı bile önemliymiş gibi gösterebilmektedir ve art arda verilmesi, gösterilmesiyle de beraber kitlelerde bir endişe yaratabilmektedir. Bunların dışında önemli bir olay için de atılan manşetler, şiddet ve öfke içeren olaylar da halkın galeyana gelmesine neden olmaktadır. Toplum medyanın yarattığı gündemle meşgul edilirken geri planda olanlardan toplumdaki bireylerin haberi olmamaktadır. Sözcü Gazetesi yazarı Emin Çölaşan’ın 22 Kasım 2016’da “AKP’nin Tecavüz Umudu Geri Tepti” başlıklı yazısı bu söylenenlere örnek olarak gösterilebilir. Emin Çölaşan, ekonomideki kötü gidişatın gündemden bir süre düşmesi için gündemin bilinçli olarak bir süredir taciz, tecavüz, çocuk gelin konularıyla meşgul edildiğini savunmaktadır. (Çölaşan, 2016: s.y.) Medya bu gibi durumlarda fobik ortam yaratarak halkın düşünmesine, sorgulamasına engel olarak dikkatini başka yöne çekip karşı duruşları engellemektedir. Haber alma hakkı kısıtlanarak olaylar eksik ve yanlı olarak gösterilmektedir.

“Halk, genellikle pasiftir. Onları kışkırtmak için korkutmak gerekir”. (Chomsky, 2013:14) Yukarıda verilen örnekle de anlatılmak istenen budur. Korkutulan halk düşünmeden harekete geçer ve egemenlerce zihinleri başka olaylar nezdinde yönlendirilir. Aslında yapılmak istenen geri planda gerçekleşen başka bir olaya tepkinin verilmemesi ve halkın bu olay için örgütlenmemesidir. Çünkü seyirci

olan halk bunun ötesinde bir konumuna gelirse düşünmeye başlar ve örgütlenmek bu anlamda hegemonyasını devam ettirmeye çalışanlar için sorun olarak ortaya çıkar.

> "İktidarın asıl amacı, bir anlamda, zihinleri egemenlik altına alıp bireyin-toplumun kendine yabancılaşmasını sağlayarak kişisel yıkımı gerçekleştirmektir. Bu noktada medya da üzerine düşen görevi yerine getirmektedir. Burada medya iktidarın bireyi yeniden oluşturmasına, sistemin gerekliliklerine göre yeniden üretmesine hizmet eder. Medya aracılığıyla bireye anormal olan sanki normalmiş gibi kabul ettirilecek ve anormal olanı kabul etmeyen "öteki" olarak sunulacaktır. Ayrıca günümüz iktidar politikaları genellikle etnik, dinsel, cinsel, kültürel kimlikleri kamusal alan içerisinde kendi kimlikleriyle tanımlama eğilimindedir. Medyanın bu kimliklere karşı yaklaşımı ise, kimlikleri birbirine daha çok marjinalize ederek onları birbirlerinden uzaklaştırmaktadır. Bu noktada ayrımlaşmalar belirgin bir biçimde ortaya çıkar. Medya, "biz ve öteki"ler arasındaki farklılıkları daha da belirginleştirerek kimlikler arasında bir çatışma ortamını yaratır ve "öteki olan"ı daima olumsuzlayarak onları suçlayıcı bir tavır sergiler. Böylece korku, güvensizlik ve çatışmanın hâkim olduğu bir ortam oluşur. Bunlara bağlı olarak şunu söyleyebiliriz ki; siyasette kimlik temelli söylem biçimleri bireyin yaşamında karşılaştığı bir tehdittir. Birey bu tehdit sonucunda yok olma korkusuyla "öteki" olarak algılanana saldırır". (Demir, 2010:728)

İktidar ve iktidardan bağımsız düşünülemeyen medya, bireylerin algılarını yöneterek onları egemenlikleri altına almaya çalışmakta ve bireyleri pasifize ederek yıkımlarını gerçekleştirmektedir. Medya burada iktidarın dış sesi olarak görev yapmaktadır. Verilen haberler, olayların gösteriliş sırası, atılan manşetler gibi haberciliğin gereklilikleri olan nitelikler günümüzde medya tarafından çoğu zaman olumlu yönde kullanılmamaktadır. Medya tarafından yanlı, eksik veya yanlış aksettirilen haberler öyle bir gerçeklikle inşa edilmekte ki verilen şiddet, korku gibi ögeler de normalleştirilmektedir. Aykırı gösterilenler, çoğunluktan az oldukları için farklılaştırılanlar azınlıkta da kalsalar normal gösterilebilmek yerine şiddet veya nefret söylemleriyle ötekileştirilmektedir. Egemenlerce çıkıp 'bu Kürt', 'bu Ermeni', 'bu gay', 'bu kadın', … gibi söylemlerde bulunulana kadar bu farklılıklar gayet doğal karşılanmaktaydı. Günümüzde medya bu farklılıkları olumsuzlayarak gruplar arasında bir tartışma ortamı yaratmaktadır. Bu fobik temsillerle karşılıklı

ötekileştirilen bireyler kendi kimliklerini idame ettirebilmek için ötekine karşı saldırgan bir tutum sergilemektedir.

2.6 Türkiye'de Medya, Ötekileştirme ve Fobik Temsil Olgusu

Medya radyo, gazete, dergi, televizyon, internet, billboard gibi araçları bünyesinde barındıran yazılı, basılı, işitsel, görsel olarak toplumları bilgilendiren, eğlendiren, düşündüren bir mecradır. Günümüzde gazeteciliğin etik ilkelerden uzaklaştığını söylemek mümkünse de haber verme, gündemi oluşturma veya değiştirme gibi işlevleriyle de toplum karşısında hala gücünü hissettiren bir mecra olarak yerini korumaktadır. Kimi yazar ve düşünürlere göre medya dördüncü kuvvet olma özelliğini yitirse de toplumun pek çok kesimi için yönlendirici, denetleyici, parçalayıcı, birleştirici gibi etkilerinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Noam Chomsky Z Medya Enstitüsü'ndeki bir konuşmasında; gerçek kitle iletişim araçlarının temel olarak insanları yönlendirmeye çalıştığından bahsetmektedir. Chomsky'e göre elit medya çok büyük kaynaklara sahiptir ve herkesi içinde barındıran çerçeve dahilinde sahip olduğu kaynaklarla gündemi belirlemektedir. (Chomsky, 1997:1)

> "Kitle iletişim araçları, günümüzde toplumsal denetimi sağladığı gibi, toplumsal değişimin de başlıca araçlarından olan bir güç-iktidar kaynağı olarak kabul edilmektedir. Daha da önemle vurgulanması gereken şeyin medyanın kamusal olayların yer aldığı bir alan oluşturduğu, toplumsal yaşamda gerçekliğin ne olduğu konusunda tanımlar medya aracılığıyla oluştuğu (ve/veya oluşturulduğu) ve aktarıldığı savunulmaktadır. Bu yüzden medya, topluma sürekli bir "anlam sistemi" sunmakta olağan ve doğal olan ile olağan dışı ve doğal olmayanın neler olduğunu göstermekte, kısacası, normalin ne olduğunun başlıca belirleyicisi olmaktadır. Kitle iletişim araçları, kapitalist ekonominin tüketim kodlarını bireylere evlerinde özel alanlarında dikte ettiğini belirtmektedir. Kitle iletişim araçları, serbest zamanın organize edilmesinde ve kitlelerin kontrol altında tutulmasında çok önemli bir etkinliğe erişmiştir." (Ceylan, 2012:47)

Kapitalist sistemin bir parçası olan medya toplumdaki bireylerin kararlarının da en önemli belirleyicilerinden biridir. Medya kullandığı haber diliyle, fotoğraflarla,

müziklerle ve bunların veriliş sırasıyla var olan bir olayı yeniden anlamlandırarak kamuoyuna sunmakta ve izler/dinler kitlenin zihninde de değiştirilmiş anlamlar yaratmaktadır. Toplumsal kabullerinde belirleyicisi olan medya ne hakkında düşünülmesi gerektiğini belirlediği gibi bunu da istediği zaman değiştirebilme gücüne sahiptir.

Türkiye bağlamında incelendiğinde Türkiye medyası da ekonomik sistemin bir parçası olarak devamlılığını sürdürmektedir. Toplumun belli bir kesiminin verilen haberleri süzgeçten geçirip aldığı söylenebilirse de daha büyük bir kesimin de üzerinde düşünmeden, yorumlamadan, ölçmeden olduğu gibi aldığı da söylenebilmektedir. Bu oran olarak fazla olan kesim medyanın istediğine ulaşmada son derece aktif bir rol oynamaktadır. Çünkü bu kesim düşünmeyen, yorumlamayan, verileni süzmeden kabul eden bir kesimdir ve bu da günümüzde medyanın algı yönetiminin satışını ne kadar iyi yaptığını ve amacına ulaşmada aslında küçümsenmeyecek kadar başarılı olduğunu gösterebilmektedir.

Türkiye medyasının içinde bulunduğu diğer bir konuda medyanın iktidardan bağımsız düşünülemediğidir. İktidar elindekileri kullanarak hedef kitlesini denetim altında tutmak ve istediği gibi yönlendirmek istemektedir. Medya da bu durumda iktidarların ideolojik fikirlerini yayabilmesi adına önemli bir güç olarak güncelliğini korumaktadır.

Shoemaker ve Reese, medya ve ideoloji ilişkisine ilişkin saptamalarda bulunmuştur. "İdeolojik düzeyde, toplumdaki güçlülere ve özellikle medya aracılığıyla iktidarın nasıl sürdürüldüğüne daha yakından bakıldığını, fikirlerin çıkarlarla ve iktidarla bağlantıları olduğunu ve simgeler yaratma gücünün tarafsız bir güç olmadığının varsayıldığını, haberlerin yalnızca güçlüler hakkında olmadığını, hatta yapılandırma biçimlerinden dolayı, olayların güçlülerin çıkarlarının bakış açısından yorumlandığını söylemektedirler." (Shoemaker, Reese, 2014:99)

> "İktidarlar, doğaları gereği ideolojilerini ve bu ideolojiler doğrultusunda şekillendirdikleri politikalarını, toplumun tüm kesimlerine nakşetmek güdüsünü taşımaktadırlar. Yapısal olarak farklılıklar barındıran bir toplumun tamamının rızasını edinmek oldukça güçtür. İktidar paradigmasına göre, iktidarın sahip olduğu ideolojiyi, uyguladığı politikaları, yönetim tarzını, söylemlerini ve sonuç

> olarak tahayyül ettiği toplum biçimini kabul etmeyip, iktidara muhalif olacak kesimlerin bir şekilde ideal toplum tahayyülüne dâhil edilmesi ya da toptan dışlanması gerekmektedir. Bu süreci gerçekleştirmek için iktidar çeşitli mekanizmalara ihtiyaç duyar. Medya, iktidarlara tam da bu gücü sağlayan etkin bir aygıttır. Medya aracılığıyla iktidar, kendi 'düşman'larını yaratır ve bu düşmanların yanlışlığı üzerinden kendi meşruiyet zeminini oluşturur. İktidarlar, toplumsal rızanın sağlanması, karşıt seslerin bastırılması ve kendisine yönelebilecek tehditlerin soğurulması için medyayı, yani "ikna" aygıtını önemsemiş ve bu aygıtı kontrol altında tutma ihtiyacı hissetmişlerdir. Türkiye özelinde düşünecek olursak bu tehditler, devlet söyleminde dönemsel olarak kimi zaman siyasal İslâm, kimi zaman sol hareket, kimi zaman farklı etnik ve sınıfsal kimlikler olarak karşılığını bulmuştur. Dönemin siyasal dinamikleri, mevcut iktidarın yönetim anlayışı ve ideolojisine göre düşman tanımının içeriği değiştirilmiş, yeni anlamlar yüklenmiştir. Düşman tanımının iktidardan iktidara değişen bir kavram olması, yani bu tanımın değişkenliği, tam da ideolojik bir yaratım olduğuna işaret etmektedir. Muktedirin söylem ve pratiklerine uymayan birey, grup ve sınıflar, birer 'tehdit unsuru' veya 'düşman' olarak nitelendirilmiştir." (Nargül, t.y:42)

İktidarlar mevcut ideolojilerini kabul ettirmek ve bu ideolojilerini sürdürmek adına birbirinden farklı özellikler barındıran toplumun rızasını almak durumundadır. Bu ideolojileri benimsemeyen ve karşıt görüşte bulunanları da bu rızanın içine çekemeyen iktidarlar bu toplulukları kendi yerlerini sağlamlaştırmak adına "öteki" olarak konumlayarak toplum dışına itmektedir. İktidarlar kendilerine karşı muhalif görüşte olanları düşman olarak göstermekte ve bu düşmanlar her dönemde değişmektedir. Bunu topluma yaymanın en temel aracı da medyadır ve iktidarlar da bu anlamda medyayı her dönemde ve her koşulda denetim altında almayı istemişlerdir. Toplum bütünlük kaygısı içinde düşman olarak gösterilen ötekilerle fikren uğraşırken iktidarlar da bu süreçte kendilerine yöneltilecek olan başkaldırıları, çatlak sesleri ve tehditleri de kısmen de olsa önlemiş olmaktadır. Toplumdaki dengelerin merkezi bu anlamda medya olarak görülmektedir.

Medya nesnel gerçekliği göstermez, "medyanın objektifliği 'kâğıt üzerinde'dir, gerçekte mevcut değildir". (Herman, Chomsky, 2006, s. 406) Medya egemen sınıfın ideolojik aygıtıdır; "güç manivelalarının bir devlet bürokrasinin elinde bulunduğu ülkelerde, çoğu zaman resmi sansür yoluyla tamamlanan medya üzerine tekelci

denetim, medyanın egemen bir seçkinler grubunun çıkarlarına hizmet ettiğini açıkça ortaya koymaktadır". (Herman, Chomsky, 2006:81)

Bu açıdan bakıldığında temelleri tamamen ekonomiye dayanan medya-sermaye ve iktidar ilişkileri ortaya çıkmaktadır. Yıllar içerisinde bütünleşen bu yapılarda, çıkarları çerçevesinde karşılıklı yaptırımlar uygulanmakta; arka planda ise halkın yalansız, eksiksiz ve tarafsız haber alma hakkı görmezden gelinmektedir. Medyada ticarileşme ve holdingleşme bu yapının temelini oluştururken bu durum, iktidar-ekonomi ilişkileri çerçevesinde basın özgürlüğünün önünde güçlü bir engel olarak durmaktadır. Haber ve gerçeği birbirinden uzaklaştıran, haberde tarafsızlık savını boşluğa düşüren, medyayı halkın değil siyasetin ve sermayenin gözcüsü ve dördüncü gücü hale getiren sermaye-siyaset-medya entegrasyonu, tekelleşme sürecinde ciddi ölçüde güçlenmektedir. Medya-iktidar arasındaki ilişkiler, iktidarın basına bakış açısını gösterirken, medyanın da kendi içindeki duruşunu göstermektedir. Holdinglerin kendi aralarındaki çatışmaları kamuoyuna yansımakta ve beraberinde medyaya olan güvenin azalmasına neden olmaktadır. Böylece medya da temel işlevlerinden uzaklaşmaktadır. (y.y., "Günümüzde Medya-Sermaye-İktidar İlişkileri", 2015:s.y.)

> "İktidarların medyayı denetim altında tutmak için uyguladıkları ceza-ödül mekanizmaları her dönemde var olmuş ve savunuculuk da bu mekanizmaların bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu anlamda, medyanın iktidar yanlısı yayın yapması, yeni bir durum olmayıp medya-iktidar ilişkilerinin genel özellikleriyle ilgili olmasına karşın savunuculuğun niteliklerini dönemin kendine özgü koşulları ve dinamikleri belirlemektedir. Türkiye'de de farklı dönemlerin siyasal özelliklerine bağlı olarak basın-iktidar ilişkileri biçimlenmiş ve medyanın iktidar yanlısı yayın yapması özünde değişmese de dönemsel özelliklerin farklılığı nedeniyle her dönem farklı isimlerle anılan ilişki biçimleri olarak ortaya çıkmıştır. Döneme göre, "besleme basın", "naylon basın", "bir kısım medya", "örtülü basın", "yandaş medya" gibi nitelemelerin gönderme yaptığı medya-iktidar ilişkilerinde savunuculuğun işleyiş biçimi farklılaşmaktadır. Basına ilişkin bu nitelemeler aynı zamanda hükümetin kullandığı kontrol mekanizmalarına da gönderme yapmakta ve farklı kontrol mekanizmalarının farklı ilişki biçimleri yarattığını göstermektedir." (Uzun, 2014:130)

Egemen iktidarın ve ideolojinin en önemli silahı medyadır ve medyanın günümüzde en önemli özelliklerinden biri de hem patronun ideolojisini yansıtmak hem de güçlünün yanında olmaktır. Bu açıdan bakıldığında iktidar ve medya birbirinden ayrılmaz iki parça olarak ortaya çıkmaktadır.

İktidarı elinde bulunduranların medyayı kontrol altında tutma isteği yeni bir durum olmadığı gibi bazı medya gruplarının da güçlünün yanında yer alma isteği yeni bir durum değildir. Uygulanan ceza-ödül yönteminin de hangisi olacağına yaşanan olayların sonucunda yine iktidar karar vermektedir. Günümüz Türkiye'sinde medyanın yaşadığı en büyük sorunların başında özgürce haber yazamama gelirken uygulanan sansürlerle medya kontrol altında tutulurken halkın da haber alma hakkı engellenmektedir. Yapılan sansürlerin provokasyonu önlemek amacıyla yapıldığı söylense de aslında geri planda iktidarın karşısına çıkacak muhalif görüşleri engellemek yatmaktadır ve muhalif görüşlere sahip bireyler ya da gruplar özellikle son dönemde medyanın da katkılarıyla olumsuzlanarak öteki olarak konumlandırılmaktadır.

Shoemaker ve Reese, medyanın temel işlevlerinden birisinin bir kültürdeki sınırları korumak olduğunu ifade ederken toplumsal çıkarları bütünleştirebilmek için bazı görüş ve değerler kabul edilebilirlik sınırları içinde kabul edilirken, diğerinin meşru olmayanlar biçiminde tanımlanması zorunludur, şeklinde ifade etmektedirler. (Shoemaker, Reese, 2014:100-101) Buradan hareketle 'şuuruna varılmış biz'ler kurgulayan ideoloji, medya metinleri aracığıyla meşrulaştırılır, 'biz' ve 'öteki' tanımları sağlamlaştırılır. (Yanıkkaya, 2009:20)

Türkiye bazında bakıldığında 'Ben' ve 'Öteki' arasındaki kutuplaşmaların her geçen gün arttığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. Söylemsel ve eylemsel olarak tavırlardaki sertlik, nefret ve şiddet kendini hergün başka bir olay çerçevesinde güncelleştirmektedir. Yukarıdaki bölümlerde de bahsedildiği üzere Türkiye'de pek çok topluluk öteki konumundadır ve çeşitli nedenlerle ötekileştirmeye maruz kalmaktadır.

'Ben' kendi kimliğini inşa edebilmek adına bir 'öteki' yaratmak zorundadır ve bu 'öteki' ben için her zaman daha aşağıda konumlandırılmaktadır. Türkiye'nin de dini, ahlaki, etnik kimliği düşünüldüğü zaman Ermeniler, Aleviler, Rumlar, Kürtler,

Homoseksüeller ve daha sayılabilecek pek çok topluluk öteki olarak konumlandırılmaktadır. Toplumsal kabul aralıklarının dışında tutulan bu topluluklar neredeyse her dönemde dışlanmış, çeşitli eleştiri ve şiddette maruz kalmıştır. Kendini normal ve olağan sayan 'ben' kimliği de aslında 'ben' tarafından anormal ve olağan olmayan olarak kodlanan 'öteki' için bir 'öteki' konumundadır.

Bülent Somay'a göre bu durumun psikanalizde bir cevabı bulunmaktadır. Somay'a göre, herkes uygar bir varlığa dönüşürken birey içindeki şiddet, cinsel arzu gibi 'uygarlığa iyi gelmeyen şeyleri' bastırmaktadır. Birey bu dürtülerle yaşayamayacağı için kendine bir öteki bularak bu durumu dışarıya yansıtmaktadır. Bu, cinsel bir öteki olabileceği gibi, sınıfsal veya ırksal bir öteki de olabilir. Mesela Amerika'da çok uzun süre şöyle bir inanç vardı; 'bütün zenciler pis kokar'. Neden? Evet, 18. yüzyılda böyleydi. Köleydiler ve yıkanamıyorlardı. Ama hala bu inanç var. Birey kendindeki eksikliği itiraf edemeyeceği için bir öteki bulup bunu ona yansıtmaktadır. Aynı şey kadınlara da yapılıyor yüzyıllardır. Kadın nedir; şeytandır, aldatır, üç kağıtçıdır, hınzırdır. Bunları söyleyen aynı erkek şunları da söylüyor; kadının aklı ermez, kadın geri zekalıdır, kadın aptaldır. Peki o kadar aptalsa nasıl o kadar hınzır, üç kağıtçı olabiliyor! İşte, erkekler kendi problemlerini kadınlara yansıtıyor. (Somay, 2004:s.y)

Türkiye'de hala farklı din, farklı etnik grup, farklı cinsel kimliklere sahip bireylerin bir arada tam ve huzurlu yaşamanın olgunluğuna erişemediğini söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. Toplum henüz kendi içerisindeki çelişkileri aşamamışken ve her fırsatta kendinden olmayanı şiddet ve nefretle ötekileştirirken hatta toplum yaşadığı bu çelişkilerin farkında bile değilken medya da bu bilinç(sizlik) düzeyinden faydalanarak bireylerin zihinde bir öteki oluşturmasına kaynaklık etmektedir.

> "Türkiye'de ana akım medyanın aktardığı "biz"lik tanımı temelde toplumda ekonomik ve siyasal olarak baskın olanın ideolojisi tarafından biçimlendirilmektedir, buna göre; biz, Türk'üz, Müslümanız (hatta sünniyiz), heteroseksüeliz, erkeğiz, geleneklerimize bağlıyız, evlilik kurumunu kutsal sayarız, muhafazakarız, laikiz, halkçıyız ya da tersinden düşünülürse azınlık, Hıristiyan, alevi, eşcinsel, kadın, bekar, ilerici, komünist ve buna her gün medya

> tarafından üretilen içerikle eklenerek olumsuzlanan herhangi bir "öteki" değiliz. Bugünün koşulları içinde, ana akım medya tarafından dolayımlanan ve baskın ideolojik söylemler tarafından onaylanan öteki tanımı bunları kapsamaktadır. Başka koşullar altında, başka değişkenler ve etkenlerle değişen iktidar dengeleri kendi öteki'lerini yaratır: "Atatürk'le beraber, İslam'la unutturulmaya çalışıldığı söylenen bir Türklük biz bilincinin kurgulanmak istendiğini biliyoruz: Türklerin tarihin yeniden yazılması, dilde öztürkçeleşme hareketi vs. Bu sefer de Osmanlı-İslami kökenlerimiz, bizliğimiz bastırılıyor deniyor. Bu tipte bir 'biz'lik şuuru, bizlik tarihi kurgulanıyor. Birinin bizi diğerlerinin ötekileri. Kanımca ideolojik olarak ciddi bir biçimde bölünmüş bir toplumda yaşıyoruz." (Yanıkkaya, 2009:24-25)

Türkiye'de senelerdir varlığını sürdüren bu ayrım günümüzde daha da şiddetlenerek devam etmektedir. 'Biz' ve 'Öteki' ayrımının belirginleştiği, tarafların birbirini keskin tavırlarla dışladığı, sözlü müdahalelerin yerini şiddetin ve apaçık nefretin aldığı görülmektedir. Siyasi ve toplumsal iktidarların kendi ideolojileri çerçevesinde verdiği mücadele toplumun bölünerek yaşamasına neden olmaktadır. Bu durumun en güçlü silahı ve görünen yüzü olarak da medya, metinleriyle ve verdiği mesajlarla da bu kutuplaşmaları arttırmaktadır denilebilmektedir. Medya aynı zamanda ötekine karşı duyulan korkunun oluşumunun da başında gelmektedir. Sık sık yinelenen düşman, Ermeni, Alevi, sapık, hırsız, kadın, homoseksüel ibareleriyle bu ve benzeri grupları sert ifadelerle eleştirerek toplumun algısına bu grupların dışlanması gerektiği fikrini aşılamaktadır. Medya toplumun düzenini bozan gruplar olarak kodlandırdığı bu grupları korkulması gereken düşmanlar olarak göstermektedir. Özellikle haber dilinin yanlı olması, eksik ve yanlış bilgilendirmeler yaparak ve bunları da sık sık yineleyerek düşüncelerini meşrulaştırma yoluna girmektedir.

Medya fobik unsurları her gün yeniden ürettiği anlamlarla dolayımlamaktadır. Fobinin oluşmasında düşüncenin önemi üstünde duran Paul Denis, "sıkıntıyı doğuran doğrudan doğruya dışa vurumun kendisi değil, bu durumun insanda uyandırdığı izlenimdir" (Denis, 2007:8) şeklinde ifade etmektedir. Medya da bu bağlamda fobinin dışavurumundan önce yarattığı fobik unsurun insan zihnindeki izlenimini şekillendirmektedir ve dolayısıyla dışavurumun da bir nevi nedeni olmaktadır.

Sahibinin sesi olan medyanın yarattığı ideolojik söylemlerle ötekine karşı yaratılan bu fobinin temelinde bireyin kendini güvende hissetmesi durumu yatmaktadır. Tehdit altında olduğunu hisseden birey bu fobik unsurlarla kendini bir mücadele içinde bulmaktadır ve medya bunun sonucunda yarattığı unsurlar üzerinde bir haklılık imgesi yaratmaktadır. Türkiye'de ötekiler bu bağlamda fobinin, şiddetin, nefretin nesnesi konumundadır.

"Medyada ötekilerin temsil ediliş ve yer alış biçimlerine bakıldığında bir tür özensizlikmiş, gözden kaçıveren ayrıntılarmış, dikkatten kaçmış hissi veren, ancak son derece farkında olunarak kodlanan görüntüsel göstergeler öteki'ni biz'in bakışları önünde savunmasız bırakmaktadır." …

… Gürbilek, Türkiye'de medya temsillerinin ve görüntülerinin çoğunda politik mesajlar bulunmaktadır, şeklinde ifade etmektedir. "Bir sindirme politikası, bir tehdit havası, devletle kafa tutanı bekleyen tehlikeyi önceden sezdirmeye yönelik alaturka bir ibret hikayesi, 'yoldan saparsanız sonunuz böyle olur' mesajı, bir 'Türk polisi yakalar' havası var" diye açıklamaktadır. Bu temsiller üzerinden yapılan saptama, medyada öteki'ne dair görselliğin kurgulanmasıdır. Ötekileri, belirli karelerin, belirli bağlamların içine hapsederek kontrol altında tutmak, ötekinin toplumdaki algılanışını biçimlendirmek ya da etkilemek, ötekinden duyulan korkuyu hafifletir ve var olan durumu sağlamlaştırır. (Yanıkkaya, 2009:26)

"Yakın tarihimizde Türkiye'de yaşanan birçok suikastın ve linç girişiminin ardında; medya aracılığıyla yaygınlaşan ayrımcı tahrikin, nefret söyleminin ve hedef göstermelerin yer aldığı söylenebilir". (Sezgin, 2012:14)

Türkiye medyası ideolojik olarak milliyetçi bir söyleme sahiptir demek yanlış ifade olmayacaktır.

Medyada kullanılan milliyetçi dil, ideolojik bir yaklaşımın göstergesidir ve "dildeki milliyetçiliğin özünde iletişim, hatta kültür sorunları değil, iktidar, statü, politika ve ideoloji sorunları yatar. "Yanlış bilinç" üretme konusunda uzmanlaşmış gazeteci ve televizyoncular "yaşam"ı ve "gerçek"i kurgulamakta ve bu işlenmiş ham maddeyi topluma sunmaktadır. Medya ırkçı bir nefret söylemiyle "öteki"ne karşı olan eylemleri kışkırtmaktadır. Medyanın haberleri işleyişine yönelik bir propaganda yaklaşımı, ülkedeki önemli iktidar odaklarının çıkarlarına hizmet etmekte ilkesi

uyarınca, haberlerin sistematik ve siyasi bir kutuplaşmanın konusu haline geleceğini öngörür. Bunun, kutuplaşmaya dayalı hikâye seçimlerine, haberlerin kapsam ve niteliklerine bakılarak gözlenebilmesi gerekmektedir. (Herman, Chomsky, 2006:120)

Türkiye'deki duruma bakıldığında durumun pekte iyi olmadığı görülmektedir. Türk ırkı haricinde genelde ülke içinde barınan tüm ırkların "öteki"leştirilmesinin yanı sıra en şiddetli ayrım Türk-Kürt ayrımı arasında görülmektedir. "Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur" sözü de bu anlatılanları kanıtlar niteliktedir. Egemen ırk olan Türklük üstün kılınarak Kürt'ler ötekileştirilmekte ve net bir biçimde toplumsal düzeni bozan düşmanlar olarak gösterilmektedir.

Türkiye'de genel olarak Kürtlerin, Ermenilerin, Çerkezlerin, Rumların, Süryanilerin vd. "öteki" konumunda olduğundan bahsedilmişti ve bu topluluklar tarihsel izlek içerisinde Türkleştirilmek istenmişlerdir. Ancak asimile olmak istemeyen topluluklar kendi içlerinde kendi kültürlerini korumaya devam etmişlerdir ve bu düzen içerisinde bu asimilasyonu kabul etmeyip ses çıkaran gruplar her zaman düşman olarak ilan edilmişlerdir. Kuşkusuz bu yaftalamada medyanın rolü yadsınamaz. Medya günümüzde ne konuşulacağını değil ama ne hakkında konuşulacağına karar veren, gündemi belirleyen bunu da siyasi iktidarın istediği şekilde belirleyen bir ideolojik aygıt olarak bu etnosentrik ötekileştirmenin bu kadar kutuplaşmasında baş rol oynamaktadır.

Hatırlanabilecek haber başlıkları bu durumu örnekler niteliktedir. Bunlardan bazıları; 'Ermeni Dölü', 'Korkak Yahudi', 'Pis Kürtler', 'Küstah Rum'a Haddini Bildirdi', 'Sapık Yunanlıya Baskın', 'Hrant Uslanmadı' vb. nefret içerikli haberler Türk medyasının kışkırtıcı bir söyleme sahip olduğunu göstermektedir. Bunun yanında milliyetçi bir söyleme sahip olduğunu söylemekte yanlış olmayacaktır çünkü yukarıdaki örneklere bakıldığında Türkiye'deki azınlık kalan gruplar olduğu görülmektedir.

Türkiye'de milliyetçi ve ırkçı söylemin nefret içerikli olması beraberinde nefret suçunu da getirmektedir ve medya da nefret suçunu kışkırtmaktadır. Köşe yazarlarının Türklüğü övüp diğer ırklar üzerinden göz dağı veren yazıları, haber manşetlerinin tehdit içerikli olması veya hakaret içermesi bireyleri kışkırtmakta ve hırsını alamayan bireylerde bu nefret suçunu işlemektedir.

Burada üzerinde önemle durulacak en önemli konulardan birisi de dini ötekileştirmenin medya boyutudur. Medyanın kamuoyu üzerindeki etkisi tartışmasız çok büyüktür ve medyanın bilgilendirme, farkındalık yaratma-eğitim, toplumsallaştırma, eğlendirme, kamuoyu oluşturma-gündem belirleme gibi işlevleri varken medya günümüzde bu işlevlerinin dışına çıkarak algı yönetiminin satışını yapmaktadır. Medyanın piyasa ekonomisi ritüeline göre hareket ettiği ve toplumda bıraktığı etkinin yönlendirme, kullanma, parçalama gibi eylemlere yönelik olduğu söylenebilmektedir. Bazı toplumlarda bireyler medyanın etkisindedir ve bu toplumlarda onaylanan görüşleri belirleyen yine medyadır. Yaşamımızın her alanında yönlendirici ve yönetici bir etkisi olan medyada kullanılan dil bireylerin olaylar karşısındaki bakış açısının oluşmasında veya değişmesinde fazlaca etkili olmaktadır. Medyada kullanılan dilin nefret içerikli olması, toplumda aşağılama, önyargı vb. söylemlerin yaygınlaşmasına ve bu durumun kanıksanarak doğal hale gelmesine ve beraberinde ayrımcılığa, farklılıklara ve öteki'leştirmeye neden olmaktadır.

Medya toplumsal anlamda egemen ideolojinin her gün yeniden üretildiği ve hegemonyanın sağlamlaştırıldığı bir mecra olarak önemli bir görevi yerine getirmektedir. Medya egemenlerin "öteki"ne karşı kullandığı en önemli baskı araçlarından biridir. (İnceoğlu, Çoban, 2014:8)

31 Ağustos-8 Eylül 2001 yılında Güney Afrika-Durban'da gerçekleşen ırkçılık, ayrımcılık, yabancı düşmanlığı ve diğer hoşgörüsüzlükler üzerine yapılan 3. Dünya Toplantısı'nın sonunda yayınlanan Durban Bildirgesi'nin bazı maddelerinde dini ötekileştirmenin arttığına dikkat çekilmiştir.

Bildirgenin 61. Maddesi'nde, dünyanın çeşitli bölgelerinde anti semizm ve İslamofobi de artış olmasının yanı sıra Yahudi, Müslüman ve Arap topluluklarına karşı ayrımcı fikirlere dayanan ırkçılık ve şiddet hareketlerinin ortaya çıktığı belirtilmiştir. (y.y, Durban Bildirgesi, 2001:12)

> "11 Eylül olaylarının akabinde ABD ve Avrupa toplumlarında iyiden iyiye görünürlük kazanan İslamkarşıtlığı (İslamophobia) ile ayrımcılığın 21. yüzyılda da insanlığın geleceğine yönelik tehditlerin en önemlilerinden biri olmaya devam ettiği açıklık kazanmıştır. Türkiye'de nefret söylemi, nefret suçuna doğru evrilmektedir. Çünkü hedef alınan grup şeytanlaştırılarak,

> toplumun diğer grup ve bireylerine düşman olarak gösterilmekte, dolayısıyla bunların yok edilmesine yol açan toplumsal iklimi oluşturmaktadır". (Binark, 2010:23-24)

Günümüzde medyanın halk üzerindeki etkisi düşünüldüğünde haber dili, köşe yazarlarının yazısı, sinema ve diziler ve de kitle iletişim araçlarının ürettiği diğer ürünlerle verilmek istenen ideolojik mesajlar önü arkası düşünülmeden verilmektedir. Hassas nokta denilen konulardan biri olan din konusun da bu söylemler içerisinde yer almakta olduğu ve gün geçtikçe de ayrılıkların mesafesini biraz daha arttırdığı görülmektedir. ABD ve Avrupa ülkeleri açısından Türkler nasıl ötekiyse ve nasıl sert bir tutumla karşılaşıyorsa Türkiye'de de ötekilere karşı takınılan tutum bir o kadar sert ve saldırgan bir tutum içindedir. Bu tutumun oluşmasında da kuşkusuz medyanın rolü vardır. Medyanın taraflı ve egemen ideoloji yanlısı tüm ötekileri hedef gösteren, aşağılayan, küçümseyen, nefret uyandıran söylemleri veren yayınları da bunun en net örneklerinden biridir.

Bunların dışında kadınlar ve eşcinseller de medya tarafından hedef gösterilmektedir.

Homofobik önyargı ve tutumların temelinde toplumsal yargı ve kalıplar vardır. Medya ise bireyin toplumsallaşma sürecinde temelleri atılan homofobinin en önemli destekçisi olmaktadır. Bu nedenle, öncelikle yapılması gereken, homofobinin kaynağının araştırılması ve çözüm yöntemlerinin kaynağa yönelik üretilmesidir. Bu bağlamda, özellikle iktidar erklerine görev düşmektedir. Ancak Türkiye'de homofobik söylemlerin iktidardan başladığını söylemek çok yanlış bir ifade olmayacaktır. Nitekim dönemin AKP Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf'ın "Eşcinsellik hastalıktır, tedavi edilmelidir." şeklindeki ifadesi toplumun eşcinselliğe bakışını belirlemesi veya değiştirmesi açısından anlamlıdır. (Bildirici, http://www.hurriyet.com.tr/escinsellik-hastalik-tedavi-edilmeli-14031207 07.03.2010) (Vardal, 2015:143-144)

Homofobi Türk toplumunun geneline hakimdir ve yeni medyada homofobik nefret söylemi kullanıcılar tarafından her gün yeniden üretilebilmektedir. Cinsiyet değiştiren Rüzgâr Erkoçlar adına Twitter'da açılan hashtag ve Türkiye'de blog kültürüne örnek teşkil eden Ekşisözlük'te aynı başlık altında yapılan yorumlar,

kullanıcılar tarafından üretilen nefret söylemine örnek teşkil etmektedir. Bununla birlikte sosyal medyada, toplumsal alandan dışlanan LGBT bireylerinin de kapalı gruplar kurarak kendi aralarında paylaşımlar yaptıkları görülmektedir. (Vardal, 2015:144)

Sosyal medya haberlerin ya da bildirimlerin daha hızlı yayılmasını sağlayarak her bireyin ya da her grubun kendini ifade ettiği bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal medya kimi zaman nefret içerikli olan bu egemen söylemleri dolaşıma sokarak karşı tarafa vermek istediği mesajı anında verebilmektedir. Geleneksel medyada da şiddet ve nefret içerikli söylemlerin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Haber başlıklarında yapılan ayrımcılık içeren söylemler üstü kapalı da olsa söylemleri ve suçları meşrulaştırmaktadır. "Gay cinayeti", "Lezbiyen Kadın, Kadınlar Tuvaletine Alınmadı", "Kocasını Öldüren Adanalı", "Sınır Ötesi Töre Cinayeti", "Şort Giyen Kıza Uçan Tekme" vb. haberler şiddete, cinsel eğilime vurgu yaparak üstü kapalı olarak durumu normalmiş gibi aksettirmeye çalışmaktadır. Türkiye medyası açısından, ideolojinin her gün yeniden üretildiği ve egemenlerin "öteki"ne karşı kullandığı en önemli baskı araçlarından biri olan medyada dolaşıma giren bu tür başlıklar, kutuplaşmayı arttırmakta ve söylemlerin, suçların önünü açabilmektedir.

Bu fobik temsiller ışığında asıl hedef ötekilerin konumlandırılışını sağlamaktır. Fobik temsillerle asıl olarak bireyin duygu ve düşünceleri, algıları, zaafları hedef alınmaktadır. Medya, sık sık kullandığı fobik unsurlarla öteki'ni belirlediği gibi her gün yeniden dolayımlayarak öteki'ni biz'e karşı bir korku unsuru olarak kullanmaktadır. Öteki kötüdür, toplum huzurunu bozan bir düşman görevi görmektedir. Öteki biz'den değişiktir, farklıdır. Bu sebeple öteki her zaman korkunun, kaygının, nefretin ve şiddetin nesnesi olarak konumlandırılandır. Medya araçlarının gerek kendi sahibinin ideolojisi gerekse siyasi iktidarın ideolojisi nedeniyle sunduğu bu metinler temelde bireyi korkularına hapsederek düşünmekten alıkoymaktadır. Sorgulamayan, düşünmeyen, araştırmayan, olanı verildiği gibi alan ve karşılarında mutlaka mücadele edilmesi gereken bir öteki yaratılan toplumun farkındalığı gün geçtikçe azaltılmakta ve kendi fikirlerini istemsiz olarak dolaylı veya doğrudan medya iktidarına bırakmış durumdadır.

3. BÖLÜM: TÜRK MEDYASININ HABER BAŞLIKLARINDA FOBİK TEMSİLLER ÜZERİNDEN ÖTEKİLEŞTİRME ÖRNEKLERİNİN OKUNMASI

3.1 Araştırmanın Problemi

Türkiye medyası özellikle son yıllarda kendi içinde bölünmüş olup tarafsızlık ilkesinden ödün vererek taraflı bir pencereden haberlerini gerek geleneksel medyadan gerekse yeni medyadan vermektedir. Medya, okuyucuya bu mecralardan haberler verirken kendi siyasi, milli veya dini kimliğine yakın bulduğu olayları ve aktörleri savunmaktadır. Medya karşıt durumda olanları ise ya görmezden gelmekte ya da karşıt durumda olanların olumsuz yanlarını ortaya çıkararak ötekileştirmektedir. Amaçlı örneklem olarak alınan 18-22 Temmuz, 8-9 Ağustos 2016 tarihleri arasında incelenecek ve fobik temsil unsuru ön plana çıkan ötekileştirici ifadeler seçilerek verilecektir. Aynı zamanda seçilen bu haber başlıklarında fobik temsillerin ötekileştirici ifadeleriyle basının içinde bulunduğu durumu meşrulaştırmaya çalışmaları ve manipülatif eylemler göz önüne alınarak analiz etmek araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

3.2 Araştırmanın Amaç ve Önemi

Türk medyası, öteki, ötekileştirme konularında Türkiye'de çok fazla çalışma yapılmıştır. Son yıllarda bu literatüre yeni çalışmalarda eklenmektedir. Ancak salt fobik temsil üzerine yeteri kadar çalışma yapılmamıştır ya da bu konuya çeşitli kaynaklarda kısmi olarak değinilmiştir.

Bu çalışma ötekiler üzerinden fobik temsil nosyonu kullanılarak üretilen haber başlıkları üzerine kurulmuştur. Öteki kimdir ve ötekiler neler beklemektedir? Toplumun ötekilere bakış açısı nedir? Ötekiler üzerine uygulanan politikalar ya da yaptırımlar nelerdir? Ötekine uygulanan şiddet ve nefretin temelinde ne yatmaktadır? Medyanın ötekileri ifade ederken kullandığı temsiller nelerdir? gibi sorular tartışılmaktadır. Haber başıkları ve fotoğraf gibi unsurlar egemen söylemi temsil etme şekli olarak ortaya çıkmaktadır. Bu suretle haber başlıkları ve fotoğraf gibi unsurlar egemen görüşün en yüksek ölçüde psikolojik şiddet uyguladığı, net

göstermeden kullanılan temsillerle ideolojik görüşü bir noktada odaklayıp olayı meşru kıldığı ifadeler barındırmaktadır.

Türk medyasının korku ve nefreti temsil edecek şekilde haber başlıklarına yansıyan ideolojilerinin her gün yeniden üretilişinin sorgulanması çalışmanın amacını belirlemektedir.

3.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada Türkiye'nin fobik temsil bağlamında ötekileştirme pratiğinin belirli örnekler çerçevesinde gösterilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle çalışmanın amaçlı örneklem kısmında 3 ulusal (Milliyet, Evrensel, Yeni Devir) ve 1 yerel (Görünüm Gazetesi) olmak üzere farklı tandanslı ve farklı sosyal sınıflara hitap eden gazetelerden Suriyeli vatandaşlara yapılan linç girişimlerinin yer aldığı haber başlıkları örneklem olmak üzere seçilmiştir. Çalışmada 18-22 Temmuz ve 8-9 Ağustos 2016 tarihleri arasındaki süreçte Ankara, Konya, İzmir ve Kırklareli'de Suriyelilere yönelik gerçekleştirilmiş olan fobik ötekileştirme unsurları incelenmiştir.

Türkiye'ye yasal veya yasadışı yollarla gelen binlerce Suriyeli, medyanın kamuoyu yaratma gücüyle birlikte halk tarafından toplumsal olaylarla bağdaştırılmış ve bunun neticesinde sözsel ve eylemsel şiddetin hedefinde kalmıştır. Sosyo-ekonomik, etnik ve kültürel ayrımlara bağlı olarak ülkenin "persona non grata"sı Suriyeliler, Ocak 2016 ayından itibaren araştırma kapsamına alınan tarihlere kadar ülkeyi etkileyen yaklaşık 11 tane bombalı saldırının ardından da artan tepkilerin hedefi haline gelmiştir. Bununla beraber örneklem tarihlerinden kısa bir süre önce gerçekleşen 15 Temmuz darbe girişimi de Türk halkının kendi içinde birlik ve bütünlük sağlamasına ve farklı etnik grupları ötekileştirmesine neden olmuştur. Dönemin konjonktürü gereği içerden ve dışardan gelebilecek her türlü tehdide, ülke bütünlüğünü bozacak toplumsal olaylara karşı birlik ve beraberlik içinde direniş gösteren halk, kendine seçtiği "öteki"yi Suriyeli vatandaşlar üzerinden kurgulamıştır. Böylelikle bugün Türkiye'nin yeni öteki'leri olan Suriyelilere uygulanan ötekileştirme tutumları ve ardında yatan motivasyon, çalışma kapsamına alınan tarihler ve gazete örnekleri üzerinden gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda Suriyeliler çalışmanın sınırlılığı kapsamına alınmıştır. Bunun nedeni ise;

Suriye'de çıkan savaşla beraber orada zor durumda kalan vatandaşlardan üç milyondan fazla Suriyeli; Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak gibi komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Bu ülkeler içinde de Türkiye bu süreçte giriş yapmak isteyen Suriyelilerin hepsini kabul etmiş ve giriş yapmak isteyen vatandaşlara 'Geçici Koruma Statüsü' vermiştir. Bu statü, 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. BM (Birleşmiş Milletler)'nin Mayıs 2015 sonu rakamlarına göre çeşitli ülkelere dağılmış toplam 3,980,623 kayıtlı Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Bunlardan 1,7 milyondan fazlası Türkiye'ye sığınmıştır. (Altundeğer, Yılmaz, 2016:294) Bu sayıların kayıtlı rakamları ifade ettiği düşünüldüğünde Mayıs 2015'ten bu tarihe kadar da resmi sayısı bilinmemekle beraber Türkiye'ye gelmeye devam eden Suriyeli vatandaşların da olduğu bilinmektedir.

Suriyeli ilk mülteci kafilesi, Türkiye'ye 29 Nisan 2011 tarihinde giriş yapmıştır. Bu tarihten 2 yıl sonra ülke, sayısı 21'e ulaşan mülteci kamplarında ve kamp dışında yaşayan sayısı binleri aşkın Suriyelilere ev sahipliği yapar hale gelmiştir. Bununla beraber bu sayı gittikçe artış göstermektedir. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) eliyle Türk hükümeti ve Türk halkı, Suriyelilere sığınma imkanı sağlarken, krizi olabildiğince yönetmeye çalışmaktadır. Ancak sonu gelmeyen çatışmalar giderek yoğunlaşırken devletin ve toplumun kaynakları daralmakta ve ülkenin misafirlik sınırları sorgulanmaya başlanmıştır. Suriye içinde kötüleşen durum, Türkiye'nin hem ülkedeki mülteci meselesini idare etme hem de Suriye'ye yönelik yönelik insani yardım akışının devamını sağlama kapasitesi üzerine büyük bir baskı oluşturmaktadır. (Dinçer, Federici, Ferris,vd. 2013:7)

> "Suriyelilerin hukuki statüsü konusunda hem resmi makamlar nezdinde hem de medyada farklı kavramlar kullanılmakta ve bu kavram kargaşası da bu kişilere hangi hakların tanınacağı noktasında tereddütlere yol açmaktadır. Türkiye'deki Suriyelilerin yüzde 53'ünden fazlası 18 yaş altındaki çocuk ve gençlerden, yüzde 75'inden fazlası ise özel koruma ihtiyacı içinde bulunan çocuk

> ve kadınlardan oluşmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'de 3,5 yılda doğan Suriyeli bebek sayısının 60 bini aştığı tahmin edilmektedir. Türkiye ilk etapta kısa süreli olacağı öngörülen bu geçici durum için gerekli acil tedbirleri almış, yetkililer tarafından "misafir" olarak tanımlanan Suriyelilerin barınak, yiyecek, hijyen gibi temel ihtiyaçları sağlanmıştır". (Kaya, Yılmaz Eren, 2014:10)

Sayıları gittikçe artan ve hakları, statüleri net çizgilerle belirlenmeyen Suriyelilerin durumu Türkiye'de eğitim, sağlık, hukuk, dış politika, iş imkânı, ekonomi, kültürde oluşan pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir.

Suriyelilerin yaşadığı pek çok probleminin kökünde Türkçe'yi bilmemeleri yer almaktadır. Bu durum ülkede iş bulma konusunda sıkıntı yaratırken haklarını öğrenmeleri konusunda da bir engel oluşturmaktadır. Suriyelilerin Türkçe'yi bilmemeleri, eğitim seviyelerinin düşük olması, Türkiye'de yaşayan yerli halk tarafından istenmiyor olmaları gibi sebeplerle çalışma izni olmadan kayıt dışı çalışan çok sayıda Suriyeli olduğu herkesçe bilinen bir gerçektir. Özellikle bazı işverenler için Suriyeli sığınmacıların varlığı "ucuz işgücü" bakımından bir avantaj olarak görülmüştür. (Güven, 2016:2-3)

Savaş nedeniyle Suriyeliler yakıt, tıbbi malzeme, su, elektrik, yiyecek, barınma gibi temel gereksinimlere ulaşamayarak açlık, hastalık ve yoksulluk içerisinde yaşamaya çalışmaktadır. Yerleştikleri bazı bölgelerde iş gücünün düşük olması, yetersiz sağlık kuruluşları, yetersiz ve dengesiz beslenme koşulları, sağlık sigortalarının olmaması, sosyal ve psikolojik stres gibi faktörler Suriyelilerin sağlık sorunlarını olumsuz etkilerken toplumun da sağlığını olumsuz etkilemektedir. (Korkmaz, 2014:1)

Bunlara ek olarak Suriyelilerin Türklerden farklı olan dil, kültür, yaşam tarzları, etnik ve mezhepsel ayrılıkları toplumsal uyumu zorlaştırmaktadır. Suriyelilerde çok eşlilik durumunun daha yaygın olması yerel halk arasına da yayılmakta ve bunun sonucunda boşanmalar artmaktadır. Çarpık kentleşme artmaktadır. Demografik yapıda değişim ortaya çıkmaktadır. Suriyelilerin yaşam şartlarının zorluğu ve eğitim seviyelerinin düşük olması suç oranlarındaki artış da dâhil bazı sosyal sorunlara uygun ortam hazırlamaktadır. Yerel halk iş fırsatlarının ellerinden alındığına inanmakta ve Suriyelilerin asayişi bozduğu yönünde bir söylem

oluşturmaktadır. Sınıra yakın alanlarda yaşayan halkın en büyük kaygılardan biri kendilerini terör saldırılarına açık hissetmeleridir. (Orhan, 2015:7-9)

Türkiye 2016 yılı içerisinde zorlu bir süreçten geçti ve bu sürecin etkilerini hala hisseder konumdadır. Sene içerisinde yaşanan yaklaşık 27 bombalı saldırı (y.y., aljazeera, 2016:s.y.) ve bir darbe girişimi halkın can güvenliğinden ve ülkenin birlik ve bütünlüğünün zedeleneceğinden sürekli tedirgin olma durumunu doğurdu. Bu süreçte korkan ve kendince önlem almaya çalışan halk ülkedeki Suriyelileri kendine yeni "öteki" olarak seçti. Sınırlardan bir şekilde geçerken ülkeye bombalı saldırı yapmak isteyenlerin de onlarla beraber geçtiğini savunan halk Suriyelilerin neredeyse hepsine şüpheli gözüyle baktı. Bu süreçlerde Suriyeliler can güvenliğinin tehdit altında olduğunu düşünen halk tarafından çeşitli nedenlerle "öteki"leştirme edimlerine maruz bırakıldılar ve bu durum hala devam etmektedir.

Türkiye'de yaşanan toplumsal sorunlar, aksaklıklar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları tarafından Suriyelilere mal edilerek, Suriyeliler ayrımcılık, nefret, şiddet gibi unsurların hedefinde yer aldı ve hala da almaktadır. Tüm bunların akabinde Suriyeli vatandaşlara Türkiye Cumhuriyeti kimliğine sahip olma hakkı verilmesi de tepkilerin artmasına sebep oldu denilebilmektedir. Ülke de işsizlik oranının artması, ev kiralama veya satın alma fiyatlarının faiş fiyatlara ulaşması, ekonominin bozulması, Türk askerinin Suriye'de savaşa katılırken Suriyeli vatandaşların Türkiye'de kalması gibi nedenler de Suriyelilere mal edilerek Suriyeliler yer yer sözsel ve eylemsel şiddete maruz bırakılmaktadır. Tüm bu toplumsal ve siyasi aksaklıklar, iktidarın uyguladığı politikalar ve medyanın söylemleri halkı Suriyeli vatandaşlara karşı kışkırtmaktadır.

> Görüntülü ve yazılı haberlerde Suriyeli mülteci imajının nasıl aktarıldığı toplumdaki bakış açısına yön verebilmektedir. Suriyelileri konu edinen haber bültenlerinde, manşet haberlerde ve köşe yazılarında sığınmacıların korkulacak, karanlık kimseler olarak sunulması veya polis operasyonları bağlamında habere dönüştürülmesi; ekonomide yaşanan anlık durağanlıkların ve işsizlik rakamlarındaki görece artışların Suriyeli mültecilerle bağ kurularak medyada konu edilmesi, toplumsal alanda farklı neticeleri olabilecek bir atmosferin önünü açacak niteliktedir. Medya, bir taraftan kamusal görevi olan aktarıcı işlevini

yerine getirirken böylesi hassas konularda nefret dilini pekiştirmektedir. (Çağlar, Özkır, 2014:488)

3.4 Araştırmanın Yöntemi

Haber çözümlemesi sırasında eleştirel söylem çözümlemesi alanında önemli isimlerden biri olan Teun A. Van Dijk'in söylem analizi metodu, haber başlıkları, alt başlıklar, haber girişleri, spotlar, fotoğraflar, ardalan bağlam ilişkisi gibi bölümlerin analiz edilmesini gerektirdiğinden, haberlerin yapısı içerisindeki ideolojik verilerin ortaya çıkarılması açısından daha uygun olduğu için tercih edilmiştir. Araştırma kapsamına sadece haber başlıkları alındığından Van Dijk'ın makro önermeler başlığı altında ikiye ayırdığı tematik ve şematik yapıdan sadece tematik yapı baz alınarak analizler gerçekleştirilmiştir. Van Dijk eleştirel söylem analiziyle sadece medya söylemini değil bu söylemlerin altındaki ideolojilerin, güç ilişkilerinin, kimliklerin, kültürlerin nasıl dilsel betimlere çevirdiği ile de ilgilenmektedir. Bu nedenle çalışma kapsamında örneklem olarak seçilen gazete başlıklarını sistematik bir şekilde irdeleyebilmek açısından eleştirel söylem analizi modelinden tematik yapı çözümlemesi yapılması uygun görülmüştür. Çalışma kapsamında sadece haber başlıkları inceleneceğinden haber, ana olayın sunumu, bağlam ilişkisi ve sonuç gibi bölümleri içerisinde barındıran şematik yapı çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.5 Söylem Kavramı

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre "1. Söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz, 2. Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade, 3. Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez." (TDK, söylem) gibi anlamlara gelen söylem teriminin kökeni Latincedir ve "discurrere" veya "discursus" sözcüklerinden gelmektedir. Kelime çeşitli sözlüklerde farklı anlama gelmektedir; insanların birbiriyle karşılıklı konuşması, bilgi alışverişinde bulunması, yazışması sohbet etmesi bunlardan bazılarıdır. Terimin nutuk, söylev, hutbe gibi karşılıkları da bulunmaktadır. (Özdemir, 2001:109)

"Prof. Dr. Hüseyin Bal'ın tanımına göre söylem, söyleme eyleminin bir sonucu olarak ortaya çıkan dilsel ifadenin sözlü veya yazılı halidir. Söyleyen (kaynak), söylenen şeyi (mesaj) belli bir kanal ile alıcı (veya alıcılara) ulaştırmak üzere kodlar

ve bu kodlama biçimi içinde yaşadığı kültüre, sosyalleştiği toplumsal gruplara, sınıf konumuna, eğitimine, mesleğine vb. bağlı olarak değişir." (Bilge, 2015:100)

Birden fazla tanımı bulunan söylem, dil ile ifade etmenin sözlü veya yazılı hali olarak da tanımlanabilmektedir. Söylem iletimi gönderenin vermek istediği mesajı herhangi bir kaynak yardımıyla belli kodlar ile hedeflediği bireye ya da kitleye ve hedefin içerdiği sınıfa, sosyo-ekonomik duruma yani kısaca barındırdığı özelliklere göre değişmektedir.

Edibe Sözen'e göre ise söylem, felsefe ve gündelik hayatı yakınlaştıran, Batılı bir felsefenin ürünü aynı zamanda basit olarak kullanılan dil ve pratiğidir. Sözen'e göre hiçbir temele dayanmayan ya da dayandırılamaz bir şeydir. Söylem dilbilimin geleneksel öğeleri olan cümle, paragraf, metin, vs ile sınırlı değildir. Söylem bir meta-eylem olarak sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi sosyal hayatın diğer yönleriyle de ilişkilidir. Bir dil pratiği olmakla birlikte söylem, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreç/lerdir. (Sözen, 2014:17-18) Söylem denilince akla ilk olarak dilbilim öğeleri gelmesine rağmen söylem kavramı dilbilimin geleneksel öğeleriyle sınırlı değildir. Sosyal hayatında hemen her alanıyla ilişkisi olan söylem güçler dengesi ve bunların yer değişmesiyle de dile dökülen süreçler olarak ortaya çıkmaktadır.

Lacan ise söylem ile düşünmeyi aynı şey olarak görür ve söylemin bir anlama aynı zamanda konuşmanın da karakterini verdiğini belirtir. Lacan'a göre özne ve dil ancak, ötekiler referans alınırsa açıklanabilecek konulardır. Kişilikleri, benlikleri yaratan söylemlerdir. Ona göre eğer özne, söylemin ürünü olarak ele alınırsa, söylem analizini özne-özne ilişkileri temelinde gerçekleştirmek gerekir. Eğer bir söylemi açıklamak ve anlamak isteniyorsa, yapılması gereken semboller, simgeler dünyasına nüfuz etmektir. (Özdemir, 2001:111) Düşünüleni ifade etmek bir söylem edimidir ve söylem Lacan'ın da belirttiği gibi konuşmanın karakterini belirlemektedir. Özne ve dili anlamak ötekiler üzerinden geçmektedir. Söylemi oluştururken kullanılan ifadeler karakteri, kişiliği, benliği, kimliği yaratmaktadır ve söylemi söküme uğratmak içinde semboller ve simgeleri çözümlemek gerekmektedir.

Eagleton'a göre söylem, belli etkiler üretmek için belli insanlar arasında dilin kullanımıyken Foucault'a göre, söylem üretimi her konuda belli sayıdaki süreçlere göre kontrol edilmekte, seçilmekte, örgütlenmekte ve dağıtılmaktadır. Söylemin rolü söylemin gücünü ve tehlikesini önlemek, şans olaylarına ayak uydurmak ve düşündürücü ve güçlü materyalliğinden sakınmaktır. (Erdoğan, Alemdar 2002:351)

> Foucault'un "Collège de France" da yaptığı "Söylemin Düzeni" adlı açılış konuşması söyleme ilişkin görüşlerinin özeti niteliğinde düşünülebilmektedir. "Bugün yapmak zorunda olduğum konuşmada ve burada belki de yıllar boyunca yapmak zorunda kalacağım konuşmalarda, hiç kimseye sezdirmeden eriyip gitmeyi dilerdim. Söze başlamaktansa sözün beni sarıp sarmalaması ve beni her türlü olası başlangıcın çok ötelerine taşımasını isterdim. Konuşacağım sırada, kimliği bulunmayan bir sesin benden epey önce söze başlamış olduğunu fark edivermek ne hoş olurdu: O zaman sözcükleri bağlamak, cümleyi sürdürmek, sanki bir an için askıda tutarak bana işaret etmişçesine yarattığı boşlukların arasına hiç kimsenin fazlaca dikkatini çekmeksizin yerleşivermek yeterdi bana. Böylece başlangıç olmayacaktı ve söylemin kendisinden kaynaklandığı kişi olacak yerde, onun uzayıp gidişinin rastlantısallığında zayıf bir boşluk, olası eriyişindeki bitiş noktası olacaktım. Benim arkamda (çok önceden söze başlamış, söyleyeceğim şeyleri önceden söylemiş) bir sesin şöyle demesini isterdim: "sürdürmek gerek, ben sürdüremiyorum, sürdürmek gerek, sözcükler olduğu sürece onları söylemek gerek, beni buluncaya, beni söyleyinceye dek, onları söylemek gerek – tuhaf çaba, tuhaf hata, sürdürmek gerek, belki de çoktan oldu, belki de çoktan söylediler bana söyleyeceklerini, belki beni öykümün eşiğine dek, öyküme açılan kapının eşiğine dek taşıdılar, eğer kapı açılırsa şaşardım" (Demir Güneş, 2013:56)

Söylem, dil içinde kodlanan toplumsal kökenli bir ideolojidir. Eleştirel söylem analisti Van Dijk, toplumda zihinsel denetimi sağlamak için söylemi denetlemek ya da bizzat üretmek gerektiğini ifade etmektedir. Ancak söylemin, sübjektif ve psikolojik olan "bağlam" (kimin söylediği, ne tür bir niyet ile söylediği, ne duruma kime söylediği vs.) içinde varlık gösterdiğinin de altını çizer. Medyanın ürettiği her şey var olan egemen söylemlerin bir ürünü olarak, egemen ideolojinin "biz"lik tanımı üzerinden, söylem ve ideoloji ikilisini de yanına katarak, olumsuz, alaycı ifadeler, küfür, hakaret, aşağılama kullanarak ötekileştirdiği grupları kamuoyu

güvenliğini tehdit edici "potansiyel risk ve tehdit saçan öcüler" gibi sunarak, toplumdaki "öteki"ne karşı önyargıları ve nefret suçlarını kışkırtır. Dini ayrımcılığı, milliyetçiliği veya ırkçılığı yeniden üreten medya, özellikle kriz ve çatışma dönemlerinde nefret'i "öteki"lere yöneltir, "cinnet" ve "linç" atmosferi yaratır.

Bunun doğal sonucu olarak da bu atmosfer meşru ve doğal olarak içselleştirilir. (İnceoğlu, Sözeri, 2012:23-24) İktidar elbette sadece baskı ve denetim yolunu kullanmamaktır. İdeolojilerini devam ettirebilmek adına söylemin gücünden de yararlanmaktadır.

> Söylem bir iletinin tüm boyutlarını, sadece iletinin içeriğini değil, onu dile getireni (kim söylüyor), otoritesini (neye dayanarak), dinleyiciyi (kime söylüyor?) ve amacını (söyleyenler söyledikleri ile neyi başarmak istiyor) kapsar. Söylem belirli bir zaman dilimi içinde belli insan grupları arasında olan ve diğer insan grupları ile ilişkili olarak geliştirilen fikirleri, ifadeleri ve bilgileri içerir. İktidarın uygulanması böyle bir bilginin kullanımına içkindir. Söylem, konuşma ve sohbette dâhil olmak üzere tüm iletişim biçimlerini kuşatır. Bununla birlikte sohbet ve konuşma münhasır söze dökülen önermelerle sınırlı değildir, günlük uygulamalar içinde sosyal dünyayı görme, sınıflandırma ve ona tepki verme yollarını da içerir. (Çelik, Ekşi, 2008:100)

Sonuç olarak söylemin söyleyiş, ifade gibi anlamlarından çok daha fazlasını ifade eden bir kavram olarak, tek bir tanıma sığdırılamayan ancak üzerinden geliştirilen analizlerle de incelendiğinde sosyal hayatın her alanına nüfuz ettiği görülebilmektedir. Bireyleri, kitleleri, iktidarları, medyayı anlayabilmek, analiz edebilmek için ürettikleri söylemlerin algılanabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda söylemi anlayabilmek adına bazı analiz yöntemleri geliştirilmiştir ve bu çalışmada da haber başlıkları incelenirken bu sözü edilen yöntemlerden yararlanılacaktır.

3.5.1 Eleştirel Söylem Analizi

Söylem analizi, sosyal hayata dair bir bakış açısı olup söylemler üzerinde sistemli düşüncenin izah ediliş şeklinin incelenmesi olarak ifadelendirilebilmektedir. Çok çeşitli bir kavramı ifade eden söylemin, metin üzerinde semantik ve sentaktik olmak üzere iki dilsel çözümleme yöntemiyle analiz edilmesini ifade etmektedir. Bu

analiz yöntemiyle metinlerin içlerine yerleştirilmiş olan ideolojik unsurları ortaya çıkarmak, metindeki ifadelerin yapısı ve alt-üst anlamlarıyla inşa etmeye çalıştığı bağlar ortaya çıkarılarak medyanın dilini analiz etmek hedeflenmektedir.
Eleştirel söylem analizi birincil olarak söylemin analitik araştırmasının bir türüdür. Sosyal güç tacizi, baskınlık ve eşitsizliklerin yürürlüğe konmasının yollarını araştırmaktadır. Daha çok sosyal ve politik bağlamda anlamak, ortaya çıkarmak ve nihayetinde toplumsal eşitsizliğe direnmeyi amaçlamaklamaktadır. (Dijk, 2001:352)

Eleştirel söylem analizi, bakmak ve görmek arasındaki farkın "bilimsel yöntemleştirilmesi" olarak düşünülebilecek bir yöntem olup, haber dilinin içerisine yerleştirilen ve kolayca görünemeyecek ideolojik unsurların dilsel yapılarını dilbilim yöntemlerinden faydalanarak sistemli bir şekilde açıklamayı amaçlamaktadır. (Doruk, 2013:114)

Söylem analizi en basit anlatımı ile dilin incelenmesidir. Ancak bu inceleme ifade edilen dilsel öğelerin basit bir incelenmesi olmayıp ifadelerin/söze dökülenlerin sözdizimsel ve semantik sınırlarının ötesine gitmeyi ve bu ötede yatan anlam ve içeriği incelemeyi gerektirmektedir. (Çelik, Ekşi, 2008:105) Dolayısıyla söylem analizi, metnin dilsel sınırlarının ötesine geçen bir analizle, kurucu öğelerin maksadını çözümlemeye yönelik bir yapısökümü çalışmasıdır ve yazarın ya da eldeki metni oluşturanın niyetini ortaya koymaya çalıştığı için bu açıdan bakıldığında söylem analizi bir anlamda 'anlam'ın çeşitliliğini ve değişkenliğini araştıran ileri düzey hermeneutik ve sosyal göstergebilim olarak görülebilir. (Bilge, 2015:103)

Buradan hareketle eleştirel söylem analizi dar anlamda dilin incelenmesi, geniş anlamda ise sözdizimsel sınırların ötesinde bu sözlerin altında yatan alt ve üst anlamları açıklamaya yönelik analizdir. Metnin görünenin ötesindeki anlamlarını ortaya çıkarabildiği gibi metnin yazarının da ideolojik görüşlerini ortaya çıkarmaktadır.

> "İnsanların birbirleriyle fikir ve görüşlerini paylaşmak üzere kullandıkları dillerin anlam taşıyıcıları olan kelimelerin mana sınırları keskin çizgilerle belirlenmiş değildir. Bu yüzden bir metni okurken yan yana gelmiş kelimelerden oluşan cümlelerin ne ifade ettikleri yalnızca bu kelimelerin tek tek sözlük anlamlarına bakılarak tespit edilemez. Çünkü dil ve elbette dilin temel yapısı

> olan cümle, en az kendisini kuran kişi kadar yaşamakta ve en küçük yapısal birimlerine ayrıldığında dahi salt gramer kurallarınca tespit edilemeyecek bir şekilde kendisini ortaya koyan söylemin ruhunu taşımaktadır. İşte cümlenin bu ruhunu tespit edebilmenin yolu söylem analizi ile cümleyi incelemektir. Çünkü bu ruh, dilin sadece sözlük çalışmalarıyla değil, kelimelerin kültürde ne anlama geldiği, cümlenin kim tarafından ve kime kurulduğu, hangi konuda susulup hangi konuda konuşulduğuna kadar birtakım ayrıntılar sorgulanmadan görülemez. Çünkü ifadeler yalnızca asıl anlamlarıyla karşımıza çıkmazlar, her kelime çoklu yan anlamlara açılımlar yapar. Umberto Eco'nun Açık Yapıt kitabında verdiği bir örnekte olduğu gibi 'O adam Basra'dan geliyor' cümlesinin bir Ortadoğulu ile Avrupalıda yapacağı etki aynı değildir. Eco buradan şu sonuca varır; '...ileti, düz anlamların çok ötesinde uzanarak bir dizi yan anlamlara açılmaktadır.'" (Bilge, 2015:103)

Bireylerin fikir ve görüşlerini aktarırken kullandığı kelimelerin anlamları keskin sınırlarla belirlenmiş değildir. Kullanılan kelimeler ve bu kelimelerin oluşturduğu cümlelere tek tek bakılarak bir anlam çıkarmak oldukça zordur. Bireylerin kullandıkları kelimeler veya cümleler söylemin ruhunu yansıtmaktadır. Eleştirel söylem analizi de bu noktada kullanılmaktadır. Söylemi üretenin kültürü, inanışları, değer yargıları, ne anlatmak istediği ve kime anlatmak istediği, hangi konulara tepki verip hangileri karşısında sustuğu veya görmezden geldiği gibi durumlar sormadan sorgulamadan anlaşılamaz. Bir haber metninde veya söylemi oluşturan herhangi bir cümlede kullanılan kelimelerin pek çok yan anlamı bulunmaktadır ve eleştirel söylem analizi de anlatılanın altındaki yan anlamlara dikkat çekerek verilmek istenen asıl ideolojik mesajı ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır.

Fairclough ve Wodak'ın Critical Discourse Analysis adlı makalede belirledikleri üzere, eleştirel söylem analizinin özellikleri şunlardır:

- Eleştirel söylem analizi sosyal problemleri ele almaktadır.
- Güç ilişkileri söylemseldir.
- Söylem, toplum ve kültürü oluşturur.
- Söylem ideolojik olarak çalışır.
- Söylem tarihseldir.
- Metin ve toplum arasındaki bağa arabuluculuk eder.

- Söylem analizi yorumlayıcı ve açıklayıcıdır.
- Söylem sosyal eylemin bir şeklidir. (Dijk, 1998:2)

Bu özellikleri kısaca açıklamak gerekirse;

> "Eleştirel söylem analizi, sosyal süreç ve problemlerin linguistik ve semiyotik görüşlerinin analizidir. Analizin odaklandığı yer, kullanımdaki dil değil, sosyo-kültürel süreçler ve sosyal yapıların linguistik karakteridir. Eleştirel söylem analizi, güç ilişkilerinin bir söylemde nasıl yaşadığı ve nasıl müzareke edildiği meselesidir. Hem 'söylemdeki güç' hem de 'söylem üzerindeki güç'e dinamik terimlerle bakmak verimlidir. Hep spesifik söylem olaylarının 'hemen şimdi'sinde gücün kullanımı, hem de gücün uzun-vadeli biçimlendirme süreçleri ele alınır. Söylem, toplum ve kültürü belirlerken, aynı zamanda toplum ve kültürle belirlenir de. Söylemde ideolojiler, eşitsiz güç ilişkilerini, hakimiyet ve istismar ilişkilerini üreten toplumu tesis ve temsil etmenin tikel yollarıdır. Söylem, bağlam olmadan üretilemez ve bağlam hesaba katılmadan anlaşılamaz. Bağlam daima tarihseldir. Söylem yalnızca şimdiye ve geleceğe atıfta bulunmaz, tarihe de atıfta bulunur, zira dil tarihseldir. Metin ve toplum arasındaki bağ, makro olanla mikro olan arasındaki bağdır. Eleştirel söylem analizi, bir yandan sosyo-kültürel yapılar ve süreçler arasında, öte yandan da metinlerle bağlantılar kurar. Fakat bu bağlantılar öylesine komplekstir ki, hiçbir zaman doğrudan görülemez, daha ziyade, söylem aracılığıyla anlaşılabilir. Eleştirel okuma, bir sistematik metodoloji ve bağlamın mükemmel bir biçimde araştırılmasına ihtiyaç duyar. Metin heterojen ve belirsizdir. Bu sebeple dikkatli okumalara ihtiyaç vardır. Eleştirel söylem analizi, metinleri dökonstrüksiyona tabi tutar." (Sözen, 2014:142)

Fairclough ve Wodak'ın sıraladığı özelliklere bakıldığında eleştirel söylem analizinin ciddi bir çalışma alanı olduğu görülmektedir. Eleştirel söylem analizi sosyal ve politik problemlere odaklanmakta ve görüldüğü üzere doğrudan hayatın içindeki alanları analiz etmeyle uğraşmaktadır. Dolayısıyla, bu kapsamlı ve disiplinlerarası yöntem yalnızca dil ile bağlantılı değildir. Pek çok amaca hizmet eden yöntem, söylemdeki güce ve söylem üzerindeki güce bakmaktadır. Eleştirel söylem analizi, eşitsiz güç ilişkilerini, hakimiyet ilişkilerini temsil eden söylemde ideolojileri ortaya çıkararak metni dil pratiğiyle birlikte dekonstrüksiyona uğratmaktadır.

Sonuç olarak eleştirel söylem analizi, toplumdaki güç eşitsizliklerinin tarafları arasındaki kişi ve kurumların kendi ideolojik fikirlerini nasıl ve kime yansıttıklarını, bu söylemleri nasıl ve ne şekilde ürettiklerini, toplumsal normlara kendi perspektiflerinden nasıl baktıklarını ve söylemlerin yan anlamlarını kapsamlı bir şekilde dilsel anlamda derinlemesine inceleyen bir analiz yöntemidir. Bu dilsel analiz, metni oluşturan kelimelerle tek tek uğraşmaz. Bu kelimelerin asıl anlatmak istediği anlamlarla yani alt ve üst anlamlarla uğraşarak metni dekonstrüksiyona uğratmaktır.

3.5.2 Teun A. Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi

Söylem, ideolojilerin oluşmasında başat etken olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal iktidar söylem tarafından canlandırılmakta ve toplumsal iktidar erkleri tarafından her gün yeniden üretilmektedir. Pek çok alanda kendine araştırma sahası bulan söylem analizi, metinleri oluşturan ifadelerin bireyin veya kitlelerin zihninde oluşturmaya çalıştığı yeni anlamın ne olduğunu incelemektedir. Bu incelemeyi yaparken de kullanılacak yöntemlerden bir tanesi Teun A. Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemidir.

Van Dijk"a göre eleştirel söylem çözümlemesi, *"söylemin kendisinden kaynaklanan ya da sonuçlanan eşitsizlik, haksızlık, güç ve iktidarın kötüye kullanılmasının söylemsel boyutlarıyla"* ilgilenmelidir. İdeolojik söylem çözümlemesinde, metindeki alt ve üst anlamları ortaya çıkartmak, eleştirel söylem analizinin güçlü bir aracı olarak kullanılabilir. Van Dijk, söylemi oluşturan unsurları, söylemin kimi hedef alınarak yapıldığını, söylemin hangi amaçla yapıldığını ve bu yapımın süreçleriyle birlikte ideolojinin yeniden üretiminde oynadığı role ilişkin net bir çözümlemeye gereksinim olduğunu vurgularken, ortaya çıkarttığı modelle bu boşluğu doldurmaktadır. (Doruk, 2013:115)

Söylemin yarattığı olumsuz edimleri yine söylemsel boyutlarla inceleyen Van Dijk, herhangi bir metindeki alt ve üst anlamları ortaya çıkarmak amacıyla eleştirel söylem analizinin güçlü bir araç olarak kullanılabileceğini savunmaktadır. Bir metni analiz ederken kimin, kime, neden, hangi yolla belli ideolojik mesajları vermeye çalıştığı ve bu yaratılan ideolojinin her gün yeniden üretilmesini bir çözümleme

tekniği içerisinde ortaya çıkaran en kapsamlı yaklaşım eleştirel söylem analizi olarak belirtilebilmektedir.

Söylem çözümlemesi araştırmaları genel olarak televizyondaki ve basındaki haberlerin incelenmesini içermektedir. Her gün karşılaşılan çok sayıdaki haber toplumsal gerçekliği, sosyal ve politik bilgileri, inançları ve değerleri oluşturmaktadır. Bir metnin cümleleri arasında anlam ilişkileri bulunmaktadır. Aynı metin toplam bir anlambilimsel bütünlüğe de sahiptir. Buna, tema ya da konu denmektedir. Konular kavramsal olarak metni özetlemekte ve metindeki en önemli enformasyonu belirli hale getirmektedir. Bu makro yapı haber söyleminde, genel olarak başlıkta ve giriş paragrafında görülebilmektedir…

> … "Van Dijk, iktidar gruplarının medya söyleminin çeşitli dağılım biçimlerini ve buna bağlı olarak da kamusal metnin ve konuşmanın etki biçimlerini de denetleyebildiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, gazeteciler, sanatçılar, yönetmenler ve yazarlar gibi kendi iktidar alanları içindeki söylemler hakkında karar verebilme konusunda görece bir özgürlükleri olan "simgesel seçkinler," söylemin tarzını, başlıklarını ve sunum biçimini belirleyebilmektedirler. Kamusal tartışmanın gündemini belirleyebilen bu "simgesel seçkinler" bir anlamda kamusal bilgiyi, inançları, tutumları, normları, değerleri, ahlakı ve ideolojiyi ürettiklerinden sahip oldukları simgesel iktidar aynı zamanda ideolojik iktidara dönüşebilmektedir. Ancak bu simgesel seçkinler genellikle kamu kuruluşları ya da özel kuruluşların etkisi altına girebildiklerinden, söylem özgürlüğü açısından bazı sınırlamalarla karşılaşabilmektedirler". (y.y, "Teun A. Van Dijk Eleştirel Söylem Çözümlemesi", 2016:s.y)

Haber üretimi ve algılanmasına ilişkin sürecin yanı sıra, temel iletişimsel işlevleri de haberin yapısı üzerinde etkili olmaktadır. Belirli konuların metin içinde ön plana çıkarılması iletilen olayların okuyucular tarafından anlamlandırılma sürecini biçimlendirmektedir. İlke olarak, önemli olarak nitelendirilen haberlere aktarım sırasında öncelik verilmesi, yalnızca haberlerin konusal ve dizgesel yapısını değil, aynı zamanda haberi oluşturan tümceleri ve bu tümceler içindeki öğelerin dizimini de etkilemektedir. Van Dijk, toplumsal iktidarın genellikle dolaylı olduğunu ve bireylerin zihinleri yoluyla işlediğini belirtmekte ve buna örnek olarak da kişilerin

kendi eylemlerini tasarlamak ve gerçekleştirmek için gereksinim duydukları zorunlu enformasyon ya da kanaatleri vermektedir. Van Dijk'e göre, söylem aracılığıyla toplumsal denetimin uygulanmasının en önemli şartı, söylemin denetlenmesi ve söylem üretilmesidir. (y.y, "Teun A. Van Dijk Eleştirel Söylem Çözümlemesi", 2016:s.y)

Van Dijk haber çözümlemesini, sentaktik ve semantik kavramlarıyla ele almaktadır. Sentaktik analiz, cümlelerin gramer yapılarına odaklanırken, semantik çözümleme, söylemin anlamı üzerine odaklanmaktadır. Van Dijk bu analizi, makro ve mikro olmak üzere iki farklı bölüme ayırmaktadır.

Söylem analizinin yapılacağı haber metninin makro yapıları tematik ve şematik olarak iki çözümleme ile ortaya çıkmaktadır. Başlıklar, haber girişleri, spotlar ya da haberin ilk cümlesi tematik yapı çözümlemesinde incelenmektedir. Dolayısıyla haberin ana fikrini veren bu yapılarda enformasyon eksiltimi, kurgulama ve genelleştirme gibi süreçlerde okuyucuların ideolojik bir görüşe çekilip çekilmediği incelenmektedir. Haberin destekleyicisi olan fotoğraflarda makro yapılar dâhilinde tematik yapı çözümlemesi içinde yer almaktadır. Çünkü fotoğraf aracılığıyla da haber yönlendirilebilmekte, olumlanması ya da olumsuzlanması istenilen gruplara yönelik medyanın söyleme bağlı tavrı fotoğraflar aracılığıyla da gerçekleşebilmektedir. (Bilge, 2015:106)

Makro yapılardan bir diğeri olan şematik yapı ise durum ve yorum adı altında iki farklı bölümde incelenmektedir. Durum bölümünde haber, ana olayın sunumu, sonuçlar, ardalan ve bağlam bilgisi çerçevesinde değerlendirilmektedir. (Doruk, 2013:120) Ana olayın sunumu ve sonuçlarla arasında kurulan bağlantı toplum üzerinde yaratılmak istenen etkinin ve söylemin ortaya koymaya çalıştığı anlamın inşa yoludur. Ana olayın sunumu sırasında kullanılan olumlu kodlar olaya konu olan herhangi bir birey ya da olayı izleyici/dinleyici/okuyucu kitlenin zihninde de olumlamaktadır. Ancak kullanılan olumsuz kodlar da olumlamanın tam tersine failleri toplum gözünde marjinalleştirebilmektedir. Dijk'e göre şematik yapı altında incelenen ardalan bilgisi 'olayların sosyal ve politik yönüdür, yapısal ve tarihseldir.' Aynı şekilde eylemin ya da olgunun bağlamı ve haber kaynakları ile olay taraflarının değerlendirmeleri de şematik yapı incelemesi dahilindedir. (Bilge, 2015:106)

Söylem analizinin yapılacağı haber metninin mikro yapı çözümlemesinde; sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik çözümlemeleri yapılmaktadır. Sentaktik çözümlemede cümlelerin basit/karmaşık, aktif/pasif yapılarına bakılarak bir analiz yapılmaktadır. Haber metninde kullanılan sözcükler de ideolojik yapılanmanın anlaşılması açısından mikro yapı içinde analiz edilmektedir. Sözcük seçimlerine bakılarak sosyal aktörler hakkındaki temel inanç ve ideolojiler ortaya konmaktadır. Bölgesel uyum olarak adlandırılan çözümlemede ise haber metninde ardı ardına gelen cümleler arasında oluşturulmaya çalışılan nedensel, işlevsel ve referansal ilişkiler ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. (Doruk, 2013:115)

"Van Dijk'in daha çok medya metinlerinin yapılarını açıklamaya çalışan eleştirel söylem analizi yöntemi de medya söyleminin gerisindeki toplumsal yapının (güç ilişkileri, değerler, ideolojiler ve kimlikler) nasıl dilsel kurgulara dönüştüğü ile ilgilenmektedir". (Solak, 2011:3) Bu nedenle çalışma kapsamında gazete haber başlıklarını sistemli bir şekilde inceleyebilmek için Teun A. Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi modelinden amaca uygun olarak tematik yapı çözümlemesi kullanılmıştır.

3.5.3 Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi

Söylemin altında yatan ideolojik mesajları dilbilimi baz alarak ortaya çıkarmaya çalışan eleştirel söylem analizi yönteminin en önemli temsilcilerinden bir diğeri de Normal Fairclough'tır. Fairclough geliştirdiği bu metotla dil, iktidar ve ideoloji arasındaki bağlantıyı ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

Fairclough'ın anlayışına göre "…söylem mücadele alanıdır." Çünkü söylem toplumsal mücadele ile şekillenmektedir. Toplumsal dönüşüm ve şekilleniş, söylemle olur ve söylemi doğurur. Van Dijk'ın aksine "Fairclough yaklaşımını söylem olarak dilin kavramsallaştırılmasını merkeze alarak, eleştirel dilbilim üzerine kurmuş ve haber üzerine yoğunlaşmamıştır. (Bilge, 2015:107)

Fairclough söylemde iç içe geçmiş üç boyutun (metin boyutu, söylemsel pratik boyutu ve toplumsal pratik boyutu) bulunduğunu belirtmektedir:

> "Eleştirel söylem analizi inceleme bulguları temelde '*nasıl'* sorusunu yanıtlamaya yöneliktir. Örneğin kadınların ve erkeklerin nasıl konuştuğu, ağız ve lehçe farklılıkları açısından ses- ya da sözcük-birimsel seçimlerin nasıl olduğu, konuşma özelliklerinin toplumda nasıl dağılım gösterdiği, resmiyet dereceleri ve dil kullanım ilişkisi, iletişimin nasıl yapılandırıldığı gibi. Dilbilimcilerin bu alana en önemli katkısı, çağımızdaki toplumsal ve politik olguları dilbilim açısından mercek altına almalarıdır. Konuşan (speaker) dilin (a) dünyayı algılama biçimini yansıtan *düşünsel* (ideational), (b) toplumsal ilişkileri sağlayan *kişiler arası* (interpersonal) ve (c) dilbilgisel kurallara göre birimleri bağlantılayarak daha geniş metinlerin kurulmasını sağlayan *metinsel* (textual) işlevleriyle zihnindeki anlamsal oluşumları aktarır. Söylemde izlenen sözcük ya da sözdizimsel yapılar rastlantısal değil, bu yapıların ardında yatan ideolojileri yansıtan seçimlerdir. Bu modele dayanarak yapılan bir ESÇ'de sözdizimsel yapının ideolojik işlevi *geçişlilik* (transitivity), *kiplik* (modality) ve *konu yapılanması* (thematic construction) açılarından ele alınır. Bu süreçlere bağlı olarak tümcede tanımlanan katılımcılar, bu katılımcıların birbirlerine göre eyleme kılıcı ya da eylemden etkilenen durumları, eylemleri ne tür yer ve zaman ilişkileri içinde gerçekleştirdikleri, anlamın ilgili olarak da ideolojinin ve güç ilişkilerinin yorumlanmasında açıklayıcı olabilirler". (Büyükkantarcıoğlu, t.y.)

Fairclough'un söylem çözümlemesinde metni toplumsalla birleştirmek adına,

i) Metnin özelliklerinin yanında,

ii) Metnin üretimi, tüketimi, dağıtımına ve

iii) Genel sosyokültürel özelliklerine de

Değinilir ki, bunlar eleştirel söylem çözümlemesinin üç boyutunu oluşturur. Bu üç boyutun her biri çözümlemedeki üç safhaya denk düşmektedir;

i) Metnin biçimsel özelliklerinin incelendiği betimleme safhası,

ii) Metin ve toplumsal etkileşim ilişkisinin incelendiği yorumlama safhası,

iii) Etkileşim ve sosyal bağlam ilişkisinin incelendiği, metin üretim ve yorumlama sürecinin toplumsal belirlenimine ve toplumsal etkilerine bakıldığı açıklama safhasıdır. (Yüksel, 2014:37-38)

Bu açıdan bakıldığı zaman Fairclough'ın eleştirel söylem analizi söylemin sosyal yönüne ve toplumsal etkilerine ağırlık vermektedir. Metindeki sözcüklerin anlamlarının ötesine geçerek verilmek istenen asıl mesajları ortaya çıkarmak ve cümlelerin yapısı incelenerek alt ve üst anlamları ortaya çıkarma amacı taşımaktadır.

Fairclough söylemin daha çok toplumsal ve sosyal yönüne ağırlık verdiğinden çalışmanın analiz bölümünde haber başlıklarını daha sistematik inceleyebilmek için ve toplumsal yapının dilsel kurgularını saptayabilmek adına Fairclough'ın eleştirel söylem analizi metodu bu çalışmanın analiz bölümünde kullanılmamıştır.

3.6 Haber Metinlerinin Analizi

18-22 Temmuz, 8-9 Ağustos 2016 tarihleri arasında Ankara Önder Mahallesi, Konya Selçuklu İlçesi, İzmir Bornova İlçesi ve Kırklareli Lüleburgaz İlçesi'nde (bölgelerde) yaşayan halkın Suriyelilere yönelik linç girişimlerini içeren haberlerin çözümlenmesi için verilen tarih aralıkları esas alınarak 4 amaçlı haber örneği taranmıştır.

Yapılan haber taramasında; 18 Temmuz 2016 Milliyet Gazetesi, 22 Temmuz 2016 Yeni Devir Gazetesi, 08 Ağustos 2016 Evrensel Gazetesi ve 09 Ağustos 2016 Görünüm Gazetesi tarafından konuyla ilgili yayınlanan 1'er haber saptanmıştır.

Haberlerin gazetelerde yer aldığı sayfalar incelendiğinde, Milliyet Gazetesi 24., Yeni Devir Gazetesi 7., Evrensel Gazetesi 2., ve Görünüm Gazetesi de 5. sayfada yer vermiştir. Gazetelerin mizanpajları incelendiğinde, Görünüm Gazetesi habere sol alt köşede küçük bir yer ayırırken, örneklem olarak seçilen diğer tüm haberlere bulunduğu sayfalarda geniş yer verildiği saptanmıştır.

Suriyeli mültecilerin dükkânlarına saldırı

Ankara'da sosyal medyada örgütlenen bir grup önceki gece Önder Mahallesi'ne baskın düzenledi. Suriyelilere ait iş yerlerine saldıran grup, bazı iş yerlerini ateşe verdi

ÜNAL ÇAM Ankara

Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı Ankara'nın Altındağ ilçesi Önder Mahallesi'nde geçtiğimiz hafta sigara isteme yüzünden çıkan kavgada mahallede yaşayan bir gencin Suriyeliler tarafından bıçaklandığı iddia edilmişti. Ardından da Suriyeli bir genç bıçaklanmıştı. Bu olay sonrası bıçaklanan gencin intikamını alacaklarını söyleyen bir grup sosyal medya üzerinden örgütlenerek Cumartesi günü saat 19.00'da mahallenin girişinde bulunan Alemdağ Parkı'nda buluşmak için sözleşti.

Cuma akşamı başlayan darbe girişiminin ardından, olağanüstü önlemler nedeniyle gerçekleşmesi beklenmeyen bu etkinlik için mahalle girişinde toplanan grup, Suriyelilerin dükkânlarının bulunduğu caddeye doğru hareket etti. Grup burada Suriyelilere ait dükkânlara taş ve sopalarla saldırdı. Bazı dükkânları da ateşe verdi. Polis, günler öncesinden tarih ve saat verilerek gerçekleştirilen eyleme müdahale etmede yetersiz kalırken birçok dükkânın yağmalandığı öğrenildi.

'Güvence istiyoruz'

Yaşanan olay sonrası Milliyet'e konuşan Önder Mahallesi Muhtarı Bayram Uğurlu, gerçekleşen saldırının sosyal medya üzerinden toplanan bir grup tarafından gerçekleştirildiğini, saldırganların mahallede yaşayan halkla alakasının olmadığını belirtti. Uğurlu, saldırıda Suriyelilere ait 50 dükkânın kullanılamaz hale geldiğini söyledi.

Bir buçuk yıl önce mahalleye taşınan Suriyeli sığınmacı Asım Halil, saldırılara rağmen Suriyelilerin çok sakin kaldığını belirterek, "Ancak bizler yetkili birisinin gelip bizlere 'Bu olayı yapanları araştıracağız, cezalandıracağız' demesini bekliyoruz. Suriyeliler şunu merak ediyor. Bu saldırılar devam mı edecek yoksa durdurulacak mı?" diye konuştu. Şuan için Suriyeli esnafın dükkânlarını açamadığını belirten Halil, "Dükkânlarında sağlam kalan mallarını kurtarmanın derdindeler. Yeni saldırıların olacağından korkuyoruz" dedi.

'Polis göz yumdu'

Suriye'den gelerek 3 yıl önce Önder Mahallesi'ne yerleşen Amir Mansur ise olaya müdahale için gelen polisin saldırganlara göz yumduğunu iddia etti. Karakola gittikleri zaman kendilerine kötü davranıldığını söyleyen Mansur, "Hüseyin Gazi Polis Karakolu'nda bize kötü davranıyorlar. İfade vermek istiyoruz bize, 'Siz Suriyeliler buraya geldiniz, burada Türkler gibi davranacağınızı zannediyorsunuz, gidin' diyorlar. Burada kimse hakkını savunamıyor. Bizde herkes gibi yaşamak istiyoruz. Aramızda kötü olanlar elbette vardır. Beş parmağın beşi bir değil" diye konuştu.

Mahallede yan yana bulunan iki dükkândan Suriyelinin dükkânına saldırılırken Türk esnafın dükkânına dokunmadığını belirten Mansur, "Dükkânlar yağmalandı, yakıldı ve evlerin pencerelerine taşlar atıldı. 'Bir dahaki sefere evlerinize geleceğiz' diye tehdit ettiler. Daha önce mahalleye gelip dükkânlarınızı başınıza yıkacağız dediklerinde dediklerini yaptılar. Bir daha gelmeyeceklerinin garantisi yok" dedi.

Fotoğraf 1: Milliyet Gazetesi 18 Temmuz 2016 (24. Sayfa)

Konya'da Suriyeliler evinde linç edilmek istendi

Konya'da 16 yaşındaki İ.Ö., iddiaya göre yan bakma nedeniyle tartıştığı Suriye uyruklu 17 yaşındaki C.E.H. tarafından karnından bıçaklandı. Olayın ardından İ.Ö.'nün yakınları ve mahalleli, C.E.H.'nin saklandığı arkabasının evine taşla saldırıp, kapıyı kırıp içeri girerek evdeki aileyi ve C.E.H.'yi linç etmek istedi. Polisin olay yerine erken gelmesiyle aile, öfkeli kalabalığın elinden kurtarıldı.

OLAY, önçeki gün saat 21.30 sıralarında merkez Selçuklu ilçesi Esenler Mahallesi Bağdat Sokak içerisinde meydana geldi. İddiaya göre, parkta oturan İ.Ö. ve Suriyeli C.E.H. arasında yan bakma meseli nedeniyle tartışma çıktı. Tartışmanın büyümesi sonucu C.E.H. yanında taşıdığı bıçağı İ.Ö.nün karnına saplayıp kaçtı. Kanlar içinde kalan İ.Ö. yakınları tarafından yakındaki özel bir hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı. C.H.E. de aynı mahalledeki yakınlarının evine saklandı.

EVİ TAŞLAYIP LİNÇ ETMEK İSTEDİLER

İ.Ö.'nün bıçaklanmasının ardından toplanan yakınları ve mahalleliden oluşan yaklaşık 100 kişi, C.E.H.'nin saklandığı evin önünde toplandı. Evin camlarını taşlayan kalabalık, penceredeki demirleri söktü. Bir grup öfkeli kalabalıkta kapıyı kırıp içeri girdi. C.H.E. ile evdeki aileyi linç etmek istedi. Kısa sürede olay yerine gelen polis, aileyi linç olmaktan kurtardı. Öfkeli kalabalığı güçlüklü evden çıkardı. Ardından evin etrafında güvenlik çemberi oluşturdu.

Şüpheli C.E.H. ile evde bulunan ve aralarında çocuklarında olduğu 11 Suriyeli güvenlik önlemleri altında polis aracına bindirip, polis merkezine götürdü. Uzun süre evin önünde bekleyişini sürdüren kalabalık daha sonra dağıldı. /DHA

Fotoğraf 2: Yeni Devir Gazetesi 22 Temmuz 2016 (7. Sayfa)

Mahalleli linç etti polis sadece izledi

Saldırıdan günler sonra bile aile üyelerinin vücudundaki darp izleri geçmemişti.

Metehan UD
İzmir

İzmir'in Bornova İlçesi'ne bağlı Altındağ Mahallesinde yaşayan Suriyeli aile, iki gün boyunca mahallelinin saldırısına uğradı. Saldırılar polisin gözü önünde olmasına rağmen saldırganların sadece ifadesi alındı. Aile eşyalarını bile alamadan mahalleyi terk etmek zorunda kaldı.

Hükümetin mülteci politikasındaki tutarsızlık ve medyada mültecilerle ilgili çıkan yalan bilgiler Suriyelilere yönelik saldırıları tırmandırmaya devam ediyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın vatandaşlık açıklaması sonrası yaşanan linç girişimlerine bir yenisi de İzmir'in Bornova ilçesinden yaşandı. 1 Ağustos günü çocuk kavgası ile başlayan olaylar mülteci ailenin darp edilerek, evinden ve mahalleden kovulması ile devam etti.

Yaşanan ırkçı saldırıyı ve nefret söylemlerini Halepli Mülteci E. ailesi gazetemize anlattı. Olayın yaşandığı Altındağ Zafer Mahallesi'ne iki ay önce taşındıklarını belirten Anne E. ilk günden itibaren mahalle halkıyla sorunlar yaşadıklarını dile getirdi ve "Sürekli bir kötü davranma vardı. Mahalle çocukları, çocuklarımızın önlerini kesiyorlardı, bakkala gidip bir şey almalarına engel oluyorlardı. Biz ancak yanlarında gidince alabiliyorduk. 1 Ağustos günü çocuklarımız parkta oynarken mahalle çocukları gelmiş, çocuklarımızı dövmüşler. Çocuğum boynundan tırnak izi var. Gittim sadece çocuğu sözlü uyardım, vurmadım" dedi.

'SAÇLARIMI YOLDULAR, GÖMLEĞİMİ PARÇALADILAR'

İlk olarak kendisinin şiddete uğradığını belirtten anne E şöyle devam etti: "Sonra bu çocuk annesine gitmiş 'Suriyeliler bizi dövdü' demiş. Anneye 'biz bir şey yapmadık, uyardık' dedim ama beni dinlemeden küfür etmeye başladılar. Kadınlar ilk olarak beni dövdü. Saçlarımı yoldular, gömleğimi parçaladılar. Sonra bu kadınların eşleri ve arkadaşları geldi, ellerinde sopalarla, bıçaklarla. Gelip camları kırdılar, tehdit ve küfür ettiler. İlk gün böyle geçti. Polis geldi tutanak tuttu, gitti o kadar."

'EV SAHİBİ ARAYIP GELİN PARAYI ALIN DEDİ'

1 Ağustos gecesini yakınlardaki başka bir Suriyeli ailenin yanlarında geçiren E. ailesini ertesi gün ev sahibi aramış. Ev sahibinin 'Gelin iki aylık paranızı alın, eşyalarınızı toplayın gidin. Bunlar sizin hakkınızda iyi şeyler düşünmüyorlar' demesi üzerine evlerine dönen aileyi burada saldırganlar karşılamış.

'POLİSİN GÖZÜ ÖNÜNDE SOPAYLA DÖVDÜLER'

İlk olarak polisi aradığını söyleyen Baba E. ikinci gün yaşananları şöyle anlattı: "Polis geldi ancak bizi polisin gözü önünde sopaya dövdüler. Polis sadece bağırdı, çağırdı o kadar. Birisi polise bile vurdu. Polis kalabalık geldi de ancak bizi mahalleden çıkardılar. İkinci gün yediğimiz dayak ev sahibinin yüzündendi. Parayı vermek istemedi. Onlarla bir oldu beni dövdü. 15 kişilerdi, kimin dövdüğünü bile göremedik. Polis bizi dövenleri de karakola götürdü. Onların da ifadelerini aldılar. Döverken 'Suriyeli köpek', 'Suriyeli eşek' dediler anladığımız kadarıyla."

'İLK GÜN ÇEKİNDİK ŞİKAYETÇİ OLAMADIK'

İlk gün çekindikleri için şikayetçi olmadıklarını belirten Baba E., "Yabancı olduğumuz için şikayetçi olmadık. 'Allahtan bulsun' dedik. Korktuk çocuklara bir şeyler yapar diye. İkinci gün şikayetçi olduk. Ev sahibinden özellikle şikayetçiyiz. Onunla sorunumuz yoktu" diye yaşadıklarını anlattı.

16 FARKLI YERDE DARP İZİ VAR

Yaşanan bu saldırı ise ancak 5 gün sonra açığa çıktı. Baba E., hâlâ yaşadığı darptan dolayı yürümekte zorlanıyor. E'nin, Alsancak Devlet Hastanesi'nde aldığı raporda vücudun 16 yerinde çeşitli morluk ve yara izleri olduğu kayda geçmiş. Aile, olaydan sonra İkiçeşmelikte yaşayan akrabalarının yanlarına yerleştiler. Şimdilik başka bir ev buldular ancak eşyaları yok. Yeniden şiddet görmekten korktukları için mahalleye de gidemiyor.

'MİLLİYETÇİ DUYGULARLA BERABER SALDIRILAR DA ARTTI'

AİLEYE hukuki desteği ise Halkların Köprüsü Derneği sağlayacak. Derneğin gönüllü Avukatı Ayşegül Karpuz, yaşanan saldırıyı "Linç kültürünün önüne geçilmediği ve cezasızlık nedeniyle mültecilere yönelik ırkçı saldırılar gün gün artmakta. Şu anki ortamda milliyetçi duyguların da pohpohlanmış olması, Suriyeli mülteciler için hayatı daha da yaşanılmaz kılıyor. Özellikle, darbe girişimi sonrası Ankara Önder mahallesinde yaşanan saldırı ve daha önce de başka yerlerde şiddet olayları gösteriyor ki sorun daha da büyüyor. Hükümetin vatandaşlık açıklamaları sorunun önüne geçmiyor. Halk bazında ırkçılık ve nefret söylemi gün gün artıyor. Bu ailenin yaşadığı travmada çok büyük. Bu davanın takipçisi olacağız. Faillerinin en ağır cezayı alması için uğraşacağız. Cezasız kalmayacak kimse. Herkes bedelini ödeyecek" diye değerlendirdi.

Fotoğraf 3: Evrensel Gazetesi 08 Ağustos 2016 (2. sayfa)

Hamitabat'ta 21 kaçak yakalandı

Lüleburgaz'a bağlı Hamitabat'ta tır parkında bir minibüsün içerisinde 21 yabancı uyruklu kaçak yakalandı.

Jandarma ekiplerinin 5 Ağustos'ta saat 05:00 sıralarında yaptıkları devriye sırasında C.U.'nun kontrolündeki 34 plakalı bir minibüste 19 Afganistan ve 2 Pakistan uyruklu kaçağı tespit etti.

Araç sürücüsü C.U., Jandarma ekiplerinin kaçakları kontrol altına aldığı sırada çalılık alana kaçarak izini kaybettirdi.

Firar eden C.U.'yu yakalama çalışmalarına başlanırken, yabancı uyruklular Pehlivanköy Geri Gönderme Merkezi'ne teslim edildi.

2 günde 158 kaçak yakalandı

Kırklareli İl Jandarma Komutanlığı'nın sorumluluk alanında 5-7 Ağustos tarihleri arasında 6 olayda toplam 158 yabancı uyruklu kişi yakalandı.

İl Jandarma Komutanlığı ekiplerinin göçmen kaçakçılığı ile mücadele eylem planı çerçevesinde yaptıkları devriye faaliyetlerinde Türkiye-Bulgaristan sınır hattında yasadışı yollarla Bulgaristan'a geçmeye çalışan 66 Afganistan, 55 Suriye, 36 Irak ve 1 Pakistanlı olmak üzere 158 yabancı uyruklu kişi yakalandı.

Yakalanan göçmenlerin tamamı işlemlerinin ardından Pehlivanköy Geri Gönderme Merkezi'ne teslim edildi.

Kıyıköy'de 7 kişi gözaltına alındı

Vize'ye bağlı Kıyıköy'de 15 Temmuz darbe girişimi gecesinde bir araya gelerek darbeyi destekleyici ifadeleri sosyal medyada paylaşan 7 kişi gözaltına alındı.

5 Ağustos tarihinde saat 22:00 sıralarında gelen bir ihbar üzerine harekete geçen Jandarma ekipleri, darbe girişiminin olduğu saatlerde sosyal medyadan darbe girişimini destekleyici ifadeler paylaşan T.Ç., M.Ç., E.S., Y.S., Z.M., M.K.T. ve M.A.K. adlı 7 şüpheliyi gözaltına aldı.

Şüphelilerin evlerinde yapılan aramada cep telefonu, tablet, diz üstü bilgisayar gibi elektronik eşyalara el konuldu.

2 Suriyeli linç edilmek istendi

Kırklareli'de 2 kadını taklp edip taciz ettikleri iddia edilen 2 Suriye vatandaşı mahalleli tarafından kovalanırken girdikleri inşaatta düşerek yaralandı.

6 Ağustos'ta saat 23:30 sıralarında meydana gelen olayda, iddiaya göre H.C. ve R.C., evlerine gittikleri sırada 2 Suriye vatandaşı tarafından takip edilip rahatsız edildiler.

2 kadının takip edildiğini gören mahalleli de Suriye uyruklu 2 kişiyi kovalamaya başladılar.

Terk edilmiş bir inşaatı giren Suriyeliler burada yüksekten düşerek yaralandılar.

Olayla ilgili tanık olarak ifadeleri alınan N.D. ve V.Y. isimli kişiler, kahvede oturdukları sırada bağrışma sesleri üzerine sesin geldiği yere gittiklerinde 2 Suriyelinin mahalleli tarafından kovalandığını gördüklerini, Suriyelilerin kaçarken terk edilmiş binaya girdiğini ve burada yüksekten düştüklerini, kendilerinin de Suriyelilere yardım etmeye çalıştıklarını ve polise haber verdiklerini söylediler.

Yaralı Suriyeliler Kırklareli Devlet Hastanesi'ne kaldırılırken, H.C. ve R.C. 2 Suriyelinin davacı ve şikayetçi oldu.

Kırklareli'de 5 imamdan 3'ü tutuklandı

Kırklareli'de, Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) darbe girişimiyle ilgili yürütülen soruşturma kapsamında gözaltına alınan 5 imamdan 3'ü tutuklandı.

Alınan bilgiye göre, darbe girişimine ilişkin Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başlattığı soruşturma kapsamında Kırklareli Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekiplerince düzenlenen operasyonda kentteki camilerde imam olarak görev yapan A.K., H.Ö., A.B., C.Ç. ve H.Ö. gözaltına alındı.

Emniyetteki işlemlerinin ardından Kırklareli Devlet Hastanesi'nde sağlık kontrolünden geçirilen şüpheliler, adliyeye sevk edildi.

Hastanede görüntü almaya çalışan basın mensuplarına bazı imamlar tepki gösterirken, A.K. ise "Çekin kardeşim, keşke herkes benim gibi suçlu olsa" dedi.

Savcılıktaki ifadelerinin ardından mahkemeye sevk edilen A.K., H.Ö. ve A.B. tutuklanırken, C.Ç. ve H.Ö. serbest bırakıldı. AA

Gürşan'dan siyasi partilere teşekkür

24. Dönem AK Parti Kırklareli Milletvekili Şenol Gürşan, Cumartesi günü Lüleburgaz FM'e konuk oldu.

Kaner AKANER

Ana muhalefet liderlerini, sergiledikleri davranıştan dolayı tebrik ettiğini söyleyen Gürşan; 'Ana muhalefet ve muhalefet parti liderlerinde özellikle o gece muhalefet partisi liderlerinden Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli adı gibi devlet adamlığına yakışır bir duruşla ' Biz darbeyi kabul etmiyoruz. Hükümetin yanındayız, millet sokaklara çıksın' dedi. O günden bu güne aynı tavrı da sürdürmekte. Sayın Devlet Bahçeli'ye ve partisine birçok manipülasyonlar yapıldı. O günden bu güne Sayın Devlet Bahçeli'nin devlet adamlığı, dik duruşu, vatanı ve milleti için tavrını ortaya koyuşunu da buradan takdir ve tebrik ediyoruz' diye konuştu.

'KILIÇDAROĞLU'NU TEBRİK EDİYORUM'

Gürşan şöyle devam etti; 'Gerek benim milletvekili olduğum dönemde gerekse AK Parti'nin iktidara geldiği günden bu yana ana muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partisiyle birlikte karşıtlıklı eleştirmeler, tartışmalar oldu. Bunlar siyasetin doğasında olan şeyler ama ben Devlet Bahçeli gibi Sayın Kılıçdaroğlu'nu da tebrik ediyorum. Ülkemizin içinde bulunduğu bu kritik süreçte bütün siyasi aktörlerin milli bir davada bir arada bulunması gögsümüzü kabartan, milletin görmek istediği bir şey'

'OHAL UYGULAMASI DÜNYANIN PEK ÇOK ÜLKESİNDE OLAN BİR UYGULAMA'

OHAL hakkında konuşan Gürşan; 'OHAL uygulaması Dünya'nın pek çok ülkesinde olan bir uygulama. Bunun 2 kaynağı var. 1 anayasal kaynak, 2 yasal kaynak. Kanun olarak OHAL kanunu 1983 tarihli darbeden sonra çıkmış bir kanun. Bu darbe girişimi akamete uğrayınca biliyorsunuz Kısıklı'da Sayın Cumhurbaşkanımız bir konuşma yaptı. 'Arkadaşlarla toplandık, ertesi gün önce Milli Güvenlik Kurulu sonra bakanlar kurulunu toplayacağız. Arkasından da önemli kararları açıklayacağız' dedi. Türkiye'de bu darbe girişiminden sonra hükümetin yürütülüğe koyduğu OHAL vatandaşların hak ve özgürlüklerini kısıtlamak için değil, tam tersi teröristlerin alanlarını daraltmak, darbecilerin alanlarını daraltmak onlarla etkin bir mücadele edebilmek amacıyla yürürlüğe girdi' dedi.

'TERÖR ELEBAŞISININ İLK GÖREV YAPTIĞI YER'

Gürşan; 'Ekonomik yönden baktığımız zaman gerek devlet içinde gerek devlet dışında para kaynağı neredeyse personel kaynağı neredeyse insan kaynakları neredeyse oralara çökreklenmişler' diyerek, paralel devlet yapılanması ile ilgili düşüncelerini 80'lerden 90'lardan beri dile getirdiklerini söyledi.

Gürşan; 'Dolayısıyla bunların aynı şekilde bir medya ayağı da var. Bir sürü gazeteleri vardı. Dolayısıyla iş adamları var, bu iş adamaları bu örgütün ekonomisini sağlıyorlar. Gözaltına alınan kişilerin listesine baktığımda bu gazetelere de yansımış, itirafçı olmuş örgütün para kaynaklarının nasıl aklandığını, nasıl yurt dışına çıkarıldığını ve nasıl yurt dışından içeri sokulduğunu ayrıntılarıyla anlatmış. Buradaki kriter şu, bu yapı yeni bir yapı değil. 80'lerden beri bir çığ topu gibi büyüyüp devletin içine adım adım yerleşen bir yapı. Biz 80'lerden 90'lardan beri bu yapıyla ilgili düşüncelerimizi her platformda söyledik. Kırklareli de bu örgütün güçlü yapılanmasının olduğu illerden bir tanesi. Çünkü terör elebaşısının ilk görev yaptığı yer. Vaiz olarak 64-65-66 yıllarında Kırklareli merkezden Edirne'ye gitmiş daha sonra herhalde İzmir'e gitmiş. Bir terör örgütüyle mücadele edeceksiniz, meşhur bir laf var; 'Sivrisinek öldürmeyeceksin. Bataklığı kurutacaksınız' dolayısıyla burada devlet bunun bilincinde. Şu anda yapılan bataklığı kurutma bütün mali kaynaklarıyla, insan kaynaklarıyla, sosyo kültürel kaynaklarıyla, silahlı unsurlarıyla topyekün bir mücadele başladı. Dünya üzerinde bulunan okullarını ben misyoner okulları olarak adlandırıyordum. Çünkü bu okullarda Türkçe öğretilmiyor, İngilizce eğitim yapılıyor. Orada casusluk faaliyeti ya da Amerikan derin yapılanması ne arzuluyorsa İngiliz aklı ne arzuluyorsa onların hizmetinde kurmuşlardır' dedi.

'GEZİ' BİR DARBEYDİ'

Gezi olayları hakkında konuşan Gürşan; 'Herkesin geçmişte bu terör örgütüyle bir ilişkisi olmuş olabilir. Ama burada kritik olan 17-25 Aralık darbe girişimidir. Ondan önce bir gezi kalkışması vardı. Gezi kalkışması bir darbeydi aslında. FETÖ'cu terör örgütüne ait polislerin organize ettiği, başta gerçekten samimi iyi niyetlerle bir yeşil ağaç kaygısıyla Taksim Meydanı'na çıkan insanların çadırlarını yakarak, tahrik ederek devlete karşı, hükümete karşı ayaklandırmak projesiydi. Ama bunu başaramadılar. Gezide mesele ağaç değildi, Yeşil değildi. Çünkü geriye dönük baktığımızda biz bunu defalarca söyledik. Gezi olaylarından sonra Kırklareli'nin bütün köylerini gezdim. Oralarda konuşmalar yaptık. Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri içerisinde en fazla ağaç diken, yeşil alan yapan AK Parti iktidarıdır. Burada mesele yeşil ağaç değildir. Burada mesele Recep Tayip Erdoğan'dır. Çünkü Recep Tayip Erdoğan bu ülkenin milli bir lideri, Türkiye sevdalısı, millet sevdalısı, yeniden büyük Türkiye olma yolunda en büyük aktörüdür. Gezi olaylarının ikinci günü Mimarlar Odası başkanı ve ekibi çıktı. Dedi ki; 'Biz gezi olaylarını durdururuz ama hükümet şunları yapması lazım' Neydi onlar bir üçüncü köprüden vazgeçilecek'. Allah'a şükürler olsun şuan üçüncü köprü açıldı. Arkasından Kanal İstanbul Projesi'nden vazgeçecekmiş dediler. Allah'ın izniyle Kanal İstanbul Projesi hayata geçecek. Çünkü 2023'ten sonra boğaz içinden her gemi kafasına estiği gibi geçemeyecek' şeklinde konuştu.

Halebak Keşan'da 'pazar' inceledi

Lüleburgaz Belediye Başkanı Emin Halebak, Keşan'da 'Çok Amaçlı Pazar Yeri' projesini inceledi.

5 Ağustos Cuma günü Lüleburgaz Belediyesi Özel Kalem Müdürü Çağrı Filiz ile birlikte Keşan'a giden Halebak, burada Keşan Belediye Başkanı Mehmet Özcan'da Pazar yeri projesi ile ilgili bilgi aldı.

Özcan'ın makam odasında bir süre sohbet eden ikili daha sonra Keşan Belediyesi Çok Amaçlı Pazaryeri Projesi'nin olduğu alana geçti.

Özcan, burada Emin Halebak'a yeni yapılan pazar yerini gezdirdi ve pazar yeri hakkında bilgiler verdi.

İKİ FARKLI ROL (1)

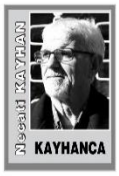

"Küçük Dev Adam" filminde Dustin HOFFMAN iki farklı rol üstlenmekteymiş. Rolünün en eziyetli kısmı da 120 yaşında kızılderili şefi canlandırıyormuş.

Tabii, bu yaşlı görüntüyü yakalarmak kolay mı? Çekimler süresince hemen her gün saatler süren makyaj yaptırmak zorunda kalmış.

Hoffman'a "Hiç sıkılmıyor musunuz? diye sorulduğunda ;

"Eğer ben sıkıldığımı belli edersem bu makyöze de yansır. İki kişilik sıkıntıyı hiç çekemem doğrusu! "

Şu cümleyi çok duyarız: "Beni yanlış anladın, öyle demek istomemiştim! Ne demek istedi? Neden yanlış anladık? Hata nerede?

Büyük ihtimalle kullanılan beden dilindeki sert bakış, bir el hareketi, bir dudak hareketi buna etkendir, ya da ses tonundaki en ufak iniş çıkışlar bile farklı sonuçlar doğurur.

****

İşin gerçeği; bize anlam kazandıran, hareketlerdir. Diyelim ki karşımızda sigara içen biri var; abartılı şekilde nefes çekmesi onun tatminsizliğini veya o andaki olumsuzluğunu gösterir bize. Örneğin, siz konuşurken, kişi kendi üzerindeki tozları temizlemeye başlamışsa pek önemsenmediğiniz hissine kapılabilirsiniz.

Tarih sayfalarına göz atarsak; bir devire damgasını vuran ünlü liderlerin, devlet adamlarının, komutanların ortak noktada buluştuklarını tespit ederiz. "

Atatürk, Hitler, Gondi, Churchill vb. tarihe damgasını vurmuş kişilerin birleştikleri nokta, insanları etkisi altına alabilmeleridir.

(Devamı Yarın)

PROF. DR. HALİT ZİYA KONURALP İLE (5)

Estetik Ameliyat Olmak İsteyenlere Tavsiyelerim

Önce kişi aklını başına almalı. Sonra seçtiği doktoru iyice araştırmalı. Öyle her doktora da güvenilmez. Yapılan yanlış bir ameliyat insanı psikoza sürükler.

Bir tarafı düzelteyim derken diğer yanı bozabilir.

****

Türkiye' de İlk Burun Ameliyatını Ben Yaptım.

Ben Diyarbakır Hastanesi operatörü ve röntgen mütehassısıydım.

İki ihtisasım var. Bana bir hasta getirdiler. Burnu kesilmiş: Adı Hasibe. Kayınpederi dağda yakalamış; kızın burnunu kesmiş. Nedense? Burnu kaybolmuş

vaziyette; alt kısmı tamamen yok! Üzüldüm. Kütüphaneye girdim. Baktım Kirschner NORDMANN' ın Almanca yazılmış bir kitabı. Orada buna benzer bir

burun ameliyatı vardı. Memenin üstüne tüp lamba yapmış. Yapılmaz! Altına yapılır, o lambayı burna nakletmiş. Tüp lamba yapmak bir şey değil.

Ben de yaptım. Üç - dört hafta sonra beslenen o kısmı burna diktim. Kimseden görmedim yani. Okudum yaptım. *(Devamı Yarın)*

KÖR ÇOCUĞUN HASRETİ

İstiyorum, güneş pek güzel, çay kenarında suyun üzerinde doğru sarkan çiçeklerin manzarası pek latif miş... Ve nazik öten kuşların, havai böceklerin uçuşu da görülecek şeylerdenmiş.

İstiyorum ki, çiçeklerin renkleri pek hoşmuş, Dereler, dağlar, çayırlar, sular, ormanlar ve özellikle tan vakitleri o kadar güzel, o kadar şirinmişler ki, bu kadar

azamet ve ihtişama karşı insan Rabbine secdeler edermiş.

İstiyorum ki, geceleri gökyüzünde gizli ışıklar görünürmüş. Dalgalı gözyaşları gibi hazin olan denizin içinde de, beyaz yelkenli gemiler akıp giderlermiş.

Fakat ben, ne o gürültüsünü işitmekte olduğum denizi, ne o rengin çiçekleri, ne gökyüzü, ne güneşi, ne o güzel meyveleri, ne kuşları, ne de aydınlığı göremediğimden dolayı müteessir değilim,

Hayır Allah' ım, hayırı Şu fani alemin güzelliklerinden hiçbirini arzu etmem.

İlla! Heyhat! Anacığımı göreydim!

GÜNÜN SÖZÜ:
Hayallarında hiçbir başarı gösteremeyenler, kendilerini başkalarının başarılarını küçültmekle teselli ederler.
Oysa takdir etmeyi bilmek de başarıdır.

GÜNÜN İNCİSİ:
Bir insanın tecrübesini, başından geçenler değil, başından geçenlerden nasıl yararlandığı belirler.

DİLİMİN UCU: Nereye gittiğini bilen kişiye yol vermek için dünya bir kenara çekilir.

TAKIMLARIMIZ HAZIRLANIYOR

BAL liginde mücadele edecek olan Yıldırımspor takımın başına teknik direktör olarak Çetin Öten ile anlaşmıştı. Takıma kazandırılacak futbolcularla transfer konusu halletme yolunda.

Çetin ÖTEN Hoca; daha evvel futbolcularla konuşmuş ve Yıldırımspor' da futbol oynaması için de ikna etmişti. Şimdi sıra futbolcuları Yıldırımspor' lu yapmak için imza aşamasına getirmektir.

Başkan Erdinç KALAYCIOĞLU, bu sezon kümede kalacak şekilde bir takım oluşturmak amacındayız. Gelecek yıllarda ise şampiyonluğa oynayacak takımı hazırlıklarını şimdiden başlama amacımızın oluştuğudur, dedi.Teknik direktör Çetin ÖTEN ise şunları söyledi:

-Takımımızı geç gelen belirsizliklere rağmen BAL liginde yüzümüzü güldürecek her yönü ile mükemmel bir takım oluşturuyoruz. 15 Ağustos'da sezonu açmak istiyoruz.

Yıldırımsporluları BAL liginde sevindireceğiz. Zorluklar başarımıza gölge olamayacaktır.

****

Öteki tarafta BAL liginde kümeden düşen Lüleburgazspor 2016-2017 liginde Kırklareli Süper Liginde mücadele edecek.

Teknik direktör olarak Yüksel Güdücü ile öğretmen arkadaşımız Haşim Gündüz ile beraber Lüleburgazspor'u her yönden başarılı kılmak için mücadele edecekler.

Onlar da transfer çalışmalarına başladılar. Kulüp Başkanı Şenol Turan transfer komitesine "şampiyonluğa oynayan bir takım yaratın" dediği her yerde söyleniyor.

****

İstediğimiz şudur ki Yıldırımspor'un ve Lüleburgazspor'un ilgilerinde en iyiyi yaratmaları başarı kazanmalarıdır.

İşimiz kolay değil ama Lüleburgazspor'un yarım asırlık bir tarihi vardır. Hep beraber Lüleburgaz futboluna ve her türlü sporuna sahip çıkmalıyız.

YENİKAPI'DA DEMOKRASİYİ GÖRDÜM

4-5 milyon Türk evladı aynı Çanakkale ruhunu, Kurtuluş Savaşındaki ruhunu ben gördüm; siz de gördünüz değil mi?

AKP'lisi, CHP'lisi, MHP'lisi hepsi ama ellerine Türk Bayrağını alıp tanklara, uçaklara, helikopterler ve en ağır silahlara karşı ölümü göze alarak darbeye karşı geldiler.

4 veya 5 milyon insan "Hakimiyet kayıtsız şartsız yalnız ama yalnız bize aittir." dedi. Biz bu sözü 100 yıl evvelinde duyduk ve o söze hep sadık kaldık ve bu uğurda milyonlarca insanımızı şehit ettik. 5 milyon insanımızın Yenikapı'da toplanması tüm Dünya' ya karşı bir savunmadır. Bizi kimse yıkamaz, demektir.

Onun için tüm devletlere şunu söylemek istedik:

"Türk Devletini yıkamazsınız, parçalayamazsınız! Türk insanı demokrasi aşığı bir milllettir. Tarih boyunca hep hür yaşadı ve bundan sonra da hür yaşayacaktır. Bunun en güzel cevabını Pazar günü Yenikapı Mitinginde verdi. İşte cevabımız:

"Hangi çılgın bize zincir vuracakmış şaşarız. Darbeyi, dünyada hangi millet Türk Milleti gibi birlik ve beraberlik ruhuna dönüştürür.

"Ne Mutlu Türk'üm diyene..."

Fotoğraf 4: Görünüm Gazetesi 9 Ağustos 2016 (5. Sayfa)

3.6.1 Makro Yapı: Tematik ve Şematik Çözümleme

"Haber tahkiyeleri makro önermeler olan başlıklar, haber girişleri, spotlar ya da haber metninin ilk paragrafı, fotoğraflar, ana olay, haber kaynakları, ardalan ve bağlam bilgisi, olayın taraflarının yorumları/değerlendirmeleri vb. unsurlardan oluşmakta ve haberci haber anlatısındaki temayı oluştururken bazı makro kurallar uygulamaktadır". (Doruk, 2013:116) Tematik ve şematik olarak incelenen makro yapı, çalışma kapsamında tematik yapı kapsamında olan başlıklar, haber girişleri, spotlar, haber metni ve fotoğraflar üzerinden incelenmiştir.

3.6.1.1 Tematik Yapı İncelemesi

Tematik yapı haberin şematik yapısını oluşturmak için kullanılan makro yapı içerisinde yer alan bir inceleme tekniğidir. Haberi oluşturmak için bilgi toplayan gazeteci, haber değeri taşıyan bir olayı kaynaklardan doğrulayarak haber dilini ve haber yazma tekniklerini kullanarak enformasyona dönüştürmektedir.

"Haberin ana fikrini veren tematik yapı enformasyon eksiltimi, kurgulama ve genelleştirme şeklinde sıralayabileceğimiz üç aşamalı bir şekilde oluşturulmakta, böylece uzun bir metin kısaltılarak okuyucuya özetleme yapılmaktadır". (Doruk, 2013:116)

Tematik çözümlemede başlık ve haber girişleri konunun özetidir ve metne girişi ifade etmektedir. Başlık, haber girişi ve spottan oluşan bir haber incelemesinde genelden özele gidiş söz konusuyken bunların veriliş sırasındaki öncelik haberin unsurları arasında bir hiyerarşi olduğunu göstermektedir. Tematik yapıda, başlık, haber girişi veya spot olmadığı durumlarda haberin ilk paragrafına bakılmaktadır. Eğer haber tek paragraftan oluşuyorsa haberin ilk cümlesi incelenmektedir.

3.6.1.1.1 Başlıklar

Yerel ve ulusal basın da çıkan Suriyelilerle ilgili olumsuzluk içeren haber, köşe yazısı gibi metinler de halkın kışkırtılmasına ciddi bir şekilde sebep olmaktadır. Örneğin;

- 9 Haziran 2016'da marmaragazetesi.com'da çıkan 'Kızları Taciz Eden Suriyeli Gence Meydan Dayağı!' başlıklı haber,

- 9 Temmuz 2016'da Sözcü Gazetesi'nin 'Türkiye'de Hayat Suriyeliye Rahat' başlıklı haberi,

- 10 Temmuz 2016'da Sözcü Gazetesi'nin 'Suriyelilerden Önce Kendi Vatandaşına Bak' başlıklı haberi,

- Bekir Coşkun'un 12 Temmuz 2016'da Sözcü Gazetesi'nde çıkan 'Suriyelileri İstemiyoruz' başlıklı köşe yazısı,

- 12 Temmuz 2016'da mynet.com'da çıkan 'Gürültü Yapan Suriyelileri Uyaran Babaoğul Bıçaklandı' başlıklı haber,

- 13 Temmuz 2016'da siyasetcafe.com'da çıkan 'Gaziantep Ayakta: 4 Suriyeli, 3 Yaşındaki Erkek Çocuğuna Camide Tecavüz…' başlıklı haber, …

Yukarıda çeşitli tarihlerde gazetelerde yer alan Suriyelilerin istenmediğine dair veya toplumsal huzuru bozduklarına kanıt niteliğinde verilen haber başlıkları bir sonraki aşama olan Suriyelilere linç, nefret, ayrımcılık, ötekileştirme gibi edimsel davranışları da doğurmaktadır. Analiz kapsamına alınan 4 haberin tarihsel olarak öncesinde çıkan bunlar ve bunlar gibi haberlerin halkı kışkırttığı ve bu kışkırtmanın yurdun çeşitli yerlerinde belli protesto gösterilerine ve saldırgan davranışlara sebep olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle bu konu başlığı altında 4 ana başlık ve 8 ara başlık incelenmiştir. İncelenen haberlerde ana başlıkların sadece bir tanesinde yer bilgisi verildiği, hiçbir haber başlığında dönem, zaman veya saldıranların kimliği gibi enformasyonlar verilmediği ve böylece bir bilgilendirme eksiltimine gidildiği belirlenmiştir. 1 haber başlığında saldırılan grubun kim olduğu da belirtilmemiştir. Bununla beraber özellikle Suriyeli kavramıyla bir kurgulama ve genelleme yapılarak okuyucunun zihninde haber metnini belli bir ideolojik görüş çevresinde okumaya yönlendirdiği saptanmıştır. Haber başlıklarında verilen ideolojik görüşler arasında Suriyeli vatandaşların güvenceleri olmadığı, farklı etnik kökene sahip vatandaşların ülkede gruplarca istenmediği ve bunu da şiddete varan eylemlerle gösterdiği ve Suriyeli vatandaşlar da dahil diğer tüm yabancı uyruklu vatandaşlara mesaj niteliğinde olduğu saptanmıştır.

18-22 Temmuz, 8-9 Ağustos 2016 tarihli haberlerde ana başlıklar ve bu haberlerde yer alan alt başlıklar aşağıdaki gibidir;

1. Suriyeli mültecilerin dükkanlarına saldırı (Milliyet, 18 Temmuz 2016)
   -Güvence istiyoruz
   -Polis göz yumdu
2. Konya'da Suriyeliler evinde linç edilmek istendi (Yeni Devir, 22 Temmuz 2016)
   - Evi taşlayıp linç etmek istediler
3. Mahalleli linç etti polis sadece izledi (Evrensel, 8 Ağustos 2016)
   - Saçlarımı yoldular, gömleğimi parçaladılar
   - Ev sahibi arayıp gelin parayı alın dedi
   - Polisin gözü önünde sopayla dövdüler
   - İlk gün çekindik şikayetçi olamadık
   - 16 farklı yerde darp izi var
4. 2 Suriyeli linç edilmek istendi (Görünüm Gazetesi, 9 Ağustos 2016)

Belirtilen tarihlerde Ankara, Konya, İzmir ve Kırklareli (Lüleburgaz) gibi yurdun çeşitli illerinde farklı aylarda ve birbirine yakın zaman dilimlerinde yaşanan olayları anlatan haber metinlerinde kullanılan haber başlıkları haberin ana temasını yansıtmaktadır. Tema "Suriyelilerin linç girişimine maruz kalması" üzerinden belirlenmiştir. Habere konu olan olay ve haber teması ana ve alt başlıklara bakılarak anlaşılabilmektedir.

Başlıklarda ciddi bir enformasyon eksiltimine gidildiği belirlenmiştir. 1, 3 ve 4 numaralı haberlerin ana başlıklarında olayın yaşandığı yer ve zamana ilişkin herhangi bir enformasyon verilmemiştir. 2 numaralı haberin ana başlığında ise yer belirtilmiş olup zamana dair bir enformasyon verilmediği görülmektedir. 1, 2 ve 4 numaralı haberlerin ana başlığında "saldırı" ve "istendi" sözcükleriyle bir kurgulama yapılmıştır. Fakat olayda saldıranlar veya linç etmek isteyen taraflar hakkında herhangi bir bilgiye yer verilmediği görülmektedir. 3 numaralı haberin ana başlığında ise linç edilenin kim olduğu anlaşılmazken haber metninin ilk cümlesinde bir

Suriyeli aile olduğu bilgisi verilmektedir. Mahalleli sözcüğüyle bir genelleştirmeye gidilerek bu sözcük tüm mahalle sakinlerini içermektedir ve hangi ilin, ilçenin sakinleri olduğu da verilmemiş olup burada da bir enformasyon eksiltimine gidildiği görülmektedir. Genel olarak tüm ana başlıklarda olayın nerede ve ne zaman gerçekleştiği, tarafların kimler olduğu gibi bilgilerin tam olarak verilmeyerek enformasyon eksiltimine gidildiği saptanmıştır.

Haber ana başlıklarında genelleştirme yapıldığı tespit edilmiştir. 3 numaralı haber başlığında mahalleli sözcüğüyle bir genelleştirmeye gidilerek bu sözcük tüm mahalle sakinlerini içermektedir. 1, 2 ve 3 numaralı haber başlıklarında geçen "Suriyeliler" ve "mahalleli" sözcükleri enformasyon eksiltiminden dolayı tüm Suriyeliler ve tüm mahalle sakinlerini içeriyormuş izlenimi vermektedir. Bununla beraber Suriyeli vatandaşların kimliği belirtilip saldırıları gerçekleştiren karşı grubun kimliğinin verilmemesi de bir ötekileştirme olarak değerlendirilebilmektedir.

Ana başlıklardan sonra metnin içerisinde yer alan alt başlıklar incelendiğinde;

Ana başlıklarda yansıtılan fobik temsil olgusunun metnin içerisinde yer alan alt başlıklarda da devam ettiği görülmüştür. 1 numaralı haberin alt başlıkları incelendiğinde Suriyeli vatandaşların herhangi bir güvencesinin olmadığı ve yapılan saldırılarda polisin de önleme adına herhangi bir girişimde bulunmadığı anlaşılmaktadır. Alt başlıklarda da bir enformasyon eksiltimine gidildiği tespit edilmiştir. 'Güvence istiyoruz' başlığının tam olarak neye karşılık geldiği belirtilmemiştir. Suriyeli vatandaşların mı güvence istediği yoksa saldırının gerçekleştiği mahallede mi genel olarak bir güvence isteminin olduğu başlıktan tam olarak çıkarılamamaktır. Olayın gerçekleştiği bölgede, Suriyeli vatandaşların bir tehdit unsuru olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu haberde Suriyelilerin söylemsel ve eylemsel olarak şiddete maruz kaldığı açık bir dille ifade edilmektedir.

2 numaralı haberin alt başlığı incelendiğinde ise yine bir şiddet temasının olduğu belirlenmiştir. Linç girişiminin sonucuna da başlıktan ulaşılamamaktır ve bir önceki haberde olduğu gibi bu haberde de bir enformasyon eksiltimine gidildiği görülmektedir. Ev taşlamak ve linç etmek kelimeleri bir korku ve nefret hissi uyandırırken bunun başlıklarda ve haberde sık sık tekrar edilmesi bir alt mesaj olduğu fikrini düşündürmektedir.

3 numaralı haber ise diğer haberlere oranla daha fazla alt başlık altında sunulmuştur. Haberin tüm başlıkları fobik unsur taşımaktadır. Şiddet, korku ve nefret ifadeleri net bir şekilde verilmektedir. Saç yolmak, gömlek parçalamak, polisin önünde sopayla dövmek, 16 yerde darp izleri gibi ifadeler Suriyeli vatandaşların bu bölgede istenmediğini ve bunu da bir şekilde sudan sebeplerle gerçekleştirdiği fikrini vermektedir. Toplumsal normlar içerisinde en güvenilir kişiler arasında polisler sayılırken bu haberlerde Suriyeli vatandaşların linç edilmesine polis de destek veriyor imajı sergilenmektedir.

3.6.1.1.2 Haber Girişleri

Haber içinde manşetlerden sonra gelen haber girişleri, haberi özetleyen ve olayı anlatan bölümler olarak değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında analiz edilen haberler içinde Milliyet ve Yeni Devir gazetelerinde spot kullanıldığı belirlenirken Evrensel gazetesinde spot kullanılmadığı, Görünüm Gazetesi'nden alınan haberde ise metnin ilk cümlesine yerleştirilmiş ve spot olduğu net belli olmayan bir şekilde yazıldığı belirlenmiştir. Bu nedenle, söz konusu haberlerde spot bulunanların spotu, bulunmayanların ise ilk paragrafı haber girişi olarak değerlendirilmiştir.

> "Ankara'da sosyal medyada örgütlenen bir grup önceki gece Önder Mahallesi'ne baskın düzenledi. Suriyelilere ait iş yerlerine saldıran grup, bazı iş yerlerini ateşe verdi." (18 Temmuz 2016, Milliyet Gazetesi)
>
> "Konya'da 16 yaşındaki İ.Ö., iddiaya göre yan bakma nedeniyle tartıştığı Suriye uyruklu 17 yaşındaki C.H.E. tarafından karnından bıçaklandı. Olayın ardından İ.Ö.'nün yakınları ve mahalleli, C.E.H.'nin saklandığı akrabasının evine telaşla saldırıp, kapıyı kırıp içeri girerek evdeki aileyi ve C.E.H.'yi linç etmek istedi. Polisin olay yerine erken gelmesiyle aile, öfkeli kalabalığın elinden kurtarıldı." (22 Temmuz 2016, Yeni Devir Gazetesi)
>
> "İzmir'in Bornova ilçesine bağlı Altındağ Mahallesinde yaşayan Suriyeli aile, iki gün boyunca mahallelinin saldırısına uğradı. Saldırılar polisin gözü önünde olmasına rağmen saldırganların sadece ifadesi alındı. Aile eşyalarını bile alamadan mahalleyi terk etmek zorunda kaldı." (8 Ağustos 2016, Evrensel Gazetesi)

"Kırklareli'de 2 kadını takip edip taciz ettikleri iddia edilen 2 Suriye vatandaşı mahalleli tarafından kovalanırken girdikleri inşaatta düşerek yaralandı." (09.08.2016, Görünüm Gazetesi)

Bu haber girişleri üzerinden ilk olarak ne, nerede, nasıl, ne zaman, neden ve kim sorularının karşılıklarının var olup olmadığı belirlenmelidir. Milliyet Gazetesi'nin haber girişi incelendiğinde olayla ilgili okuyucuya bazı bilgilerin aktarıldığı görülmüştür. Olayın nerede, ne zaman ve kime karşı yapıldığı başlıkta belirtilirken, olayın nedeni ve saldıran grup hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Sosyal medyadan örgütlenen grup ifadesi okuyucuya olayın daha önceden planlandığı bilgisini vermektedir. Suriyeliler sözcüğü yine genelleme yapılarak kullanılmış ve kişilerin sayısı hakkında herhangi bir bilgi de verilmemiştir. Baskını düzenleyen grubun üyelerinin hiçbiri hakkında da herhangi bir etnik kimlik bilgisine ulaşılamamaktır.

Yeni Devir Gazetesi'nin haber girişi incelendiğinde bir önceki haberin girişine göre daha fazla ayrıntı verildiği görülmektedir. Olayın yaşandığı yer belirtilirken yaşandığı zaman hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Olayın nedeniyle birlikte olaya dahil olan kişilerde yaşları 18'den küçük olduğu için isim ve soy isimlerinin baş harfleri kodlanarak belirtilmiştir. Olayın taraflarından birinin Suriyeli olduğu vurgulanırken diğer tarafın etnik kimliği hakkında bir bilgi verilmemiştir. Olayın neden gerçekleştiği, süreci ve nasıl sonuçlandığı hakkındaki bilgiler de haber başlığından edinilmektedir. Başlığın genelinden de nefret söylemiyle başlayan olayın nefret suçuyla sonuçlandığı görülmektedir.

Evrensel Gazetesi'nin haber girişi incelendiğinde olayın nerede geçtiği belirtilmiş ancak 2 gün sürdüğü belirtilen olayın ne zaman gerçekleştiği belirtilmemiştir. Saldırıların mahalleli diye genelleştirilerek verilen bir kesim tarafından Suriyeli bir aileye yönelik yapıldığı belirtilmiştir ancak kimlikleri hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktır. Mahalleli genellemesi, bizden imajı vermektedir. Mahalle kavramı Türk kültürü açısından tanıdık ve bilindik, sıcak ilişkiler çağrışımı yapmaktadır. Saldırıların polisin gözü önünde olduğunu ancak hiçbir şey yapmadıklarını, ailenin eşyalarını bile alamadan mahalleyi terk etmek zorunda bırakılmaları ve saldıranların sadece ifadesi alınarak cezasız bırakılmaları da

okuyucu gözünde polisin aileye yapılan saldırıyı meşrulaştırıyor olduğu imajını yaratmıştır. Bu başlıkta polis de olayın taraflarından biri olarak gösterilmiştir.

Görünüm Gazetesi'nden alınan haberin girişi incelendiğinde ise olayın nerede geçtiği belirtilirken ne zaman gerçekleştiği hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktır. Olayın nedeni bir iddia üzerinden kurgulanırken 2 Suriyeliye saldırıyı gerçekleştiren grup yine mahalleli diye genelleştirilmiştir. Saldırıya uğrayanların kimliği verilirken saldıranların kimliği hakkında hiçbir bilgi verilmemesi de dikkat çekmektedir. Olayın sonucuna da başlıktan ulaşılabilmektedir.

Burada en önemli noktalardan biri de fobik temsil öznesinin kim olduğu ve öznenin medyada ne şekilde sunulduğudur. Fobik temsil grubunda yer alan haber başlıklarında tek grup olarak "Linç girişimine maruz kalan Suriyeliler" öne çıkmaktadır. Yukarıda detaylı olarak verilen haberlerin ana ve alt başlıklarından da anlaşılacağı üzere haberlerde "yan bakma", "taciz" gibi sadece iddia üzerinden linç edilmeye çalışılan Suriyeliler üzerinden oluşturulmuş haber metinleri bulunmaktadır. Yer alan öykülerde medyanın "Suriyelilerin yaşam şartlarının zorluğu"nu dile getirmek yerine tercih ettiği "taciz ve yan bakma gibi iddia edilen" ifadelerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 'fobik temsil öznesi' Suriyelilerden oluşan bir kategori olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan aktarılan haber başlıklarının bazılarında konu edilen Suriyelilerin neden linç girişimine bile uğradığı belirtilmemektedir. Polisin olaylar karşısında tepkisiz kaldığı belirtilirken bunun nedeni verilmemektedir. Gerçekten suçlular mı? Polis neden müdahale etmedi? Halk neden tepkili? Gibi soruların cevapları durumun meşrulaştırılarak verilmesiyle soruların üstü kapatılmaya çalışılmıştır. Başlıklarda kullanılan dil suçluyu yalnızca Suriyeliler olarak göstermektedir. "Polisin göz yumması" ifadesi de bunu kanıtlar niteliktedir. Genele bakıldığında, fobik temsillerde Suriyelilerin ülkelerinde çıkan savaştan ötürü başka ülkelere sığınmak zorunda kalmaları ve buralarda zor durumda olmalarından kaynaklanan "korunma hakkı", "yaşama hakkı", "özgürce dolaşma hakkı" gibi çok temel haklarından mahrum kalmaları tüm haber başlıklarında konu dışında bırakılmıştır. Suriyelilerin haber başlıklarındaki temsillerine bakıldığında, suça eğilimli kişiler olarak gösterilmektedir. Linç, taciz, yan bakma gibi şiddet ve nefret uyandıran ifadelere yer verilmesi ve polisin dur dememesi haberi okuyanların

gözünde de bir meşruluk doğurmaktadır denilebilir ve Suriyeliler bu anlamda saldırgan bir ifadeyle ötekileştirilmektedir.

> Öykülerin sosyo-kültürel arka planı ya da haber aktörlerini suça ve şiddete iten öykülerin sosyolojik kökenleri, haber metinlerinde hak ettikleri ilgiyi görememektedir. Fobik temsillerden öne çıkan dil, suçu kişiselleştiren, olayların şiddetle ilintili sansasyonel ve dramatik sonuçlarına odaklanan suç-odaklı bir dildir ve dahası ideolojik duruşu farklı olduğu gerekçesiyle araştırma kapsamına alınan dört gazetede de benzer nitelikler göstermektedir. Bu anlamda medyatik/kamusal/politik dillerin dünyasından dışlananlar isyan, şiddet, suç vb eğilimleri birleştiren "kriminal bir söylemi" üretmektedirler. Batıda yaşanan deneyime benzer bir "tehlikeli sınıflar" imgesi ya da "sakıncalı öteki" söylemi yerleşirken, medyatik söylem bu süreç de kritik bir rol oynamaktadır. (Gökalp, Ergül, Cangöz, 2010:159)

3.6.1.1.3 Fotoğraflar

Fotoğrafların makro yapı içerisinde yer almakta olup haber tahkiyelerinde temayı oluşturan bir unsur olarak ele alındığından önceki bölümlerde bahsedilmiştir. Fotoğrafların temayı destekler nitelikte olması verilmek istenen mesajı pekiştirmektedir.

İncelenen haberlerde yer verilen fotoğraflara bakıldığında Milliyet Gazetesi'nin kullandığı fotoğrafların haberi oluşturulan temayı destekler nitelikte olduğu fakat diğer haberlerde temayı net destekleyen fotoğraflara değinilmediği belirlenmiştir. İncelenen 4 haberde toplam 8 fotoğraf kullanıldığı saptanmıştır. Haberlerin dağılımına bakıldığında, Milliyet Gazetesi'nin 2, Yeni Devir Gazetesi'nin 2, Evrensel Gazetesi'nin 4 haber kullandığı görülürken Görünüm Gazetesi'nden alınan haberde fotoğraf kullanılmadığı belirlenmiştir.

Milliyet Gazetesi'nde yer alan iki fotoğrafın birinde talan edilen, yakılan dükkânın önünde Suriyeli vatandaşlar olduğu tahmin edilen kişilerin başları önde, üzgün göründükleri fotoğraf kullanılmıştır. Ana temayı destekleyen 2. fotoğrafta ise yakılan dükkânın darmadağınık bir hali fotoğraflandırılmıştır. Olay esnasında çekilen bir fotoğraf bulunmamakla birlikte yer verilen 2 fotoğrafta olay sonrasına aittir.

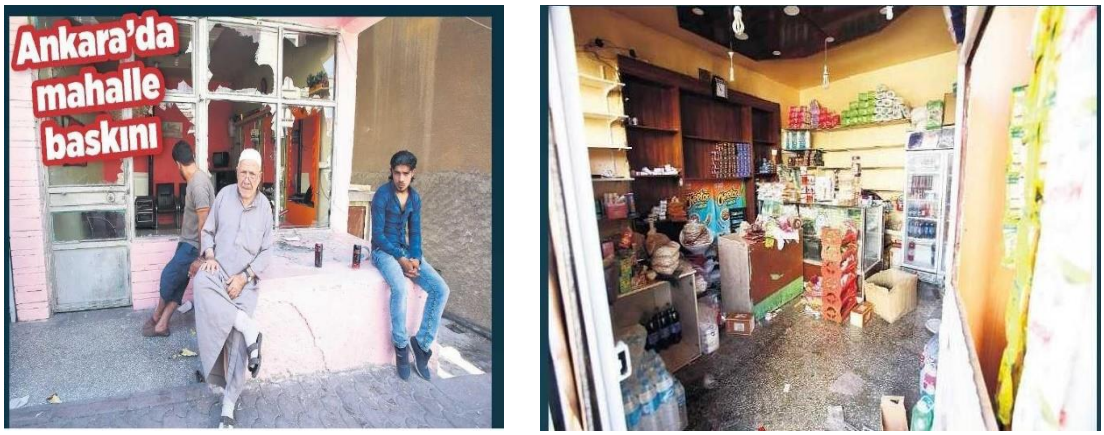

Fotoğraf 5: Milliyet Gazetesi Haberi Görselleri

Yeni Devir Gazetesi'nde kullanılan iki fotoğraf ise kolaj şeklinde verilmiştir. Fotoğrafta sadece kalabalık bir grubun olduğu görülmektedir. Ellerinde herhangi bir materyal görülmeyen grup, başlıkta aktarılan öfkeli imajını da sergilememektedir. Fotoğrafta önünde çocukları olduğu tahmin edilen kadının ağlamaklı ifadesi görülürken kadının neden ya da nasıl üzgün göründüğüne dair herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Fotoğrafların ana temayı tam desteklemeyen nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Fotoğraf 6: Yeni Devir Gazetesi Haberi Görselleri

Evrensel Gazetesi'nde kullanılan fotoğraflarda ise konuyu tam açıklayan herhangi bir görsele rastlanmamıştır. Darp edilen üyelerden birinin (çocuk olduğu tahmin edilen) vücudundaki izlerden oluşan fotoğraflara yer verilmiştir. 4 fotoğrafta hemen hemen aynı görsele sahiptir ve ana temayı tam desteklememektedir. Ancak bu ve bunun gibi görseller, patetik temsil altında metni desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Bir taraf başlıkları okuyunca korku ve nefret hissine kapılırken bir taraf bu görsellerle acıma duygusu yaşayabilmektedir. Bu anlamda temsiller de kendi içlerinde birbirini destekleyen kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Fotoğraf 7: Evrensel Gazetesi Haberi Görselleri

SONUÇ

Günümüzde medya etik ilkelerden uzaklaşmakta ve verdiği haberlerle objektiflik, yansızlık gibi ilkelerinin üstünü örterek kendi ideolojik fikirlerini yaymaya çalışmaktadır. Medyanın toplumsal normları yeniden ürettiği üzerine tartışmalar son dönemlerde gittikçe artış göstermektedir. Kimi düşünür ve yazarlara göre medya bu yeni edindiği işlevleriyle dördüncü kuvvet olma özelliğini kaybetmiştir. Çünkü medya etik kuralları ihlal etmekte, profesyonel haber üretim normlarına uymamakta ve haberleri objektiflikten uzak bir şekilde inşâ etmektedir.

Her gazetenin bir siyasi görüşü bulunmakta ve haberlerini de bu yönde inşa etmektedirler. Belli çıkarlar ve hedefler doğrultusunda ortaya çıkarttıkları söylemlerle olayları meşrulaştırmaktadırlar. Medyanın buradaki asıl amacı, olayları manipüle ederek okuyucu üzerinde etki bırakmak olarak yorumlanabilmektedir. Aktarılan haberlerde çoğu zaman siyasi konjonktüre uygun olarak yanlı veya eksik olarak aktarılmaktadır. Medya bunu yaparken de çoğu zaman ötekileştirici ifadelere yer vermektedir.

Medyanın kullandığı haber dilinin nefret içerikli olması, toplumda belli gruplara yönelik ayrıştırıcı söylemlerin yaygınlaşmasına ve bu durumun kanıksanarak doğal hale gelmesine sebep olmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye medyasının savunduğu ideolojiyi, bireylerde denetim mekanizması sağlayacak şekilde yeniden ürettiği ortaya konulmuştur. Verilen örneklemlerle linç girişimine maruz kalan Suriyeli vatandaşlara karşı oluşan nefret ve şiddet hissinin temelinde devletin uyguladığı politika ve medyanın bu durumu kışkırtması baz alınmıştır. Bu rol medyanın 18-22 Temmuz, 8-9 Ağustos 2016 tarihli haberlerde çıkan Ankara, Konya, İzmir ve Kırklareli'de Suriyelilere yapılan linç girişimlerinin yer aldığı haberlerde ana başlıklar ve bu haberlerde yer alan alt başlıklardaki fobik temsilleri ortaya çıkarmak bağlamında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ana konusunu oluşturan fobik temsil pratiği, haber öykülerinde kişiler veya nesneleri korku ve nefretin kaynağı olarak göstermek üzere kullanılmaktadır. Beraberinde içsel olarak bir dışlanma, ayrımcılık, kin ve daha geniş ifadeyle öteki'leştirmeye yol açmaktadır.

Çalışma kapsamında, medyanın devletin uyguladığı politika nedeniyle toplumun etnisitesinin bozulması imajı vermesi üzerinde durulmuştur. Toplumsal kabullerin meşru ve yeni bir etnik kimliğe müsaade edilmemesi yönünde yeniden ürettiği varsayımından yola çıkılmıştır.

Bu açıdan egemen olan etnik grup, kendi kimliği dışındakileri kendi kimliklerinden vazgeçirmeye çalışmaktadır. Öteki olarak adlandırılan gruplar, hâkim kimliğe entegre edilmeye çalışılmaktadır. Bunu da söylemsel ve başarılı olunmadığında eylemsel pratiklerle sağlamaya çalışmaktadırlar. Çalışmanın önceki bölümlerinde ırkçılığın kullandığı en önemli aracın şiddet olduğundan bahsedilmişti ve milliyetçilik bu anlamda baskıcı bir ideoloji olarak kendini göstermektedir. Verilen haberlerde aynı çatı altında yaşayan biz ve ötekiler arasında etnik bir eşitsizlik olduğu görülmektedir.

Çalışmada haber söylemlerinde yer alan ideolojik unsurları belirlemek için, metnin verileri baz alınarak haberleri inceleyen ve haberleri söyleminin bir bölümü olarak beyan eden Teun A. Van Dijk"ın eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz Van Dijk'ın haberin yapısını ve ideolojik sunumunu ortaya koyması açısından tercih edilmiştir.

Türkiye'de 18-22 Temmuz, 8-9 Ağustos 2016 tarihli haberlerde çıkan Ankara, Konya, İzmir ve Kırklareli'de Suriye uyruklu vatandaşlara yapılan linç girişimlerinin yer aldığı haberlerde ana başlıklar ve bu haberlerde yer alan alt başlıklar incelendiğinde, öncelikle haberlerin bir şema şeklinde okuyucuya verildiği saptanmıştır. Bu şema içinde başlıklar, haber girişleri, spotlar, fotoğraflar yer almaktadır. İncelenen haberlerde görülmektedir ki bu unsurların sunumunda da medyanın fobik temsil olgusunu kullandığı ve toplumsal düzgülerin yeniden inşa edilmesine katkıda bulunduğu görülmektedir. Haberler, toplumun kabul ettiği etnik kimliğin dışında kalan farklı etnik kökenden gelen vatandaşların, toplum tarafından şiddet içeren edimler ile engellenmesi yoluyla analiz edilebilecek bir olay şeması üzerinden kurgulanmıştır. Haberler şiddete ve nefrete maruz kalanlar ile şiddeti uygulayan taraf arasında kurgulanmıştır. Böylece söz konusu haberler ile medya, toplumsal normların dışında kalanları ötekileştiren grupları meşrulaştırmakta ve attığı başlıklarla söylemini yeniden üretmektedir.

Haberde toplumsal kabul aralıklarının dışında kalanların ve hâkim etnik kimliğin yeniden üretilmesinin nedeni, "Haberin okuyucu ile buluştuğunda alternatif anlamların ortaya çıkmasını sağlayacak, zengin ve karmaşık okumalara izin vermeyen, kapalı bir metin türü olması gelmekte ve Umberto Eco 'ya göre, bir medya ürünü olan haber, kapalı metin türüne girmektedir ve bu özelliği ile haber resmi söylemin ifadelerinden oluşmakta ve egemen ideolojinin diretmesi ile alternatif anlamlara kapanmaktadır. Çünkü haber metni belirli kaynakların görüşleri ile üretilmekte ve bu kaynaklar da egemen ideolojinin görüşlerini yansıtmaktadır." (Doruk, 2013:129)

Tematik yapı çerçevesinde incelenen başlıkların, haber girişlerinin ve fotoğrafların okuyucuya bir yorum çerçevesi hazırlamakta olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda belirtilen tarihlerde verilen haberlerde haberlerin hemen hepsinin aynı çerçeve üzerinden gerçekleştirildiği görülmüştür.

Haber başlıklarında polis gibi asayişten sorumlu bir gücün bile bu sorumluluğunu yerine getirmediği vurgulanmış ancak sorgulanmak yerine tepkisiz kalmaları vurgulanarak saldırıların onların gözünde de meşru olduğu imajı verilmeye çalışıldığı saptanmıştır. Devlet kontrolünde ülkeye gelmesine izin verilen Suriyeli vatandaşların güvencesinden de devlet sorumludur. Ancak verilen haber başlıklarından da anlaşılacağı üzere devletin bir organı olan kolluk kuvvetlerinden polis teşkilatına dahil bireyler bu güvenceyi sağlamazken önceden planlanan saldırı da dahil olmakla birlikte herhangi bir önlem dahi alınmamıştır. Neden ve nasıl alınmadığı bilinmezken bunlar da tartışma kapsamında bırakılmıştır.

Sonuç olarak, farklı ideolojiler çevresinde ve farklı fikirleri temsil eden gazetelerin haber başlıkları üzerinde yapılan analizde; haberlerin genelinde okuyucuya belirli bir ideolojik görüş sunulduğu, genelleştirmeye ve ötekileştirmeye gidildiği ve söylemin yeniden üretildiği saptanmıştır. Türkiye'de 18-22 Temmuz, 8-9 Ağustos 2016 tarihli haberlerde çıkan Ankara, Konya, İzmir ve Kırklareli'de Suriye uyruklu vatandaşlara yapılan linç girişimlerinin yer aldığı haberlerde ana başlıklar ve bu haberlerde yer alan alt başlıklar incelenmiştir. İncelenen başlıklarda ortaya çıkan sonuç, halkın tepkili olması ve farklı etnik kökene sahip vatandaşları istememelerini şiddet ve nefretle dışarıya yansıtması, bunun temelinde de medyanın olaylardan önce

ve sonra bunu fobik temsilleri kullanarak tetiklemesi olarak belirlenmiştir. Yan bakma, çocuk kavgası, sigara isteme gibi küçük nedenlerle ortaya çıkan büyük saldırganlıkların habere konu olması ve atılan başlıklarda Suriye ve beraberinde diğer etnik kökenlere sahip vatandaşlar üzerinde bir korku oluşturduğu ve fobik temsil olgusunun özellikle bu kimlikler üzerinden verilmeye çalışıldığı saptanmıştır.

KAYNAKÇA

Akkanat, Salih: Şiddet ve İktidar: Şiddetin "Meşruiyet"inden "Meşruiyet"in Şiddetine, **Doktora Tezi**, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, 2011

Aksoy, Numan Durak;

Arslantaş, Halis Adnan: Ulus, Ulusçuluk ve Ulus-Devlet, **TÜBAR**, 2010

Aktaş, Gül: Feminist Söylemler Bağlamında Kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak, 30(1), **Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 2013 Haziran,

Aktaş, Murat: Avrupa'da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, 13(1), 2014

Alikoç, Fulya: Marksizm ve Feminizmin Daimi Geçimsizliği, **Özgürlük Dünyası**, s.224, 2013

Altun, Hakan: Feminist Kuram Doğrultusunda Bir Okuma/Sahneleme ve Bir Örnek Çalışma: Denizden Gelen Kadın**, Doktora Tezi,** Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tiyatro (Tiyatro Yönetmenliği) Ana Bilim Dalı, 2008

Altundeğer Nurettin;

Yılmaz, Ertuğrul: İç Savaştan Bölgesel İstikrarsızlığa: Suriye Krizinin Türkiye'ye Faturası, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,** 21(1), 2016

Altunoğlu, Mustafa: Kimlik'in Modern İnşaı, Kimlik Politikaları ve Türkiye'de Kimlik Tartışmaları, **Doktora Tezi,** Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, 2009

Arar, Yurdagül Bezirgan: Sosyo-Politik Bağlama Göre Türk Basınının 'Öteki'leri", **Doktora Tezi,** İzmir: Ege

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, 2009

Arslan Erhan; Arslan Berna: Türkiye'de Yerel Gazete Yöneticilerinin Meslek Etiği Algısı, **Selçuk İletişim Dergisi,** 9(2), 2016

Arslan, Hediye;

Konuk Şener, Dilek: Stigma, Spiritüalite ve Konfor Kavramlarının Meleis'in Kavram Geliştirme Sürecine Göre İrdelenmesi, **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi,** 2(1), 2009

Arslantürk, Zeki;

Amman, M. Tayfun: **Sosyoloji/Kavramlar-Kuramlar-Süreçler-Teoriler**, İstanbul, Çamlıca Yayınları, 2009

Arun, Özgür; Koçak, Abdullah: İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu,4(3), **Selçuk İletişim,** 2006

Aypar, Görkem: İstanbul'da Yaşayan Transların Dışlanma, Ayrımcılık ve Ötekileştirme Deneyimleri ve Baş Etme Süreçleri, **Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, 2004 Eylül

Bal, Müjgan: İmaj ve Önyargı Faktörünün Gazete Haberlerine Etkisi, **Yüksek Lisans Tezi,** Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Halkla İlişkiler Bilim Dalı, 2009

Balibar, Etienne;

Wallerstein, Immanuel: **Irk, Ulus, Sınıf,** Çev: Ökten, Nazlı, İstanbul, Metis Yayıncılık, 2013

Baştürk, Akca: **Kimlik, Medya ve Temsil,** Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2007

Bauman, Zygmunt: **Yasa Koyucular İle Yorumcular,** Haz. Atakay, Kemal, İstanbul, Metis Yayınları, 1996

Bilge, Remzi: Siyasal İletişimde Mekan Üzerinden Söylem Üretiminin Önemi: Balkon ve Meydanlarda Söylem Üretimi, **Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, 2015

Binark, Mutlu: Nefret Söyleminin Yeni Medya Ortamında Dolaşıma Girmesi ve Türetilmesi, Haz. Çomu, Tuğrul, **Yeni Medyada Nefret Söylemi,** İstanbul, Kalkedon Yayınları, 2010

Bostanoğlu, Osman: 9. Sınıf Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Önyargıların İncelenmesi, **Yüksek Lisans Tezi,** Çanakkale, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, 2015 Ocak

Bozdağ, Lütfiye: Biyoiktidar Kavramı ve Ötekileştirmenin İki Kadın Karakterde Temsili "Meryen Ana ve Berfo Ana, **Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi,** 5(5), t.y.

Budak, Selçuk: **Psikoloji Sözlüğü**, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2009

Burçak, Leyla: İstanbul'da Yaşayan Türkiye Yahudilerinin Sosyo-Kültürel Özellikleri, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Sosyoloji Bilim Dalı, 2015 Şubat

Büyükkantarcıoğlu, Nalan: **Söylemden İdeolojiye: Eleştirel Söylem Çözümlemesi,** t.y., Çevrimiçi: mersindilbilim.info: https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwii08Xu8ZnSAhXENhoKHceDCEIQFggtMAM&url=http%3A%2F%2Fdergipark.ulakbim.gov.tr%2Fgumuscomm%2Farticle%2Fdownload%2F5000006384%2F5000006813&usg=AFQjCNGA203iT-50qGbuYY_ adresinden alındı, 18.02.2017

Can, Gürhan: Kişilik Gelişimi, Haz: Yeşilyaprak, Binnur, **Eğitim Psikolojisi** (12 b.). Ankara: Pegem Akademi, 2014

Cangöz İncilay: Türkiye'de Yoksulluğun ve Yoksulların Ana Akım Basında Temsili, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi,** 13(1), 2010

Cervinkova, Hana; Buchowski,

Michal; Uherek, Zdene'k: **Rethinking Ethnography in Central Europe**, New York: Palgrave Macmillan, 2015

Ceylan, Yılmaz: Toplumsal Değerler ve Medya Etiği, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** 4(7), 2012 Nisan

Chambers, Iain, **Göç, Kültür, Kimlik**, Çev. Beşikçi, Mehmet; Türkmen İsmail, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2005

Chomsky, Noam: **What Makes Mainstream Media Mainstream,** 1997 June, Çevrimiçi: kutucuğum.com: http://kutucugum.com/action/SearchFiles adresinden alındı, 13.03.2017

Chomsky, Noam: **Medya Denetimi,** Çev, Baki, Elif, İstanbul, Everest Yayınları, 2013

Çapar, Mustafa: Türk Ulusal Eğitim Sisteminde Öteki ve Ötekiye Yaklaşım, **Doktora Tezi**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Ana Bilim Dalı, 2004 Nisan

Çarkoğlu, Ali; Kalaycıoğlu, Ersin: Türkiye'de ve Dünya'da Milliyetçilik, t.y, Çevrimiçi: http://ipc.sabanciuniv.edu/wp-content/uploads/2014/02/Dunyada-ve-Turkiyede-Milliyetcilik-SON.pdf, 24.11.2016

Çelenk, Sevilay: **Ayrımcılık ve Medya**, t.y. Çevrimiçi: academia: https://www.academia.edu/6835099/Ayr%C4%B1mc%C4%B1l%C4%B1k-ve-medya adresinden alındı, 13.10.2016

Çelik, Hilal; Ekşi, Halil: Söylem Analizi, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 1(27), 2008

Çiftçi, İrfan: Uluslararası İlişkilerde 'Öteki' Kavramı ve Avrupa Birliği İle İslam Konferansı Örgütü'nün 2002 İstanbul Buluşmasında 'Türk Modeli' Söylemi, **Doktora Tezi,** İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, 2006

Çilingir, Sevgi: **Avrupa Kimliği ve Ulus Devlet Modeli**, t.y., Çevrimiçi, dergipark: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/yead/article/viewFile/5000170424/5000153843 adresinden alındı, 24.11.2016

Çoban, Barış: **Medyanın Milliyetçi Söylemi: Medya, 'Öteki' ve 'Şiddet',** t.y. Çevrimiçi: academia: http://www.academia.edu/660730/MEDYANIN_M%C4%B0LL%C4%B0YET%C3%87%C4%B0_S%C3%96YLEM%C4%B0_MEDYA_%C3%96TEK%C4%B0_VE_%C5%9E%C4%B0DDET adresinden alındı, 11.08.2016

Çoban, Barış: Medya, Resmi Tarih ve Milliyetçilik, Haz. Çoban, Barış, **Medya Milliyetçilik Şiddet**, Su Yayınevi, 2009

Dedeoğlu, Gözde: **Demokrasi Basın ve Haber Etiği,** İstanbul, Sentez Yayıncılık, 2014

Değirmenci, Gamze: **Avrupa'da İslamofobi Algısı Üzerine**, t.y. Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (Bilgesam): Çevrimiçi: http://www.bilgesam.org/incele/769/-avrupa%E2%80%99da-%E2%80%9Cislamofobi%E2%80%9D-algisi-uzerine/#.WB4AzmqLTIU adresinden alındı, 05.11.2016

Demir, Aysel: **Siyasi Bir Korku Aracı Olarak Medya,** Haz, Serin, İsmail, Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik. içinde Bursa: Uludağ Üniversitesi Birinci Uluslararası Felsefe Kongresi, 2010

Demir Güneş, Cevriye: **Michel Foucault'da Söylem ve İktidar**, Kaygı Dergisi(21), 2013

Demirtaş, H. Andaç: Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar, **İletişim Araştırmaları,** 2003

Denis, Paul: **Fobiler,** Çev: Yerguz, İsmail, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları, 2007

Dijk, Teun. A.: **Critical Discourse Analysis,** 1998 January, Çevrimiçi: mohamedrabeea: http://www.mohamedrabeea.com/books/book1_1129.pdf adresinden alındı, 13.02.2017

Dijk, Teun. A.: **Critical Discourse Analysis**, 2001 Haz., D. T. Deborah Schiffrin The Handbook of Discourse Analysis. Massachusetts/USA: Blackwell Publishers.

Dikici, Erkan: Feminizmin Üç Ana Akımı: Liberal, Marxist ve Radikal Feminizm Teorileri, **The Journal of Academic Social Science Studies**(43), 2016

Doruk, Özlem: Disiplin Toplumu ve Haber Söylemi: Gökkuşağı Derneği'nce Yapılması Planlanan Yürüyüşün Engellenmesine İlişkin Haberlerin Çözümlenmesi, **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-GİFDER)**, 2(1), 2013 Mart

Dursun, Çiler: **Kendilik Bilinci ve Öteki İçindeki Yolculuk**, t.y., Çevrimiçi: academia: https://www.academia.edu/3610025/Hegelde_Kendilik_Bilinci_ve_%C3%96teki_%C4%B0%C3%A7indeki_Yolculuk adresinden alındı, 12.08.2016

Engelund, Sara Rismyhr: **Introductory Essay: "The Other" and "Othering"**, t.y. Çevrimiçi: newnarratives.wordpress.com: https://newnarratives.wordpress.com/issue-2-the-other/other-and-othering-2/ adresinden alındı, 13.03.2017

Erdoğan, Deniz: **Feminist Kuramlar**, Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, 2015

Erdoğan, İlker: **Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil**. Haz. Erdoğan, İlker, İstanbul, Kalkedon Yayınları, 2011

Erdoğan, İrfan: Karl Marx, İnsan, Toplum ve İletişim, **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**(25), 2007

Erdoğan, İrfan: **Medya Teori ve Araştırmaları**, Ankara, Erk Yayınları, 2014

Erkızan, Hatice Nur: **Betül Çotuksöken'de Öznenin Ontik, Epistemik ve Etik Kuruluşu, Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik**, Bursa, Uludağ Üniversitesi Birinci Uluslararası Felsefe Kongresi, 2010

Erşen, Özge: Psikanalitik Bir Deneme Şiddet: Öteki'nin Yıkımı, **Doğu Batı Düşünce Dergisi**(43), 2007-08, Kasım, Aralık, Ocak

Europe, Council Of: Çevrimiçi: coe.int. Commite Of Ministers, Recommendation, Of The Commite Of Ministers To Member States On "Hate Speech, Adepted By The Commite Of Ministers At The 60 th Meeting Of The Ministers Deputies: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other_committees/dh-lgbt_docs/CM_Rec(97)20_en.pdf adresinden alındı, 1997, October 30

Ezgi, Tahir; Işık, Necmettin: **Ulus, Ulus-Devlet, Ulusal-Devlet**, 20.10.2013, Çevrimiçi: akademikperspektif: http://akademikperspektif.com/2013/10/20/ulus-ulus-devlet-ulusal-devlet/ adresinden alındı, 09.05.2017

Fidaner, Işık Barış: Önsöz, Haz. Çomu, Tuğrul, **Yeni Medyada Nefret Söylemi**, İstanbul, Kalkedon Yayınları, 2010

Giddens, Anthony: **Ulus, Devlet ve Şiddet**, Çev. Atay, Cumhur, Kalkedon Yayınları, 2008

Göçmen, Doğan: dogangoçmen, **Neden Ontoloji,** 2009, Çevrmiçi: https://dogangocmen.files.wordpress.com/2009/08/neden-ontoloji1.pdf adresinden alındı, 12.08.2016

Gökalp, Emre; Ergül, Hakan;

Göregenli, Melek: Nefret Söylemi ve Nefret Suçları, Haz. Çınar, Mahmut, **Medya ve Nefret Söylemi.** İstanbul, Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013

Göregenli, Melek: **Temel Kavramlar: Önyargı, Kalıpyargı ve Ayrımcılık,** t.y., Çevrimiçi: secbir: http://secbir.org/images/haber/2011/01/06-melek-goregenli-2.pdf adresinden alındı, 13.10.2016

Gülendam, Ramazan, **Türk Romanlarında Kadın Kimliği**, Konya, Salkımsöğüt Yayınları, 2006

Habermas, Jürgen: **"Öteki" Olmak, "Öteki"yle Yaşamak**, Çev. Aka, İlknur, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2012

Herman, Edwrad S.;

Chomsky, Noam: **Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politiği,** İstanbul: Aram Yayınları, 2006

Iganski, Paul: **Hate crime and the city**, Great Britain: The Policy Press, 2008

İlter, Tuğrul: Modernizm, Postmodernizm, Postkolonyalizm: Ben-Öteki İlişkileri ve Etnosantrizm, **Küresel İletişim Dergisi**(1), 2006 Bahar

İmik, Nural: **Medyanın Barış ve Savaşa Etkisi (Irak),** Communication in Peace/Conflict in Communication. Famagusta, North Cyprus: Eastern Mediterranean University Press, 2007

İnceoğlu, Yasemin; Sözeri, Ceren: Nefret Suçlarında Medyanın Sorumluluğu: 'Ya sev ya terk et ya da...'". Haz.: İnceoğlu, Yasemin, **Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2012

İnceoğlu, Yasemin; Çoban, Savaş: Öteki'leştirme Sürecinde Medyanın Yeri, Haz.: Çoban, Savaş; İnceoğlu, Yasemin, **Azınlıklar, Ötekiler ve Medya**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2014

İnceoğlu, Yasemin; Çoban, Savaş: Giriş, Haz.: Çoban, Savaş; İnceoğlu, Yasemin, **Azınlıklar, Ötekiler, Medya**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2014

İrfan Erdoğan;

Alemdar, Korkmaz: **Öteki Kuram,** Ankara, Erk Yayınları, 2002

Jr, Sadler, Rodney Steven: **Can a Cushite Change His Skin**, New York/London: t&t Clark, 2005

Karabekiroğlu, Koray;

Cakin Nursu; vd.: DEHB ve Otizm İle İlgili Bilgi Düzeyleri ve Damgalama: Sınıf Öğretmenleri ve Ana Babalara Çok Merkezli Bir Çalışma, Klinik Psikoloji. İstanbul, **Together Against Stigma-**

Third International Conference, 5-8 Ekim 2006

Karaduman, Sibel: **Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü".** Journal of Yasar University, S. 2886, 2010

Karslı, Necmi: İslamofobi'nin Psikolojik Olarak İşlenmesi, **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi,** 13(1), 2013

Katarı, Asker: **Kültür, Farklılık ve İletişim,** İstanbul, İletişim Yayınları, 2014

Kaya, İbrahim;

Yılmaz Eren, Esra: Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri, **SETA (SİYASET, EKONOMİ ve Toplum Araştırmaları Vakfı)**, 2014

Kenan Çayır;

Ayan Ceyhan, Müge: **Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012

Keyman, Fuat: Farklılığa Direnmek: Uluslararası İlişkiler Kuramında "Öteki" Sorunu, Mutman, Mahmut, Yeğenoğlu, Melda Fuat Keyman, **Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark** İstanbul, İletişim Yayınları, s. 76-77-78, 1996

Kılıç, Deniz: Bir Ötekileştirme Pratiği Olarak Basında Eşcinselliğin Sunumu: Hürriyet ve Sabah Örneği (2008-2009). **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**(1), 2011 Mart

Kol, Haydar: İfade Özgürlüğü Perspektifinden Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin Kurum ve Organlarını Aşağılama Suçu, **Yüksek Lisans Tezi,** Ankara, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Ceza Adaleti Ana Bilim Dalı, 2011

Köse, Meryem; Küçük Meryem: Oryantalizm ve "Öteki" Algısı, **Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi**, s. 109, 2015

Kundakcı, F. Seda: Heteroseksizm ve Ötekileştirme Eleştirisi, **Liberal Düşünce Dergisi,** 18(71), 2013

Küçükalp, Kasım: **Batı Metafiziğinin Dekonstrüksiyonu: Heidegger ve Derrida,** İstanbul, Sentez Yayıncılık, 2008

Küntay, Esin: Bedene Şiddet-Özbenlik Değerlendirmeleri Toplumbilimsel Bir Analiz, Haz: Kar, Altan; İnceoğlu, Yasemin, **Kadın ve Bedeni**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2016

Laughey, Dan: **Medya Çalışmaları,** Çev. Toprak, Ali, İstanbul, Kalkedon Yayınları, 2010

Lippman, Walter: **Puplic Opinion,** New York: Macmillan, 1922

Macit, Mustafa: Sosyal Medyada "İmam Hatipli" Temsilleri: Kolektif Bir Kimlik Söylemindeki Sosyal-Bilişsel İzdüşümler, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitü Dergisi [TAED]**, t.y.

Marshall, Gordon: **Sosyoloji Sözlüğü,** (Kömürcü, Derya; Akınhay Osman, Çev: Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1999

Marx, Karl: **Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı,** Çev: Belli, Sevim, Ankara, Sol Yayınları, 1993

Millas, Herkül: **Milli Türk Kimliği ve 'Öteki' (Yunan) / Modern Dünyada Siyasal Düşünce,** t.y., Çevrimiçi: herkulmillas: http://www.herkulmillas.com/tr/hm-makaleleri/kitaplardaki-makaleler/183-milli-tuerk-kimlii-ve-oeteki-yunan-modern-tuerkiyede-siyasal-dueuence.html adresinden alındı, 11.08.2016

Moressi, Enrico: **Haber Etiği**, Çev. Genç, Fırat, Ankara, Dost Kitabevi, 2003

Nahya, Z. Nilüfer: İmgeler ve Ötekileştirme: Cadılar, Yerliler, Avrupalılar, **Atılım Sosyal Bilimler Dergisi,** s. 29, 2011

Nargül, Semih: **Türkiye'de Medyanın Tarihsel Süreçteki Rolü**, t.y., Çevrimiçi: academia:

https://www.academia.edu/19626069/T%C3%BCrkiyede_Medyan%C4%B1n_Tarihsel_S%C3%BCre%C3%A7teki_Rol%C3%BC adresinden alındı, 03.01.2017

Oktuğ Zengin, Melis: Engelli Hakları Çerçevesinde Dilde Önce İnsan Yaklaşımı ve Medya Alanına Uygulanması, **Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (UHİVE)**, 2(3), 2014, Nisan/Mayıs/Haziran

Özdemir, Cevdet: Kimlik ve Söylem, **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**(2), 2001

Özensel, Ertan: Çokkültürlülük Uygulaması Olarak Kanada Çokkültürlülüğü, **Akademik İncelemeler Dergisi,** 7(1), 2012

Özer, Süleyman: Psiko-Sosyal Açıdan Dini Anlatı-Dini Yaşantı İlişkisi, **Yüksek Lisans Tezi**, Kahramanmaraş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, 2006

Özdemir, Cevdet: Kimlik ve Söylem, **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**(2), 2001

Özensel, Ertan: Çokkültürlülük Uygulaması Olarak Kanada Çokkültürlülüğü, **Akademik İncelemeler Dergisi,** 7(1), 2012

Özkoçak, Yelda; Tavuz, Ayça: Erkeğin ve Kadının Birbirlerini Ötekileştirmesi: "Bir Kadın Bir Erkek" Dizi Örneği, **Atatürk İletişim Dergisi**(6), 2014

Özer, Süleyman: Psiko-Sosyal Açıdan Dini Anlatı-Dini Yaşantı İlişkisi, **Yüksek Lisans Tezi**, Kahramanmaraş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, 2006

Powell, John A.;

Menendian, Stephen: **The Problem of Othering**: 29 June 2016, Towards Inclusiveness and Belonging, Çevrimiçi: otheringandbelonging.org: http://www.otheringandbelonging.org/the-problem-of-othering/ adresinden alındı

Rigel Nurdoğan; Batuş, Gül;

Yücedoğan, Güleda; Çoban Barış: **Kadife Karanlıka,** Haz. Rigel, Nurdoğan, İstanbul, Su Yayınları, 2005

Said, Edward. W: **Şarkiyatçılık (Batının Şark Anlayışları)**. Çev. Ülner, Berna, İstanbul, Metis Yayınları, 2014

Schnapper, Dominique: **Sosyoloji Düşüncesinin Özünde Öteki İle İlişki,** Çev. Sönmezay, Ayşegül, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005

Shoemaker, Pamela;

Reese, Stephen D.: İdeolojinin Medya İçeriği Üzerindeki Etkisi, Haz. İrvan, Süleyman, **Medya Kültür Siyaset**, Ankara, Pharmakon Yayınevi, 2014

Sezgin, Seçil: Gazete Sütunlarında Öteki Olmak: Türk Yazılı Basınında Ötekileştirme-Etnik Kimlikler Üzerine Bir Söylem Analizi, **Yüksek Lisans Tezi.** Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Programı, 2012 Mayıs

Solak, Ömer: Küçük Ağa Romanının Eleştirel Söylem Analizi, **Akademik Bakış Dergisi**(26), 2011 Eylül-Ekim

Somay, Bülent: **İnsan ötekiyle doğar ve Devrimde akıl durur...,** 21.11.2004, (Aktan, Hamza Röportaj Yapan) Birgün Pazar Eki. tarihinde http://www.metiskitap.com/catalog/interview/2917 adresinden alındı, 01.05.2017

Sönmez Selçuk, Senem: Postmodern Dönemde Farklılığın Kutsanması ve Toplumun Parçacıllaştırılması: "Öteki" ve "Ötekileştirme", **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, 15(2), 2012

Sözen, Edibe: **Söylem**, Ankara, Birleşik Yayınları, 2014

Sungur, Mehmet. Z: Fobik Bozukluklar, **Psikiyatri Dünyası**(1), 1997

Sünbüloğlu, Nurseli Yeşim: Beyaz Bereler, 'Karadeniz Güzellemesi', 'Av Hatırası': Hrant Dink Cinayeti Sonrasında

Ortaya Çıkan Milliyetçi Tepkiler, Hegemonik Erkeklik ve Medya, Haz. Çoban, Barış, **Medya, Milliyetçilik, Şiddet**, İstanbul, Su Yayınevi, 2009

Sürgevil, Olca: Farklılık Kavramına ve Farklılıkların Yönetimine Temel Oluşturan Sosyo-Psikolojik Kuramlar ve Yaklaşımlar, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, s. 114, 2008

Şen, Gülfidan: Eurımages Sonrası Türk Sinemasında Etnik Kimlik Temsilleri, **Yüksek Lisans Tezi**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, 2015

Şen, Seyhan: Avrupa Birliği'nde Kimlik Sorunu, **Yüksek Lisans Tezi,** Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, 2004

Taş, M: **Avrupa'da Irkçılık**, Ankara, İmge Kitabevi, 1999

TDK: TDK,Çevrimiçi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57e8d94fedb560.41913780 adresinden alındı, 26.09.2016

TDK: **Söylem**, t.y. Çevrimiçi: tdk.gov.tr: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.588b5513759fe2.24047242 adresinden alındı, 27.01.2017

TDK: **Temsil**,t.y.Çevrimiçi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.585e9cc0f07796.07005011 adresinden alındı, 24.12.2016

Tatar, Hüseyin Canbay: Sürgünler Mekanı Dünya: Göç, Çokkültürlülük ve Ötekileştirme, **e-Journal of New World Sciences Academy**, 8(1), 2013, January

Tripathi, R. C.; Singh, Purnima: **Perspectives on Violence and Othering in India**, India: Springer, 2016

Toker Erdoğan, Müge: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü, **Uzmanlık Tezi,** Ankara, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2010

Toktaş, Sibel: Gazetelerdeki Söylem ve Ötekileştirme Politikaları: Afrika ve Vatan Gazetelerinde Türkiye Türklerinin Temsil Biçimleri, **Yüksek Lisans Tez**i. Girne: Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014 Şubat

Topcubaşı, Tolga: Farklılıklara Saygı Eğitim Programının Öğrencilerin Farklılıklara Saygı Düzeyine Etkisi, **Yüksek Lisans Tezi,** Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, 2015

Türkan, Hüseyin: Avrupa'da Yükselen Ayrımcılık, Nefret, İslamofobi ve Irkçılık". **Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi,** 2015 Mayıs

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: 07.11.1982, Çevrimiçi: anayasa.gov: http://www.anayasa.gov.tr/icsayfalar/mevzuat/1982anayasas%C4%B1.html adresinden alındı, 01 06, 2017

Şimşek, Ufuk; Ilgaz, Selçuk: **Küreselleşme ve Ulusal Kimlik**, 10.10.2016, Çevrimiçi: e-dergi.atauni: http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunisosbil/article/viewFile/1020000401/1020000394 adresinden alındı

Uluç, Güliz: **Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı, Olanaklar-Sorunlar-Tartışmalar**". İstanbul, Anahtar Kitaplar, 2003

Uluç, Güliz: **Medya ve Oryantalizm**, İstanbul, Anahtar Kitaplar Yayınevi, 2009

Uzun, Ruhdan: Medya-Siyaset İlişkileri: Türkiye'de Savunucu Gazetecilik Olgusunun İncelenmesi, **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi** (39), 2014

Ünsaldı, Levent: Takdim, Du Bois, Simmel, Schütz, vd, Haz. Ünsaldı, Levent, **Yabancı**, Ankara, Heretik Yayınları, 2016

Üste, R. Bahar: Hegel - Rousseau, Mill ve Hayek'in Değerlendirmelerinde Toplumda Ötekileştirilen 'Kadın'ın Konumu, **Edebiyat Dergisi**, 2015

Vardal, Zeynep Burcu: Nefret Söylemi ve Yeni Medya, **Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, 2(1), 2015

Varol, Sibel Fügan: Medyada Yer Alan Temsillerin Kimlik Edinme Sürecindeki Rolü, **The Journal of Academic Social Science Studies** (26), 2014

Varol, Sibel Fügan: **Temsil İdeoloji Kimlik**, Varlık Yayınları, 2016

Walby, Sylvia: **Patriyarka Kuramı**, Çev. Osmanağaoğlu, Hülya, Ankara, Dipnot Yayınları, 2016

y.y.: **Ableism**, 22.01.2015 Çevrimiçi: urbandictionary: http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Ableism adresinden alındı, 16.05.2017

y.y.: **Dünyada Eşcinsellik**, t.y., Çevrimiçi: tarihinde http://lgbtyasam.blogspot.com.tr/2012/11/yaz-dunyada-escinsel-evlilik-ve-lgbt.html adresinden alındı, 26.11.2016

y.y.: **Ethnicity vs. Race,** t.y., Çevrimiçi: diffen.com: http://www.diffen.com/difference/Ethnicity_vs_Race adresinden alındı, 13.03.2017

y.y.: **Günümüzde Medya-Sermaye-İktidar İlişkileri**, 27.11.2015, Çevrimiçi: http://www.kenandabirkuyu.org/gunumuzde-medya-sermaye-iktidar-iliskileri adresinden alındı, 30.05.2017

y.y.: **Ne Bir HAstalık Ne De Bir Suç**, 2011, Düz. Uluslararası Af Örgütü, Çevrimiçi: amnesty.org.tr: https://www.amnesty.org.tr/uploads/Docs/lgbt-raporu-tr240.pdf adresinden alındı, 10.11.2016

y.y.: **Ötekileştirme,** 03.05.2011, Çevrimiçi: osyalistforum: https://www.sosyalistforum2.net/showthread.php?t=47656 adresinden alındı, 01.07.2017

y.y.: **representation**, t.y., Çevrimiçi: oxforddictionaries: https://en.oxforddictionaries.com/definition/representation adresinden alındı, 06.03.2017

y.y.: **Teun A. Van Dijk Eleştirel Söylem Çözümlemesi**, 22.02.2016, Çevrimiçi: thebrandage: http://thebrandage.com/teun-a-van-dijk-elestirel-soyle-cozumlemesi/ adresinden alındı, 17.02.2017

y.y.: **What is Ableism,** t.y. Çevrimiçi, stopableism: http://www.stopableism.org/what_part_two.asp adresinden alındı, 16.05.2017

y.y.: **What Is "Othering"?**, 28.12.2011, Çevrimiçi: therearenoothers.wordpress.com:, 13.03.2017 https://therearenoothers.wordpress.com/2011/12/28/othering-101-what-is-othering/ adresinden alındı

y.y.: **World Conference Against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance**, 2001, 31 August to 8 September, Düz. Durban, South Africa, Çevrimiçi: un.org: http://www.un.org/WCAR/durban.pdf adresinden alındı, 06.11.2016

y.y.: **2016'daki Bombalı Saldırılar,** 17.12.2016, Çevrimiçi: http://www.aljazeera.com.tr/haber/2016daki-bombali-saldirilar, 25.05.2017

Yanıkkaya, Berrin: Gündelik Hayatın Suretinde: Öteki Korkusu, Görsel Şiddet ve Medya, Haz.: Çoban, Barış, **Medya Milliyetçilik Şiddet**, İstanbul, Su Yayınevi, 2009

Yapıcı, Asım: İçimizdeki Öteki: Kimlik ve Önyargı Kıskacında Sünni-Alevi İlişkileri, **Dem Dergisi**, 2(6), t.y.

Yapıcı, Asım; Münir Yıldırım: Küreselleşme Sürecinin Dini Kimliklere Etkisi: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme, **Dini Araştırmalar Dergisi,** 6(17), t.y.

Yeniçeri, Hümeyra Seren: William Sorayan'ın Eserlerinde Etnik Kimlik ve Diaspora, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, Fatih

Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü Medeniyet Araştırmaları Ana Bilim Dalı, 2014

Yıldırım, Mustafa Zeki: Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin Kurum ve Organlarını Aşağılama Suçu (TCK M. 301), **Doktora Tezi**, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Ana Bilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, 2012

Yılmaz, Hakan: **Biz"lik, "Öteki"lik, Ötekileştirme ve Ayrımcılık: Kamuoyundaki Algılar ve Eğilimler**, 02.07.2010, Nihai İçeriksel Rapor, Çevrimiçi: hakanyilmaz.info: http://hakanyilmaz.info/yahoo_site_admin/assets/docs/HYilmaz-Otekilestirme-02-%C4%B0%C3%A7erikselRapor.188160919.pdf adresinden alındı, 24.11.2016

Yurdagül Bezirgan Arar;
Bilgin, Nuri: Gazete Haber Başlıklarında Öteki'nin İnşası, **Kültür ve İletişim Dergisi**, 12(2), 2009

Yurdagül Bezirgan Arar;
Bilgin, Nuri: Gazetelerde Ötekileştirme Pratikleri: Türk Basını Üzerine Bir İnceleme, **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, t.y.

Yüksel, Hakan: Enformasyon Toplumu ve İnsan, 2014 Mayıs, İstanbul, Şişli, **Alternatif Medya Derneği**. 19.02.2017

Zeilinger, Julie: **6 Forms of Ableism We Need to Retire Immediately**, 07.07.2015, Çevrimiçi: mic.com: https://mic.com/articles/121653/6-forms-of-ableism-we-need-to-retire-immediately#.Z6dGSBkEe adresinden alındı, 16.05.2017

Zizek, Slavoj: **İdeolojinin Yüce Nesnesi**, Çev.: Birkan, Tuncay, İstanbul, Metis Yayınları, 2002

EKLER

18 Temmuz 2016 Milliyet Gazetesi

"Suriyeli mültecilerin dükkanlarına saldırı

Ankara'da sosyal medyada örgütlenen bir grup önceki gece Önder Mahallesi'ne baskın düzenledi. Suriyelilere ait iş yerlerine saldıran grup, bazı iş yerlerini ateşe verdi.

ÜNAL ÇAM Ankara

Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı Ankara'nın Altındağ ilçesi Önder Mahallesi'nde geçtiğimiz hafta sigara isteme yüzünden çıkan kavgada mahallede yaşayan bir gencin Suriyeliler tarafından bıçaklandığı iddia edilmişti. Ardından da Suriyeli bir genç bıçaklanmıştı. Bu olay sonrası bıçaklanan gencin intikamını alacaklarını söyleyen bir grup sosyal medya üzerinden örgütlenerek cumartesi günü saat 19.00'da mahallenin girişinde bulunan Alemdağ Parkı'nda buluşmak için sözleşti.

Cuma akşamı başlayan darbe girişiminin ardından, olağanüstü önlemler nedeniyle gerçekleşmesi beklenmeyen bu etkinlik için mahalle girişinde toplanan grup, Suriyelilerin dükkanlarının bulunduğu caddeye doğru hareket etti. Grup burada Suriyelilere ait dükkanlara taş ve sopalarla saldırdı. Bazı dükkanları da ateşe verdi. Polis, günler öncesinden tarih ve saat verilerek gerçekleştirilen eyleme müdahale etmede yetersiz kalırken birçok dükkânın yağmalandığı öğrenildi.

'Güvence İstiyoruz'

Yaşanan olay sonrası Milliyet'e konuşan Önder Mahallesi Muhtarı Bayram Uğurlu, gerçekleşen saldırının sosyal medya üzerinden toplanan bir grup tarafından gerçekleştirildiğini, saldırganların mahallede yaşayan halkla alakasının olmadığını belirtti. Uğurlu, saldırıda Suriyelilere ait 50 dükkânın kullanılamaz hale geldiğini söyledi.

Bir buçuk yıl önce mahalleye taşınan Suriyeli sığınmacı Asım Halil, saldırılara rağmen Suriyelilerin çok sakin kaldığını belirterek, "Ancak bizler yetkili birisinin gelip bizlere 'Bu olayları yapanları araştıracağız, cezalandıracağız' demesini bekliyoruz. Suriyeliler şunu merak ediyor. Bu saldırılar devam mı edecek yoksa durdurulacak mı?" diye konuştu. Şu an için Suriyeli esnafın dükkanlarını açmadığını belirten Halil, "Dükkanlarında sağlam kalan mallarını kurtarmanın derdindeler. Yeni saldırıların olacağından korkuyoruz "dedi.

'Polis göz yumdu'

Suriye'den gelerek 3 yıl önce Önder Mahallesi'ne yerleşen Amir Mansur ise olaya müdahale için gelen polisin saldırganlara göz yumduğunu iddia etti. Karakola gittikleri zaman kendilerine kötü davranıldığını söyleyen Mansur, "Hüseyin Gazi Polis Karakolu'nda bize kötü davranıyorlar. İfade vermek istiyoruz bize, 'Siz Suriyeliler buraya geldiniz, burada Türkler gibi davranacağınızı zannediyorsunuz, gidin' diyorlar. Burada kimse hakkını savunamıyor. Bizde herkes gibi yaşamak istiyoruz. Aramızda kötü olanlar elbette vardır. Beş parmağın beşi bir değil" diye konuştu.

Mahallede yan yana bulunan iki dükkândan Suriyelinin dükkanına saldırılırken Türk esnafın dükkanına dokunmadığını belirten Mansur, "Dükkanlar yağmalandı, yakıldı ve evlerin pencerelerine taşlar atıldı. 'Bir dahaki sefere evlerinize geleceğiz' diye tehdit ettiler. Daha önce mahalleye gelip dükkanlarınızı başınıza yıkacağız dediklerinde dediklerini yaptılar. Bir daha gelmeyeceklerinin garantisi yok" dedi."

22 Temmuz 2016 Yeni Devir Gazetesi

"Konya'da Suriyeliler evinde linç edilmek istendi

Konya'da 16 yaşındaki İ.Ö., iddiaya göre yan bakma nedeniyle tartıştığı Suriye uyruklu 17 yaşındaki C.E.H. tarafından karnından bıçaklandı. Olayın ardından İ.Ö.'nün yakınları ve mahalleli, C.E.H.'nin saklandığı akrabasının evine taşla

saldırıp, kapıyı kırıp içeri girerek evdeki aileyi ve C.E.H.'yi linç etmek istedi. Polisin olay yerine erken gelmesiyle aile, öfkeli kalabalığın elinden kurtarıldı.

Olay, önceki gece saat 21:30 sıralarında merkez Selçuklu İlçesi Esenler Mahallesi Bağdat Sokak içerisinde meydana geldi. İddiaya göre, parkta oturan İ.Ö. ve Suriyeli C.E.H. arasında yan bakma meselesi nedeniyle tartışma çıktı. Tartışmanın büyümesi sonucu C.E.H. yanında taşıdığı bıçağı İ.Ö.'nün karnına saplayıp kaçtı. Kanlar içinde kalan İ.Ö. yakınları tarafından yakındaki özel bir hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı. C.E.H.'de aynı mahalledeki yakınlarının evine saklandı.

EVİ TAŞLAYIP LİNÇ ETMEK İSTEDİLER

İ.Ö.'nün bıçaklanmasının ardından toplanan yakınları ve mahalleliden oluşan yaklaşık 100 kişi, C.E.H.'nin saklandığı evin önünde toplandı. Evin camlarını taşlayan kalabalık, penceredeki demirleri söktü. Bir grup öfkeli kalabalıkta kapıyı kırıp içeri girdi. C.E.H. ile evdeki aileyi linç etmek istedi. Kısa sürede olay yerine gelen polis, aileyi linç olmaktan kurtardı. Öfkeli kalabalığı güçlükle evden çıkardı. Ardından evin etrafında güvenlik çemberi oluşturdu.

Şüpheli C.E.H. ile evde bulunan ve aralarında çocuklarında olduğu 11 Suriyeli güvenlik önlemleri altında polis aracına bindirip, polis merkezine götürdü. Uzun süre evin önünde bekleyişini sürdüren kalabalık daha sonra dağıldı. /DHA"

8 Ağustos 2016 Evrensel Gazetesi

"Mahalleli linç etti polis sadece izledi

Metehan UD İzmir

İzmir'in Bornova ilçesine bağlı Altındağ Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli aile, iki gün boyunca mahallelinin saldırısına uğradı. Saldırılar polisin gözü önünde olmasına rağmen saldırganların sadece ifadesi alındı. Aile eşyalarını bile alamadan mahalleyi terk etmek zorunda kaldı.

Hükümetin mülteci politikasındaki tutarsızlık ve medyada mültecilerle ilgili çıkan yalan bilgiler Suriyelilere yönelik saldırıları tırmandırmaya devam ediyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın vatandaşlık açıklaması sonrası yaşanan linç girişimlerine bir yenisi de İzmir'in Bornova İlçesi'nde yaşandı. 1 Ağustos günü çocuk kavgası ile başlayan olaylar mülteci ailenin darp edilerek, evinden ve mahalleden kovulması ile devam etti.

Yaşanan ırkçı saldırıyı ve nefret söylemlerini Halepli Mülteci E. ailesi gazetemize anlattı. Olayın yaşandığı Altındağ Zafer Mahallesi'ne iki ay önce taşındıklarını belirten Anne E., ilk günden itibaren mahalle halkıyla sorunlar yaşadıklarını dile getirdi ve "Sürekli bir kötü davranma vardı. Mahalle çocukları, çocuklarımızın önlerini kesiyorlardı, bakkala gidip bir şey almalarına engel oluyorlardı. Biz ancak yanlarında gidince alabiliyorduk. 1 Ağustos günü çocuklarımız parkta oynarken mahalle çocukları gelmiş, çocuklarımızı dövmüşler. Çocuğumun boynunda tırnak izi var. Gittim sadece çocuğu sözlü uyardım, vurmadım" dedi.

'SAÇLARIMI YOLDULAR, GÖMLEĞİMİ PARÇALADILAR'

İlk önce kendisinin şiddete uğradığını belirten anne E şöyle devam etti: "Sonra bu çocuk annesine gitmiş 'Suriyeliler bizi dövdü' demiş. Anneye 'biz bir şey yapmadık, uyardık' dedim ama beni dinlemeden küfür etmeye başladılar. Kadınlar ilk olarak beni dövdü. Saçlarımı yoldular, gömleğimi parçaladılar. Sonra bu kadınların eşleri ve arkadaşları geldi, ellerinde sopalarla, bıçaklarla. Gelip camları kırdılar, tehdit ve küfür ettiler. İlk gün böyle geçti. Polis geldi tutanak tuttu, gitti o kadar."

'EV SAHİBİ ARAYIP GELİN PARAYI ALIN DEDİLER'

1 Ağustos gecesini yakınlardaki başka bir Suriyeli ailenin yanlarında geçiren E. ailesini ertesi gün ev sahibi aramış. Ev sahibinin 'Gelin iki aylık paranızı alın, eşyalarınızı toplayın gidin. Bunlar sizin hakkınızda iyi şeyler düşünmüyorlar' demesi üzerine evlerine dönen aileyi burada saldırganlar karşılamış.

‘POLİSİN GÖZÜ ÖNÜNDE SOPAYLA DÖVDÜLER’

İlk olarak polisi aradığını söyleyen baba E. ikinci gün yaşananları şöyle anlattı: “Polis geldi ancak bizi polisin gözü önünde sopayla dövdüler. Polis sadece bağırdı, çağırdı o kadar. Birisi polise bile vurdu. Polis kalabalık geldi de ancak bizi mahalleden çıkardılar. İkinci gün yediğimiz dayak ev sahibinin yüzündendi. Onlarla bir oldu beni dövdü. 15 kişilerdi, kimin dövdüğünü bile göremedik. Polis bizi dövenleri de karakola götürdü. Onların da ifadesini aldılar. Döverken ‘Suriyeli köpek’, ‘Suriyeli eşek’ dediler anladığımız kadarıyla.

‘İLK GÜN ÇEKİNDİK ŞİKAYETÇİ OLAMADIK’

İlk gün çekindikleri için şikayetçi olmadıklarını belirten baba E., “yabancı olduğumuz için şikayetçi olmadık. ‘Allah’tan bulsun’ dedik. Korktuk çocuklara bir şeyler yapar diye. İkinci gün şikayetçi olduk. Ev sahibinden özellikle şikayetçiyiz. Onunla sorunumuz yoktu” diye yaşadıklarını anlattı.

’16 FARKLI YERDE DARP İZİ VAR’

Yaşanan bu saldırı ise ancak 5 gün sonra açığa çıktı. Baba E., hala yaşadığı darptan dolayı yürümekte zorlanıyor. E’nin, Alsancak Devlet Hastanesi’nde aldığı raporda vücudun 16 yerinde çeşitli morluk ve yara izleri olduğu kayda geçmiş. Aile, olaydan sonra İkiçeşmelikte yaşayan akrabalarının yanlarına yerleştiler. Şimdilik başka bir ev buldular ancak eşyaları yok. Yeniden şiddet görmekten korktukları için mahalleye de gidemiyor.”

9 Ağustos 2016 Görünüm Gazetesi

“2 SURİYELİ LİNÇ EDİLMEK İSTENDİ

Kırklareli’de 2 kadını takip edip taciz ettikleri iddia edilen 2 Suriye vatandaşı mahalleli tarafından kovalanırken girdikleri inşaatta düşerek yaralandı.

6 Ağustos'ta saat 23:30 sıralarında meydana gelen olayda, iddiaya göre H.C. ve R.C., evlerine gittikleri sırada 2 Suriye vatandaşı tarafından takip edilip rahatsız edildiler.

2 kadının takip edildiğini gören mahalleli de Suriye uyruklu 2 kişiyi kovalamaya başladılar.

Terk edilmiş bir inşaata giren Suriyeliler burada yüksekten düşerek yaralandılar.

Olayla ilgili tanık olarak ifadeleri alınan N.D. ve V.Y. isimli kişiler, kahvede oturdukları sırada bağrışma sesleri üzerine sesin geldiği yere gittiklerinde 2 Suriyelinin mahalleli tarafından kovalandığını gördüklerini, Suriyelilerin kaçarken terk edilmiş binaya girdiğini ve burada yüksekten düştüklerini, kendilerinin de Suriyelilere yardım ettiklerini ve polise haber verdiklerini söylediler.

Yaralı Suriyeliler Kırklareli Devlet Hastanesi'ne kaldırılırken, H.C. ve R.C. 2 Suriyeliden davacı ve şikayetçi oldu."

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1:

Suriyeli mültecilerin dükkânlarına saldırı

Ankara'da sosyal medyada örgütlenen bir grup önceki gece Önder Mahallesi'ne baskın düzenledi. Suriyelilere ait iş yerlerine saldıran grup, bazı iş yerlerini ateşe verdi

ÜNAL ÇAM Ankara

Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı Ankara'nın Altındağ ilçesi Önder Mahallesi'nde geçtiğimiz hafta sigara isteme yüzünden çıkan kavgada mahallede yaşayan bir gencin Suriyeliler tarafından bıçaklandığı iddia edilmişti. Ardından da Suriyeli bir genç bıçaklanmıştı. Bu olay sonrası bıçaklanan gencin intikamını alacaklarını söyleyen bir grup sosyal medya üzerinden örgütlenerek Cumartesi günü saat 19.00'da mahallenin girişinde bulunan Alemdağ Parkı'nda buluşmak için sözleşti.

Cuma akşamı başlayan darbe girişiminin ardından, olağanüstü önlemler nedeniyle gerçekleşmesi beklenmeyen bu etkinlik için mahalle girişinde toplanan grup, Suriyelilerin dükkânlarının bulunduğu caddeye doğru hareket etti. Grup burada Suriyelilere ait dükkânlara taş ve sopalarla saldırdı. Bazı dükkânları da ateşe verdi. Polis, günler öncesinden tarih ve saat verilerek gerçekleştirilen eyleme müdahale etmede yetersiz kalırken birçok dükkânın yağmalandığı öğrenildi.

'Güvence istiyoruz'

Yaşanan olay sonrası Milliyet'e konuşan Önder Mahallesi Muhtarı Bayram Uğurlu, gerçekleşen saldırının sosyal medya üzerinden toplanan bir grup tarafından gerçekleştirildiğini, saldırganların mahallede yaşayan halkla alakasının olmadığını belirtti. Uğurlu, saldırıda Suriyelilere ait 50 dükkânın kullanılamaz hale geldiğini söyledi.

Bir buçuk yıl önce mahalleye taşınan Suriyeli sığınmacı Asım Halil, saldırılara rağmen Suriyelilerin çok sakin kaldığını belirterek, "Ancak bizler yetkili birisinin gelip bizlere 'Bu olayı yapanları araştıracağız, cezalandıracağız' demesini bekliyoruz. Suriyeliler şunu merak ediyor. Bu saldırılar devam mı edecek yoksa durdurulacak mı?" diye konuştu. Şuan için Suriyeli esnafın dükkânlarını açamadığını belirten Halil, "Dükkânlarında sağlam kalan mallarını kurtarmanın derdindeler. Yeni saldırıların olacağından korkuyoruz" dedi.

'Polis göz yumdu'

Suriye'den gelerek 3 yıl önce Önder Mahallesi'ne yerleşen Amir Mansur ise olaya müdahale için gelen polisin saldırganlara göz yumduğunu iddia etti. Karakola gittikleri zaman kendilerine kötü davranıldığını söyleyen Mansur, "Hüseyin Gazi Polis Karakolu'nda bize kötü davranıyorlar. İfade vermek istiyoruz bize, 'Siz Suriyeliler buraya geldiniz, burada Türkler gibi davranacağınızı zannediyorsunuz, gidin' diyorlar. Burada kimse hakkını savunamıyor. Bizde herkes gibi yaşamak istiyoruz. Aramızda kötü olanlar elbette vardır. Beş parmağın beşi bir değil" diye konuştu.

Mahallede yan yana bulunan iki dükkândan Suriyelinin dükkânına saldırılırken Türk esnafın dükkânına dokunmadığını belirten Mansur, "Dükkânlar yağmalandı, yakıldı ve evlerin pencerelerine taşlar atıldı. 'Bir dahaki sefere evlerinize geleceğiz' diye tehdit ettiler. Daha önce mahalleye gelip dükkânlarınızı başınıza yıkacağız dediklerinde dediklerini yaptılar. Bir daha gelmeyeceklerinin garantisi yok" dedi.

Fotoğraf 2:

Konya'da Suriyeliler evinde linç edilmek istendi

Konya'da 16 yaşındaki İ.Ö., iddiaya göre yan bakma nedeniyle tartıştığı Suriye uyruklu 17 yaşındaki C.E.H. tarafından karnından bıçaklandı. Olayın ardından İ.Ö.'nün yakınları ve mahalleli, C.E.H.'nin saklandığı arkabasının evine taşla saldırıp, kapıyı kırıp içeri girerek evdeki aileyi ve C.E.H.'yi linç etmek istedi. Polisin olay yerine erken gelmesiyle aile, öfkeli kalabalığın elinden kurtarıldı.

OLAY, önceki gün saat 21.30 sıralarında merkez Selçuklu ilçesi Esenler Mahallesi Bağdat Sokak içerisinde meydana geldi. İddiaya göre, parkta oturan İ.Ö. ve Suriyeli C.E.H. arasında yan bakma meseli nedeniyle tartışma çıktı. Tartışmanın büyümesi sonucu C.E.H. yanında taşıdığı bıçağı İ.Ö.nün karnına saplayıp kaçtı. Kanlar içinde kalan İ.Ö. yakınları tarafından yakındaki özel bir hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı. C.H.E. de aynı mahalledeki yakınlarının evine saklandı.

EVİ TAŞLAYIP LİNÇ ETMEK İSTEDİLER

İ.Ö.'nün bıçaklanmasının ardından toplanan yakınları ve mahalleliden oluşan yaklaşık 100 kişi, C.E.H.'nin saklandığı evin önünde toplandı. Evin camlarını taşlayan kalabalık, penceredeki demirleri söktü. Bir grup öfkeli kalabalıkta kapıyı kırıp içeri girdi. C.H.E. ile evdeki aileyi linç etmek istedi. Kısa sürede olay yerine gelen polis, aileyi linç olmaktan kurtardı. Öfkeli kalabalığı güçlüklü evden çıkardı. Ardından evin etrafında güvenlik çemberi oluşturdu.

Şüpheli C.E.H. ile evde bulunan ve aralarında çocuklarında olduğu 11 Suriyeli güvenlik önlemleri altında polis aracına bindirip, polis merkezine götürdü. Uzun süre evin önünde bekleyişini sürdüren kalabalık daha sonra dağıldı. **/DHA**

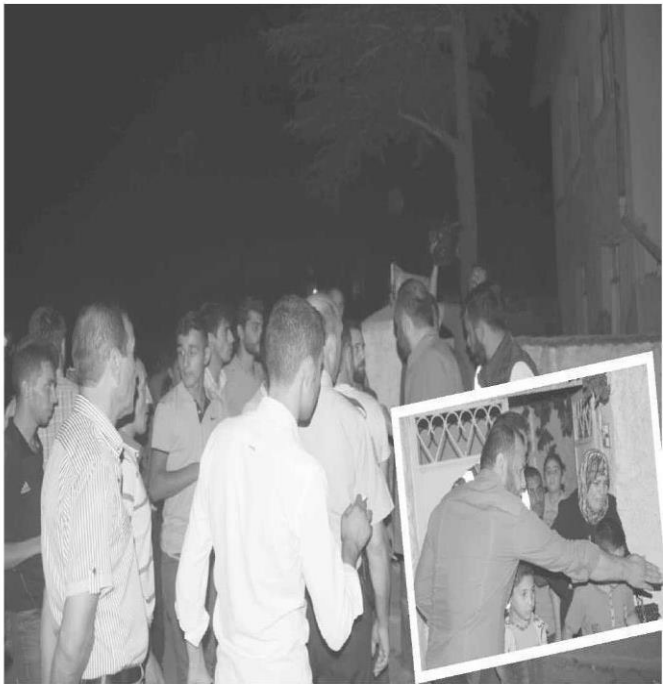

Fotoğraf 3:

Mahalleli linç etti polis sadece izledi

Saldırıdan günler sonra bile aile üyelerinin vücudundaki darp izleri geçmemişti.

Metehan UD
İzmir

İzmir'in Bornova İlçesi'ne bağlı Altındağ Mahallesinde yaşayan Suriyeli aile, iki gün boyunca mahallelinin saldırısına uğradı. Saldırılar polisin gözü önünde olmasına rağmen saldırganların sadece ifadesi alındı. Aile eşyalarını bile alamadan mahalleyi terk etmek zorunda kaldı.

Hükümetin mülteci politikasındaki tutarsızlık ve medyada mültecilerle ilgili çıkan yalan bilgiler Suriyelilere yönelik saldırıları tırmandırmaya devam ediyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın vatandaşlık açıklaması sonrası yaşanan linç girişimlerine bir yenisi de İzmir'in Bornova ilçesinden yaşandı. 1 Ağustos günü çocuk kavgası ile başlayan olaylar mülteci ailenin darp edilerek, evinden ve mahalleden kovulması ile devam etti.

Yaşanan ırkçı saldırıyı ve nefret söylemlerini Halepli Mülteci E. ailesi gazetemize anlattı. Olayın yaşandığı Altındağ Zafer Mahallesi'ne iki ay önce taşındıklarını belirten Anne E. ilk günden itibaren mahalle halkıyla sorunlar yaşadıklarını dile getirdi ve "Sürekli bir kötü davranma vardı. Mahalle çocukları, çocuklarımızın önlerini kesiyorlardı, bakkala gidip bir şey almalarına engel oluyorlardı. Biz ancak yanlarında gidince alabiliyorduk. 1 Ağustos günü çocuklarımız parkta oynarken mahalle çocukları gelmiş, çocuklarımızı dövmüşler. Çocuğum boynundan tırnak izi var. Gittim sadece çocuğu sözlü uyardım, vurmadım" dedi.

'SAÇLARIMI YOLDULAR, GÖMLEĞİMİ PARÇALADILAR'

İlk olarak kendisinin şiddete uğradığını belirtten anne E şöyle devam etti: "Sonra bu çocuk annesine gitmiş 'Suriyeliler bizi dövdü' demiş. Anneye 'biz bir şey yapmadık, uyardık' dedim ama beni dinlemeden küfür etmeye başladılar. Kadınlar ilk olarak beni dövdü. Saçlarımı yoldular, gömleğimi parçaladılar. Sonra bu kadınların eşleri ve arkadaşları geldi, ellerinde sopalarla, bıçaklarla. Gelip camları kırdılar, tehdit ve küfür ettiler. İlk gün böyle geçti. Polis geldi tutanak tuttu, gitti o kadar."

'EV SAHİBİ ARAYIP GELİN PARAYI ALIN DEDİ'

1 Ağustos gecesini yakınlardaki başka bir Suriyeli ailenin yanlarında geçiren E. ailesini ertesi gün ev sahibi aramış. Ev sahibinin 'Gelin iki aylık paranızı alın, eşyalarınızı toplayın gidin. Bunlar sizin hakkınızda iyi şeyler düşünmüyorlar' demesi üzerine evlerine dönen aileyi burada saldırganlar karşılamış.

'POLİSİN GÖZÜ ÖNÜNDE SOPAYLA DÖVDÜLER'

İlk olarak polisi aradığını söyleyen Baba E. ikinci gün yaşananları şöyle anlattı: "Polis geldi ancak bizi polisin gözü önünde sopaya dövdüler. Polis sadece bağırdı, çağırdı o kadar. Birisi polise bile vurdu. Polis kalabalık geldi de ancak bizi mahalleden çıkardılar. İkinci gün yediğimiz dayak ev sahibinin yüzündendi. Parayı vermek istemedi. Onlarla bir oldu beni dövdü. 15 kişilerdi, kimin dövdüğünü bile göremedik. Polis bizi dövenleri de karakola götürdü. Onların da ifadelerini aldılar. Döverken 'Suriyeli köpek', 'Suriyeli eşek' dediler anladığımız kadarıyla."

'İLK GÜN ÇEKİNDİK ŞİKAYETÇİ OLAMADIK'

İlk gün çekindikleri için şikayetçi olmadıklarını belirten Baba E., "Yabancı olduğumuz için şikayetçi olmadık. 'Allahtan bulsun' dedik. Korktuk çocuklara bir şeyler yapar diye. İkinci gün şikayetçi olduk. Ev sahibinden özellikle şikayetçiyiz. Onunla sorunumuz yoktu" diye yaşadıklarını anlattı.

16 FARKLI YERDE DARP İZİ VAR

Yaşanan bu saldırı ise ancak 5 gün sonra açığa çıktı. Baba E., hâlâ yaşadığı darptan dolayı yürümekte zorlanıyor. E'nin, Alsancak Devlet Hastanesi'nde aldığı raporda vücudun 16 yerinde çeşitli morluk ve yara izleri olduğu kayda geçmiş. Aile, olaydan sonra İkiçeşmelikte yaşayan akrabalarının yanlarına yerleştiler. Şimdilik başka bir ev buldular ancak eşyaları yok. Yeniden şiddet görmekten korktukları için mahalleye de gidemiyor.

'MİLLİYETÇİ DUYGULARLA BERABER SALDIRILAR DA ARTTI'

AİLEYE hukuki desteği ise Halkların Köprüsü Derneği sağlayacak. Derneğin gönüllü Avukatı Ayşegül Karpuz, yaşanan saldırıyı "Linç kültürünün önüne geçilmediği ve cezasızlık nedeniyle mültecilere yönelik ırkçı saldırılar gün gün artmakta. Şu anki ortamda milliyetçi duyguların da pohpohlanmış olması, Suriyeli mülteciler için hayatı daha da yaşanılmaz kılıyor. Özellikle, darbe girişimi sonrası Ankara Önder mahallesinde yaşanan saldırı ve daha önce de başka yerlerde şiddet olayları gösteriyor ki sorun daha da büyüyor. Hükümetin vatandaşlık açıklamaları sorunun önüne geçmiyor. Halk bazında ırkçılık ve nefret söylemi gün gün artıyor. Bu ailenin yaşadığı travmada çok büyük. Bu davanın takipçisi olacağız. Faillerinin en ağır cezayı alması için uğraşacağız. Cezasız kalmayacak kimse. Herkes bedelini ödeyecek" diye değerlendirdi.

Fotoğraf 4:

Hamitabat'ta 21 kaçak yakalandı

Lüleburgaz'a bağlı Hamitabat'ta tır parkında bir minibüsün içerisinde 21 yabancı uyruklu kaçak yakalandı.

Jandarma ekiplerinin 5 Ağustos'ta saat 05:00 sıralarında yaptıkları devriye sırasında C.U.'nun kontrolündeki 34 plakalı bir minibüste 19 Afganistan ve 2 Pakistan uyruklu kaçağı tespit etti.

Araç sürücüsü C.U., Jandarma ekiplerinin kaçakları kontrol altına aldığı sırada çalıklık alana kaçarak izini kaybettirdi.

Firar eden C.U.'yu yakalama çalışmalarına başlanırken, yabancı uyruklular Pehlivanköy Geri Gönderme Merkezi'ne teslim edildi.

2 günde 158 kaçak yakalandı

Kırklareli İl Jandarma Komutanlığı'nın sorumluluk alanında 5-7 Ağustos tarihleri arasında 6 olayda toplam 158 yabancı uyruklu kişi yakalandı.

İl Jandarma Komutanlığı ekiplerinin göçmen kaçakçılığı ile mücadele eylem planı çerçevesinde yaptıkları devriye faaliyetlerinde Türkiye-Bulgaristan sınır hattında yasadışı yollarla Bulgaristan'a geçmeye çalışan 66 Afganistan, 55 Suriye, 36 Irak ve 1 Pakistanlı olmak üzere 158 yabancı uyruklu kişi yakalandı.

Yakalanan göçmenlerin tamamı işlemlerinin ardından Pehlivanköy Geri Gönderme Merkezi'ne teslim edildi.

Kıyıköy'de 7 kişi gözaltına alındı

Vize'ye bağlı Kıyıköy'de 15 Temmuz darbe girişimi gecesinde bir araya gelerek darbeyi destekleyici ifadeleri sosyal medyada paylaşan 7 kişi gözaltına alındı.

5 Ağustos tarihinde saat 22:00 sıralarında gelen bir ihbar üzerine harekete geçen Jandarma ekipleri, darbe girişiminin olduğu saatlerde sosyal medyadan darbe girişimini destekleyici ifadeler paylaşan T.Ç., M.Ç., E.Ş., Y.S., Z.M., M.K.T. ve M.A.K. adlı 7 şüpheliyi gözaltına aldı.

Şüphelilerin evlerinde yapılan aramada cep telefonu, tablet, diz üstü bilgisayar gibi elektronik eşyalara el konuldu.

2 Suriyeli linç edilmek istendi

Kırklareli'de 2 kadını takip edip taciz ettikleri iddia edilen 2 Suriye vatandaşı mahalleli tarafından kovalanırken girdikleri inşaatta düşerek yaralandı.

6 Ağustos'ta saat 23:30 sıralarında meydana gelen olayda, iddiaya göre H.C. ve R.C., evlerine gittikleri sırada 2 Suriye vatandaşı tarafından takip edilip rahatsız edildiler.

2 kadının takip edildiğini gören mahalleli de Suriye uyruklu 2 kişiyi kovalamaya başladılar.

Terk edilmiş bir inşaata giren Suriyeliler burada yüksekten düşerek yaralandılar.

Olayla ilgili tanık olarak ifadeleri alınan N.D. ve V.Y. isimli kişiler, kahvede otурdukları sırada bağrışma sesleri üzerine sesin geldiği yere gittiklerinde 2 Suriyelinin mahalleli tarafından kovalandığını gördüklerini, Suriyelilerin kaçarken terk edilmiş binaya girdiğini ve burada yüksekten düştüklerini, kendilerinin de Suriyelilere yardım ettiklerini ve polise haber verdiklerini söylediler.

Yaralı Suriyeliler Kırklareli Devlet Hastanesi'ne kaldırılırken, H.C. ve R.C. 2 Suriyelıden davacı ve şikayetçi oldu.

Kırklareli'de 5 imamdan 3'ü tutuklandı

Kırklareli'de, Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) darbe girişimiyle ilgili yürütülen soruşturma kapsamında gözaltına alınan 5 imamdan 3'ü tutuklandı.

Alınan bilgiye göre, darbe girişimine ilişkin Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başlattığı soruşturma kapsamında Kırklareli Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekiplerince düzenlenen operasyonda kenteki camilerde imam olarak görev yapan A.K., H.Ö., A.B., Ç.Ç. ve H.Ö. gözaltına alındı.

Emniyetteki işlemlerinin ardından Kırklareli Devlet Hastanesi'nde sağlık kontrolünden geçirilen şüpheliler, adliyeye sevk edildi.

Hastanede görüntü almaya çalışan basın mensuplarına bazı imamlar tepki gösterirken, A.K. ise "Çekin kardeşim, keşke herkes benim gibi suçlu olsa" dedi.

Savcılıktaki ifadelerinin ardından mahkemeye sevk edilen A.K., H.Ö. ve A.B. tutuklanırken, Ç.Ç. ve H.Ö. serbest bırakıldı. AA

Gürşan'dan siyasi partilere teşekkür

24. Dönem AK Parti Kırklareli Milletvekili Şenol Gürşan, Cumartesi günü Lüleburgaz FM'e konuk oldu.

Kaner AKANER

Ana muhalefet liderlerini, sergiledikleri davranıştan dolayı tebrik ettiğini söyleyen Gürşan; 'Ana muhalefet ve muhalefet parti liderlerinde özellikle o gece muhalefet partisi liderlerinden Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli adı gibi devlet adamlığına yakışır bir duruşla ' Biz darbeyi kabul etmiyoruz. Hükümetin yanındayız, millet sokaklara çıksın' dedi. O günden bu güne aynı tavrı da sürdürmekte. Sayın Devlet Bahçeli'ye ve partisine birçok manipülasyonlar yapıldı. O günden bu güne Sayın Devlet Bahçeli'nin devlet adamlığı, dik duruşu, vatanı ve milleti için tavrını ortaya koyuşunu da buradan takdir ve tebrik ediyoruz' diye konuştu.

'KILIÇDAROĞLU'NU TEBRİK EDİYORUM'

Gürşan şöyle devam etti; 'Gerek benim milletvekili olduğum dönemde gerekse AK Parti'nin iktidara geldiği günden bu yana ana muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partiyle birlikte karşılıklı eleştirmeler, tartışmalar oldu. Bunlar siyasetin doğasında olan şeyler ama ben Devlet Bahçeli gibi Sayın Kılıçdaroğlu'nu da tebrik ediyorum. Ülkemizin içinde bulunduğu bu kritik süreçte bütün siyasi aktörlerin milli bir davada bir arada bulunması gögsümüzü kabartan, milletin görmek istediği bir şey'

'OHAL UYGULAMASI DÜNYANIN PEK ÇOK ÜLKESİNDE OLAN BİR UYGULAMA'

OHAL hakkında konuşan Gürşan; 'OHAL uygulaması Dünya'nın pek çok ülkesinde olan bir uygulama. Bunun 2 kaynağı var. 1 anayasal kaynak, 2 yasal kaynak. Kanun olarak OHAL kanunu 1983 tarihli darbeden sonra çıkmış bir kanun. Bu darbe girişimi akamete uğrayınca biliyorsunuz Kısıklı'da Sayın Cumhurbaşkanımız bir konuşma yaptı. 'Arkadaşlarla toplandık, ertesi gün önce Milli Güvenlik Kurulu sonra bakanlar kurulunu toplayacağız. Arkasından da önemli kararları açıklayacağız' dedi. Türkiye'de bu darbe girişiminden sonra hükümetin yürürlüğe koyduğu OHAL vatandaşların hak ve özgürlüklerini kısıtlamak için değil, tam tersi teröristlerin alanlarını daraltmak, darbecilerin alanlarını daraltmak onlarla etkin bir mücadele edebilmek amacıyla yürürlüğe girdi' dedi.

'TERÖR ELEBAŞIŞININ İLK GÖREV YAPTIĞI YER'

Gürşan; 'Ekonomik yönden baktığımız zaman gerek devlet içinde gerek devlet dışında para kaynağı neredeyse personel kaynağı neredeyse insan kaynakları neredeyse oraları çöreklenmişler' diyerek, paralel devlet yapılanması ile ilgili düşüncelerini 80'lerden 90'lardan beri dile getirdiklerini söyledi.

Gürşan; 'Dolayısıyla bunların aynı şekilde bir medya ayağı da var. Bir sürü gazeteleri vardı, Dolayısıyla iş adamları var, bu iş adamaları bu örgütün ekonomisini sağlıyorlar. Gözaltına alınan kişilerin listesine baktığımda bu gazetelere de yansımış, itirafçı olmuş örgütün para kaynaklarının nasıl aklandığını, nasıl yurt dışına çıkarıldığını ve nasıl yurt dışından içeri sokulduğunu ayrıntılarıyla anlatmış. Buradaki kriter şu, bu yapı yeni bir yapı değil. 80'lerden beri bir çığ topu gibi büyüyüp devletin içine adım adım yerleşen bir yapı. Biz 80'lerden 90'lardan beri bu yapıyla ilgili düşüncelerimizi her platformda söyledik. Kırklareli de bu örgütün güçlü yapılanmasının olduğu illerden bir tanesi. Çünkü terör elebaşısının ilk görev yaptığı yer. Vaiz olarak 64-65-66 yıllarında Kırklareli merkezden Edirne'ye gitmiş daha sonra herhalde İzmir'e gitmiş. Bir terör örgütüyle mücadele edeceksiniz meşhur bir laf var; 'Sivrisinek öldürmeyeceksin. Bataklığı kurutacaksınız' dolayısıyla burada devlet bunun bilincinde. Şu anda yapılan bataklığı kurutma bütün mali kaynaklarıyla, insan kaynaklarıyla, sosyo kültürel kaynaklarıyla, silahlı unsurlarıyla topyekün bir mücadele başladı. Dünya üzerinde bulunan okullarını ben misyoner okulları olarak adlandırıyordum. Çünkü bu okullarda Türkçe öğretilmiyor, İngilizce eğitim yapılıyor. Orada casusluk faaliyeti ya da Amerikan derin yapılanması ne arzuluyorsa İngiliz aklı ne arzuluyorsa onların hizmetinde kurmuşlardır' dedi.

'GEZİ' BİR DARBEYDİ'

Gezi olayları hakkında konuşan Gürşan; 'Herkesin geçmişte bu terör örgütüyle bir ilişkisi olmuş olabilir. Ama burada kritik olan 17-25 Aralık darbe girişimidir. Ondan önce bir gezi kalkışması vardı. Gezi kalkışması bir darbeydi aslında. FETO'cu terör örgütüne ait polislerin organize ettiği, başta gerçekten samimi iyi niyetlerle bir yeşil ağaç kaygısıyla Taksim Meydanı'na çıkan insanların çadırlarını yakarak, tahrik ederek devlete karşı, hükümete karşı ayaklandırmak projesiydi. Ama bunu başaramadılar. Gezide mesele ağaç değildi. Yeşil değildi, Çünkü geriye dönük baktığımızda biz bunu defalarca söyledik. Gezi olaylarından sonra Kırklareli'nin bütün köylerini gezdim. Oralarda konuşmalar yaptık. Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri içerisinde en fazla ağaç diken, yeşil alan yapan AK Parti iktidarıdır. Burada mesele yeşil ağaç değildir. Burada mesele Recep Tayip Erdoğan'dır. Çünkü Recep Tayip Erdoğan bu ülkenin milli bir lideri, Türkiye sevdalısı, millet sevdalısı, yeniden büyük Türkiye olma yolunda en büyük aktörüdür. Gezi olaylarının ikinci günü Mimarlar Odası başkanı ve ekibi çıktı. Dedi ki; 'Biz gezi olaylarını durdururuz ama hükümet şunları yapması lazım' Neydi onlar bir üçüncü köprüden vazgeçilecek'. Allah'a şükürler olsun şuan üçüncü köprü açıldı. Arkasından Kanal İstanbul Projesi'nden vazgeçecekmiş dediler. Allah'ın izniyle Kanal İstanbul Projesi hayata geçecek. Çünkü 2023'ten sonra boğaz içinden her gemi kafasına estiği gibi geçemeyecek' şeklinde konuştu.

Halebak Keşan'da 'pazar' inceledi

Lüleburgaz Belediye Başkanı Emin Halebak, Keşan'da 'Çok Amaçlı Pazar Yeri' projesini inceledi.

5 Ağustos Cuma günü Lüleburgaz Belediyesi Özel Kalem Müdürü Çağrı Filiz ile birlikte Keşan'a giden Halebak, burada Keşan Belediye Başkanı Mehmet Özcan'da Pazar yeri projesi ile ilgili bilgi aldı.

Özcan'ın makamı odasında bir süre sohbet eden ikili daha sonra Keşan Belediyesi Çok Amaçlı Pazaryeri Projesi'nin olduğu alana geçti.

Özcan, burada Emin Halebak'a yeni yapılan pazar yerini gezdirdi ve pazar yeri hakkında bilgiler verdi.

İKİ FARKLI ROL (1)

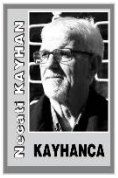

Nejat KAYHAN

KAYHANCA

"Küçük Dev Adam" filminde Dustin HOFFMAN iki farklı rol üstlenmekteymiş. Rolünün en eziyetli kısmı da 120 yaşında kızıldenli şefi canlandırıyormuş.

Tabii, bu yaşlı görüntüyü yakalamak kolay mı? Çekimler süresince hemen her gün saatler süren makyaj yaptırmak zorunda kalmış.

Hoffman'a "Hiç sıkılmıyor musunuz? diye sorulduğunda :

"Eğer ben sıkıldığımı belli edersem bu makyöze de yansır. İki kişilik sıkıntıyı hiç çekemem doğrusu! "

Şu cümleyi çok duyarız: "Beni yanlış anladın, öyle demek istememiştim! Ne demek istedi? Neden yanlış anladık? Hata nerede?

Büyük ihtimalle kullanılan beden dilindeki sert bakış, bir el hareketi, bir dudak hareketi buna etkendir, ya da ses tonundaki en ufak iniş çıkışlar bile farklı sonuçlar doğurur.

****

İşin gerçeği; bize anlam kazandıran, hareketlerdir. Diyelim ki karşımızda sigara içen biri var; abartılı şekilde nefes çekmesi onun tatminsizliğini veya o andaki

olumsuzluğunu gösterir bize. Örneğin, siz konuşurken, kişi kendi üzerindeki tozları temizlemeye başlamışsa pek önemsenmediğiniz hissine kapılabilirsiniz.

Tarih sayfalarına göz atarsak; bir devire damgasını vuran ünlü liderlerin, devlet adamlarının, komutanların ortak noktada buluştuklarını tespit ederiz.

Atatürk, Hitler, Gondi, Churchill vb. tarihe damgasını vurmuş kişilerin birleştikleri nokta, insanları etkisi altına alabilmeleridir.

(Devamı Yarın)

PROF. DR. HALİT ZİYA KONURALP İLE (5)

Estetik Ameliyat Olmak İsteyenlere Tavsiyelerim

Önce kişi aklını başına almalı. Sonra seçtiği doktoru iyice araştırmalı. Öyle her doktora da güvenilmez. Yapılan yanlış bir ameliyat insanı psikoza sürükler.

Bir tarafı düzelteyim derken diğer yanı bozabilir.

****

Türkiye' de İlk Burun Ameliyatını Ben Yaptım.

Ben Diyarbakır Hastanesi operatörü ve röntgen mütehassısıydım.

İki ihtisasım var. Bana bir hasta getirdiler. Burnu kesilmiş: Adı Hasibe. Kayınpederi dağda yakalamış; kızın burnunu kesmiş. Nedense? Burnu kaybolmuş

vaziyette; alt kısmı tamamen yok! Üzüldüm. Kütüphaneye girdim. Baktım Kirschner NORDMANN' ın Almanca yazılmış bir kitabı. Orada buna benzer bir

burun ameliyatı vardı. Memenin üstüne tüp lamba yapmış. Yapılmaz! Altına yapılır, o lambayı burna nakletmiş. Tüp lamba yapmak bir şey değil.

Ben de yaptım. Üç - dört hafta sonra beslenen o kısmı buma diktim. Kimseden görmedim yani. Okudum yaptım. (Devamı Yarın)

KÖR ÇOCUĞUN HASRETİ

İstiyorum, güneş pek güzel, çay kenarında suyun üzerinde doğru sarkan çiçeklerin manzarası pek latifmiş... Ve nazik öten kuşların, havai böceklerin uçuşu da görülecek şeylerdenmiş.

İstiyorum ki, çiçeklerin renkleri pek hoşmuş. Dereler, dağlar, çayırlar, sular, ormanlar ve özellikle tan vakitleri o kadar güzel, o kadar şirinmişler ki, bu kadar

azamet ve ihtişama karşı insan Rabbine secdeler edermiş.

İstiyorum ki, geceleri gökyüzünde gizli ışıklar görünürmüş. Dalgalı gözyaşları gibi hazin olan denizin içinde de, beyaz yelkenli gemiler akıp giderlermiş.

Fakat ben, ne o güruhtusünü işitmekte olduğum denizi, ne o rengin çiçekleri, ne gökyüzü, ne güneşi, ne o güzel meyveleri, ne kuşları, ne de aydınlığı göremediğimden dolayı müteessir değilim.

Hayır Allah' ım, hayır! Şu fani alemin güzelliklerinden hiçbirini arzu etmem.

İlla! Heyhat! Anacığımı göreydim!

GÜNÜN SÖZÜ: Hayatlarında hiçbir başarı gösteremeyenler, kendilerini başkalarının başarılarını küçültmekle teselli ederler. Oysa takdir etmeyi bilmek de başarıdır.

GÜNÜN İNCİSİ: Bir insanın tercihlerini, başından geçenler değil, başından geçenlerden nasıl yararlandığı belirler.

DİLİMİN UCU: Nereye gittiğini bilen kişiye yol vermek için dünya bir kenara çekilir.

TAKIMLARIMIZ HAZIRLANIYOR

BAL liginde mücadele edecek olan Yıldırımspor takımın başına teknik direktör olarak Çetin Öten ile anlaşmıştı. Takıma kazandırılacak futbolcularla transfer konusu halletme yolunda.

Çetin ÖTEN Hoca; daha evvel futbolcularla konuşmuş ve Yıldırımspor' da futbol oynaması için de ikna etmişti. Şimdi sıra futbolcuları Yıldırımspor' lu yapmak için imza aşamasına getirmektir.

Başkan Erdinç KALAYCIOĞLU, bu sezon kümede kalacak şekilde bir takım oluşturmak amacındayız. Gelecek yıllarda ise şampiyonluğa oynayacak takımı hazırlıklarını şimdiden başlama amacımızın oluştuğudur, dedi.Teknik direktör Çetin ÖTEN ise şunları söyledi:

-Takımımızı geç gelen belirsizliklere rağmen BAL liginde yüzümüzü güldürecek her günü ile mümmel bir takım oluşturuyoruz. 15 Ağustos'da sezonu açmak istiyoruz.

Yıldırımsporluları BAL liginde sevindireceğiz. Zorluklar başarımıza gölge olamayacaktır.

****

Öteki tarafta BAL liginde kümeden düşen Lüleburgazspor 2016-2017 liginde Kırklareli Süper Liginde mücadele edecek.

Teknik direktör olarak Yüksel Güdücü ile öğretmen arkadaşımız Haşim Gündüz ile beraber Lüleburgazspor'u her yönden başarılı kılmak için mücadele edecekler.

Onlar da transfer çalışmalarına başladılar. Kulüp Başkanı Şenol Turan transfer komitesine "şampiyonluğa oynayan bir takım yaratın" dediği her yerde söyleniyor.

****

İstediğimiz şudur ki Yıldırımspor'un ve Lüleburgazspor'un liglerinde en iyiyi yaratmaları başarı kazanmalarıdır.

İşimiz kolay değil ama Lüleburgazspor'un yarım asırlık bir tarihi vardır. Hep beraber Lüleburgaz futboluna ve her türlü sporuna sahip çıkmalıyız.

YENİKAPI'DA DEMOKRASİYİ GÖRDÜM

4-5 milyon Türk evladı aynı Çanakkale ruhunu, Kurtuluş Savaşındaki ruhunu ben gördüm; siz de gördünüz değil mi?

AKP'lisi, CHP'lisi, MHP'lisi hepsi ama ellerine Türk Bayrağını alıp tanklara, uçaklara, helikopterler ve en ağır silahlara karşı ölümü göze alarak darbeye karşı geldiler.

4 veya 5 milyon insan "Hakimiyet kayıtsız şartsız yalnız ama yalnız bize aittir." dedi. Biz bu sözü 100 yıl evvelinde duyduk ve o söze hep sadık kaldık ve bu uğurda milyonlarca insanımızı şehit ettik. 5 milyon insanımızın Yenikapı'da toplanması tüm Dünya' ya karşı bir savunmadır. Bizi kimse yıkamaz, demektir.

Onun için tüm devletlere şunu söylemek istedik:

"Türk Devletini yıkamazsınız, parçalayamazsınız! Türk insanı demokrasi aşığı bir milllettir. Tarih boyunca hep hür yaşadı ve bundan sonra da hür yaşayacaktır. Bunun en güzel cevabını Pazar günü Yenikapı Mitinginde verdi. İşte cevabımız:

"Hangi çılgın bize zincir vuracakmış şaşarız. Darbeyi, dünyada hangi millet Türk Milleti gibi birlik ve beraberlik ruhuna dönüştürür.

"Ne Mutlu Türk'üm diyene..."

Fotoğraf 5:

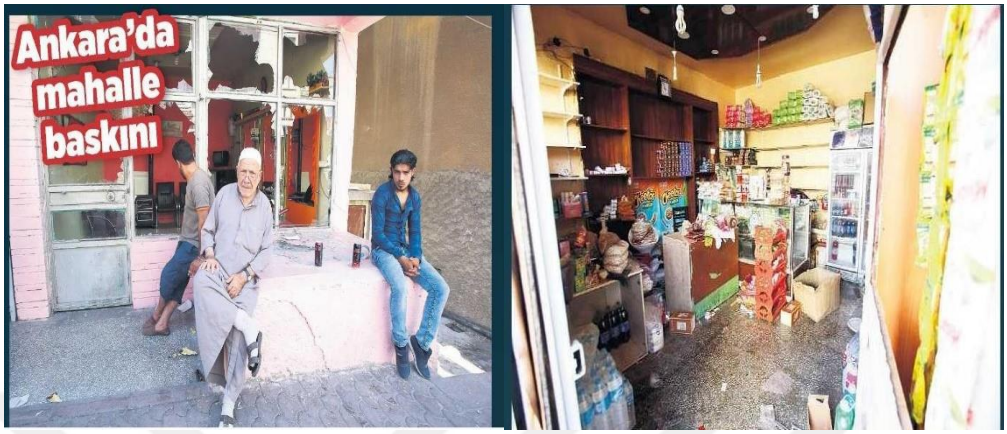

Fotoğraf 6:

Fotoğraf 7:

